

การสร้างสรรคการสงดร่วมสมัเพื่อสือสารปริญญานิเวศวิทยาแนวลึก

จากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐาฎูร

นางสาวรัชฎาวรรณ รงทอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาโทศาสตร

คณะโทศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

CONTEMPORARY PERFORMANCE CREATION FOR COMMUNICATION OF DEEP ECOLOGY
PHILOSOPHY FROM RABINDRANATH TAGORE'S PROSE AND POETRY

Miss Ratchadawan Rongthong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Communication Arts) Program in Communication Arts
Faculty of Communication Arts
Chulalongkorn University
Academic Year 2011
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัยเพื่อสื่อสารปรัชญา
	นิเวศวิทยาแนวลึกจากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร
โดย	นางสาวรัชฎาภรณ์ ร่องทอง
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ธีรนนท์ อนวัชศิริวงศ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุกต เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. จิรยุทธ์ สิ้นธุพันธุ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ธีรนนท์ อนวัชศิริวงศ์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. วราภรณ์ ฉัตรชาติ)

รัฐภาววรรณ รองทอง : การสร้างสรรคการแสดงร่วมสมัยเพื่อสื่อสารปรัชญานิเวศวิทยาแนวลึกจาก
กวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร. (CONTEMPORARY PERFORMANCE CREATION FOR
COMMUNICATION OF DEEP ECOLOGY PHILOSOPHY FROM RABINDRANATH TAGORE'S
PROSE AND POETRY) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ. ถิรพันธ์ อนุวัชศิริวงศ์, 226 หน้า.

การวิจัยเชิงสร้างสรรคนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อดัดแปลงสื่อจากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร ผู้การแสดงร่วมสมัย
เพื่อสื่อสารปรัชญานิเวศวิทยาแนวลึก เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการแสดงร่วมสมัยจากการดัดแปลงกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ
ฐากูร ของทั้งผู้เชี่ยวชาญและผู้ชมทั่วไป และเพื่อศึกษาการรับรู้และทัศนคติของผู้ชมต่อปรัชญานิเวศวิทยาแนวลึก โดยการ
เสวนาหลังการแสดงและสำรวจทัศนคติจากแบบสอบถาม จากการแสดงทั้ง 3 รอบมีผู้ร่วมเสวนาจำนวน 27 คนและผู้ตอบ
แบบสอบถามจำนวน 76 คน

การสร้างสรรคการแสดงร่วมสมัยเรื่อง "ไอ้โลกที่รัก" เริ่มกระบวนการตั้งเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 จนถึงเดือน
พฤษภาคม พ.ศ. 2555 กวีนิพนธ์ที่นำมาใช้ประกอบด้วย (1) เรื่อง "ไอ้โลกที่รัก" ("Earth") ประพันธ์ในปี พ.ศ. 2479 (แปลโดย
กิติมา อมรทัต ใน *ผู้สัจจริวันตร*, 2526) (2) จากหนังสือ *ศิวาญชลี* (ถอดความโดย กฤษณา-เรื่องอุไร กุศลลาสัย, 2540) (3) จาก
หนังสือ *นกเถื่อน* จำนวน 7 บท (แปลโดย ปรีชา ช่อปทุมมา, 2547) นำมาร้อยเรียงและปรับเปลี่ยนถ้อยคำเพื่อความเหมาะสม
โดยนำเสนอแก่นสารคือการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์นั้นเป็นส่วนสำคัญในการทำลายสมบูรณาญาของ โลก จนท้ายที่สุดมนุษย์
เองก็จะเป็นผู้ที่รับผลกระทบนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

รูปแบบของการแสดงใช้จินตนาลีลาประกอบการอ่านบทกวี โดยมีนักแสดงทั้งเพศหญิงและชายเพื่อเป็นตัวแทนของ
มนุษยชาติ ไม่ระบุสถานที่และยุคสมัยเพื่อสื่อว่าสามารถเกิดได้ทุกที่บนโลก การออกแบบลีลาการแสดงสื่อความหมายและ
สะท้อนอารมณ์ของกวีนิพนธ์ในแต่ละช่วง ดนตรีประกอบเลือกใช้ชลุ่ย(รีคอร์ดเดอร์)บรรเลงแบบกิ่งดินสด การออกแบบแสง
คำนึงถึงการสื่อสารอารมณ์ในแต่ละเหตุการณ์ เครื่องแต่งกายคำนึงถึงความเรียบง่ายและสื่อความหมายเป็นชาติใด ๆ ก็ได้
นอกจากนี้ยังมี สื่อผสมเน้นย้ำความหมายของบทกวี

ผลจากการวิจัยพบว่าผู้ชมมีทัศนคติต่อองค์ประกอบในการแสดงอยู่ในเกณฑ์ดี องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยความพึง
พอใจสูงสุด 3 อันดับคือ (1) ดนตรีประกอบ (2) นักแสดง และ (3) การออกแบบแสง (4) ประเด็นเนื้อหา ($\bar{X} = 4.39, 4.25/
S.D. = 0.68, 4.25/ S.D. = 0.71$ และ 4.24 ตามลำดับ) และจากการเสวนาทำให้พบว่า การแสดงในครั้งนี้ ทำให้การอ่านบท
กวีมีความน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนรุ่นใหม่เห็นว่าภาพรวมของการแสดงช่วยให้สามารถเข้าใจประเด็นเนื้อหา
ของบทกวีได้ง่ายขึ้น แก่นสารจากการแสดงทำให้ผู้ชมเห็นความเชื่อมโยงเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น ภัยพิบัติต่าง ๆ
ที่เกิดจากมนุษย์เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้โลกธรรมชาติเสียสมดุลสภาพ

ผลจากการวิจัยยังพบว่าการรับรู้ต่อปรัชญานิเวศวิทยาแนวลึกอยู่ในเกณฑ์มาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3
อันดับแรกคือ (1) ชีวิตหนึ่ง ๆ คือภูมิล้านอนนิตของโลก (2) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเป็นพลวัตของโลก และ (3) เมื่อ
มนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดฉันนั้น ($\bar{X} = 4.29, 4.28$ และ 4.25 ตามลำดับ) ส่วนอีก 3 อันดับที่มีค่าเฉลี่ย
ใกล้เคียงกันคือ เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติคือการปรับสมดุลของโลก, บุรณาภาพนิยมของโลกคือ
การอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ และความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง ($\bar{X} =
4.22, 4.21$ และ 4.20 ตามลำดับ)

สาขาวิชา.....นิเทศศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....

ปีการศึกษา.....2554.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5384879928 : MAJOR COMMUNICATION ARTS

KEYWORDS : Contemporary Performance/ Deep Ecology/ Rabindranath Tagore

RATCHADAWAN RONGTHONG : CONTEMPORARY PERFORMANCE CREATION FOR COMMUNICATION OF DEEP ECOLOGY PHILOSOPHY FROM RABINDRANATH TAGORE'S PROSE AND POETRY. ADVISOR: ASSOC. PROF. THIRANAN ANAWAJSIWONGS, 226 pp.

This creative research is to adapt the Rabindranath Tagore's prose and poetry to contemporary performance creation for communication of deep ecology philosophy to find out the attitudes among the experts and audiences and to study the audiences' perception and attitudes toward deep ecology philosophy. The data is collected from the post-performance discussion and questionnaire. There are 27 participants in the discussion session and 76 respondents for the questionnaire.

The creation of contemporary performance 'Oh Loge Tee Rak' (Earth) started from October 2011 to May 2012. It consists of several pieces of poetry such as 'Earth' composed in 1936 (translated by Kittima Amorntad and published in Later Poems of Tagore, 1983), 'Gitanjali' book (interpreted by Karuna-Ruang-urai Kusalasai, 1997), and the seven-chapter 'Stray birds' book (translated by Preecha Chorpatumma, 2004), that are incorporated, adapted and presented in perfect harmony. The essence of this performance is to confirm the facts that human actions destroy the earth's absolutism in significant degree and that all of the human will unavoidably face its effects in the end.

The performance features movement and dance while the poetry is read. The performers include men and women that represent mankind. There is no time nor place mentioned in the show which means it could happen anywhere and anytime on earth. The choreography is aimed at portraying specific meanings and messages that reflect the particular part of that poetry. The recorder is played in semi-improvisation. The lighting also helps reflect the mood and tone of that particular moment in the poetry. The costume is rather simple and minimal so it does not mean any country in particular but all. Besides, a multimedia is also used in order to emphasize the meaning of the poetry.

It is indicated that the audiences have good attitudes towards the components of the performance with the first three highest satisfaction being (1) the background music (2) the performers (3) the lighting (4) the theme ($\bar{X} = 4.39, 4.25/$ S.D. = 0.68, 4.25/ S.D. = 0.71 and 4.24 in respective order). According to the post-performance discussion, it is found that the poetry reading becomes more interesting. The audiences, especially the new generation views that the performances help them comprehend the essence of the poetry more easily. Besides, the essence of the poetry leads to more understanding of the current situations such as the disasters that are caused by human.

According to the research, it is also found that the perception towards deep ecology philosophy is considered high. The first three ideas that have highest averaged score are (1) life on earth is as small as dust (2) all the lives are related in the earth's dynamic and (3) when human harms the earth, the earth also does the same thing to human, with the averaged score of 4.29, 4.28 and 4.25 successively. The other three interesting ideas include the natural disaster is a tool to neutralize the earth, the earth's integrity is the co-existence of the positives and the negatives and the greed in human leads to exploitation of everything with the averaged score of 4.22, 4.21 and 4.20 respectively.

Field of Study : Communication Arts Student's Signature :

Academic Year : 2011 Advisor's Signature :

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รศ. ถิรพันธ์ อนุวัชศิริวงศ์ ที่ให้คำปรึกษาและดูแลเอาใจใส่ผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมถึงเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดผลงานชิ้นนี้ ขอขอบคุณ อ. ดร. จิรยุทธ์ สิ้นธุพันธุ์ ที่ให้ความรู้และคำแนะนำผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการศึกษา และ อ. ดร. วราภรณ์ ฉัตรชาติขาท ที่ได้สละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัย รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านในกลุ่มวิชาสื่อสารการแสดงและสื่อบันเทิงที่มอบความรู้และเปิดโลกทัศน์ใหม่ให้ผู้วิจัย

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นที่คอยช่วยเหลือกันมา ได้แก่ คุณณัฐพงษ์ เขียวสวัสดิ์กิจ คุณอดิษฐ์ อสีปัญญา และคุณอภิรดี เมืองเกษม ขอขอบคุณกำลังใจจากเพื่อนสมัยวัยเยาว์ ได้แก่ คุณกীরติ ศิวเกื้อ คุณธนพร มนูญปิจุ คุณพรทิพย์ สุวรรณฝ่าย คุณรัตนาวดี ขจรชัยกุล คุณกฤษดากร อินปฐม และคุณสืบศิริ ศรีธัญญรัตน์ รวมถึงขอขอบคุณความเอื้อเฟื้อจากพี่น้องปริญญาโท นิเทศศาสตร์ จุฬาฯ และเพื่อน ๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานด้วย

ขอขอบคุณนักแสดงและทีมงาน “ไอ้โลกที่รัก” ทุกคน รวมถึงอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยอย่างเต็มที่ให้การแสดงครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อีกทั้งผู้ชมและผู้เชี่ยวชาญที่สละเวลามาชมการแสดงและให้ข้อคิดเห็นอันมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ และครอบครัว ผู้ที่เป็นแรงผลักดันให้มีพลังในการทำทุกอย่างให้สำเร็จ

และสุดท้าย ขอขอบคุณ กวีนิพนธ์อันงดงามด้วยสัจธรรมที่สุกสกาบข้ามผ่านกาลเวลา จากเมธีปราชญ์พรินทรนาถ ฐากูร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ปัญหาคำถามวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดและทฤษฎี.....	6
2.1.1 ปรัชญาแนวคิดของรพินทรนาถ ฐากูร (พ.ศ. 2404-2484).....	6
2.1.2 แนวคิดเรื่องนิเวศวิทยาแนวคิด.....	17
2.1.3 แนวคิดเรื่องการดัดแปลงสื่อ: กวีนิพนธ์และการแสดงร่วมสมัย.....	25
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	47
3.1 ประชากร.....	47
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
3.5 การนำเสนอข้อมูล.....	49

บทที่ 4 กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัย.....	50
4.1 ^{ขั้น} เตรียมการแสดง (Preproduction).....	50
4.1.1 การเรียนรู้กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงและวรรณกรรมของ รพินทรนาถ สุนทร.....	50
4.1.2 การเตรียมการแสดงร่วมสมัยเพื่อการสื่อสารปรัชญาแนวคิดวิทยาแนวลึก.....	54
4.2 ^{ขั้น} ตอนการฝึกซ้อมและแก้ไขปัญหาในการแสดง (Production).....	111
4.2.1 การฝึกซ้อม.....	111
4.2.2 วันแสดงสู่สาธารณะ.....	115
4.3 ผลตอบรับและทัศนคติของผู้ชมต่อละคร (Post Production).....	123
4.3.1 ทัศนคติจากการเสวนา	124
4.3.2 ทัศนคติจากแบบสอบถาม	140
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	166
สรุปผลการวิจัย.....	166
อภิปรายผลการวิจัย.....	183
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	189
ข้อเสนอแนะ.....	189
รายการอ้างอิง.....	191
ภาคผนวก.....	198
ภาคผนวก ก.....	199
ภาคผนวก ข.....	203
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	226

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ตารางระยะเวลาและขั้นตอนในการทำวิจัย.....4
2	ตารางการเปรียบเทียบระหว่างกระบวนการทัศน์เดิมและกระบวนการทัศน์ใหม่ทาง นิเวศวิทยา.....24
3	ตารางแสดงเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม.....140
4	ตารางแสดงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม.....140
5	ตารางแสดงระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม.....141
6	ตารางแสดงแหล่งข่าวสารต่อการแสดงของผู้ตอบแบบสอบถาม.....142
7	ตารางแสดงถึงการรู้จักวิทยานิพนธ์นาถ สุภากรของผู้ตอบแบบสอบถาม.....142
8	ตารางแสดงถึงผู้ตอบแบบสอบถามเคยอ่านกวีนิพนธ์ของวิทยานิพนธ์นาถ สุภากร.....142
9	ตารางแสดงถึงผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านกวีนิพนธ์นาถ สุภากรเพิ่มขึ้นหลังจาก ที่ได้ชมการแสดง.....143
10	ตารางแสดงทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก”.....144
11	ตารางแสดงความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....145
12	ตารางแสดงทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศต่อองค์ประกอบใน การแสดง “ไอ้โลกที่รัก”.....147
13	ตารางแสดงทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศต่อองค์ประกอบใน การแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ในวันที่ 20 เมษายน 2555.....148
14	ตารางแสดงทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศต่อองค์ประกอบใน การแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ในวันที่ 21 เมษายน 2555.....149
15	ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศต่อการนำเสนอ ประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก”.....150
16	ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศต่อการนำเสนอประเด็น ต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ในวันที่ 20 เมษายน 2555.....151

ตารางที่	หน้า
17	ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศต่อการนำเสนอ ประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ในวันที่ 21 เมษายน 2555 153
18	ตารางแสดงทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษาต่อองค์ประกอบ ในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” 155
19	ตารางแสดงทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษาต่อการนำเสนอ ประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” 156
20	ตารางแสดงทัศนคติต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบ แบบสอบถามจำแนกตามความรู้จักรพรรพินทรนาถ สุภากร 158
21	ตารางแสดงความแตกต่างระหว่างผู้ชมการแสดงที่รู้จักและไม่รู้จักจักรพรรพินทรนาถ สุภากร กับทัศนคติของภาพรวมการแสดง 159
22	ตารางแสดงความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความรู้จักรพรรพินทรนาถ สุภากร 160
23	ตารางแสดงทัศนคติต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบ แบบสอบถามที่อยากอ่านกวีรพินทรนาถ สุภากรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง 161
24	ตารางแสดงความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านกวีรพินทรนาถ สุภากรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชม การแสดง 163

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	สื่อผสมที่ใช้ในการแสดงไฮ้โลกที่รักครั้งที่ 1.....	51
2	หนังสือเรื่อง “จันทร์เสี้ยว” และภาพการแสดง.....	53
3	หนังสือผู้สัจจนินรันดร คีตาญชลี และนกเถื่อน.....	55
4	โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ละครนาฏศิลป์ “จิตรางคทา” (Chitrangada).....	68
5	นักแสดงนำ (ญ1) (นิโลบล วงศ์ภัทรนนท์).....	71
6	นักแสดงหญิง 2 (ญ2) (ชนิษฐา บุตรเจริญ).....	71
7	นักแสดงชาย 1 (ช1) (ชญาวัด ทองเครือ).....	72
8	นักแสดงชาย 2 (ช2) (ชฎาวุฒิ อูปลกะลิน).....	72
9	ผู้อ่านบทกวี (อนรรฆอร บรมรัตนานนท์).....	73
10	การกำหนดตำแหน่งชื่อบนเวทีและทางเข้าออกของนักแสดง.....	74
11	แผนผังการจัดเวทีและที่นั่ง.....	75
12	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 1.....	77
13	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 2.....	78
14	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 3.....	79
15	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 4.....	80
16	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 5.....	81
17	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 6.....	82
18	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 7.....	83
19	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 8.....	84
20	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 9.....	85
21	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 10.....	86
22	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 11.....	87
23	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 12.....	88
24	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 13.....	88
25	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 14.....	89
26	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 15.....	90

ภาพที่		หน้า
27	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 16.....	91
28	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 17.....	91
29	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 18.....	92
30	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 19.....	93
31	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 20.....	94
32	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 21.....	95
33	ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 22.....	96
34	นักดนตรีและเครื่องดนตรีขลุ่ยฝรั่งคอร์ดเดอร์.....	97
35	แบบร่างและเครื่องแต่งกายนักแสดงนำ (ญ1).....	99
36	แบบร่างและเครื่องแต่งกายนักแสดง ญ2.....	100
37	แบบร่างและเครื่องแต่งกายนักแสดงชาย (ช1, ช2).....	101
38	เครื่องแต่งกายผู้อ่านบทกวี.....	101
39	เครื่องแต่งกายนักดนตรี.....	102
40	แสงสว่างสำหรับผู้อ่านบทกวี.....	103
41	แสงสว่างสำหรับนักแสดงนำผู้เล่าเรื่อง.....	104
42	แสงสว่างสำหรับภาพการแสดงโดยรวม.....	105
43	แสงจากเครื่องโปรเจคเตอร์.....	105
44	แสงสว่างสำหรับนักดนตรี.....	106
45	แผนผังการออกแบบแสง.....	106
46	ภาพสำหรับการทำสื่อผสม.....	107
47	การแสดงขณะฉายสื่อผสม (1).....	108
48	บทกวีที่ทำเป็นสื่อผสม.....	109
49	การแสดงขณะฉายสื่อผสม (2).....	109
50	โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์.....	110
51	การประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต บน www.facebook.com	111
52	บรรยายภาคการตีความบทพร้อมกัน.....	113

ภาพที่		หน้า
53	บรรยากาศการซ้อมในสัปดาห์ที่ 2.....	114
54	บรรยากาศการซ้อมใหญ่ วันที่ 19 เมษายน 2555.....	115
55	การสนทนาระหว่างผู้วิจัยและผู้ชมที่สนใจงานวรรณกรรมของรพินทรนาถ ฐากูร หลังการแสดง (สนทนาผ่านทาง www.facebook.com).....	187
56	แผนภาพวิธีเข้าถึงสัจจะตามแนวคิดของรพินทรนาถ ฐากูร.....	188

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มรดกอันล้ำค่าที่รพินทรนาถ ฐากูรได้ทิ้งไว้ให้กับชนรุ่นหลังนั่นคือปรัชญาธรรมอันลึกซึ้ง แต่ก็เป็นการยาก หากจะเข้าใจปรัชญาของกวีคนหนึ่งให้ได้่องแท้ โดยเฉพาะรพินทรนาถนั้นไม่ได้ถ่ายทอดแนวคิดเป็นหลักการที่แน่นอน แต่หากร้อยความคิดผ่านถ้อยคำและความหมายในรูปของงานวรรณกรรมกว่า 260 ชิ้น รพินทรนาถเคยกล่าวไว้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นกวี ท่านรู้จักกวีไม่ได้เลย หากอาศัยแต่ชีวประวัติ” (ปรีชา ช่อปทุมมา, 2547ก: 174) ดังนั้นหากจะทำความรู้จักกับกวีท่านนี้ กวีนิพนธ์จึงมีบทบาทที่จะเชื่อมความสัมพันธ์ทางใจระหว่างกวีและผู้อ่าน กล่าวคือกวีได้ทิ้งปรัชญาอันเป็นสากลไว้ ผู้อ่านจึงมีพันธะในการกลั่นเอาความคิดที่เป็นสารัตถะสูงสุดนั้น

ด้วยจุดประสงค์ของบทกวี นอกจากความเพลิดเพลินใจที่ได้จากถ้อยคำและกลวิธีร้อยเรียงแล้ว มโนทัศน์ทางปรัชญายังปรากฏอยู่ในความหมายอันลุ่มลึกที่ผ่านการคัดสรรกลั่นกรองแล้วว่ามีค่าสำคัญต่อชีวิตมนุษย์และยุคสมัย กวีนิพนธ์จึงยังคงเป็นงานสร้างสรรค์ทางวรรณศิลป์เพื่อการแสดงออกทางปัญญาที่คงความแข็งแกร่งอยู่ในโลกที่ถูกครอบงำด้วยความกระหายในเชิงวัตถุ และในท้ายที่สุดแล้ว กวีนิพนธ์เองก็จะกลายเป็นดังพื้นที่ “การสนทนาธรรม” ในลักษณะข้ามชาติ ข้ามภาษา และข้ามวัฒนธรรม ปลายทางแห่งปรัชญาจึงหาใช่มหาชนที่อยู่ใกล้ตัวกวีเพียงอย่างเดียว แต่หากเป็นมหาชนในระดับโลก (เจตนา นาควิธระ, 2546: 188-223)

ในปี พ.ศ.2554 ถือเป็นวาระครบ 150 ปีชาตกาลของเมธีปราชญ์รพินทรนาถ ฐากูร กวีผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็น “รัตนกวีแห่งชมพูทวีป” จากการประกาศขององค์การยูเนสโก นอกจากผลงานเรื่องคีตาอุชชีซึ่งเป็นกวีนิพนธ์สำคัญที่ทำให้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมแล้ว ยังมีผลงานที่ควรแก่การศึกษาอีกมากมาย ซึ่งเต็มไปด้วยหลักปรัชญาที่เกิดจากความเข้าใจในการดำรงอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่ง โดยมีจุดหมายคือการรวมเข้าเป็นหนึ่งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ อันเกิดจากปัญญาที่แจ้งในสมบูรณาญาของสรรพชีวิตและสรรพสิ่ง เพื่อให้มนุษย์ใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์ และค้นพบอิสรภาพอันเป็นธรรมชาติที่จริงแท้

ปัจจุบันนี้ สิ่งที่มีมนุษย์กำลังเผชิญอยู่ คือวิกฤตปัญหาทางสภาพแวดล้อม ที่เกิดจากโลกทัศน์ของมนุษย์ที่แบ่งแยกตนเองออกจากโลกธรรมชาติและที่มุ่งตัดวงประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อตอบสนองความต้องการที่ไม่มีสิ้นสุด ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดการเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อมเพื่อยุติโลกทัศน์เดิม ๆ ปรัชญาแนววิทยาศาสตร์จึงเป็นที่สนใจศึกษามากขึ้น เพราะให้ความสำคัญกับความเสมอภาคของสรรพสิ่งในโลกธรรมชาติที่จะมีชีวิตและเจริญงอกงาม โดยมนุษย์พึงใช้ประโยชน์จากธรรมชาติเพียงเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานเท่านั้น แนวความคิดนี้สอดคล้องอย่างยิ่งกับปรัชญาความคิดที่ปรากฏอยู่ในงานกวีนิพนธ์และผลงานต่าง ๆ ของรพินทรนาถ ฐากูร

แม้ว่าผลงานต่าง ๆ ของรพินทรนาถ ฐากูร จะสร้างสรรค์มาแล้วกว่าศตวรรษ แต่ปรัชญาแนวคิดกลับมีโลกทัศน์ที่ร่วมสมัยกับยุคปัจจุบัน ถึงกระนั้นก็เป็นที่น่าเสียดายว่าผู้ที่สนใจศึกษาผลงานของรพินทรนาถนั้นมีแต่ในแวดวงจำกัด และลดน้อยลงมากในคนรุ่นหลัง ด้วยสภาพสังคมที่มีแต่ความเร่งรีบ การซึมซับอรรถรสจากการอ่านงานกวีนิพนธ์ในลักษณะนี้เป็นเรื่องที่สวนทางกัน (รพินทรนาถ ฐากูร, 2547ก: คำนำ)

การสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัยจากวรรณกรรมการอ่านจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้มวลชนมีโอกาสเข้าถึงสื่อประเภทวรรณกรรมได้มากขึ้น (Hutcheon, 2006: 120) เสน่ห์ของการแสดงที่นอกจากจะมาพร้อมกับความบันเทิงแล้ว ขณะเดียวกันก็สะท้อนภาพชีวิตที่เป็นมุมกว้างและรอบด้าน เพื่อเสนอปรัชญาที่ท้าทายความคิดของผู้ชม เสมือนเป็นการสอนให้รู้จักชีวิตไปพร้อม ๆ กัน ศิลปะการแสดงจึงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือที่มนุษย์เราใช้เป็นตัวกลางเชื่อมโยงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดของตน เพื่อถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้รับรู้ การแสดงถือเป็นศิลปะของการสื่อสารที่ปรากฏเป็นรูปธรรม ซึ่งผู้ชมสามารถเข้าใจได้ง่ายโดยไม่ยุ่งยากในการตีความ ส่วนอารมณ์ ความรู้สึกแม้จะอยู่ในรูปลักษณะที่เป็นนามธรรม แต่ผู้ชมทั่วไปก็สามารถสัมผัสได้โดยตรงจากผู้แสดง (บรรจง โกศลวัฒน์, 2545: 2-7)

แม้ว่าแท้จริงแล้วปรัชญาแนววิทยาศาสตร์จะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวมนุษย์ แต่การนำเสนอที่สามารถสร้างได้ทั้งสุนทรีย์ภาพ ขณะเดียวกันก็ยังสามารถนำเสนอความคิดต่าง ๆ ให้ปรากฏเป็นรูปธรรม จะช่วยให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมไปกับเรื่องราว พร้อมทั้งเห็นคุณค่าของปรัชญาชีวิต ด้วย

เหตุผลดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้ จึงได้สร้างสรรค์การแสดงผลร่วมสมัยจากการดัดแปลงกวีนิพนธ์ของ รพินทรนาถ ฐากูร ซึ่งสมบูรณ์ไปด้วยปรัชญาธรรมแห่งการเป็นหนึ่งกับธรรมชาติ อุดมการณ์นี้จะมีชีวิตชีวาขึ้นอีกครั้งผ่านการแสดงผลร่วมสมัย อันจะช่วยให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกประทับใจ และสร้างโลกทัศน์ทางสังคมได้อีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อดัดแปลงสื่อจากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร สู่อารแสดงร่วมสมัยเพื่อสื่อสารปรัชญานิเวศวิทยาแนวลึก
2. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการแสดงผลร่วมสมัยจากการดัดแปลงกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร ของทั้งผู้เชี่ยวชาญและผู้ชมทั่วไป
3. เพื่อศึกษาการรับรู้และทัศนคติของผู้ชม ต่อปรัชญานิเวศวิทยาแนวลึก

1.3 ปัญหานำวิจัย

1. การดัดแปลงสื่อจากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร สู่อารแสดงร่วมสมัย เพื่อสื่อสารปรัชญานิเวศวิทยาแนวลึก มีกระบวนการอย่างไร
2. ผู้ชมมีทัศนคติอย่างไรต่อสุนทรียภาพในการแสดงผลร่วมสมัยจากการดัดแปลงกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร
3. ผู้ชมมีการรับรู้และมีทัศนคติต่อปรัชญานิเวศวิทยาแนวลึกอย่างไร

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการสร้างสรรค์การแสดงผลร่วมสมัยเพื่อสื่อสารปรัชญานิเวศวิทยาแนวลึก จากการดัดแปลงกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร โดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ระยะเวลาการทำวิจัย แบ่งเป็น 4 ช่วง ได้แก่

ตารางที่ 1 ระยะเวลาและขั้นตอนในการทำวิจัย

ลำดับ	ช่วงเวลา	ขั้นตอน
1.	ตุลาคม พ.ศ. 2554 – มกราคม พ.ศ. 2555	ศึกษาลงานกวีนิพนธ์ตลอดจนปรัชญาแนวคิดของ รพินทรนาถ ฐากูร เพื่อดูความเชื่อมโยงกับแนวคิด ปรัชญานิเวศวิทยาแนวลึก รวมถึงศึกษากระบวนการ การดัดแปลงสื่อจากวรรณกรรมการอ่านสู่การแสดงร่วม สมัย
2.	กุมภาพันธ์ – มีนาคม พ.ศ. 2555	1) การเขียนบทละคร 2) การคัดเลือกบทกวีนิพนธ์ 3) ขอคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญ ติดต่อนักแสดงและทีมงาน 4) การประชาสัมพันธ์ โดยใช้โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ รวมถึงเชิญผู้ชมตัวนวนจา
3.	วันที่ 1-21 เมษายน พ.ศ. 2555	1) ฝึกซ้อมการแสดง 2) จัดแสดงการแสดงในวันที่ 20 – 21 เมษายน 2555 3) รวบรวมข้อมูลจากการเสวนาและแบบสอบถาม
4.	วันที่ 22 เมษายน – 3 พฤษภาคม 2555	วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัย

2. กวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูรสำหรับการดัดแปลงเป็นการแสดงร่วมสมัย

การวิจัยครั้งนี้ การดัดแปลงการแสดงร่วมสมัยจากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร
จำนวน 3 เล่ม ได้แก่ *ผู้สัจจริรันดร คีตาภูชลี* และ *นกเถื่อน* โดยกวีนิพนธ์ทั้ง 3 เล่มนั้น กล่าวถึง
ความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้า คน และธรรมชาติไว้อย่างชัดเจน ด้วยการใช้อำนาจประณีต โดด
เด่นด้วยการใช้ภาษาภาพพจน์ต่าง ๆ สามารถถ่ายทอดปรัชญาของกวีผ่านทางจินตนาการและ
อารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่าน

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ปรัชญานิเวศวิทยาแนวลึก หมายถึง กระบวนทัศน์ทางนิเวศวิทยาที่มีเป้าหมายคือความ
สมดุลของระบบนิเวศที่มีความยั่งยืนในระยะยาว ด้วยการเคารพสิทธิของสรรพชีวิตและสรรพสิ่ง
จะดำรงอยู่และเติบโต เพื่อการรักษาความหลากหลายของโลกธรรมชาติ

กวีนิพนธ์ หมายถึง คำประพันธ์ประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง ที่มีการเลือกสรรถ้อยคำอย่างประณีตเพื่อให้มีผลต่อผู้อ่านในแง่ภาพ ความรู้สึก และอุดมการณ์ ดังคำกล่าวของรพินทรนาถ ฐากูรว่า “กพยักลอนทุกบทจะต้องมีอุดมการณ์สมบูรณ์ อันทำให้มันมีชีวิตจิตใจ และทุกบททุกตอนจะต้องสัมพันธ์กับอุดมการณ์อันนั้น”

การแสดงร่วมสมัย หมายถึง รูปแบบการแสดงมีพื้นฐานมาจากศิลปะตามชนบประเพณีดั้งเดิมผสมผสานกับการสร้างสรรค์โดยผู้สร้างงานที่มีชีวิตร่วมอยู่ในช่วงเวลานั้น ได้อิทธิพลในการสร้างสรรค์งานจากสภาพแวดล้อมหรือสังคมในเวลานั้น ๆ โดยสามารถสื่อสารและเข้าถึงคนในสังคมยุคนั้นได้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ในเชิงวิชาการทำให้ได้การสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัยจากการดัดแปลงสื่อประเภทกวีนิพนธ์ ตั้งแต่แนวคิดและทฤษฎีในการดัดแปลงสื่อ รวมถึงการออกแบบสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัยให้เกิดสุนทรียภาพแก่ผู้ชม สามารถสื่อสารปรัชญาแนวคิดต่าง ๆ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาข้อจำกัดอันมีลักษณะเฉพาะของการดัดแปลงสื่อจากกวีนิพนธ์สู่การแสดงร่วมสมัย

2. ในเชิงวิชาชีพทำให้ได้การสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัย จากการดัดแปลงสื่อบันเทิงคดีประเภทอื่น ๆ เพื่อสื่อสารสุนทรียภาพและแนวคิดเชิงสังคม

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัยเพื่อสื่อสารปรัชญาแนวศิววิทยาแนวลี้จากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร” แบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ

1. ปรัชญาแนวคิดของรพินทรนาถ ฐากูร (พ.ศ. 2404-2484)
2. แนวคิดเรื่องนิเวศวิทยาแนวลี้
3. แนวคิดเรื่องการดัดแปลงสื่อ: กวีนิพนธ์และการแสดงร่วมสมัย

2.1.1 ปรัชญาแนวคิดของรพินทรนาถ ฐากูร (พ.ศ. 2404-2484)

1. อิทธิพลทางความคิด: เบ้าหลอมจากศาสนาและสังคม

รพินทรนาถ ฐากูร เกิดในตระกูลพราหมณ์ที่มีความศรัทธาอย่างยิ่งต่อศาสนาฮินดู ปู่ของรพินทรนาถชื่อว่า ทวารกานาถ ฐากูร ประกอบอาชีพค้าขายจนร่ำรวย และเป็นคนกว้างขวาง เข้ากับคนได้ทุกชนชั้น ส่วนบิดาของรพินทรนาถชื่อว่า เทเวณทรนาถ ฐากูร ได้รับขนานนามว่า “มหาฤาษี” เพราะมีความศรัทธาและปฏิบัติตามคัมภีร์อุปนิษัทโดยเคร่งครัด ครอบครัวจึงถือว่ามีอิทธิพลต่อความคิดของรพินทรนาถเป็นอย่างมาก โดยเชื้อให้เป็นคนใฝ่หาสัจจะและอิสรภาพอยู่ตลอดเวลา อิสรภาพตามแนวคิดของรพินทรนาถนั้นไม่ได้หมายถึงการไม่ขึ้นกับผู้ใด แต่หากคือการดำรงอยู่ในความสัมพันธ์อย่างสอดคล้องกลมกลืนกัน รพินทรนาถเคยกล่าวถึงวิถีการศึกษาของตนเองไว้ว่า (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, บรรณาธิการ, 2555: 5)

“ข้าพเจ้าเกิดในครอบครัวที่เป็นผู้บุกเบิกในการฟื้นฟูศาสนาที่ยิ่งใหญ่ศาสนาหนึ่งในประเทศของเรา โดยอิงถ้อยคำของปราชญ์อินเดียในคัมภีร์อุปนิษัท แต่เนื่องจาก

บุคลิกภาพที่มีลักษณะเฉพาะของข้าพเจ้า จึงเป็นไปไม่ได้ที่ข้าพเจ้าจะยอมรับคำสอนของศาสนาใด ๆ เพียงเพราะคนรอบตัวข้าพเจ้าเชื่อว่ามันเป็นความจริง ดังนั้นความคิดของข้าพเจ้าจึงได้รับการบ่มเพาะมาในบรรยากาศแห่งเสรีภาพ เสรีภาพจากการครอบงำของความเชื่อใด ๆ ที่มีบัพบังคับภายใต้อำนาจเด็ดขาดของคัมภีร์หรือคำสอนของผู้บูชาที่รวมกลุ่มจัดตั้งบางกลุ่ม”

วิถีแห่งความเป็นฮินดูได้กลายมาเป็นรากฐานสำคัญของกรอบความคิดของรพินทรนาถ ฐากูร คือ กรอบความคิดที่ว่าธรรมชาติยิ่งใหญ่ไม่ควรมีความพยายามเอาชนะ มนุษย์ควรเพียรพยายามเอาชนะตนเองด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อสิ่งรอบตัว โดยมีเป้าหมายสูงสุดแห่งชีวิตคือการเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ คุณค่าและเป้าหมายของชีวิตตามครรลองฮินดูสามารถสรุปได้ดังนี้ (พนารัตน์ จันทรสิทธิเวช, 2553: 39-40)

(1) ชาวฮินดู ถือว่าการรู้แจ้งตนเองและรู้แจ้งธรรมชาติ เป็นเป้าหมายปลายทาง การฝึกหัดปฏิบัติโดยการสังวร ระวังกาย วาจา ให้เรียบร้อย ทำให้จิตใจมีสมาธิแน่วแน่ เป็นหนทางที่ทุกคนต้องยึดถือ บุคคลต้องดำรงอยู่ด้วยร่างกายที่แข็งแรง จิตใจที่สงบ กายและจิตใจต้องประสานให้เป็นหนึ่งเดียว เพื่อพลังแห่งการสร้างสรรค์และการบรรลุถึงภาวะอันสมบูรณ์

(2) ชาวฮินดูถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ เป็นการปฏิบัติธรรมที่ไม่นิ่งเฉยดูตายต่อภารกิจที่เป็นส่วนตนและส่วนสังคม การทำงานต้องไม่เห็นแก่ตัว แต่ควรทำด้วยความเสียสละ มีจิตมุ่งต่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ต้องถือเอาผลงานที่ตนเองกระทำไปเป็นเครื่องสักการบูชาพระผู้เป็นเจ้า

(3) ชาวฮินดูต้องมีความรักความศรัทธาในความเป็นจริง คือธรรมชาติ ไม่ว่าจะเรียกโดยชื่ออะไร ความรักในความเป็นจริงที่ปรากฏในสรรพสิ่งต้องไม่มีความชิงชังรังเกียจในสิ่งใด ๆ แต่ตรงกันข้าม ต้องรักด้วยจิตสำนึกว่า ตัวเองคือสรรพสิ่ง และสรรพสิ่งคือตัวเอง

(4) ชาวฮินดูถือว่าชีวิตจะต้องมีดุลยภาพระหว่างความจริงและความงดงาม ไม่ปล่อยให้ชีวิตไหลเอียงไปเพียงด้านใดด้านหนึ่ง ดุลยภาพแห่งชีวิตนี้จะเข้าถึงได้ด้วยการมีร่างกาย

และจิตใจที่เข้มแข็ง บริสุทธิ มีความมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความเสียสละ มีความรักต่อเพื่อน มนุษย์และสรรพสิ่ง และรู้แจ้งในความเป็นจริงว่าสรรพสิ่งล้วนเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน

ตั้งแต่วัยเยาว์ รพินทรนาถได้รับการอบรมและปฏิบัติธรรมตามคัมภีร์อุปัชฌ์ มาโดยตลอด คัมภีร์อุปัชฌ์เป็นคัมภีร์ที่ปรากฏอยู่ท้ายสุดในคัมภีร์พระเวท มีความสำคัญคือ สามารถสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์อันลุ่มลึกของชาวฮินดู คัมภีร์อุปัชฌ์มีเนื้อหาว่าด้วยความสัมพันธ์ ของมนุษย์ ธรรมชาติ เทพเจ้า จักรวาลซึ่งหลอมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สะท้อนถึงเอกภาพของ สรรพสิ่งในโลก ชีวิต จิตวิญญาณของจักรวาลอันเป็นองค์รวม เทพเจ้าสถิตในจิตวิญญาณ ใน ธรรมชาติ ในตัวมนุษย์จะรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับจักรวาล (ชูมาน สานสุขสมบุญ, 2550: 1) คำสอนสำคัญในปรัชญาอุปัชฌ์ได้อธิบายไว้ว่า (อารี วิชาชัย, 2543: 89-93)

(1) อาตมมันคือ วิญญาณหรือตัวตนที่แท้จริงของสรรพสัตว์ทั้งหลาย เพราะ ร่างกายของเรานั้นประกอบไปด้วยร่างกายและจิตวิญญาณ ร่างกายที่เกิดจากการรวมตัวของดิน น้ำ ลม ไฟ ย่อมเสื่อมสภาพและแตกสลายไปในที่สุด แต่ส่วนแห่งจิตวิญญาณจะมีความมั่นคงเป็น อมตะ ไม่มีวันตายเป็นอยู่นิรันดร์ การเกิดและตายของสรรพสัตว์ในแต่ละชาติเป็นเพียงการ เปลี่ยนแปลงภายนอก แต่อาตมมันนั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลง เพราะอาตมมันเป็นส่วนหนึ่งของวิญญาณ สากลอันเป็นอมตะ

(2) พรหมมันคือ สัจภาวะอันสูงสุด เป็นสิ่งสัมบูรณ์ มีอยู่เป็นอยู่ด้วยตัวเองไม่มี อะไรเป็นเหตุปัจจัย ไม่มีเบื้องต้นและที่ สุด ดำรงอยู่อย่างนั้นตลอดกาลเป็นอมตะ ไม่แตกสลาย ไม่มีอะไรจะทำลายได้ ไม่มีตัวตน มองไม่เห็น และมีอยู่ในทุกสิ่ง เป็นที่เกิดที่ตายของสรรพสัตว์ ทั้งหมดในโลกและจักรวาล เป็นวิญญาณสากล

(3) มายาคือ ความไม่รู้ เหมือนม่านปิดบัง ทำให้อาตมมันไม่รู้ความเป็นจริงว่า ตนเองกับสิ่งสมบูรณ์นั้นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ หากขจัด มายาได้ เมื่อนั้นจะบรรลุลหุตพ้น และกลับคืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพรหมมัน

(4) โมกษะคือ การหลุดพ้นจากสภาพแห่งความทุกข์ทั้งปวง อันเกิดจากการ เปลี่ยนแปลงร่างกายที่ไม่มั่นคงถาวร โมกษะเป็นความสุขนิรันดร์ เพราะอาตมมันเข้าถึงอมตภาวะ

อันเป็นหนึ่งเดียวกับพรหมัน ดังนั้นการปฏิบัติธรรมเพื่อฝึกอบรมตนเองให้เกิดความมุ่งมั่นจริงจัง และทำลายอวิชชาที่ปิดกั้นไม่ให้รู้จริงในพรหมัน จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ที่มีมุ่งหวังจะหลุดพ้นจากทุกข์

ดังนั้นไม่ว่าจะอธิบายโลกหรือมนุษย์ ศาสนาฮินดูจึงอธิบายโดยเชื่อมโยงกับเทพเจ้าหรือพระเจ้าเสมอ ศาสนาฮินดูสอนให้เคารพเชื่อฟังและซาบซึ้งในพระเจ้า รพินทรนาถเคยกล่าวถึงความเคารพรักและศรัทธานี้ว่า คือบ่อเกิดของแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานของกวีอินเดียทุกสมัย (ปรีชา ช้างขวัญยืน และ สมภาร พรหมทา, 2545: 160-161)

แม้จะได้รับอิทธิพลจากปรัชญาอุปนิษัทเป็นอย่างมาก แต่รพินทรนาถ ฐากูร ได้ตีความเรื่องพระเจ้าผู้เป็นเจ้าแตกต่างไปจากนักปรัชญาคนสำคัญของอินเดียคือท่านสังคราจารย์แห่งอโหวตะ เวทานตะ ที่เชื่อว่าพรหมันเป็นสิ่งสัมบูรณ์ ไม่มีรูปร่าง เป็นอรูปพรหม คนและสัตว์ทั้งหลายในโลกเป็นอย่างเดียวกับพรหมัน แต่ที่คนทั้งหลายมองเห็นเป็นอย่างอื่น เพราะมีมายาบังตาไว้ แต่รพินทรนาถได้รับเอาแนวคิดทางศาสนาคริสต์เรื่องพระเจ้ามีตัวตน (personal God) และตีความว่า พรหมันสำแดงออกมาเป็นธรรมชาติ เป็นคน สัตว์ และสิ่งต่าง ๆ รพินทรนาถจึงนับถือพรหมันในร่างกายมนุษย์ ตามความเชื่อในลัทธิไวษณพหรือลัทธิที่เชื่อเรื่องพระนารายณ์อวตาร โดยเชื่อว่าพระเจ้านี้มีร่างกายเหมือนมนุษย์ที่มีบุคลิกภาพอันสูงส่ง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และพระเจ้า สามารถปรากฏในนามของความรักและความรู้สึกอันแรงกล้าที่จะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน งานประพันธ์ของรพินทรนาถจึงปรากฏมโนภาพเรื่องเทวนิยมแบบนับถือพระเป็นเจ้ามีตัวตนไว้อย่างชัดเจน (อดิศักดิ์ ทองบุญ, 2545: 91-92) ดังตอนหนึ่งในกวีนิพนธ์เรื่อง*คีตาภูซลี* ว่า (รพินทรนาถ ฐากูร, 2540: 81-82)

“หยุดการท่องบ่นภาวนานั่นเสียเถิด! ท่านกำลังกราบกรานอยู่ในมูมมิดของเทวดาลัย

นั่น ! ลืมตาขึ้นมองซิ ! พระผู้เป็นเจ้าไม่ได้ประทับอยู่ที่นี้หรอก!

โน่น ! พระองค์กำลังกรำแดดอยู่กับชาวนากลางผืนดินแดนแดกระแหง ทรงปะปนอยู่กับกรรมกรที่กำลังทุบหินกลางถนน ทรงร่วมใช้ชีวิตอาบเหงื่อต่างน้ำเคียงบ่า

เคียงไหล่กับกรรมกรและชาวนากลางสายฝนและแสงแดด จนพัสดราของพระองค์เปื้อน
สกปรกด้วยฝุ่นดินหมดแล้ว ท่านเห็นบ้างไหม

เปลื้องเสื้อผ้าอันงดงามสูงค่าของท่านเสีย ! ลงไปสิ ! ลงไปร่วมลุยตมจมโคลน
อันสกปรกกับพระองค์”

นอกจากนี้แล้ว อิทธิพลทางความคิดที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือศาสนาพุทธ
ด้วยตระกูลสุทธานุสมีคัมภีร์พระพุทธศาสนาติดบ้านไว้เสมอ รพินทรนาถจึงรับเอาแนวความคิดทาง
พุทธปรัชญาเข้าไว้อย่างมาก ดังที่เคยกล่าวไว้ว่า “สำหรับข้าพเจ้านั้น โศลกแห่งอุปนิษัตและธรรม
ของพระพุทธเจ้าได้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญทางวิญญาณเสมอมา และเป็นสิ่งที่มีความมอกงามมีรู
สึ้นสุด และข้าพเจ้าก็ได้ใช้คำสอนเหล่านี้ ทั้งในชีวิตของข้าพเจ้าเองและในคำสอนของข้าพเจ้า”
(รพินทรนาถ สุทธานุส, 2532: คำนำ)

พุทธปรัชญามองโลกว่าเป็นเอกภาพ การอิงอาศัยกันของสรรพสิ่งที่สะท้อน
ออกมาในภาวะจิตที่เรียกว่า “ฉันทะ” “เมตตา” และ “กรุณา” อันเป็นภาวะจิตของมนุษย์ที่เห็น
ภาวะธรรมของทุกสิ่งเป็นเครือข่ายที่ต้องพึ่งพาอาศัย เพื่อจะช่วยพยุงสนับสนุนความมีอยู่ซึ่งกัน
และกัน (เนืองน้อย บุญยเนตร, 2537: 165) ดังปรากฏในสุนทรพจน์ของรพินทรนาถ สุทธานุส ที่กล่าว
ในพิธีฉลองวิสาขบูชา พ.ศ. 2478 ณ สมาคมศรีมหาโพธิ นครกัลกัตตา ประเทศอินเดียว่า (ถิรนนท์
อนวัชศิริวงศ์, บรรณานุกรม, 2555: 6)

“ถึงเวลาแล้วที่เราทั้งหลายจะต้องระลึกถึงพระพุทธองค์ ผู้ทรงพยายาม
ตัดเตือนให้เราตระหนักถึงความโง่เขลาที่จะหวังความสำเร็จด้วยการใช้ความรุนแรง
พระองค์ทรงย้ำว่า จะชนะความโกรธได้ก็ด้วยความเมตตา ในโลกปัจจุบันซึ่งศักดิ์ศรีของ
มนุษย์ได้เสื่อมลงโดยทั่วไป สมควรอย่างยิ่งที่เราจะต้องเปล่งวาจาว่า “พุทฺธัง สรณัง คัด
จามิ” พระผู้ทรงสำแดงอุดมการณ์ของบุรุษให้ประจักษ์แจ้งด้วยพระจริยาวัตรของ
พระองค์เอง จะทรงเป็นสรณะของพวกเขา ...

พระพุทธองค์ทรงประทานอนุศาสน์ว่า ความหลุดพ้นมิใช่การปฏิเสธ หากเป็น
การยืนยันที่มีความจริงแท้แน่นอน พระองค์ทรงย้ำว่า ความหลุดพ้นมิใช่เกิดจากการนิ่ง

เฉยไม่ทำอะไร หากเกิดจากการอุทิศตนด้วยการกระทำที่ถูกต้อง ความหลุดพ้นมิใช่
เกิดจากความไม่โกรธ ไม่ปองร้ายอย่างเดียว หากเกิดจากการประพฤติปฏิบัติความ
เมตตาปราณีต่อสรรพชีวิต”

แม้ปัจจัยทางศาสนาและปรัชญานับว่ามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อกรอบความคิดของ
รพินทรนาถ ฐากูร แต่ยังมีปัจจัยทางด้านสังคมที่ส่งผลต่อโลกทัศน์ไม่แพ้กัน รพินทรนาถเกิดในยุค
ที่กัลกัตตาเป็นยังเป็นเมืองหลวงของอังกฤษที่มาปกครองอินเดีย การคุกคามของอังกฤษทำให้เกิด
ภาวะบีบคั้น รพินทรนาถมีจิตใจโหยหาความเป็นสังคมแบบอินเดียโบราณ ที่มีความสงบร่มเย็น
ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน การที่บ้านเมืองอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษทำให้วัฒนธรรมตะวันตก
เบียดบังวิถีชีวิตอันงดงามนี้ เกิดเป็นความรู้สึกกดดัน เศร้าหมอง และต่อต้านอยู่ในตัว

2. ปรัชญาและแนวคิด: สุนทรียธรรมแห่งสัจจะสูงสุด

กรอบแนวคิดทางปรัชญาที่สำคัญของรพินทรนาถ ฐากูร คือการเป็นหนึ่ง
เดียวกับธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าปรัชญาแนวคิดของรพินทรนาถจะมีหลักของจริยศาสตร์สิ่งแวดล้อม
ผสมผสานอยู่ รพินทรนาถจะเน้นย้ำเสมอว่า มนุษย์ไม่สามารถแยกออกจากธรรมชาติได้ การเห็น
คุณค่าของธรรมชาติคือการเติมเต็มคุณค่าของความเป็นมนุษย์นั่นเอง (พนารัตน์ จันทรสิทธิเวช,
2553: 73) ดังตอนหนึ่งในปรัชญานิพนธ์*สาธนา* ที่รพินทรนาถได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่าง
มนุษย์กับธรรมชาติไว้ว่า (รพินทรนาถ ฐากูร, 2532: 36)

“สำหรับเรา สัจธรรมอันยิ่งใหญ่ก็คือ เรามีความกลมกลืนอันสนิทกับธรรมชาติ
มนุษย์เราสามารถคิด ก็เพราะความคิดของเขามีความกลมกลืนกับสิ่งต่าง ๆ เราสามารถ
ใช้แรงงานของธรรมชาติได้ดังต้องการ เพราะพลังของเขากลมกลืนกับพลังอันเป็นของ
จักรวาล และในวิวัฒนาการอันยืดยาว ความมุ่งมาดของเขา ไม่อาจขัดแย้งกับความมุ่ง
มาดในธรรมชาติได้เลย”

รพินทรนาถเห็นว่ามนุษย์จะต้องหยั่งรู้ถึงความกลมกลืน เพราะมนุษย์อยู่ร่วมกับ
ธรรมชาติตลอดเวลา แต่ในปัจจุบันมนุษย์ต้องการความรู้เพียงเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จาก
ธรรมชาติ ทำให้ขาดการหยั่งรู้ด้วยความรัก ความเข้าใจ ความเห็นใจ และตระหนักว่าสรรพสิ่งล้วน

ต้องมีความสัมพันธ์กลมกลืนกันในทุกด้าน ก่อให้เกิดความแปลกแยกระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ดังตอนหนึ่งในปรัชญาานิพนธ์ศาสนาว่า (รพินทรนาถ ฐากูร, 2532: 35)

“ตะวันตกมีความภาคภูมิใจที่คิดว่า ตนกำลังเอาชนะธรรมชาติ ประหนึ่งว่าเรา อยู่ในโลกแห่งการดิ้นรน ซึ่งเราจะต้องปลุกปล้ำเอาทุกสิ่งทุกอย่างที่เราต้องการจากสาร วัตถุ ความรู้สึกอันนี้เป็นผลมาจากนิสัยและการอบรมใจภายในกำแพงนคร เพราะว่าใน นครมนุษย์มีธรรมชาติที่จะรวมแสงแห่งสมาธิของสมองลงในชีวิตและการงานเฉพาะตน นี้เองเป็นเหตุก่อให้เกิดความแตกแยกอันปลอมแปลง ระหว่างตัวเขาเองกับธรรมชาติ ทั้งหมด ทั้ง ๆ ที่เขาอยู่ในอ้อมแขนของธรรมชาตินั่นเอง”

แม้มนุษย์และธรรมชาติจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แต่ด้วยลัทธิวัตถุนิยมที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อโลกทัศน์มนุษย์ ทำให้มนุษย์เริ่มกอบโกยผลประโยชน์จากธรรมชาติ โดยใช้ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือและรุกรานสิทธิของสรรพชีวิต อื่น เพื่อตอบสนองความต้องการที่ไร้ขอบเขตของมนุษย์ ดังที่รพินทรนาถได้แสดงทัศนะ เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในสรณิพนธ์เรื่อง “บุคลิกภาพ” (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, บรรณาธิการ, 2555: 11)

“วิทยาศาสตร์เป็นการเริ่มต้นการรุกรานของโลกวัตถุ และการแก่งแย่ง ผลประโยชน์อย่างดุเดือดก็ดำเนินต่อไป บ่อยครั้งที่สิ่งต่าง ๆ แลดูเป็นเรื่องวัตถุนิยมอันน่า รังเกียจ และบัดบังธรรมชาติที่แท้จริงของมนุษย์อย่างน่าละลาย แต่จะต้องถึงวันที่พลัง อันยิ่งใหญ่บางอย่างของธรรมชาติ พร้อมทั้งจะสนองความต้องการของทุกคน และอย่าง น้อยที่สุด สิ่งจำเป็นหลักสำหรับชีวิตที่จะต้องจัดหาให้แก่ทุกคนได้โดยมีการบำรุงรักษา และค่าใช้จ่ายที่ต่ำ การดำรงชีวิตจะเป็นเรื่องง่ายสำหรับมนุษย์พอ ๆ กับการหายใจ และ จิตใจของเขาเป็นอิสระที่จะสร้างสรรค์โลกของเขาเอง”

ถ้าหากมนุษย์ยังคงปล่อยให้อำนาจแห่งความละโมภเข้าครอบงำ สิ่งนี้จะเป็น ดังมายาที่บังตามนุษย์ไม่ให้เห็นสัจธรรมว่าตนเองกับธรรมชาติเป็นสิ่งเดียวกัน และท้ายที่สุด มนุษย์ก็จะไม่สามารถเข้าร่วมกับสิ่งสมบูรณ์สูงสุดที่จะนำมนุษย์ไปสู่การหลุดพ้นจากสภาพแห่ง

ทุกซ์ ดังทัศนะที่ปรากฏในตอนหนึ่งของกวีนิพนธ์เรื่อง “เหมือนหนึ่งนกที่จากรัง” ว่า (รพินทรนาถ ฐาปกร, 2547ค: 224)

“พิภพเองก็ดูมีท่าทีว่าจะถึงซึ่งความพินาศหายนะ เพราะว่ามันมนุษย์ได้เลิกเชื่อถือความสามารถของตนเองเสียแล้ว มนุษย์ไม่ยอมจะเชื่อถืออะไรเสียเลยนอกเสียจากวัตถุเท่านั้น โดยเหตุที่สายสัมพันธ์กับสวรรค์ได้ขาดสะบั้นลงเช่นนี้แล้ว วิญญาณของมนุษย์ไม่สามารถจะทะลวงความหนาแน่นของวัตถุ แล้วโผล่วาขึ้นไปสู่อาณาจักรแห่งแสงสว่างได้”

ด้วยท่าทีของมนุษย์ที่ค่อย ๆ แบ่งแยกตนเองออกจากการเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ยิ่งทำให้มนุษย์ถอยห่างจากสัจจะอันสูงสุดคือการผสมผสานเข้ากันเป็นหนึ่งของสรรพสิ่ง การเข้าถึงกฎเกณฑ์ที่ว่าสรรพสิ่งในเอกภพล้วนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพรหมนั้น ไม่ได้มาจากการคำนวณการใช้เหตุผลแบบตรรกวิทยา แต่หากเป็นการหยั่งรู้ด้วยตนเอง (Intuition) โดยที่รพินทรนาถได้เสนอวิธีการเข้าถึงสัจจะไว้ 3 วิธี ดังนี้ (พนารัตน์ จันทรลีทธิเวช, 2553: 71-77)

(1) ความรักความภักดีที่มีต่อพระเจ้า (ภักดีโยคะ) จากการตีความเรื่องพระเจ้าหรือพรหมของรพินทรนาถ ว่าเป็นพลังชีวิตของเอกภพที่แผ่ซ่านอยู่ในสรรพสิ่งและสรรพชีวิตนั้นชี้ให้เห็นว่าความรักและความกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกับพรหมก็คือความรักที่มนุษย์พึงมีต่อสรรพสิ่ง เมื่อมนุษย์เข้าถึงความรักในระดับนี้ ก็ย่อมประพฤติปฏิบัติตัวต่อสรรพชีวิตด้วยท่าทีที่ถูกต้องคือลดความเห็นแก่ตัวต่อทุกชีวิตและธรรมชาติ

รพินทรนาถได้กล่าวถึงความสำคัญของความรักไว้ในปรัชญานิพนธ์ *สาธนา* ว่า (รพินทรนาถ ฐาปกร, 2532: 54, 121)

“การขาดความรัก ย่อมก่อให้เกิดความกระด้าง เพราะความรักคือสมบูรณภาพแห่งจิต เราขาดความรักเพราะเราขาดความเข้าใจ หรือเราไม่เข้าใจก็เพราะเราขาดความรัก เพราะความรักเป็นความหมายสูงสุดของสรรพสิ่งรอบด้าน นี้ไม่ใช่เพียงสิ่งเร้าความรู้สึก แต่เป็นสัจธรรม เป็นความชื่นชมที่เป็นรากฐานของโลกธาตุทั้งปวง ... ด้วยความรักเท่านั้นที่ทำให้มนุษย์จะรู้ชัดว่า เขาเป็นมากกว่าที่เขาเข้าใจ และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับโลก”

(2) การทำลายมายา (ชญาณโยคะ) ที่นำมาซึ่งอวิชชาอันเป็นอำนาจลงอันทำให้เกิดการรับรู้ผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริงหรือสัจธรรม นำไปสู่พฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ในปรัชญา*นิพนธ์สาธนา* ได้กล่าวถึงผลของมายาที่ทำให้มนุษย์ไม่สามารถเข้าถึงสัจธรรมไว้ว่า (รพินทรนาถ ฐากูร, 2532: 67-68)

“ตราบใดที่เรายังไม่บรรลุลูกความกลมกลืนภายใน และความเพียบพร้อมของภาวะแห่งตน ชีวิตของเราก็ยังคงเป็นชีวิตของความเคยชินจำเจ โลกก็ยังคงปรากฏแก่เรา ประดุจเครื่องจักรกลที่จำต้องเอาชนะ เพื่อใช้ประโยชน์ และเราก็ยังไม่อาจล่วงรู้ความสนิทสนมกับตัวเราอย่างสมบูรณ์ ทั้งในด้านกายวัตถุ ด้านความงดงาม และด้านชีวิตวิญญาณอันอมตะ”

(3) การทำงานด้วยจิตใจบริสุทธิ์ (กรรมโยคะ) การทำงานโดยไม่ละโมภในวัตถุหรือสิ่งตอบแทน ช่วยให้ผู้หลุดความเห็นแก่ตัว และกระทำเพื่อประโยชน์สุขแก่มนุษยชาติและสังคมโลกอย่างแท้จริง ในปรัชญา*นิพนธ์สาธนา* ได้กล่าวถึงหน้าที่ของมนุษย์ที่มีต่อสังคมไว้ว่า (รพินทรนาถ ฐากูร, 2532: 100)

“เรามีร่างอันใหญ่กว่าคือร่างแห่งสังคม สังคมเป็นกายซึ่งเราเป็นส่วนหนึ่ง และมีความต้องการเฉพาะตัว เราต้องการความบันเทิงและสิทธิเฉพาะตัว เราต้องการจะจ่ายน้อยและเอาให้มากกว่าใคร ๆ นี้ก่อให้เกิดความแย้งซึ่งต่อสู้ แต่ในเวลานั้น มีอีกส่วนหนึ่งทำงานเพื่อสังคม ด้วยความต้องการให้ความก้าวหน้าที่รุ่งเรืองแก่สังคม มันก้าวข้ามขอบเขตปัจจุบันและส่วนตัว ไปอยู่บนด้านที่ไม่มีสิ้นสุด”

จากวิธีการทั้ง 3 ประการในทัศนะของรพินทรนาถ ฐากูร จะเห็นได้ว่าการประสานกันระหว่างความรักภักดี (devotion) ความรู้ (knowledge) และการกระทำ (action) ทั้งสามสิ่งนี้ช่วยให้มนุษย์สามารถเข้าถึงศักยภาพและตัวตนที่แท้จริงของตนเองได้ เนื่องจากการที่มนุษย์คนหนึ่งจะสามารถกระทำบางสิ่งบางอย่างได้ถูกต้อง ย่อมขึ้นอยู่กับฐานของความศรัทธาเชื่อมั่น (ความรักความภักดี) ต่อความคิดและการกระทำนั้นด้วยใจจริง มนุษย์จะสามารถตระหนักถึง “สัจจะ” ในตัวของมนุษย์เองต้องมีความรู้ที่ถูกต้อง และเมื่อมีความรู้ในสิ่งนั้นแล้ว แต่ไม่กระทำ

การใด ๆ ก็ย่อมส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาตนเองจนบรรลุถึงตัวตนอันเป็นสัจจะอย่างสมบูรณ์
(พนารัตน์ จันทรสีทิตินเวช, 2553: 88)

3. การเผยแพร่ความคิด: ผ่านกวีนิพนธ์และวิถีปฏิบัติ

ด้วยวิถีแห่งกรรมโยคะที่ถือว่าการทำงานด้วยจิตบริสุทธิ์ สามารถเป็นหนทาง
ไปสู่สัจจะและยังนำประโยชน์มาสู่สังคมโลกได้ ตลอดชีวิตของรพินทรนาถ ฐากูร จึงได้อุทิศตัว
สร้างสรรค์ผลงานเพื่อถ่ายทอดปรัชญาแนวคิดต่าง ๆ ให้เป็นรูปธรรม ทั้งการแสดงปาฐกถาทั่วทั้ง
อินเดียและต่างประเทศ รวมถึงงานประพันธ์หนังสือทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองเป็นจำนวนไม่น้อย
กว่า 260 ชิ้น ส่วนใหญ่เป็นภาษาเบงกาลี และบางส่วนของแปลเป็นภาษาอังกฤษ (ปรีชา ช่อปทุมมา,
2547ก: 191) ความเชื่อว่าบทกวีจะสามารถส่งผ่านทั้งสัจธรรมและสุนทรียะผ่านตัวอักษรได้
ปรากฏอยู่ในปรัชญานิพนธ์*สาธนา* ดังนี้ (รพินทรนาถ ฐากูร, 2532: 82)

“กวีจะเป็นกวีแท้จริงก็ต่อเมื่อ ความคิดของเขานำมาซึ่งความสุขแก่มวลมนุษย์
แต่เขามีอาการกระทำเช่นนั้นได้ หากไม่มีสื่ออันเป็นของกลางอยู่ในผู้อ่านผู้ฟังทั้งหลายนั้น
ภาษากลางนี้มีกฎเกณฑ์ของมันเอง ซึ่งกวีจะต้องค้นให้พบและกระทำตาม เมื่อทำได้ดังนี้
เราย่อมบรรลุอมตภาพแห่งกวี”

ในการเข้าใจความหมายของบทกวี ผู้อ่านจะต้องก้าวข้ามผ่านการยึดติดอยู่ใน
กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ แต่ปลายทางแห่งการของการค้นคว้า ผู้อ่านจะต้องเข้าใจและสัมผัสซึ่ง
ความหมายและอุดมการณ์ที่ส่งผ่านมาในบทกวี ดังปรากฏอยู่ในปรัชญานิพนธ์*สาธนา* ว่า (รพินทร
นาถ ฐากูร, 2532: 112)

“ถ้าเราเอาภาพลักษณ์อันไพเราะมาแยกดู จะเห็นว่ามันเป็นเพียงกลุ่มก้อนของ
สำเนียงต่าง ๆ ผู้อ่านซึ่งมีความเข้าใจถึงความหมายอันเป็นเครื่องเชื่อมภายในของสิ่ง
เหล่านี้ย่อมพบกฎเกณฑ์อันสมบูรณ์ตลอดต้นปลาย คือกฎเกณฑ์แห่งวิวัฒนาการของ
ความนึกคิด และกฎเกณฑ์ของดุริยางคศาสตร์”

รพินทรนาถเริ่มงานการศึกษา โดยตั้งโรงเรียนขึ้นในปี พ.ศ. 2444 ให้ชื่อว่า “ศานตินิเกตัน วิทยาลัย” เพื่อให้การศึกษาที่ประสานอารยธรรมและวัฒนธรรมอินเดียโบราณกับ ตะวันตกเข้าด้วยกัน (ปรีชา ช่อปทุมมา, 2547ก: 183) การจัดการศึกษาตามแนวคิดของรพินทรนาถคือ การสร้างบรรยากาศสถานศึกษาให้เป็นชุมชน ให้เด็กนักเรียนพบโอกาสเพื่อสำนึกว่าพวกเขาอยู่บนโลกของความเป็นพี่น้องกับคนอื่นที่แตกต่างออกไปจากตน การศึกษาดำเนินไปในอ้อมกอดของธรรมชาติ และละเลิกสิ่งฟุ่มเฟือยหรือไม่จำเป็นต่อการมีชีวิต รพินทรนาถเชื่อว่าเมื่อใดที่ให้ความรู้ แต่ไม่ได้มอบชีวิตจิตใจให้ นั่น จะทำให้วิญญาณของมนุษย์คับแคบลง การได้อยู่ร่วมกันระหว่างสังคมมนุษย์และธรรมชาติ ยิ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจ ความรัก และมีศรัทธาในชีวิต

ต่อมาภายหลังได้ขยายกิจการของโรงเรียน กลายเป็นมหาวิทยาลัยวิศวกรรมตี อันถือว่าเป็นศูนย์วัฒนธรรมของประเทศอินเดียและของโลก จุดมุ่งหมายใหญ่ของวิศวกรรมตีคือ เพื่อศึกษาจิตใจของมนุษย์ในสภาวะที่มีรู้แจ้งในแง่มุมต่าง ๆ ของสัจจะจากแนวทางที่แตกต่างกันออกไป เมื่อรู้แจ้งถึงกระแสวัฒนธรรมของเอเชียที่กระจัดกระจาย จนเข้าใจความเป็นหนึ่งเดียวที่เป็นพื้นฐานเดียวกัน จะทำให้โลกตะวันออกเกิดสำนึกในจิตวิญญาณตนอย่างชัดแจ้ง เพื่อความร่วมมือกันอย่างจริงจังระหว่างโลกตะวันออกและโลกตะวันตก โดยพื้นฐานของความเคารพซึ่งกันและกัน มุ่งไปสู่ความเข้าใจกันและความเป็นสากล วิศวกรรมตีจะเป็นศูนย์กลางในการแสวงหา สัจจะจากกันและกัน (รพินทรนาถ สุภากร, 2528: 52-53, 102-103)

ตลอดระยะเวลา 80 ปี รพินทรนาถ สุภากร ได้สร้างผลงานที่มีคุณค่ายิ่งไว้เป็นมรดกแก่ชนรุ่นหลัง ผ่านกวีนิพนธ์และวิถีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาทางศาสนาในเรื่องพรหมัน และการเข้าถึงสัจจะสูงสุด ท้ายที่สุดแล้วก็คือการดำรงชีวิตของมนุษย์กับโลกทัศน์ที่เกิดจากการความเข้าใจในการดำรงอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งอื่น โดยมีจุดหมายคือการรวมเข้าเป็นหนึ่งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งแนวคิดนี้ได้สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของปรัชญาเนิเวศวิทยาเชิงลึก ที่กำลังเป็นการเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อมที่กำลังมีความตื่นตัวอย่างยิ่งในปัจจุบัน

ในการวิจัยครั้งนี้ การศึกษาแนวคิดปรัชญาของรพินทรนาถ สุภากรมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจปรัชญาธรรมของรพินทรนาถ ดังที่เคยกล่าวมาแล้วว่ารพินทรนาถไม่ได้

ถ่ายทอดอุดมการณ์เป็นหลักการที่แน่นอน ดังนั้นการที่จะสัมผัสถึงความคิดของกวีท่านนี้ จึงจำเป็นต้องผ่านการอ่านงานวรรณกรรมที่สมบูรณ์ด้วยสัจธรรมอันเป็นสากล เมื่อได้อ่านงานกวีนิพนธ์ทั้งที่จะนำมาตัดแปลงรวมถึงงานเขียนอื่น ๆ จะสามารถจับจุดเด่นของงานวรรณกรรม รวมถึงสาระสำคัญของรปินทรนาถได้ เพื่อนำมาพัฒนาแก่นเรื่อง โครงเรื่อง และตัวละคร โดยเน้นย้ำปรัชญาธรรมของรปินทรนาถให้ชัดเจน

2.1.2 แนวคิดเรื่องนิเวศวิทยาแนวลึก

วิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมโลกที่มนุษย์กำลังเผชิญอยู่ร่วมกัน เป็นวิกฤตการณ์ที่รุนแรงและแก้ไขยากที่สุด เพราะศัตรูของการสู้รบคราวนี้คือตัวมนุษย์เอง มนุษย์ให้ความชอบธรรมแก่ตนเองที่จะดูคับเอาแต่ผลประโยชน์จากธรรมชาติ ด้วยความเข้าใจว่าตนเองเป็นสิ่งเดียวที่มีคุณค่าและมีจุดหมายในตัวเอง โลกทัศน์ดังกล่าวย่อมมีอิทธิพลต่อวิถีที่มนุษย์ปฏิบัติต่อโลก ความเชื่อพื้นฐานและโครงสร้างทางสังคมที่โยงใยกันทั่วโลก นำไปสู่วิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ดังนั้นแนวทางปฏิบัติเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์เองและธรรมชาติ จึงควรกลับไปเริ่มแก้ไขปัญหาที่โลกทัศน์ของมนุษย์ จริยศาสตร์สภาวะแวดล้อมจึงถือกำเนิดขึ้นมาด้วยมุ่งที่จะเสนออภิปรัชญาและจริยศาสตร์อันจะนำมาซึ่งความเข้าใจโลก หรือโลกทัศน์ในแนวทางที่เอื้อต่อความอยู่รอดและความสมดุลของสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ (เนื่องน้อย บุญยเนตร, 2537: 4-5; ประเวศ วะสี, 2536: 218)

นับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ศาสนา ปรัชญา และวิทยาศาสตร์ ล้วนมีอิทธิพลต่อวิถีปฏิบัติของมนุษย์ต่อธรรมชาติ โลกทัศน์นั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย จากยุคโบราณที่มนุษย์เคารพธรรมชาติด้วยความกลัวต่ออำนาจของธรรมชาติ มาสู่ยุคสมัยที่ศาสนาและปรัชญาใช้เป็นเกณฑ์อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้า มนุษย์ และสรรพชีวิต ต่อมาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก็กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่มนุษย์ใช้แสวงหาความรู้จากธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสรรพสิ่งเริ่มถอยห่างออกจากกันมากขึ้น ในท้ายที่สุดเมื่อเกิดวิกฤตทางสภาวะแวดล้อม ก็ถึงเวลาที่มนุษย์จะต้องปรับเปลี่ยนมุมมองด้วยท่าทีที่เป็นมิตรกับธรรมชาติมากขึ้น

1. กระบวนการทัศน์เดิม: มนุษย์คือศูนย์กลาง ธรรมชาติคือวัตถุ

ประวัติศาสตร์ของโลกตะวันตกมีรากฐานมาจากชนบประเพณีทางความคิดของ ศาสนายิวและคริสต์ จากปฐมกาล (Genesis) และคัมภีร์พันธสัญญาเดิม (Old Testament) แสดงให้เห็นว่า ในวันแรก ๆ นั้น โลกถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการสร้างมนุษย์ พระเจ้าสร้างมนุษย์ขึ้นมาในฉายาของพระองค์และให้มนุษย์ครอบครองทุกอย่างบนโลกธรรมชาติอีกด้วย ดังนั้น การเอาเปรียบมนุษย์ด้วยกันเองถือเป็นความผิด แต่การเอาเปรียบสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ ถือเป็น การกระทำที่ชอบธรรม โลกแห่งธรรมชาติดำรงอยู่เพื่อประโยชน์ของมนุษย์เท่านั้น ธรรมชาติ ไม่มีคุณสมบัติที่ศักดิ์สิทธิ์ สิ่งต่าง ๆ ตามธรรมชาติไม่มีคุณค่าหรือสิทธิในตัวเอง แต่เป็นสิทธิของมนุษย์ที่จะใช้ประโยชน์จากธรรมชาติได้อย่างไม่มีขีดจำกัด

หลักการทางศาสนามีพื้นฐานความคิดเดียวที่ส่งผลต่อโลกทัศน์ของมนุษย์ วิทยาศาสตร์และปรัชญาสมัยใหม่ก็ได้รับอิทธิพลสำคัญจากนักปรัชญาวิทยาศาสตร์คือ ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) และเรเน เดส์คาร์ตส์ (Rene Descartes) ซึ่งเป็นแหล่งภูมิปัญญาที่มอง มนุษย์ในฐานะ “ผู้ศึกษา” และโลกธรรมชาติในฐานะ “วัตถุที่ถูกศึกษา” เบคอนเชื่อว่าสถานภาพ ของวิทยาศาสตร์สามารถขยายอำนาจของมนุษย์เหนือโลกธรรมชาติ การกอบโกยทั้งทางด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากโลกธรรมชาติเพื่อผลประโยชน์ของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ส่วน เดส์คาร์ตส์ มองว่าโลกกายภาพเป็นโลกของจักรกลที่ไร้จิตใจ ดำเนินไปตามกฎเกณฑ์สากลซึ่ง นักวิทยาศาสตร์จะต้องค้นหา เมื่อค้นพบกฎเกณฑ์นั้น มนุษย์ก็สามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ ในการก้าวก้าวรุกกล้าเพื่อให้บรรลุตามจุดหมายของมนุษย์เอง (กุตตาฟสัน, 2536: 240; เนืองน้อย บุญเนตร, 2537: 35, 57)

ด้วยการอ้างความสามารถทางด้านการใช้เหตุผล ทำให้มนุษย์อยู่เหนือสรรพ สัตว์ทั้งหลาย ความคิดกระแสหลักนี้ได้รับการตอกย้ำความชอบธรรมครั้งสำคัญด้วยการแปร ความคิดจากทฤษฎีวิวัฒนาการอันทรงอิทธิพลของชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) โดยเฉพาะ มโนทัศน์เรื่องการเลือกสรรทางธรรมชาติ (natural selection) และความอยู่รอดของผู้ที่แข็งแกร่ง ที่สุด (the survival of the fittest) ไม่เพียงแต่แปรเปลี่ยนไปใช้ในบริบทของชาติมหาอำนาจกับชาติ

ที่อ่อนแอกว่า แต่ยังถูกประยุกต์ใช้กับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกธรรมชาติ (เนื่องน้อย บุญเนตร, 2537: 64-65) มนุษย์ถูกบังคับให้ดิ้นรนอยู่สิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นมิตร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้มนุษย์ได้รับชัยชนะเหนือธรรมชาติ ด้วยการมองสิ่งมีชีวิตแต่ละชนิดแยกขาดออกจากกัน และแข่งขันกันเพื่อความอยู่รอดเท่านั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้า มนุษย์ และโลกธรรมชาติได้รับการตีความหมายใหม่ จากวิถีแห่งการครอบครองมาสู่การพิทักษ์ธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะเป็นตัวแทนของพระเจ้า ตามพระประสงค์ของพระเจ้านั้นมนุษย์ไม่มีอำนาจเด็ดขาด แต่ได้รับมอบอำนาจจากพระเจ้า ให้กระทำการแทนพระองค์ในการดูแลทรัพย์สินซึ่งก็คือโลกธรรมชาติ ทศนะแบบนี้ช่วยปรับเปลี่ยนท่าทีที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ ช่วยลดทอนที่ว่าพระเจ้ามอบโลกให้กับมนุษย์โดยเด็ดขาด ทำให้มนุษย์เกิดความรับผิดชอบในความสัมพันธ์กับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในฐานะผู้ดูแลทรัพย์สิน กล่าวคือ มนุษย์ไม่ได้ทำหน้าที่แค่ปกป้องรักษาโลกธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังต้องปรับปรุงให้เจริญงอกงามและมีผลผลิตที่อุดมสมบูรณ์ เพื่อผลประโยชน์สูงสุดของเจ้าของทรัพย์สินซึ่งคือพระเจ้านั่นเอง (กุสตาฟสัน, 2536: 247-249; เนื่องน้อย บุญเนตร, 2537: 114) แต่แม้ว่าวิถีการมองโลกธรรมชาติจะเริ่มเปลี่ยนไปด้วยพันธะหน้าที่ต่อพระเจ้า และยอมรับว่ามนุษย์ก็คือส่วนหนึ่งของธรรมชาติ แต่ในที่สุดแล้วด้วยการอ้างความสามารถทางด้านการใช้เหตุผล มนุษย์ก็ยังคงวางตำแหน่งตนเองให้อยู่เหนือว่าสรรพชีวิตชนิดอื่น

2. การก้าวสู่กระบวนทัศน์ใหม่: มุมมองที่เริ่มเป็นมิตรต่อธรรมชาติ

ในคัมภีร์ของทั้งศาสนายิวและศาสนาคริสต์นั้นมีข้อความที่อาจเข้าใจได้ว่า มนุษย์มีค่าเหนือสิ่งอื่น แต่ด้วยการตีความหมายด้วยมุมมองที่เอื้อต่อการอุ้มชูโลกธรรมชาติ โดยถือว่าโลกธรรมชาติคือสิ่งสร้างของพระเจ้าเหมือนกับมนุษย์เช่นกัน อำนาจของมนุษย์เป็นอำนาจของ “ผู้ทำหน้าที่ดูแลแทนพระเจ้าเป็นเจ้า” ในการดูแลรักษาสรรพชีวิตและสรรพสิ่งแทนเจ้าของจริง ด้วยแนวความคิดนี้เอง จึงนำไปสู่การวางนโยบายทางสิ่งแวดล้อมมั่นคงขึ้น และกระตุ้นการตระหนักรู้เกี่ยวกับวิกฤตทางนิเวศวิทยามากขึ้น

แม้จะมีการกล่าวอ้างทฤษฎีวิวัฒนาการ ว่าในระบบนิเวศผู้ที่แข็งแกร่งที่สุดย่อมคือผู้ที่อยู่รอด แต่ถ้าหากพิจารณาถึงเนื้อความในทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วินแล้ว ดาร์วินพยายามแสดงให้เห็นว่า ไม่ใช่แต่เพียงโครงสร้างทางกายภาพของมนุษย์เท่านั้นที่แสดงให้เห็นถึงการสืบเชื้อสายชีวิตมาจากสัตว์ แต่ความสามารถทางจิต (mental faculties) ก็วิวัฒนาการมาจากสัตว์ด้วย ความสามารถทางอารมณ์ที่ซับซ้อน เช่น ความอิจฉา ความรัก และความสามารถทางเหตุผล ก็มีในสัตว์เช่นเดียวกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ มนุษย์และสัตว์อยู่ในสังคมที่สืบสายชีวิตต่อเนื่องกันมาจากแหล่งเดียวกันในกระบวนการวิวัฒนาการ เท่ากับบอกว่ามนุษย์ก็คือส่วนหนึ่งของโลกธรรมชาติอันเป็นโลกที่มีได้สร้างจากอำนาจเหนือธรรมชาติใด ๆ และมนุษย์เองก็ไม่ใช่ผลงานพิเศษที่สร้างสรรค์จากพระเจ้าอีกต่อไป วิวัฒนาการของความสามารถทางจิตในสัตว์และมนุษย์เป็นสิ่งที่ทำให้สิ่งมีชีวิตนั้นอยู่รอด ความรู้สึกทางศีลธรรมและสัญชาตญาณทางสังคมของสรรพชีวิตทำให้ในมุมมองของทฤษฎีวิวัฒนาการ โลกก็คือภาพของการโยงใยสืบสายต่อเนื่องกันด้วยความรักและความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน กระบวนการวิวัฒนาการจึงรวมทั้งทางด้านกายภาพและศีลธรรม ดังนั้นมนุษย์จะก้าวออกจากความเห็นแก่ตัวหรือเห็นแก่กลุ่มไปสู่การเห็นแก่โลกโดยรวมได้ในท้ายที่สุด

มโนทัศน์แบบองค์รวมเป็นการมองโลกธรรมชาติในฐานะที่เป็นระบบของการประสานงานและพึ่งพาอาศัยกันระหว่างส่วนต่าง ๆ ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตต่างมีส่วนทำให้โลกธรรมชาติทั้งระบบเกิดความสมดุลและอยู่รอดได้ ฮาลโด ลีโอโพลด์ (Aldo Leopold) นักนิเวศวิทยา ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับมิติของสภาวะแวดล้อมธรรมชาติแบบองค์รวม ว่าโลกธรรมชาติ (ลีโอโพลด์เรียกว่า "แผ่นดิน") เป็นระบบไหลเวียนของพลังงาน สิ่งที่มีค่าสูงสุดคือความสมดุลของระบบนิเวศโดยรวม สรรพสิ่งในโลกมีสิทธิที่จะมีอยู่ เพราะทุกกลุ่มมีส่วนช่วยพยุงรักษาสังคมไว้ ความเสมอภาคในโลกธรรมชาติจึงหมายถึงสิทธิของกลุ่มมากกว่าสิทธิของหน่วยปัจเจก ดังนั้น "สุขภาพ" ของโลกชีวะไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีหน่วยปัจเจกหน่วยใดหน่วยหนึ่งในสายพันธุ์ (species) นั้น ๆ มากเท่ากับการมีอยู่ของสมาชิกในสายพันธุ์นั้น ๆ ในจำนวนที่พอเหมาะ (เนื่องน้อย นุณย เนตร, 2537: 62, 64-68, 83)

3. กระบวนทัศน์ใหม่: แนวคิดนิเวศวิทยาแนวลึก

แม้ว่ามุมมองของมนุษย์ต่อโลกธรรมชาติจะมีความเป็นมิตรมากขึ้น ทั้งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่างมีส่วนให้เราเข้าใจการทำงานของธรรมชาติ นำไปสู่ความตื่นตัวในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่าง ๆ แต่การเคลื่อนไหวทั้งหลายนั้นทำที่สุดแล้วก็มุ่งประโยชน์เพื่อตัวมนุษย์เองที่กำลังเผชิญกับปัญหาทางสภาพแวดล้อม ด้วยความรู้สึกที่ว่าตนเองแปลกแยกออกจากธรรมชาติมากขึ้น ความคิดที่อยากจะดูแลสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น อาจจะเป็นความคิดเชิงกลไกที่ยังเอามนุษย์เป็นศูนย์กลาง (ณัฐพิศ วังวิญญู, 2546: 5-6, 10) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาจช่วยให้มนุษย์รอดพ้นจากวิกฤตไปได้ระยะหนึ่ง แต่ในระยะยาวแล้วนั้นจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง โดยครอบคลุมตั้งแต่ค่านิยม โลกทัศน์ วิถีการดำรงชีวิต รูปแบบการบริโภค ระบบการผลิต ไปจนถึงระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยมีจุดหมายสูงสุดคือ “ความยั่งยืนทางนิเวศเต็มรูปแบบ” (Full Ecological Sustainability) (ปริชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2542: 3,15)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503-2513 ขบวนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเริ่มก่อตัว และในปี พ.ศ. 2515 อาเน เนส (Arne Naess) นักปรัชญาชาวนอร์เวย์ได้เริ่มการบรรยายถึงความเป็นมาของขบวนการสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในประเด็นความอยู่รอดระยะยาวของระบบนิเวศ และหลักจริยศาสตร์ที่เห็นว่าสรรพสิ่งในธรรมชาติมีคุณค่าในตัวเอง และริเริ่มนำคำว่า “นิเวศวิทยาแนวลึก” มาใช้ในแวดวงงานเขียนด้านสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 ลักษณะโดดเด่นของวิถีคิดเชิงนิเวศวิทยาแนวลึกคือ การเห็นว่าในธรรมชาตินั้น สรรพสิ่งล้วนมีคุณค่าในตัวเอง โดยไม่ขึ้นกับเงื่อนไขว่าจะมีประโยชน์กับการใช้งานของมนุษย์หรือไม่ และมีความพยายามที่จะนำวิถีคิดนี้ไปขับเคลื่อนในระดับนโยบายเพื่อมีผลในการกำกับทิศทางของสังคม มีเป้าหมายคือการเปลี่ยนแปลงคุณค่าพื้นฐาน เพื่อดำรงให้ความงามและความหลากหลายทางวัฒนธรรมยังคงอยู่ (ณัฐพิศ วังวิญญู, 2546: 11-12)

อาเน เนส จึงได้เสนอ “หลักการพื้นฐานของนิเวศวิทยาแนวลึก” (deep ecology platform) 8 ประการ (Naess, 1989 อ้างถึงใน ปริชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2542: 15) คือ

(1) การดำรงอยู่ของทุกชีวิตบนผืนโลกนี้ (ทั้งมนุษย์และชีวิตอื่น ๆ) มีค่าในตัวเอง ชีวิตอื่นย่อมมีค่าทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็ประโยชน์ต่อมนุษย์หรือไม่ก็ตาม

(2) ความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของรูปแบบชีวิตต่าง ๆ มีค่าในตัวเองและทำให้ชีวิตทั้งหมดบนผืนโลกนี้ดำรงอยู่ได้อย่างเบิกบาน

(3) มนุษย์ไม่มีสิทธิ ที่จะเข้าไปกระทำการเพื่อลดความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายเหล่านี้ ยกเว้นเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานเท่านั้น

(4) ในปัจจุบันมนุษย์เข้าไปแทรกแซงโลกธรรมชาติมากเกินไป และสถานการณ์เช่นนี้กำลังเลวร้ายมากขึ้นอย่างรวดเร็ว

(5) การดำรงอยู่อย่างงดงามของชีวิตมนุษย์และวัฒนธรรม จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีการลดจำนวนประชากรลงอย่างมาก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตต่อไปของสรรพชีวิตอื่นในโลกธรรมชาติด้วย

(6) เพื่อที่จะให้สรรพชีวิตต่าง ๆ มีเงื่อนไขการดำรงอยู่ที่ดีขึ้น จำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และอุดมการณ์

(7) การเปลี่ยนแปลงทางอุดมการณ์ ส่วนใหญ่ต้องมุ่งไปทางด้านการปรับปรุงชีวิต (ทางด้านคุณภาพ) มากกว่าที่จะมุ่งลงในการแสวงหามาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้น (ทางด้านปริมาณ)

(8) บุคคลที่ยึดมั่นในหลักการ 7 ข้อดังกล่าวมีภาระหน้าที่ที่จะต้องเข้าร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม ในการเคลื่อนไหวเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็น

นอกจากนี้ ยังมีหลักการนิเวศวิทยาแนวลึกจาก “เสมสิกขาลัย” หน่วยงานการกุศลภายใต้มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป ประกอบด้วยหลักการดังนี้ (เสมสิกขาลัย, [ม.ป.ป.]: ออนไลน์)

(1) ทุกชีวิตมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

(2) นิเวศวิทยาแนวลึกมีทัศนะการมองที่ไปพ้นหลักตรรกะและเหตุผล ซึ่งหมายถึงการมองสัมพันธ์ภาพระหว่างสรรพสิ่งในระดับที่ลึกซึ้งกว่าการมองในระดับที่ผิวเผินภายนอก

(3) สรรพชีวิตมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นเครือข่ายในแนวระนาบ ทุกชีวิตมีสิทธิที่จะดำรงอยู่และเติบโต มีความสำคัญหรือคุณค่าภายในตัวเอง เราไม่อาจบอกได้ว่าสิ่งหนึ่งจะเหนือกว่าอีกสิ่งหนึ่งได้ เพราะทุกสิ่งทุกอย่างต่างมีความงดงามและมีคุณค่าภายใน ดังนั้นการแทรกแซงต่อธรรมชาติ จะต้องเกิดขึ้นในลักษณะที่มุ่งตอบสนองความต้องการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่จริงๆ

(4) เราเบียดเบียน ทำลายธรรมชาติกันมากเกินไป และจะต้องหยุดยั้ง

(5) เราต้องไม่คาดหวังว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในช่วงชีวิตที่เราอยู่ เพราะเราไม่อาจจะรู้ได้

(6) ระบบคุณค่าทั้งสำหรับบุคคลและสังคมเป็นพื้นฐานของนิเวศวิทยาแนวลึกซึ่งได้แก่

- ก) การตระหนักรู้ถึงคุณค่าภายในของทุกสรรพสิ่ง
- ข) การเคารพสิทธิของสิ่งมีชีวิตที่จะดำรงสภาพที่เป็นอยู่ได้
- ค) การเคารพสิทธิของสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่จะเติบโตและงอกงามได้
- ง) การมุ่งรักษาความหลากหลาย

นิเวศวิทยาแนวลึกจึงมีส่วนสำคัญที่ช่วยสร้าง “จิตวิทยา” หรือ “จิตบำบัด” แบบใหม่ขึ้นมา ที่สอนให้มนุษย์ละทิ้งกระบวนการรับรู้แบบเก่าที่มองว่าธรรมชาติและมนุษย์อยู่ตรงข้ามกัน และมนุษย์ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติเพื่อประโยชน์ส่วนตนอย่างไร้ขอบเขต จิตวิทยาแบบใหม่สอนให้มนุษย์คำนึงถึง “ความเสมอภาคในโลกธรรมชาติ” ความหลากหลายของรูปแบบสิ่งมีชีวิตต่างมีค่าในตัวเองโดยไม่ว่าจะประโยชน์ต่อมนุษย์หรือไม่ มนุษย์ไม่มีสิทธิเข้าไปลดความอุดมสมบูรณ์หรือความหลากหลายเหล่านี้ ยกเว้นเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานเท่านั้น เป็นการปลดปล่อยจากโลกทัศน์เก่าไปสู่ความคิดที่เน้นอิสรภาพ เสรีภาพ และสิทธิของสรรพสิ่ง ทุกชีวิตต้องเดินตามหนทางของตนเองและสามารถกำหนดชะตากรรมทางวิวัฒนาการของตนเองได้

หลักการพื้นฐานของนิเวศวิทยาแนวลึก 8 ประการ เป็นพื้นฐานสำคัญของการเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อมเพื่อก่อให้เกิด “ความยั่งยืนทางนิเวศ” (Ecological Sustainability) คือ การคุ้มครองโลกธรรมชาติเพื่อประโยชน์ของธรรมชาติ โดยรักษาความหลากหลายของสรรพชีวิตครอบคลุมไปถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมและชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อรักษาภูมิปัญญาพื้นบ้านในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2542: 11, 19)

กระบวนทัศน์เก่าและกระบวนทัศน์ใหม่ทางนิเวศวิทยานั้นมีความแตกต่างกันอยู่มาก จึงขอเปรียบเทียบให้เห็นความชัดเจนดังตารางนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระหว่างกระบวนทัศน์เก่าและกระบวนทัศน์ใหม่ทางนิเวศวิทยา

กระบวนทัศน์เก่า	กระบวนทัศน์ใหม่
มนุษย์เป็นศูนย์กลางของจักรวาล และมีฐานะเป็นนายอยู่เหนือธรรมชาติ	มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างพึ่งพาอาศัย
ธรรมชาติคือทรัพยากรที่มนุษย์สามารถตัดถวงไปใช้ได้ตามอำเภอใจ	ธรรมชาติไม่ได้เป็นเพียงทรัพยากรที่ไร้ชีวิต หากเป็นระบบชีวิตที่มีขีดจำกัด และมีค่าในตัวเอง
การบริโภคตามความต้องการของกิเลส ซึ่งกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมการผลิตทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็นต่อความเจริญก้าวหน้าของโลก	การบริโภคเป็นไปเพียงเพื่อความจำเป็นทางร่างกาย และระบบเศรษฐกิจที่กระตุ้นความโลภ โกรธ หลง เป็นสิ่งทำลายระบบโลก
ความสุขขึ้นอยู่กับความมั่งคั่งทางวัตถุสิ่งของหรือเงินตรา (Material Wealth)	ความสุขขึ้นอยู่กับความพอใจและเข้าใจตัวเองด้านใน (Spiritual Wealth)
เทคโนโลยีเป็นตัวช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และต้องได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป	เทคโนโลยีที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองของความ ต้องการเกินพอดีของมนุษย์และไม่สอดคล้องกับระบบนิเวศนั้นเป็นสิ่งทำลายล้าง
ปัญหาการขาดแคลนอาหารเกิดจากประชากร	ปัญหาการขาดแคลนอาหารเกิดจากโครงสร้าง

กระบวนทัศน์เก่า	กระบวนทัศน์ใหม่
ล้นโลก	การกระจายความมั่งคั่งหรือทรัพยากรที่จะหล่อเลี้ยงประชากรโลกไม่เท่าเทียม ขณะเดียวกัน สังคมมนุษย์ควรควบคุมจำนวนประชากรด้วย

(ณัฐพิศ วังวิญญู, 2546: 15-16)

แนวคิดเรื่องนิเวศวิทยาแนวลึก มีหลักการสำคัญคือการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเคารพต่อกัน การเข้าใจในสายสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติที่เชื่อมโยงด้วยการพึ่งพาอาศัยจะเป็นกระบวนทัศน์สำหรับการดำรงอยู่ในโลกธรรมชาติอย่างมีความสุข ในการวิจัยครั้งนี้ ได้อาศัยความสอดคล้องกันกับแนวคิดปรัชญาของรพินทรนาถ ฐากูร เป็นแนวทางในการศึกษางานกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ รวมถึงสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัยสำหรับการวางโครงเรื่อง ปรัชญานิเวศวิทยาแนวลึกจึงใช้เป็นสารสำคัญในการดัดแปลงงานกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถมาสู่การแสดง

2.1.3 แนวคิดเรื่องการดัดแปลงสื่อ: กวีนิพนธ์และการแสดงร่วมสมัย

1. การดัดแปลงสื่อ

จินตคติ หมายถึง สารที่จะมุ่งเน้นให้ผลทางอารมณ์ความรู้สึกเป็นสำคัญ ได้แก่ งานประเภทยุติและบันเทิงคดีต่าง ๆ ในระดับพื้นฐานที่สุดของงานประเภทยุติ คือให้ความบันเทิง (entertain) อันได้แก่ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน ด้วยการตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ของมนุษย์ ด้วยการเร้าอารมณ์ให้สนุกสนาน ตื่นเต้น ผ่อนคลาย กระทั่งหลีกเลี่ยงจากโลกในชีวิตจริงที่เต็มไปด้วยความตึงเครียด ในระดับที่สูงขึ้นคือ เจริญความคิด (intellectual) อันได้แก่ความคิด ความเข้าใจที่มีคุณค่า ก่อให้เกิดความคิดความอ่านในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม และในระดับสูงสุดคือ การนำพาหรือหล่อเลี้ยงจิตวิญญาณของมนุษย์ (inspirit) ทำให้เกิดความประจักษ์ในความรู้สึกผิดชอบชั่วดีที่ลุ่มลึก เข้าใจโลกและชีวิตอย่างเชื่อมโยง (ถิรนนท์ อนุวัชศิริ วงศ์, 2551: 88)

การสื่อสารเชิงจินตคดี จำแนกได้กว้าง ๆ เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ (ถิรพันธ์ อนุวัชศิริ วงศ์ และคณะ, 2546: 5-6)

(1) กลุ่มที่มีโครงสร้างเชิงละคร หรือจินตคดีเรื่องเล่า เป็นจินตคดีที่มีองค์ประกอบของเรื่องเล่า (narrative) ได้แก่ แก่นเรื่อง (theme) โครงเรื่อง (plot) ตัวละคร (character) ปฏิสัมพันธ์ของตัวละครหรือบทสนทนา (interaction/ dialogue) และสถานที่เหตุการณ์ และฉาก (setting) มุมมองในการเล่าเรื่อง (point of view) และท่วงทำนองการนำเสนอ (style and tone)

ตัวอย่างของจินตคดีกลุ่มนี้ได้แก่ วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย บทละคร นิทาน ละครเวทีแนวจารีตและแนวสมัยใหม่ สื่อสารการละครต่าง ๆ ละครวิทยุ ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ จินตคดีประเภทนี้จะเสนอ การเล่าเรื่อง (narrative) การสื่ออารมณ์ (emotion) การสร้างความตื่นตาตื่นใจด้วยวิธีการต่าง ๆ เสนอและกระตุ้นความคิดบางประการ (intellectual) ถือเป็นพันธกิจของสื่อประเภทนี้

(2) กลุ่มที่มีโครงสร้างเชิงละครเพียงบางประการ เป็นจินตคดีที่มุ่งเน้นผลทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกเป็นสำคัญ หรือมุ่งหมายเสนอความคิดบางประการด้วยกลศิลป์ แต่ไม่เน้นการเล่าเรื่อง จึงมีองค์ประกอบเชิงละครเพียงบางประการเท่านั้น

ตัวอย่างของจินตคดีกลุ่มนี้ได้แก่ กวีนิพนธ์ เพลง สื่อวัฒนธรรม การแสดงพื้นบ้าน การแสดงตลก เป็นต้น

ละครเป็นสื่อบันเทิงคดีประเภทแต่ง (fiction/ imagination) โดยประกอบไปด้วยเรื่องราว โครงเรื่องที่ชวนติดตาม ด้วยการสร้างความขัดแย้ง (conflict) และพัฒนาความขัดแย้งไปสู่จุดสูงสุด (climax) ก่อนสู่การจบหรือข้อสรุปของเรื่อง (resolution) ละครแตกต่างจากนวนิยายคือต้องมีองค์ประกอบที่นวนิยายไม่มี นั่นคือการสื่อสารด้วยศิลปะการแสดง (acting and performing arts) ที่นำเสนอให้ผู้ชมรับรู้ด้วยภาพที่ปรากฏให้ได้เห็นต่าง ๆ คือการแสดงด้วยนักแสดงและสิ่งประกอบการแสดงและประกอบฉาก กับเสียงต่าง ๆ ที่ได้ยินหรือรับรู้ทางโสต

ประสาททั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเสียงสนทนา เพลงหรือดนตรี เสียงประกอบ รวมถึงความเงียบด้วย (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2551: 87)

ในการแปรรูปสื่อจินตนาการจากประเภทหนึ่งสู่อีกประเภทหนึ่ง “การดัดแปลง” เป็นสิ่งที่มีความจำเป็น ด้วยคุณสมบัติของแต่ละสื่อทำให้ผู้ชมเกิดการรับรู้ข้อมูลที่แตกต่างกัน ในการดัดแปลงวรรณกรรมการอ่านเป็นวรรณกรรมเพื่อการแสดงนั้น ก็คือการโยกย้ายศิลปะจากแขนงหนึ่งสู่อีกแขนงหนึ่ง ทัศนียภาพของผู้ดัดแปลงและผู้ชมต่างมีผลต่อความแตกต่างระหว่างวรรณกรรมต้นเรื่องกับวรรณกรรมการแสดง การเพิ่มเติมจินตนาการของผู้ดัดแปลงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยวรรณกรรมต้นเรื่องอาจมีรายละเอียดไม่เพียงพอ หรือขาดความมีเหตุมีผล ผู้ดัดแปลงจึงต้องหาเหตุผลที่สมจริงให้ โดยไม่ทำให้คุณค่าทางปัญญาหรือเสน่ห์ของวรรณกรรมต้นเรื่องถูกลดทอนไป ผู้ดัดแปลงควรคำนึงถึงทัศนียภาพของผู้ชมที่เป็นกลุ่มเป้าหมายด้วย เมื่อทัศนียภาพของผู้ดัดแปลงและผู้ชมบรรจบประสานกันก็จะพาวรรณกรรมการแสดงไปสู่ความสำเร็จได้ (จักรกฤษณ์ ดวงพิตรา, 2544: 153-157)

ขั้นตอนการดัดแปลงวรรณกรรมการอ่านเป็นวรรณกรรมเพื่อการแสดง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน (Hutcheon, 2006: 33-167; จักรกฤษณ์ ดวงพิตรา, 2544: 159-190) ดังนี้

(1) ศึกษางานของผู้เขียนวรรณกรรมต้นฉบับ ทั้งที่จะนำมาดัดแปลงและงานเขียนอื่น ๆ เพื่อสามารถจับจุดเด่น จุดด้อย และสามารถดูออกว่านักเขียนผู้นั้นมีจุดยืนอย่างไร จากนั้นควรทำความเข้าใจวรรณกรรมต้นเรื่องให้กระจ่าง จนสามารถจับสาระสำคัญ ที่เป็นหัวใจของวรรณกรรมต้นเรื่องได้ สาระสำคัญคือการวางโครงเรื่อง การพัฒนาโครงเรื่อง และการพัฒนานิสัยของตัวละครที่คลี่คลายไปตามโครงเรื่อง การแปรรูปวรรณกรรมนั้น สาระสำคัญจะต้องคงไว้ให้เหมือนกัน ส่วนที่จะแตกต่างกันคือรายละเอียดของเนื้อเรื่อง

การดัดแปลงสื่อ ต้องเข้าใจถึงคุณสมบัติเฉพาะของสื่อแต่ละแขนงว่ามีลักษณะของการสื่อสารในรูปแบบเฉพาะ คือวรรณกรรมการอ่านเป็นศิลปะของเวลา ส่วนการแสดงเป็นการจัดการทั้งเวลาและพื้นที่ ความยากของการดัดแปลงวรรณกรรมการอ่านคือต้นฉบับไม่ได้เขียน

จากภาพของการแสดง และมีข้อมูลมากมายที่จะสามารถแปลงเป็นการกระทำบนเวทีได้ “การทำให้เป็นละคร” (dramatized) จึงจำเป็นต้องกลั่น ลดขนาด หรือเพิ่มความซับซ้อน ด้วยการนำคำอธิบาย คำบรรยาย ความคิด แปลงเป็น บทสนทนา การกระทำ เสียง และภาพบนเวที ปมขัดแย้งและความแตกต่างด้านมโนทัศน์ของตัวละครต้องทำให้เห็นและได้ยิน ความคิด ตัวละคร และโครงเรื่องจึงจำเป็นต้องเน้นย้ำให้ชัดเจน

(2) การเลือกรูปแบบที่เหมาะสม คือลักษณะวิธีการนำเสนอและเวลาของการแสดง ผู้ดัดแปลงต้องใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจเลือกให้เหมาะสม เพราะว่าผู้อ่านหรือผู้ชมจะใช้เวลากับสื่อแต่ละประเภทแตกต่างกัน เวลาของการนำเสนอตัวบทเป็นการแสดงจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความน่าสนใจ ในการอ่านหนังสือ ผู้อ่านจะค่อย ๆ ได้รับความรู้ตามลำดับการปรากฏในวรรณกรรม จะจินตนาการภาพจากความหมายของภาษา แต่ผู้ชมการแสดงจะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราว ความสัมพันธ์ และสัญลักษณ์ต่าง ๆ พร้อมกัน จะเกิดจินตนาการหลังจากได้เห็นภาพ ได้ยินเสียงและบทสนทนา จากนั้นจึงค่อยให้ความหมายกับภาพ เสียง และบทสนทนาเหล่านั้น การคำนวณเวลาที่จะนำเสนอให้พอเหมาะจะช่วยลดปัจจัยความความน่าเบื่อได้

(3) การเลือกตัวละคร ฉาก และบท เมื่อตัวละครมีการกระทำ เหตุการณ์ที่ตัวละครหนึ่งกระทำที่เริ่มต้นดำเนินไปและจบลงในแต่ละช่วงเหตุการณ์นั้นเรียกว่า “ฉากนาฏการ” จำเป็นต้องมีฉากสถานที่รองรับ สิ่งที่จะติดตามมาคือบทสนทนา และบทบรรยายอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละคร ผู้ชมที่อยู่ในบริบท (context) ที่ต่างกัน ส่งผลต่อการรับข้อมูลที่เกิดจากการตีความในการแปลงสื่อ บริบทเกี่ยวข้องกับความต้องการทางข้อมูลประวัติศาสตร์ รวมถึงวัฒนธรรม สังคม ความรู้ และสุนทรียภาพของผู้ชม เรื่องราวที่เกิดขึ้นจะมีเงื่อนไขของช่วงเวลาและสถานที่ที่แน่นอน

ก) ตัวละคร

ผู้ดัดแปลงจะเพิ่ม ลด และสลับบทบาทของตัวละครในเรื่องได้ตามความเหมาะสม บทบาทของตัวละครเอกในวรรณกรรมบางเรื่องอาจถูกลดทอนหรือเพิ่มเติมขึ้น ด้วย

กระบวนการนำวรรณกรรมต้นเรื่องมา “รื้อแล้วสร้างใหม่” (deconstruction) และ/ หรือ “ตีความใหม่” (re-interpretation)

ข) ฉาก

เมื่อบทบาทของตัวละครเปลี่ยนแปลงไป ย่อมส่งผลต่อฉากนาฏการ วรรณกรรมต้นเรื่องอาจมีประเด็นที่น่าสนใจมากมาย ผู้ดัดแปลงจึงต้องเลือกใช้บทกวีและเลือกให้เหมาะสมกับรูปแบบและเวลาในการนำเสนอ นอกจากนี้ ผู้ดัดแปลงอาจใช้วิธีขยายเพิ่มจากฉากนาฏการ เช่น การเพิ่มรายละเอียดในการนำเสนอจากบทบรรยายสั้น ๆ ที่ปรากฏในวรรณกรรมต้นเรื่อง

ค) บท

สามารถนำภาษาเขียนมาใช้เป็นบทสนทนาได้ ถ้าหากวรรณกรรมต้นเรื่องใช้ภาษาได้โดดเด่น ภาษาพูดกับภาษาเขียนมีลักษณะต่างกัน ผู้ดัดแปลงจึงควรคุ้นเคยกับวรรณกรรมของผู้เขียนอย่างดี จึงสามารถเลือกคำที่เหมาะสม และสามารถจัดวางให้ลงตัวในที่ที่เหมาะสมด้วย

(4) การตรวจแก้จนเป็นที่พอใจก่อนนำไปแสดงจริง

ในการวิจัยครั้งนี้ ขั้นตอนการดัดแปลงทั้ง 4 ประการ ถือเป็นเกณฑ์ในกระบวนการช่วงระหว่างการผลิต (Production) คือขั้นตอนการเขียนบทที่ดัดแปลงกวีนิพนธ์ซึ่งเป็นวรรณกรรมอ่านมาสู่วรรณกรรมการแสดง

2. กวีนิพนธ์

(1) ลักษณะของกวีนิพนธ์

กวีนิพนธ์ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525: 64, 501) มีความหมายว่า (น.) คำประพันธ์ที่กวีแต่ง ส่วนคำว่า “กวี” มีความหมายว่า (น.) ผู้รู้ เชี่ยวชาญใน

ศิลปะการประพันธ์บทกลอน และคำว่า “ประพันธ์” หมายถึง (ก.) แต่ง เรียบเรียง ร้อยกรอง ผูก ถ้อยคำเป็นข้อความเชิงวรรณคดี จากความหมายของคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำว่า “กวีนิพนธ์” อาจสรุปคุณสมบัติของกวีนิพนธ์คือ คำประพันธ์ใดที่ประกอบด้วยจินตนาการและวรรณศิลป์ ก่อให้เกิดความสะเทือนอารมณ์ โดยสามารถเป็นได้ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง (ชูมาน สานสุข สมบูรณ์, 2550: 6)

บทกวีร้อยแก้วและร้อยกรองมีลักษณะดังนี้ (ไพลิน รุ่งรัตน์, 2530: 16-17, 56)

ก) บทกวีร้อยแก้วคือ บทกวีที่ได้เลือกสรรถ้อยคำที่งดงามเหมาะสม มีลักษณะทั่วไปเช่นเดียวกับข้อเขียนปกติ คือมีข้อความค่อนข้างสับสนเนื่องกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล อาจจะละเว้นบ้างเป็นส่วนน้อยหรือขิ้นย่อหน้าใหม่มากกว่าความเรียงปกติ มีลักษณะเด่นอยู่ที่การเลือกใช้คำเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้อ่านในแง่ภาพและความรู้สึกอันจะนำไปสู่ความคิดหรือเรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการเสนอ ส่วนใหญ่งานลักษณะนี้ผู้กรรการคล้ายเรื่องสั้น หากแต่ประดิษฐ์ ตกแต่งถ้อยคำในลักษณะของการร้อยเรียงสับสนเนื่องกันโดยตลอด หากจะสร้างสรรค์งานประเภทนี้ให้งดงาม ต้องมีความสามารถในการจัดแบ่งเว้นวรรค เว้นรายละเอียดบางส่วนได้อย่างเหมาะสม แบ่งย่อหน้าที่ขึ้นต้นใหม่ให้ได้จังหวะ อ่านแล้วกลมกลืนรื่นหูโดยตลอด

ข) บทกวีร้อยกรองคือ ถ้อยคำที่เรียบเรียงให้เป็นระเบียบตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์ มีขนาดมาตรฐานเสียงสูง ต่ำ หนัก เบา และสั้นยาวตามรูปแบบ (pattern) ที่กำหนดไว้ คุณหญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคำว่าร้อยกรองในคู่มือครูวิชาภาษาไทยว่า ผู้แต่งจะต้องเลือกถ้อยคำเสียงสูงต่ำให้เหมาะกับลีลาของบท ความหมายของเสียงของคำที่นำมาเรียงกันต้องมีความหมายจับอารมณ์ จับความคิดของผู้ได้ยินหรือได้อ่าน รวมทั้งจังหวะและสัมผัสบทร้อยกรองต้องมีเสียงสัมผัสหนักเบาด้วย ลักษณะ 3 ประการนี้เมื่อรวมกันจะเกิดเป็นแบบของฉันทลักษณ์ ซึ่งผู้ใดจะคิดประดิษฐ์แบบใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นอย่างไรก็ย่อมได้

บทประพันธ์ไม่ว่าจะเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองที่ได้รับการจัดเป็นกวีนิพนธ์ จะต้องมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับการประเมินค่าทางวรรณศิลป์ด้วย ความสำคัญของกวีนิพนธ์

อยู่ที่เป็นงานสร้างสรรค์ สร้างอารมณ์สะท้อนใจด้วยศิลปะแห่งภาษา เมื่อเป็นเช่นนี้ การแต่งบทประพันธ์แม้จะถูกต้องตามหลักฉันทลักษณ์ แต่ไม่ได้เลือกเฟ้นถ้อยคำด้วยความประณีตจะนับเป็นร้อยกรองเท่านั้น (กิริติ ณะไชย, 2547: 17)

นอกจากความงามแห่งรศคำแล้ว กวีนิพนธ์มีบทบาทเพื่อมความสัมพันธ์ทางใจระหว่างมนุษย์ คือผู้สร้างกับผู้รับ กวีก็อาศัยช่องทางนี้นำเสนอความคิดและอารมณ์ รวมถึงนำเสนอสังขรณ์หรือความจริงที่ดำรงอยู่แล้ว ให้มีชีวิตขึ้นในจิตใจของบุคคลด้วยพลังอำนาจแห่งวรรณศิลป์ (กอบกาญจน์ ภิณฑุมาศ, 2554: 166) ด้วยเหตุนี้กวีจึงต้องมีคุณสมบัติสำคัญคือความสามารถในการสร้างสรรค์ถ้อยคำ และรู้ซึ่งถึงทัศนคติในการดำรงชีวิต เพื่อให้การสร้างบทกวีที่ไม่ได้กลมกล่อมเฉพาะรศคำเท่านั้น แต่ยังมีรสความที่มีคุณค่าและสามารถเข้าถึงผู้อ่านได้

(2) กวีนิพนธ์ตามทัศนะของรพินทรนาถ ฐากูร

ตลอดชีวิตของรพินทรนาถ ฐากูรได้ประพันธ์หนังสือทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 260 ชิ้น ส่วนใหญ่เป็นภาษาเบงกาลี และบางส่วนที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ งานวรรณกรรมทั้งสองภาษาได้ดำเนินเรื่อยมาจนวาระสุดท้ายในชีวิต ผลงานชิ้นสุดท้ายคือบทกวีที่ชื่อว่า “The Last Poem” มีการคาดคะเนกันว่างานวรรณกรรมของรพินทรนาถมีจำนวนมากถึง 300,000 บรรทัด งานประพันธ์ที่เด่นและถนัดมากที่สุด จะเป็นบทกวีระบายความรู้สึกสั้น ๆ (Lyrics) เหมาะที่จะขับร้องกับเสียงพิณ แต่งานประพันธ์ประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นนิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย บทความ บทวิจารณ์ บทละคร และเพลง ก็มีความโดดเด่นไม่น้อยไปกว่ากัน (รพินทรนาถ ฐากูร, 2547ก: 191)

คำและรูปแบบฉันทลักษณ์ในการประพันธ์ถือว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่กวีได้เลือกสรรและร้อยเรียงให้เกิดความหมายที่กลั่นกรองแล้ว ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานประพันธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ จันทรเสี้ยว นกเถื่อน หิ่งห้อย คีตาณูชลิสถาน และผู้สัจจนิรันดร เมื่อพิจารณารูปแบบของงานประพันธ์ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะคือ บทกวีร้อยแก้วแนวร้อยกรอง (prose poem/ poetic poem) และคำจารึก (epigram) ซึ่งมีลักษณะดังนี้

ก) กวีร้อยแก้วแนวร้อยกรอง (prose poem/ poetic poem) ตามคำจำกัดความในพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม prose poem หมายถึง บทกวีที่อยู่ในรูปแบบร้อยแก้ว เป็นวรรณรูปแบบใหม่ที่มีบางลักษณะของกวีนิพนธ์ เช่น มีจังหวะ สัมผัส และจินตภาพ แต่เขียนออกมาในรูปร้อยแก้ว ส่วนคำว่า poetic poem หมายถึง ร้อยแก้วแนวร้อยกรอง ร้อยแก้วซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับบทร้อยกรองในด้านการใช้จังหวะ ภาษาที่วิจิตรประณีต และโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาภาพพจน์ เช่น เลียนเสียงธรรมชาติ การกระทบเสียง และอุปลักษณ์ ตามปกติมักใช้ร้อยแก้วแนวร้อยกรองในวรรณกรรมขนาดสั้นหรือเป็นข้อความสั้น ๆ ในวรรณกรรมขนาดยาวเพื่อให้ได้ประสิทธิผลโดยเฉพาะ และเพื่อเพิ่มอุดมคติในด้านอารมณ์สะเทือนใจ (กอบกุล อิงคุทานนท์, [ม.ป.ป.]: 341, 332 อ้างถึงใน ชูมาน สานสุขสมบุญ, 2550: 9) ตัวอย่างงานประเภทนี้ของรพินทรนาถได้แก่ งานกวีนิพนธ์เรื่อง *จันทร์เสี้ยว คีตาณชลี ผู้สัจจริวัตร* และ *ปรัชญานิพนธ์สาธนา*

ข) คำจารึก (epigram) หมายถึง ถ้อยคำที่สลักไว้ที่อนุสาวรีย์ ผลงานประติมากรรม อาคารสถานที่ หรือหลุมฝังศพก็ได้ ภายหลังข้อเขียนประเภทคำจารึก ขยายขอบเขตรวมไปถึงถ้อยคำกะทัดรัดและสละสลวยทั่ว ๆ ไป อาจมีทั้งความคมคายและขบขันระคนกัน ไม่มีรูปแบบตายตัว จะเขียนเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้ มีความยาวไม่มาก ควรจบลงด้วยแง่คิดซึ่งแน่นอนประการหนึ่งและมักมีท่วงทำนองเสียดสีอยู่ในที่ (รพินทรนาถ สุภากร, 2547ข: (10)-(11)) ตัวอย่างงานประเภทนี้ของรพินทรนาถ ได้แก่งานกวีนิพนธ์เรื่อง *หิ่งห้อย* และ *นกเถื่อน*

ในทัศนะของรพินทรนาถ สุภากร กวีนิพนธ์ไม่เพียงแต่การเลือกใช้คำหรือรูปแบบ ฉันทลักษณ์ที่ถูกต้อง แต่บทกวีที่มีคุณค่าจะต้องสื่อสารอุดมการณ์ของกวีมาสู่ผู้อ่านได้ ดังที่รพินทรนาถได้กล่าวว่า (รพินทรนาถ สุภากร, 2532: 112-113)

“ถ้าเราเอาภาพย์กลอนอันไพเราะมาแยกดู จะพบว่ามันเป็นเพียงกลุ่มก้อนของสำเนียงต่าง ๆ ผู้อ่านซึ่งเข้าใจถึงความหมายอันเป็นเครื่องเชื่อมภายในของสิ่งเหล่านี้ ย่อมพบกฎเกณฑ์อันสมบูรณ์ตลอดตันปลาย คือกฎเกณฑ์แห่งวิวัฒนาการของความคิด และกฎเกณฑ์ของดุริยางคศาสตร์ ...

ในการเรียนภาษา เรานับตัวเองว่าเรียนมาได้มากแล้ว ในเมื่อเราผ่านจากเรียน เฉพาะคำ เข้าถึงกฎเกณฑ์ของคำเหล่านั้น ถ้าเราไปหยุดอยู่แต่เพียงนี้ และเอาใจใส่เพียง ความพิสดารของการสร้างคำพูด หาเหตุผลในความประหลาดของมัน เราก็กังไม่ถึง จุดหมายอันแท้ เพราะไวยากรณ์มิใช่วรรณกรรม และฉันทลักษณ์มิใช่กาพย์กลอน”

กวีนิพนธ์จึงมีความสำคัญในฐานะเป็นสิ่งเชื่อมความหมายจากกวีไปสู่ผู้อ่าน กวีได้อาศัยช่องทางนี้ในการเสนอความคิด อุดมการณ์ ตลอดจนสังขธรรม ที่เห็นว่ามีคุณค่าต่อชีวิต และยุคสมัย ผ่านทางคำและความหมายที่เลือกสรรแล้วว่าทุกวรรคทุกตอนจะทำให้สังขธรรมที่ นำเสนอมีชีวิตขึ้น ดังเช่นทศนะตอนหนึ่งในปรัชญานิพนธ์สารนา ที่กล่าวไว้ว่า (รพินทรนาถ สุนทร, 2532: 165-166)

“กาพย์กลอนทุกบทจะต้องมีอุดมการณ์สมบูรณ์ อันทำให้มันมีชีวิตจิตใจ และ ทุกบาททุกตอนจะต้องสัมผัสกับอุดมการณ์อันนั้น ขณะทีอ่าน ถ้าผู้อ่านรู้แจ้งถึงอุดมการณ์ นี้ การอ่านของเขาก็เต็มเปี่ยมด้วยความเบิกบาน ทุกวรรคตอนก็จะสุกสกาวด้วยโอภาส แห่งความหมายอันสมบูรณ์ แต่ถ้าหากกาพย์กลอนใดแต่งขึ้นยี่ดยาว โดยมีได้แสดง อุดมการณ์ของทั้งหมดให้ปรากฏเด่นชัด มีแต่จินตภาพอันขาดเป็นตอน ๆ ไม่ติดต่อกัน แม้จะ ดงงามเพียงไร ก็จะเป็นที่น่าเบื่อหน่ายยิ่ง การก้าวหน้าของวิญญาณเรานั้น เปรียบเหมือน กาพย์กลอนสมบูรณ์ อันมีอุดมการณ์สูงสุด ซึ่งถ้าได้เข้าใจแจ้งเสียครั้งหนึ่งแล้ว การ เคลื่อนที่ทุกตอนก็จะเต็มไปด้วยความหมายและความเบิกบาน แต่ถ้าหากเราแยกการ เคลื่อนไหวออกจากอุดมการณ์อันสูงยิ่งนั้นเสีย ถ้าหากเราไม่เห็นการพักสงบอันเย็นง เห็น แต่การเคลื่อนไหวไม่หยุดหย่อนแล้ว โลกจะปรากฏมีแต่ความชั่วร้ายใหญ่โต มีแต่การดิ้น รนไม่หยุดหย่อน และปราศจากจุดหมายใด ๆ ทั้งสิ้น”

กวีนิพนธ์ตามทัศนะของรพินทรนาถ ก็คือการนำอุดมการณ์ที่เป็นสังขธรรม ส่งผ่านความงดงามของภาษา อุดมการณ์สามารถเข้าสัมผัสถึงจิตใจของผู้อ่านได้เพราะว่าสิ่ง เหล่านั้นล้วนแต่ถือความจริงที่ดำรงอยู่อย่างกลมกลืนไปกับชีวิตมนุษย์ ความจริงอันเป็นสังขธรรมที่

ได้รับการคัดสรรมาสู่บทกวีจึงสามารถก้าวข้ามผ่านอุปสรรคแห่งเชื้อชาติและกาลเวลา ตกทอดมาเป็นมรดกอันทรงคุณค่าแก่คนรุ่นหลัง

ในการวิจัยครั้งนี้ จึงนำคุณลักษณะของกวีนิพนธ์ดังกล่าว ที่สามารถสื่อสารจินตภาพ อารมณ์ความรู้สึก และอุดมการณ์ มาดัดแปลงในกระบวนการช่วงระหว่างการผลิต (Production) คือขั้นตอนการเขียนบท ด้วยการนำบทกวีนิพนธ์มาแปลงเป็นบทสนทนา ภาพ และเสียงบนเวที เพื่อเน้นย้ำสาระสำคัญให้ชัดเจน

3. การแสดงร่วมสมัย

(1) ลักษณะของการแสดงร่วมสมัย

งานศิลปะทั้งหลายต่างถือเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นเมื่อสังคมมีสภาพอย่างไร งานศิลปะก็จะมีลักษณะเป็นเช่นนั้น ลักษณะร่วมสมัยทางศิลปะเป็นเหมือนกระจกที่สะท้อนเงาทางจิตวิญญาณของสังคม ให้เห็นถึงทุกข์สุขที่เป็นอยู่สังคมในขณะนั้น คำว่า “ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย” สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยได้ให้ความหมายไว้ 3 ความหมายดังต่อไปนี้ (กนกพรรณ อยู่ชา และ สาคร สมเสวีฐ, 2552: 35-36)

ก) ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย หมายถึง ศิลปะที่พัฒนาสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ในยุคสมัยเดียวกัน หรือในเวลาเดียวกัน และเกิดขึ้นในสมัยปัจจุบันโดยมีวัฒนธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์

ข) ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย หมายถึง ศิลปะที่สร้างขึ้นใหม่โดยไม่มีกระบวนการหรือแนวคิดของสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบันเป็นพื้นฐาน

ค) ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย หมายถึง ศิลปะที่สร้างขึ้นใหม่ เพื่อรับใช้สังคมไทยยุคปัจจุบันที่เกิดจากความคิด และประยุกต์อย่างบูรณาการ สอดคล้อง สัมพันธ์ และส่งผลต่อกันและกันระหว่างศิลปวัฒนธรรม

ลักษณะของศิลปะร่วมสมัยมีอยู่ 4 ประการ คือ (ประดิษฐ ประสาททอง, 2553: 47-51)

ก) การผลิตต้นฉบับชิ้นแรกของงานศิลปะ จะต้องสร้างโดยศิลปินที่มีชีวิตร่วมอยู่ในช่วงเวลานั้น

ข) แรงบันดาลใจในการสร้างงานศิลปะ หรืออิทธิพลในการสร้างงานศิลปะ ต้องมาจากสภาพแวดล้อมหรือสังคมในเวลานั้น ๆ งานศิลปะจะมีลักษณะสนับสนุนหรือต่อต้านสังคมหรือวัฒนธรรมในเวลานั้นก็ได้

ค) รูปแบบและเนื้อหาต้องสื่อสารกับผู้คนในยุคสมัยนั้น รูปแบบจะมีขอบในการสื่อสาร เช่นละครใน ผู้ชมจะต้องรู้ความหมายของท่ารำ เป็นต้น ส่วนเนื้อหาจะต้องบอกเล่าความของผู้สร้างการแสดงนั้นต่อสังคม ณ เวลานั้น เช่น การใช้ละครของ William Shakespeare มาพูดในสิ่งที่ผู้สร้างงานศิลปะต้องการสื่อสาร จึงถือว่าร่วมสมัย

ง) กระบวนการผลิตงานศิลปะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพสังคมในช่วงเวลานั้น ศิลปินต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง ขณะเดียวกันก็ต้องปรับงานให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

ศิลปะสาขาต่าง ๆ ในปัจจุบัน มีการสร้างสรรค์ออกมาเป็นงานร่วมสมัยอยู่มากมาย ทั้งงานวรรณศิลป์ ทัศนศิลป์ สังคีตศิลป์ รวมทั้งงานศิลปะการแสดงที่เป็นอีกหนึ่งภาษาทางศิลปะที่ที่การพัฒนาแปรเปลี่ยนมาโดยตลอด จากศิลปะการแสดงดั้งเดิมตามประเพณี (traditional art) ไปสู่การคิดต่อและสร้างสรรค์ใหม่ตามแนวทางของศิลปินแต่ละคน

ในการสร้างงานศิลปะการแสดงร่วมสมัย ศิลปินได้สืบทอดขนบดั้งเดิมในระดับที่สามารถจะหลอมรวมเข้ากับแนวทางการสร้างสรรค์ของตน เพื่อให้เกิดความงดงามและสื่อสารความหมายที่ศิลปินได้คิดสรรแล้ว ศิลปะการแสดงที่มีความร่วมสมัยย่อมแตกต่างจากศิลปะการแสดงดั้งเดิมตามประเพณีอย่างแน่นอน เพราะการแสดงดั้งเดิมตามประเพณีมักมีรูปแบบที่ชัดเจนตายตัวอยู่แล้ว แต่การแสดงร่วมสมัยคือรูปแบบการแสดงที่เป็นอิสระ (free form)

การจะสร้างความร่วมสมัยได้หมายถึงสร้างความเป็นปัจจุบันให้เกิดขึ้นกับผลงานโดยสามารถสื่อสารและเข้าถึงคนในสังคมปัจจุบันได้เช่นเดียวกัน (สุธี คุณาวิชยานนท์, 2548: 17 อ้างถึงใน ลักษณะนัยน์ ทรงเสียงไชย, 2552: 9) แต่การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นั้น ล้วนตั้งอยู่บนจุดประสงค์ของการแสดงคือการนำเสนอภาพชีวิตที่เป็นมุมกว้าง มุมมองแบบภาพขยายสะท้อนให้เห็นถึงภาพชีวิตแบบรอบด้านและสามารถเสนอข้อคิดทำทลายความคิดที่เป็นสติปัญญาต่อผู้ชม เสมือนเป็นการสอนให้รู้จักชีวิตไปพร้อม ๆ กัน (บรรจง โกศัลวัฒน์, 2545: 2-3)

ศิลปะการแสดงร่วมสมัยอาจจะมีรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างหลากหลายตามการได้รับอิทธิพลมาจากสภาพแวดล้อมหรือสังคมในเวลานั้น ๆ แต่เมื่อพิจารณาถึงส่วนประกอบของการเล่าเรื่องแล้ว จะมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ โครงเรื่อง (plot) แก่นเรื่อง (theme) ตัวละคร (character) สถานที่เกิดเหตุหรือฉาก (setting) ปฏิสัมพันธ์ของตัวละครหรือบทสนทนา (interaction หรือ dialogue) และมุมมองในการเล่าเรื่อง (point of view) โดยรายละเอียดดังนี้ (มัทนี รัตนิน, 2546: 35-37; วรทพร ศรีจันทร์, 2551: 15; สีนียา ไกรวิมล, 2545: 14-15, 18-19)

ก) โครงเรื่อง

โครงเรื่อง หมายถึง การลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในละครอย่างมีเหตุผล และมีจุดหมายปลายทาง คือมีตั้งแต่ตอนต้น ตอนกลาง และตอนจบของเรื่อง การวางโครงเรื่องเป็นการวางแผน หรือกำหนดชะตาชีวิตของตัวละครแต่ละตัว ว่ามีเรื่องราวกระทำ อุปสรรค และบทสรุปของชีวิตอย่างไร คำโครงเรื่องที่ดีจะต้องมีความสมบูรณ์ในตัวของมันเอง มีความยาวพอเหมาะ เหตุการณ์ทุกตอนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผล คือเรื่องราวในฉากหนึ่งจะต้องเป็นผลสืบเนื่องจากการกระทำในฉากที่นำมาก่อน และในทำนองเดียวกัน ก็เป็นสาเหตุของเรื่องราวที่เกิดขึ้นในฉากต่อไป

ในการเล่าเรื่องนั้น มีลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์และการกระทำที่สำคัญ แบ่งตามโครงสร้างของบทเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่

- *การเปิดเรื่อง (exposition)* การเปิดเรื่องเป็นการปูพื้นฐานของเรื่อง แนะนำตัวละครเอก ตัวขัดแย้งหรือตัวอุปสรรค ตัวรอง ภูมิหลังความสัมพันธ์ของตัวละครก่อนจะเกิดเรื่อง บรรยายากศ สถานที่ ภูมิประเทศ กาลเวลา อารมณ์ สีสิ้นและสำเนียงของฉากเริ่มต้น สภาพชีวิตความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อมทางสังคมและธรรมชาติ ก่อนจะมีเหตุการณ์แปลกใหม่ขึ้นมา ซึ่งกำหนดการเปลี่ยนแปลงและสิ่งที่ตัวละครเอกต้องการจะทำซึ่งสำคัญต่อเรื่อง

- *พัฒนาการไปสู่ความซับซ้อนและปัญหาความขัดแย้ง (development, complication or conflicts)* สิ่งที่ตัวละครเอกต้องการจะทำเริ่มประสบปัญหายุ่งยาก ซึ่งอาจเกิดจากตัวขัดแย้งหรือสังคม ทำให้เกิดความตึงเครียดระหว่างตัวละครเอกและตัวละครอื่น อาจมีเหตุการณ์ใหม่เกิดขึ้นอีก หรือส่งเสริมให้ความขัดแย้งและยุ่งยากทวีคูณ

- *วิกฤตการณ์ (crisis)* ความตึงเครียดและความขัดแย้งรุนแรงขึ้น เรื่องกระชับเกลียวแน่น ทำให้ตัวละครเอกต้องเผชิญกับภาวะที่ต้องตัดสินใจเลือกวิถีการดำเนินชีวิตต่อไป เพื่อแก้ไขปัญหาหรือหาทางออกอย่างใดอย่างหนึ่ง

- *จุดสูงสุด (climax)* คือจุดที่ตัวละครเอกต้องเลือกกระทำการใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นจุดหักเหของเรื่อง และไม่มีวันกลับคืนมาดังเดิมได้อีก การกระทำในขั้นสุดยอดนี้จะมีผลกระทบที่สุดต่อความรู้สึกและอารมณ์ของตัวละครเอกตัวที่เกี่ยวข้อง

- *การคลี่คลาย (resolution)* หลังจากถึงจุดสูงสุดของเรื่องแล้วทุกอย่างก็คลี่คลาย ความตึงเครียดลดลง มีการแก้ไขสถานการณ์และวิกฤตข้อให้หมดไป หากการคลี่คลายเป็นไปในทางที่ดีก็นำไปสู่การจบที่มีความสุข ถ้าการคลี่คลายแล้วนำไปสู่การสูญเสีย หายนะ ก็นำไปสู่การจบในทางตรงกันข้าม

- *การสรุปจบ (ending)* เป็นช่วงสุดท้ายของเรื่อง เมื่อทุกอย่างคลี่คลาย ไม่เหลือความขัดแย้งไว้ ก็เป็นการจบแบบใสสะอาด การจบอย่างมีความสุขทำให้เรื่องนั้นเป็นสุขนาฏกรรม หากจบอย่างเศร้าสลดก็เป็นโศกนาฏกรรม ในทั้งสองกรณีผู้ชมจะรู้สึกโล่งอก ถ้าจบลงอย่างที่ได้อาคาดหมายไว้ แต่ในบางกรณีจบแบบคาดไม่ถึง อาจทำให้รู้สึกว่ามันจบจริง เป็นลักษณะของการจบเรียกว่า Anticlimax

ข) แก่นเรื่อง

แก่นเรื่อง คือความคิดรวบยอดที่ดำรงอยู่ในเรื่องราว กินความหมายถึงการใช้เหตุผลในเรื่อง ความหมายของเรื่อง แก่นเรื่อง และเนื้อหาสาระที่บทละครมุ่งจะสื่อสาร บทละครที่ดีมักจะทำให้คนดูคิดต่อไปได้ถึงความหมายที่นำไปใช้กับเรื่องอื่น ๆ ในชีวิต

ค) ตัวละคร

ตัวละคร คือผู้กระทำ และผู้ที่ได้รับผลการกระทำในบทละคร ตัวละครที่ดีจะต้องมีการพัฒนาการ คือ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางความคิด อุปนิสัยใจคอ ตลอดจนมีทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงต่อเรื่องราวต่าง ๆ เนื่องจากประสบการณ์หรือเหตุการณ์ที่มากระทบชีวิตของการแต่ว่าการเปลี่ยนแปลงตัวละครนี้ต้องเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล ไม่ขัดต่อหลักความจริง

ง) สถานที่เกิดเหตุการณ์หรือฉาก

ฉากหมายถึงจุดหนึ่งของเวลาและสถานที่ที่เหตุการณ์ของโครงเรื่องนั้นเกิดขึ้น ฉากจะมีความหมายต่อเมื่อเป็นส่วนหนึ่งของบรรยากาศ การเผยลักษณะตัวละคร และการเดินเรื่อง ฉากมีความสำคัญอย่างยิ่ง หน้าที่ของฉากและเครื่องประกอบฉาก คือแสดงสถานที่ ยุคสมัย ภูมิประเทศ ฤดูกาล เวลา และบรรยากาศของเรื่องและของแต่ละฉาก แสดงสภาพสังคม เศรษฐกิจ ฐานะ ความเป็นอยู่ของตัวละคร กำหนดขอบเขตและพื้นที่ในการแสดงนำเสนอแนวคิดเรื่อง รวมถึงแนวการนำเสนอ (style) แนวคิดหลัก

จ) ปฏิสัมพันธ์ของตัวละครหรือบทสนทนา

บทสนทนาเป็นสื่อที่แสดงให้เห็นโครงเรื่อง ตัวละคร และความคิด การใช้ภาษาของบทละครจึงต้องสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจชัดเจนในทันที เนื่องจากคนดูไม่ได้มีโอกาสหยุดคิดใคร่ครวญในระหว่างการดู เพราะละครจำเป็นต้องดำเนินไปเรื่อย ๆ ดังนั้น บทสนทนาในละครจึงมักกระชับ กระฉับกระเฉง และน่าสนใจ

ฉ) มุมมอง

วิธีการที่ผู้แต่งใช้ในการเล่าเรื่อง โดยกำหนดว่าให้ใครเป็นผู้เล่า หรือจะเล่าผ่านสายตาหรือมุมมองใคร ตัวละครตัวไหน

การสร้างสรรคการแสดงร่วมสมัย จึงเป็นการนำเสนอศิลปะการแสดงที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ โดยมีพื้นฐานมาจากศิลปะตามขนบประเพณี ผสมผสานกับแนวทางการสร้างสรรคตามเอกลักษณ์ของศิลปินแต่ละคน เพื่อให้สอดคล้องกับตัวสื่อและผู้รับสารที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทำให้เกิดความน่าสนใจ รวมถึงสื่อสารกับผู้คนในยุคสมัยนั้นได้

(2) ศิลปะการแสดงตามทัศนะของรพินทรนาถ ฐากูร

รพินทรนาถ ฐากูรมีความผูกพันกับศิลปะการแสดงมาตั้งแต่วัยเยาว์ ทั้งดนตรีและการละคร ด้วยครอบครัวมักจัดให้มีการแสดงกันในหมู่ญาติพี่น้องอยู่เสมอ เมื่อได้จัดตั้งสถานดินิเกตันวิทยาลัย การแสดงละครก็ถือเป็นหนึ่งในกิจกรรมสำคัญสำหรับนักเรียน รวมถึงเมื่อโรงเรียนประสบกับปัญหาการเงิน รพินทรนาถได้จัดตั้งคณะละครเพื่อหารายได้มาสนับสนุนกิจการของโรงเรียนด้วย

รพินทรนาถได้ประพันธ์บทละครและจัดแสดงด้วยภาษาเบงกาลี ภายหลังจึงแปลเป็นภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ อีกมากมาย ศิลปะการละครตามวิถีของรพินทรนาถเป็นการแสดงรูปแบบใหม่ในขณะนั้น ที่มีการผสมผสานศิลปะแขนงต่าง ๆ เช่น บทเพลง บทกวี นาฏศิลป์ รวมถึงการนำเสนอการวิพากษ์วิจารณ์สภาพสังคมวัฒนธรรมของอินเดียผ่านบทละครด้วย แนวการนำเสนอละครของรพินทรนาถจึงเป็นลักษณะเหมือนจริง คือเลียนแบบสภาพจริงของชีวิตที่พบเห็น (naturalness) และความโดดเด่นอีกประการของบทละคร คือการดำเนินเรื่องที่มักจบก่อนที่เรื่องจะเข้าสู่จุดสูงสุดของเรื่อง นำพาผู้ชมไปสู่การขบคิดและเกิดภาพแห่งจินตนาการ (Lago, 1976: 116-119)

นอกจากสุนทรียะอันเกิดจากศิลปะของวรรณศิลป์เช่นการสร้างสรรคบทละครแล้ว รพินทรนาถยังให้คุณค่ากับดนตรีอันเป็นศิลปะที่ไม่ต้องอ้างอิงความหมายของถ้อยคำจากภาษา ดังนั้นเสียงดนตรีที่บรรเลงแต่ละตัวโน้ตจึงมีความสมบูรณ์ในตัวมันเอง โดยที่นักดนตรี

คือผู้ที่นำมาร้องเรียงให้เกิดการผสมผสานกลมกลืนที่แสดงออกถึงความงามที่เรียบง่าย
 รพินทรนาถได้กล่าวถึงความงามแห่งเสียงดนตรีไว้ในปรัชญานิพนธ์สารนา ไว้ว่า (รพินทรนาถ
 สุภากร, 2532: 152-154)

“ดนตรีเป็นศิลปะอย่างแท้จริง เพราะมันสามารถแสดงความงามให้ปรากฏ
 โดยตรง ด้วยรูปร่างและวิธีการง่าย ๆ และประกอบด้วยสิ่งภายนอกน้อยที่สุด ...

แม้ว่าดนตรีต้องการเวลาเติบโตขึ้นสู่สมบูรณ์ภาพ เช่น ศิลปะอื่น ๆ แต่มัน
 สามารถแสดงความงามของสภาพทั้งหมดออกมาได้เสมอในทุกขั้น ในการบรรยาย
 แสดงออกของชีวิต แม้คำพูดก็เป็นสิ่งคั่นขวาง เพราะความหมายของมันจะต้องผ่าน
 ความคิดก่อน แต่ดนตรีไม่เคยที่จะต้องขึ้นกับความหมายใด ๆ มันสามารถบรรยายสิ่งที่
 คำพูดใด ๆ บรรยายไม่ได้เลย

ยิ่งกว่านั้น ดนตรีและนักดนตรีแยกกันไม่ออก เมื่อนักดนตรีจากไป เสียงร้อง
 ของเขาสูญญตามไปด้วย มันมีความสัมพันธ์สนิทกับชีวิตและความชื่นชมของเขา ...

แต่ละท่อนของสำเนียงดนตรีนี้มีสมบูรณ์ภาพ มันเป็นการปรากฏของสภาพ
 บริบูรณ์ในสิ่งยังไม่บริบูรณ์ ในแต่ละตัวของมันไม่ใช่สุดท้าย แต่มันก็ได้สะท้อนอนันต-
 ภาพในขณะเดียวกัน

ถ้าเราไม่อาจสามารถหาความหมายที่แท้จริง ของความเหมาะสมกลมกลืน
 อันยิ่งใหญ่นี้ได้ ผลจะเป็นอย่างไร ไม่เหมือนกับเอามือไปเหยียบนสายพิณ และทำให้เสียง
 ไพเราะหยุดสูญญไปสิ้นหรือ สัมผัสอันมาจากดวงใจของโลกสู่ดวงใจของเราโดยตรง ก็
 คือภาษาของดนตรีนี้เอง”

ด้วยคุณลักษณะของกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ไม่ได้เขียนขึ้นมาใช้สำหรับ
 การแสดง ในการวิจัยครั้งนี้ วรรณกรรมที่ถูกลดแปลงจึงจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสาร
 ด้วยศิลปะการแสดง โดยนำเสนอผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ของการเล่าให้เกิดเรื่องราวที่น่าสนใจ

โดยมีหลักที่ว่า การแสดงนั้นจะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพสังคม จึงสามารถสื่อสารกับผู้ชมได้ มีประสิทธิภาพ

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัยเพื่อสื่อสารปรัชญาแนวคิดจากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร” แบ่งออกเป็น 2 หมวด คือ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาแนวคิดของรพินทรนาถ ฐากูร และกวีนิพนธ์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการดัดแปลงสื่อ

2.2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาแนวคิดของรพินทรนาถ ฐากูร และกวีนิพนธ์

ณัฐพิศ วังวิญญู (2546) วิจัยเรื่อง “กระบวนการทัศนสุขภาพและนิเวศวิทยาแนวคิด” พบว่า กระบวนทัศน์ใหม่ สุขภาพองค์รวม หรือนิเวศวิทยาแนวคิด แม้จะเป็นแนวคิดใหม่ แต่กลับสอดคล้องกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถอธิบายการทำงานของกระบวนการชีวิตนิเวศ และสุขภาพได้อย่างชัดเจนและนำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับกฎธรรมชาติมากขึ้น ความท้าทายไม่ใช่เพียงการมองชีวิตอย่างเป็นองค์รวม หรือมองสุขภาพของบุคคลว่าเกี่ยวข้องกับระบบสังคมและนิเวศทั้งหมดเท่านั้น หากยังอยู่ที่การปรับเปลี่ยนแก้ไขเงื่อนไขเชิงโครงสร้างของสังคมที่กดทับสุขภาพะ ขณะเดียวกันก็ปมเพาะทุกข-ภาวะอีกด้วย โครงสร้างดังกล่าว เช่น โครงสร้างเศรษฐกิจ ระบบการศึกษา หรือระบบสุขภาพ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงระดับโครงสร้างจำเป็นต้องเอาพลังสร้างสรรค์และแรงบันดาลใจที่ได้จากความเข้าใจใหม่หรือสำนึกใหม่เป็นพาหนะในการดำเนินชีวิตทั้งของตนเองและคนรอบข้าง อันจะมีผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงชุมชน สังคม และโลกในฐานะระบบนิเวศที่กว้างต่อไป

กิริติ ธนะไชย (2547) วิจัยเรื่อง “ฉันทลักษณ์ในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่: การสืบทอดการสร้างสรรค์ และความสัมพันธ์กับสุนทรียภาพทางวรรณศิลป์” พบว่าฉันทลักษณ์ในกวีนิพนธ์

สมัยใหม่สืบทอดจากวรรณคดีลายลักษณ์ทั้งร้อย โคลง ฉันท์ กาพย์ และกลบท แสดงให้เห็นว่ากวีร่วมสมัยได้ศึกษาชั้นลักษณะทั้งจากตำราประพันธ์ศาสตร์และวรรณคดีโดยเฉพาะวรรณคดีแบบฉบับมาแล้วเป็นอย่างดี รวมถึงกวียังใช้ชั้นลักษณะที่มาจากเพลงพื้นบ้านและวรรณคดีท้องถิ่นด้วยความรู้ความเข้าใจในขนบชั้นลักษณะนี้นำไปสู่การยึดถือขนบชั้นลักษณะดังกล่าวเป็นตัวอย่างหรือต้นแบบในการประยุกต์ปรับปรุง ทำให้เห็นว่ากวีร่วมสมัยยังคงสร้างสรรค์ชั้นลักษณะในกวีนิพนธ์เช่นเดียวกับกวีในอดีต ชั้นลักษณะรูปแบบใหม่จึงเป็นขนบวรรณศิลป์ร่วมสมัยที่จะสืบทอดในการสร้างสรรค์วรรณคดีต่อไป กวีร่วมสมัยสร้างความงามทางวรรณศิลป์ด้วยการใช้เสียง คำ และจำนวนคำ เป็นเครื่องมือสร้างลีลาและลักษณะเด่นในกวีนิพนธ์ เพื่อให้เกิดความไพเราะและเน้นย้ำความหมายของตัวบทกวี

สุมาน สานสุขสมบูรณ์ (2550) วิจารณ์เรื่อง “การศึกษาแนวทางการแปลอุปลักษณ์ โดยการเปรียบเทียบสำนวนแปลสองสำนวน จากต้นฉบับ ‘The Crescent Moon’ ของรพินทรนาถ ฐากูร” พบว่าการถ่ายทอดอุปลักษณ์จากภาษาต้นฉบับไปยังภาษาปลายทางโดยรักษารูปอุปลักษณ์ไว้นั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ แต่ไม่ทุกกรณี ในบางกรณีผู้แปลอาจต้องปรับบทแปลหรือเลือกที่จะไม่รักษารูปอุปลักษณ์ไว้เลยเพื่อให้บทแปลมีการใช้ภาษาที่เป็นธรรมชาติที่สุด อุปลักษณ์ที่แตกต่างกันของสำนวนแปลทั้งสอง ทำให้เข้าใจถึงวิธีการที่ผู้แปลทั้งสองเลือกใช้รูปภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือสื่อความหมายตามการตีความของผู้แปล เพื่อให้บทแปลสามารถรักษาอรรถรสและสมมูลภาพได้เทียบเคียงกับต้นฉบับ

กอบกาญจน์ ภิญโญมารค (2552) วิจารณ์เรื่อง “ธรรมชาติในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย” พบว่า กวีพัฒนาตนเองจากการศึกษาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และมีภารกิจในการปลุกความตื่นตัวทางปัญญา โดยเห็นพ้องกันว่า หากเข้าถึงคุณค่าของธรรมชาติและตระหนักในความเป็นหนึ่งเดียวของมนุษย์กับธรรมชาติ ย่อมไม่เกิดการบั่นทอนความดีงามในจิตวิญญาณและการทำลายล้างธรรมชาติ ในการสร้างสรรค์งานวรรณศิลป์ กวีมุ่งแสดงโลกทัศน์อันลุ่มลึก เพื่อกระตุ้นสำนึกทางจริยธรรม โดยไม่ได้ละเลยการสื่อประสบการณ์สุนทรีย์ด้วยวิธีการทางศิลปะ กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัยจึงมีคุณค่าเป็นเครื่องบ่งชี้ความเจริญทางปัญญาของยุค และมีบทบาทโน้มน้าวใจผู้รับให้ก้าวไปในครรลองที่ดีงาม

พนารัตน์ จันทรสิทธิเวช (2553) วิจัยเรื่อง “การเข้าถึงสัจจะในทัศนะของรพินทรนาถ สฐากูร” พบว่า ความหมายของสัจจะของรพินทรนาถ สฐากูร หมายถึงพระเจ้าหรือพรหมันหรือพลังธรรมชาติ เป็นความจริงสูงสุดที่ปรากฏอยู่ในทุกสรรพสิ่ง เป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์ มนุษย์ต้องรู้แจ้งชัดและหลอมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเป้าหมายสูงสุดนั้น การที่จะเข้าถึงสัจจะได้นั้น ต้องเกิดจากกระบวนการหยั่งรู้ภายใน (Intuition) ซึ่งเป็นการรู้แบบฉับพลันทันที เหมือนแสงสว่างวาบเข้ามาในจิตใจ โดยรพินทรนาถได้เสนอวิธีการเข้าถึงสัจจะไว้ 3 ประการ คือ (1) ภักติโยคะ คือวิถีแห่งความรักความภักดีต่อพรหมัน (2) ชญาถโยคะ คือการทำลายมายาที่มาบดบังความรู้ถึงความจริงและสัจธรรม และ (3) กรรมโยคะ คือ การอุทิศตัวเพื่อการทำงาน เพื่อประโยชน์สุขของคนส่วนรวม การศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตามวิธีการข้างต้น คือความรักที่เปี่ยมล้น การตระหนักรู้ในตนเอง และอุทิศชีวิตเพื่อการทำงาน โรงเรียนควรมอบอิสระภาพในการเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียน เพื่อที่การศึกษาที่สมบูรณ์แบบจะนำไปสู่สภาวะสูงสุดของการมีชีวิต นั่นคือการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของร่างกาย จิตใจ โลก ธรรมชาติ และสรรพสิ่ง

Josephine A. McQuail (2010) วิจัยเรื่อง “There is nothing as old as a child: Children and Language in Rabindranath Tagore's The Crescent Moon” พบว่ารพินทรนาถ สฐากูรได้รับอิทธิพลมาจากร้อยกรองภาษาอังกฤษและวัฒนธรรมเบงกาลี ทัศนะของรพินทรนาถ เกี่ยวกับความเป็นเด็กเป็นเสมือนการยกย่องพลังของเยาวชนในการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมผ่านทางบทกวี ความบริสุทธิ์ไร้เดียงสา รวมถึงมุมมองของเด็กที่เกิดจากจิตใต้สำนึกของรพินทรนาถ นำมาร้อยเรียงเรื่องราวในกวีนิพนธ์ ด้วยการใช้ภาษาที่หลีกเลี่ยงลำดับตามลักษณะภาษาศาสตร์ และการใช้ภาษาบรรยายถึงเสรีภาพของเด็กอันเป็นเรื่องนามธรรม จึงทำให้การแปลอาจจะไม่ครอบคลุมการสื่อความหมายทั้งหมด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาแนวคิดของรพินทรนาถ สฐากูรและกวีนิพนธ์ ทำให้เห็นถึงธรรมชาติของการสื่อสารผ่านบทกวีที่มุ่งสะท้อนอุดมการณ์อันลุ่มลึกพร้อมทั้งความไพเราะทางด้านวรรณศิลป์ นำไปสู่การออกแบบภาพรวมของการแสดงที่ควรคำนึงถึงการรักษารรตสทั้งสองอย่างไว้อย่างมีเอกภาพภายใต้การสื่อสารปรัชญานิเวศวิทยาแนว

ลึก รวมถึงปรัชญาในการเข้าถึงสัจจะของรพินทรนาถ ฐากูรที่นำมาวิเคราะห์และอภิปรายถึงแนวทางการสร้างสรรค์งานเพื่อก่อให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต

2.2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการดัดแปลงสื่อ

ชญาดา รุ่งเต่า (2549) วิจัยเรื่อง “การใช้พื้นที่และมัลติมีเดียของคณะละครเวทีร่วมสมัยในเทศกาลละครกรุงเทพ” พบว่าพื้นที่แสดงในเทศกาลละครเวทีกรุงเทพ พ.ศ. 2549 จำแนกตามคุณลักษณะบริเวณพื้นที่แบบเปิดจะมีภาพรวมการสร้างสรรค์งานแบบเหนือจริง (Non-Realistic Style) บริเวณพื้นที่แบบกึ่งปิด-กึ่งเปิดจะมีภาพรวมการสร้างสรรค์งานแบบเหนือจริง และพื้นที่การแสดงปิดจะมีภาพรวมการสร้างสรรค์งานแบบเหมือนจริง (Realistic Style) พบละคร 3 เรื่องที่ใช้สื่อมัลติมีเดียในการสร้างสรรค์งาน โดยปรากฏรูปแบบภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว บวกเสียง ศิลปะภาพยนตร์ การวาดแผ่นใส เพื่อใช้แทนฉาก สื่อนามธรรม ขยายอารมณ์คำพูดหรือคำบรรยาย แสดงแนวคิดหลัก แทนความคิดในใจของตัวละคร เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง แสดงการพัฒนาการเรื่อง แทนองค์ประกอบไฟในละคร ทศนคติของผู้ชมที่มีต่อมัลติมีเดียมีความเห็นด้านบวกมากกว่าด้านลบ คือช่วยสื่อสารจินตนาการต่อผู้ชมให้ชัดเจนขึ้น มีผู้ชมส่วนหนึ่งเห็นว่ามัลติมีเดียลดความสำคัญของการแสดงลง

นิธินา ปรีชาทวีกิจ (2550) วิจัยเรื่อง “ปัญหาและการแก้ไขในการดัดแปลงบทละครเรื่อง ‘The Zoo Story’ ของ Edward Albee เพื่อการแสดงในบริบทสังคมไทย” พบว่า การดัดแปลงบทละครภาษาอังกฤษเรื่อง The Zoo Story ของ Edward Albee เป็นเรื่องราวของสังคมอเมริกาในปลายทศวรรษที่ 1950 ในการดัดแปลงจึงจำเป็นต้องดัดแปลงให้เข้ากับบริบทสังคมไทย เพื่อเอื้อให้ผู้ชมเข้าใจแนวคิดของบทละคร และความคล้ายคลึงกันของสังคมต้นแบบและสังคมปลายทาง ผู้ดัดแปลงจะต้องทำเป็นภาษาพูดที่เป็นธรรมชาติ วัจนลีลาของตัวละครที่ต้องถ่ายทอดและเสริมสร้างจากตัวบทต้นฉบับและรายละเอียดต้องกลมกลืนกับสังคมปลายทาง ต้องกล้าที่จะตัดหรือเพิ่มรายละเอียดในละครโดยไม่ยึดติดกับบทเดิมจนเกินไป แต่ยึดมั่นในการนำเสนอแนวคิดและแก่นเรื่องเดิมในวิธีที่เหมาะสมกับสังคมปลายทาง รวมถึงต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้ทำงาน

ละครด้านอื่นที่ทำงานร่วมกันและผู้ชม เพื่อพัฒนาความเข้าใจของตนเอง แก่ไขบทละครดัดแปลง ให้สมบูรณ์ และสื่อสารกับผู้ชมได้มีประสิทธิภาพที่สุด

วรภัทร ศรีจันทร์ (2551) วิจัยเรื่อง “การเล่าเรื่องและการดัดแปลง เดธไนต์ ฉบับหนังสือการ์ตูน แอนิเมชัน ภาพยนตร์ และนวนิยาย” พบว่า ในการเล่าเรื่องเดธไนต์มีความคล้ายคลึงกันเกือบทุกฉบับ ยกเว้นนวนิยายเล่มที่ 2 กล่าวคือ โครงเรื่องเดธไนต์ประกอบด้วยโครงเรื่องย่อย 2 เรื่อง ได้แก่คดีความและการคลี่คลายคดี โดยแต่ละฉบับจะเน้นเล่าเรื่องที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับตัวละครที่เด่นที่สุด ด้านแก่นเรื่องมีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกันออกไป ตัวละครหลักมักเป็นตัวละครหลายมิติ ขณะที่ตัวละครประกอบเป็นตัวละครมิติเดียว ใช้ฉากส่วนใหญ่อยู่ที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น โดยตัวละครจะเป็นผู้เล่าเองเกือบทั้งหมด ยกเว้นนวนิยายเล่มที่ 2 ที่เหตุการณ์เกิดที่ลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา และตัวละครอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์เป็นผู้เล่าเรื่อง ส่วนการดัดแปลงนั้น แอนิเมชันมีการดัดแปลงจากหนังสือการ์ตูนน้อยที่สุด ด้านภาพยนตร์มีการดัดแปลงเนื้อหาส่วนใหญ่ออกไป และปรับแต่งเรื่องใหม่ขึ้นมาแทน ขณะที่นวนิยายทั้ง 2 เล่มแต่งเนื้อหาขึ้นมาใหม่ทั้งหมด

ลักษณะนัยน์ ทรงเสียงไชย (2552) วิจัยเรื่อง “การออกแบบสารด้วยแสงในการสร้างสรรค์การแสดงโขนร่วมสมัย” พบว่ามีแนวคิดในการทำงานตามความต้องการนำเสนอของผู้สร้างสรรค์การแสดงเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม และตอบสนองรสนิยมของกลุ่มผู้ชมที่เปลี่ยนไป การใช้แสงมีสัมพันธ์ลักษณะกับการแสดงในฐานะที่เป็นอวัจนสาร และมีบทบาทที่เป็นพลวัตในการสื่อสารครั้งหนึ่ง ๆ คือ แสงอาจมีบทบาทหลักในการสื่อสาร อาจเป็นส่วนประกอบเสริม หรือเป็นส่วนขัดแย้ง ผู้สร้างสรรค์และผู้ชมการแสดงโขนร่วมสมัยต่างเห็นว่าการใช้แสงเพื่อสื่อความหมายมีความสำคัญและมีการพัฒนาให้สื่อความหมายทางการแสดงได้มากขึ้น

จากงานวิจัยทั้งสี่เล่มพบว่า องค์ประกอบในการสร้างสรรค์การแสดงนั้นสามารถมีบทบาทในการสื่อสารความหมายและสร้างจินตนาการมาสู่ผู้รับชม ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาทั้งทฤษฎีและผลการวิจัยที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัยจากกวีนิพนธ์ โดยการนำแนวทางในการดัดแปลงสื่อจากวรรณกรรมการอ่านมาสู่การแสดง รวมถึงการออกแบบ

องค์ประกอบต่าง ๆ สำหรับการแสดงทั้งสื่อผสมที่ช่วยสื่อสารจินตนาการต่อผู้ชม การออกแบบแสง
เพื่อสื่อความหมายทางการแสดงในฐานะอวัจนภาษา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรคการแสดงร่วมสมัยเพื่อสื่อสารปรัชญาแนวคิดวิทยาศาสตร์จากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการแบบสหวิทยาการ (Multiple Methodology) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาแนวคิดของรพินทรนาถ ฐากูร แนวคิดเรื่องนิเวศวิทยาแนวคิด และแนวคิดเรื่องการดัดแปลงสื่อจากกวีนิพนธ์สู่การแสดงร่วมสมัย

2. การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) โดยการผลิตการแสดงร่วมสมัย (Production) จากการดัดแปลงกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร

3. การเสวนาหลังการแสดง (Discussion) ประกอบด้วยผู้ชมทั้งผู้เชี่ยวชาญในด้านสังคมศาสตร์ ด้านการแสดง/ การละคร ด้านวรรณกรรมรพินทรนาถ ฐากูร ด้านสิ่งแวดล้อม และผู้ชมทั่วไป

4. แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาการรับรู้และทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อการแสดงร่วมสมัย

3.1 ประชากร

1. การผลิตการแสดงร่วมสมัยจำนวน 1 เรื่อง
2. ผู้ชมการแสดง ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 คน ได้แก่ นักสังคมศาสตร์จำนวน 3 คน นักวิชาชีพด้านการแสดง/ การละคร จำนวน 5 คน นักวิชาการด้านการแสดง/ การละครจำนวน 1 คน นักวิชาชีพด้านวรรณกรรมรพินทรนาถ ฐากูร จำนวน 1 คน นักสิ่งแวดล้อม 1 คน และผู้ชมทั่วไปจำนวน 65 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลการแสดงร่วมสมัย โดยมีเครื่องมือที่ใช้ศึกษา คือ

1. การบันทึกข้อมูลประจำวัน
2. ผู้วิจัยใช้การเสวนาเพื่อทราบทัศนคติของผู้ชมทั้งผู้เชี่ยวชาญในด้านสังคมศาสตร์ ด้านการแสดง/ การละคร ด้านวรรณกรรมรพินทรนาถ ฐากูร ด้านสิ่งแวดล้อม และผู้ชมทั่วไป โดยเตรียมแนวคำถามที่จะครอบคลุมถึงประเด็นตามปัญหานำวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ชมอธิบายคำตอบได้อย่างเต็มที่
3. ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามผู้ชมการแสดงเพื่อศึกษาการรับรู้และทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อการแสดงร่วมสมัยเพื่อสื่อสารปรัชญาแนวคิดจากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร โดยคำถามในส่วนที่เกี่ยวกับการรับรู้และทัศนคติของผู้ชมเกี่ยวกับปรัชญาแนวคิด จะเป็นตัวเลือกว่าผู้ชมเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความในแต่ละข้อหรือไม่

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลก่อนการผลิต ระหว่างการผลิต และหลังการผลิตการแสดงร่วมสมัย
2. การเก็บข้อมูลจากการเสวนาร่วมกับผู้ชมจำนวน 27 คน ประกอบด้วย นักสังคมศาสตร์ จำนวน 3 คน นักวิชาชีพด้านการแสดง/ การละคร จำนวน 5 คน นักวิชาการด้านการแสดง/ การละครจำนวน 1 คน นักวิชาชีพด้านวรรณกรรมรพินทรนาถ ฐากูร จำนวน 1 คน นักสิ่งแวดล้อม 1 คน และผู้ชมทั่วไป 16 คน
3. สัมภาษณ์ผู้ชมการแสดงเพื่อศึกษาการรับรู้และทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อการแสดงร่วมสมัยผ่านแบบสอบถามจำนวน 76 ชุด

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งก่อนการผลิต ระหว่างการผลิต และหลังการผลิตละครเวที รวมถึงการเสวนาหลังการแสดง และแบบสอบถามจากผู้ชมทั่วไป

3.5 การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยจัดการแสดงร่วมสมัยจำนวน 3 รอบ ใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลและผลการวิจัยโดยการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ชมที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและแบบสอบถามนำเสนอในรูปแบบการแสดงผลทางสถิติและการบรรยายสรุป

บทที่ 4

กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัย

ในการวิจัยเรื่องการสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัยเพื่อสื่อสารปรัชญาในเวทีเยาวชน
จากกรณีศึกษาของรพินทรนาถ ฐากูร ผู้วิจัยได้แบ่งกระบวนการทำงานเป็น 3 ส่วนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการแสดง (Preproduction)
2. ขั้นตอนการฝึกซ้อมและแก้ไขปัญหาในการแสดง (Production)
3. ผลตอบรับและทัศนคติของผู้ชมต่อละคร (Post Production)

แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ขั้นเตรียมการแสดง (Preproduction)

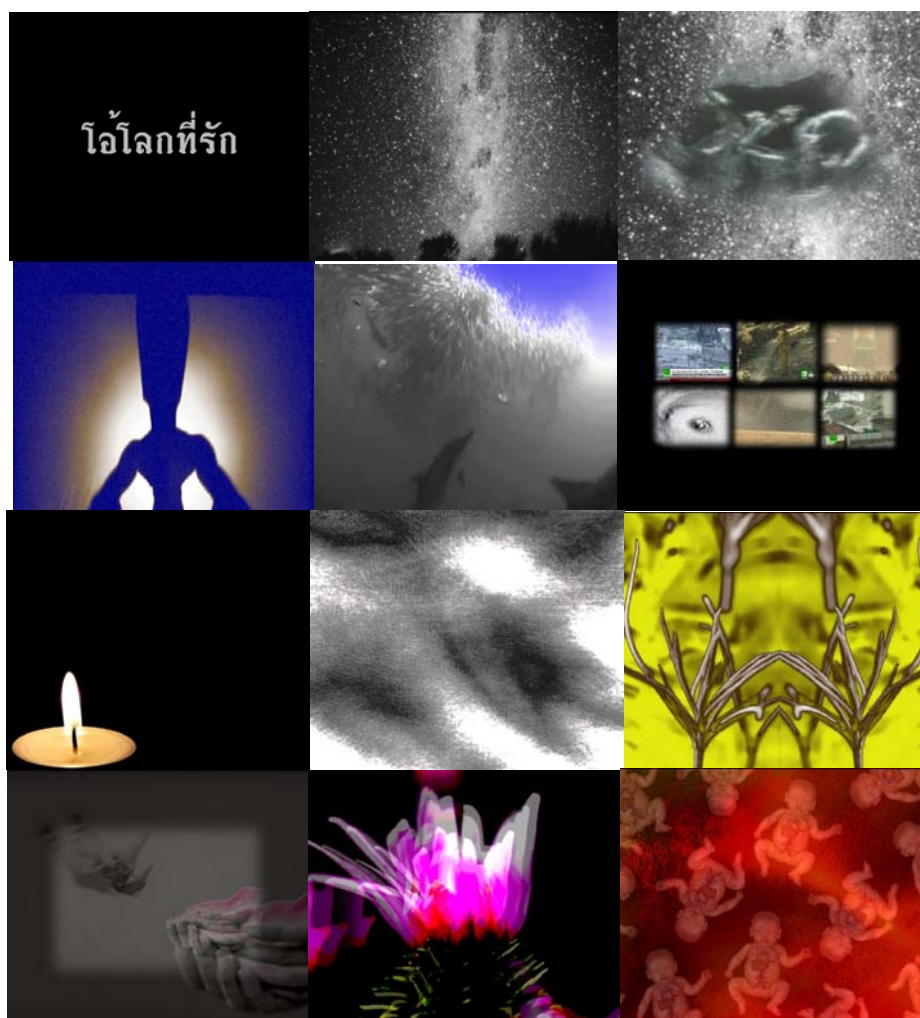
ในขั้นเตรียมการแสดง ผู้วิจัยแบ่งกระบวนการทำงานเป็น 2 ขั้นตอน คือ การทดลองสร้าง
การแสดงร่วมสมัย และการเตรียมการแสดงร่วมสมัยเพื่อการวิจัยจริง โดยมีรายละเอียดในแต่ละ
ขั้นตอนดังนี้

4.1.1 การเรียนรู้กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงและวรรณกรรมของรพินทรนาถ ฐากูร

1. การแสดงสื่อผสม “ไอ้โลกที่รัก”

การแสดงสื่อผสม “ไอ้โลกที่รัก” เป็นกิจกรรมของนิสิตปริญญาโท กลุ่มวิชาการ
สื่อสารเชิงสุนทรียะและบันเทิงคดี (ภาคในเวลาราชการ) และกลุ่มสาขาสื่อสารการแสดงและสื่อ
บันเทิง (ภาคนอกเวลาราชการ) คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยจัดการแสดงวันที่
1 สิงหาคม 2554 ณ ห้องปฏิบัติการสาขาวิชาสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ จำนวน 4
เรื่องโดยสร้างสรรค์จากกรณีศึกษาของรพินทรนาถ ฐากูร ได้แก่ *ราชา-ราชินี*, *จันทร์เสี้ยว*, *ผู้ไว้วรรณะ*
และ *ไอ้โลกที่รัก*

สำหรับการแสดงสื่อผสมเรื่องไอ้โลกที่รัก ประเด็นที่ต้องการนำเสนอคือ ความสัมพันธ์ของมนุษย์ในปัจจุบันที่มีต่อโลกกับสังคม การแสดงจะใช้สื่อผสมเป็นองค์ประกอบในการดำเนินเรื่องหลักโดยนำเสนอทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวเพื่อสื่อสารความหลากหลายของอารมณ์และความหมายแต่ละช่วงของบทกวี การอ่านบทกวีโดยการบันทึกเสียงไว้เป็นเสียงผู้ชาย ขณะฉายภาพสื่อผสมก็จะเปิดเสียงอ่านบทกวีไปพร้อมกันตลอด และมีนักแสดงหญิง 1 คน เพื่อให้ตัวแทนของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน เคลื่อนไหวด้วยท่าทางและลีลาตามอารมณ์ของแต่ละช่วงของกวีที่กำหนดเพียงบางส่วนของเรื่องทั้งหมด

ภาพที่ 1 ภาพสื่อผสมที่ใช้ในการแสดงสื่อผสมไอ้โลกที่รัก

เนื่องจากไม่ได้มีการเก็บข้อมูลทัศนคติผู้ชมด้วยแบบสอบถามหลังการแสดง แต่จากการพูดคุยกันหลังการแสดงระหว่างอาจารย์และผู้สร้างสรรค์ พบว่าปัญหาสำคัญของการ

แสดงในครั้งนี้คือ การไม่ได้ให้ความสำคัญกับโครงเรื่องในแสดง การอ่านบทที่เร็ว และการอ่านบท กวีด้วยเสียงในระดับเดียวและความเร็วเท่ากันตลอดทั้งการแสดง

2. การแสดงละครเรื่อง “จันทร์เสี้ยว”

การสร้างการแสดงละครจากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร อีกเรื่องหนึ่งคือ การแสดงเรื่อง “จันทร์เสี้ยว” แปลโดย ปรีชา ช่อปทุมมา ตีพิมพ์ พ.ศ.2547 ซึ่งสร้างสรรค์จาก ผลงานของรพินทรนาถ ฐากูร เรื่อง *The Crescent Moon* ประพันธ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2456 ลักษณะที่ โดดเด่นของบทกวีเรื่องนี้คือ การใช้ภาษาอันละเมียดละไม แสดงจินตนาการอันเหนือเหตุผล สะท้อนถึงความเข้าใจธรรมชาติอันบริสุทธิ์ ไร้เดียงสาของเด็ก และความละเอียดอ่อนของ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ และลูก (ชูมาน สานสุขสมบุรณ์, 2550: 1) มโนทัศน์เกี่ยวกับเด็กของ รพินทรนาถ ฐากูรที่ถ่ายทอดออกมาผ่านวรรณกรรมนั้นคือ เด็กเป็นจุดหลอหลอมความเป็นมนุษย์ ของคน ๆ หนึ่ง ช่วงวัยเด็กจึงเป็นวัยสำคัญของชีวิตที่ควรจะได้รับอิสรภาพเพื่อค้นพบคุณค่าที่ แท้จริงของตนเอง รวมถึงพบคุณค่าของธรรมชาติและเพื่อนร่วมโลก

กวีนิพนธ์เรื่อง *The Crescent Moon* มีจำนวนบทย่อยทั้งหมด 40 บท ซึ่งจะ กล่าวถึงธรรมชาติของเด็กและความสัมพันธ์ในครอบครัว ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นเหล่านี้มาเป็นแก่น ดำเนินเรื่อง โดยแบ่งเป็นแนวความคิดหลักและแนวความคิดรอง คือความรักระหว่างแม่กับลูก และธรรมชาติเด็กที่เกิด เติบโต จนกระทั่งก้าวข้ามพ้นวัยเด็กไปสู่โลกกว้าง ผู้วิจัยคัดเลือกบทกวี จำนวน 8 บทมาร้อยเรียงใหม่ ดังนี้ บ้าน ชายฝั่งทะเล ก้อนเมฆและเกลียวคลื่น วิสัยเด็ก นักดาราศาสตร์ วันฝนตก ความสิ้นสุด และของขวัญ แต่เนื่องด้วยระยะเวลาการซ้อมที่จำกัด ผู้วิจัยจึงให้ นักแสดงถือบทอ่าน เพื่อลดการกังวลในการจำบทลง

ในองค์ประกอบด้านการออกแบบ ภาพที่ปรากฏบนเวทีนั้นไม่มีการบ่งบอกถึงยุค สมัย รวมถึงต้องการเปิดพื้นที่ให้คนดูได้ตีความ อุปกรณ์ประกอบฉากจึงเป็นวัตถุที่ไม่ได้มี ความหมายที่แน่นอน เพื่อให้คนดูได้จินตนาการ เชื่อมโยงเข้ากับบทกวี แสง และเสียงดนตรีที่ได้รับ ฟัง ส่วนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ฉายประกอบใช้ทั้งหมด 2 ช่วงคือภาพสะท้อนแม่และยาย เพื่อสื่อความ รักจากรุ่นสู่รุ่น และภาพพระจันทร์และนางฟ้าเพื่อสื่อถึงจินตนาการของเด็ก

ภาพที่ 2 หนังสือเรื่อง “จันทรเสียว” และภาพการแสดง

การแสดงจัดวันที่ วันที่ 29 กันยายน 2554 ณ ห้องปฏิบัติการสาขาวิชาสื่อสาร การแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ หลังจบการแสดง ได้มีการพูดคุยระหว่างผู้วิจัยและผู้ชมการ แสดงเกี่ยวกับทัศนคติต่อองค์ประกอบและกลวิธีการนำเสนอในการแสดง ประกอบกับ แบบสอบถามจำนวน 15 ชุด สามารถสรุปผลได้ดังนี้

องค์ประกอบด้านเนื้อหาและการเล่าเรื่อง การแสดงในช่วงแรกนั้น ผู้ชมส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจความหมาย แต่จะเริ่มเข้าใจเรื่องราวมากขึ้นจากฉากสุดท้าย ผู้ชมสามารถ เข้าใจประเด็นตามที่คุณวิจัยวางไว้เป็นแนวการดำเนินเรื่องคือ ความผูกพันของแม่กับลูก และธรรมชาติของเด็ก การที่นักแสดงอ่านบทประพันธ์ มีผู้ชมหลายท่านรู้สึกไม่เข้าใจอารมณ์ที่ ต้องการสื่อ ทำให้นักแสดงขาดการสื่อสารต่อกัน ดูนิ่งและแข็งกว่าบทกวีที่สละสลวย

องค์ประกอบด้านการออกแบบ ผู้ชมมีทัศนคติว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ฉาย ประกอบนั้นช่วยสร้างความแปลกใหม่ แต่การฉายภาพในช่วงแรก (ภาพสะท้อนยายและแม่) มี ปัญหาเรื่องมองเห็นภาพไม่ชัด จึงทำให้คนดูไม่ได้ฟังบทพูด ทำให้ไม่ส่งสารมายังคนดูในช่วงนั้นได้ สำหรับการฉายภาพในช่วงที่ 2 (ภาพพระจันทร์และนางฟ้า) สามารถสะท้อนจินตนาการของเด็กได้ดี แต่ภาพนางฟ้าทำให้ดูขัดตาเกินไป ขณะเล่าเรื่องอาจจะให้การฉายภาพแยกออกจากการที่ นักแสดงพูดเพื่อให้สื่อสารได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การออกแบบอุปกรณ์ประกอบฉากนั้น ผู้ชมบางรายได้ให้ทัศนคติว่า ชอบการนำมาใช้ให้เกิดเป็นแสงและเงาประกอบกับการฉายภาพ รวมถึงการจัดวางที่มีความน่าสนใจ แต่ว่าด้วยรูปทรงของกล่องโครงไม้ ทำให้ภาพที่ปรากฏยิ่งดูแข็งทื่อและขาดความพลิ้วไหวตามบทประพันธ์

ทัศนคติด้านอื่นของผู้ชมพบว่า หลังจากได้ชมการแสดงแล้ว ผู้ชมส่วนมากไม่ว่าจะเคยอ่านบทกวีเรื่องนี้มาก่อนหรือไม่ ก็ทำให้รู้สึกอยากติดตามอ่านมากขึ้น เพราะประทับใจในความงามของภาษาและต้องการทราบเนื้อเรื่องเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะจากผู้ชมการแสดงที่น่าสนใจคือ การเล่าเรื่องควรมีเส้นเรื่องที่ชัดเจน ควรเลือกเรื่องที่น่าสนใจจะช่วยให้การออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ สามารถเพิ่มลูกเล่นได้มากกว่านี้ ควรออกแบบให้ภาพเป็นสิ่งที่เล่าเรื่องได้หรือสนับสนุนตัวเรื่อง หากยังคงจะทำเรื่อง “The Crescent Moon” ต่อไป ควรเพิ่มบทพูดหรือเปลี่ยนเป็นบทพูดเพื่อการสื่อสารที่ง่ายสำหรับคนดู

จากการทดลองสร้างการแสดงในครั้งนี้ ผู้วิจัยค้นพบข้อควรคำนึงในการสร้างงานจริงคือ การให้ความสำคัญกับโครงเรื่อง และศิลปะการเล่าเรื่อง การเลือกนำเสนอสื่อต่าง ๆ บนเวทีควรมีเอกภาพเป็นหนึ่งเดียวกัน และเสริมซึ่งกันและกัน รวมถึงการให้เวลากับการฝึกซ้อมเพื่อปรับข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้ผลงานดีที่สุด

4.1.2 การเตรียมการแสดงร่วมสมัยเพื่อการสื่อสารปรัชญา尼เวศวิทยาแนวคิด

1. การคัดเลือกบทกวีนิพนธ์

การคัดเลือกบทกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูรที่มีสามารถสื่อสารปรัชญา尼เวศวิทยาแนวคิดได้ชัดเจน ผู้วิจัยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกบทกวีนิพนธ์ คือ บทกวีนิพนธ์นั้นจะต้องเสนอความคิด อุดมการณ์ ตลอดจนสังขรณ์ที่เกี่ยวกับปรัชญา尼เวศวิทยาแนวคิดอย่างชัดเจน ที่จะทำให้เกิดการชกคิดถึงพฤติกรรมของมนุษย์เอง กวีนิพนธ์นั้นจะก้าวข้ามพ้นไปจากการเป็นชนชาติ สถานที่ และกาลเวลาใดเวลาหนึ่ง และลดอุปสรรคสกัดกั้นการสื่อสารกับผู้ชม โดยผู้วิจัยกำหนดความยาวของการแสดงไว้ประมาณ 30 นาที ซึ่งเป็นความยาวที่

เหมาะสมในการแสดงร่วมสมัยที่มีการอ่านบทกวีประกอบ และบทกวีนั้นเป็นแนวคิดที่ว่าด้วย
บูรณาภาพนิยม ซึ่งเป็นสาระสำคัญของปรัชญานิเวศวิทยาแนวเล็ก

จากหลักเกณฑ์ข้างต้น กวีนิพนธ์ที่เหมาะสม มีจำนวน 9 บท ดังนี้

(1) บทกวีนิพนธ์ประเภทร้อยแก้วแนวร้อยกรอง เรื่อง “ไอ้โลกที่รัก” จากกวีนิพนธ์
เรื่อง “Earth” ประพันธ์ในปี พ.ศ. 2479 แปลเป็นภาษาไทยโดย กิติมา อมรทัต ในหนังสือผู้สัจ
นิรันดร ตีพิมพ์ พ.ศ.2526

(2) บทกวีนิพนธ์ประเภทร้อยแก้วแนวร้อยกรอง ตอนที่ 11 จากหนังสือคีตาอุชลิ
ถอดความเป็นภาษาไทยโดย กรรณา-เรื่องอุไร กุศลาลัย ตีพิมพ์ พ.ศ. 2540

(3) บทกวีนิพนธ์ประเภทคำจารึก จำนวน 7 บท จากหนังสือนกเถื่อน แปลโดย
ปรีชา ซ่อปทุมมา ตีพิมพ์ พ.ศ.2547

ภาพที่ 3 หนังสือผู้สัจนิรันดร คีตาอุชลิ และนกเถื่อน

รายละเอียดของกวีนิพนธ์ที่นำมาใช้มีดังต่อไปนี้

(1) บทกวีนิพนธ์ประเภทร้อยแก้วแนวร้อยกรอง เรื่อง “ไอ้โลกที่รัก” (มีการปรับ
สรรพนามแทนโลกจาก “เจ้า” มาเป็น “ท่าน” เพื่อสะท้อนถึงความนบนอบต่อโลกหรือแม่ธรณี และ
ปรับเปลี่ยนถ้อยคำบางแห่งเพื่อความเหมาะสม) เนื้อความในบทกวีและการตีความ คือ

บทกวี โลกเอ๋ย วันนี้จงรับการนบนมของข้าฯไว้ด้วย

- เป็นครั้งสุดท้ายของข้าฯ บนแท่นบูชาแห่งปลายวัน
 ท่านช่างกล้าหาญ หารษาอยู่ในวีรกรรม
 ท่านช่างน่ารักและร้ายกาจ
 ท่านคือชายและหญิงรวมกัน
- การตีความ วันนี้ข้าขอเคารพโลกเป็นครั้งสุดท้าย โลกอันสมบูรณ์ไปด้วยบูรณาการ
 แห่งความแตกต่างทั้งสวยงามและดุร้าย
- บทกวี สันตะเพื่อนชีวิตมนุษย์ด้วยความขัดแย้งอันเหลือรอด
 ท่านเติมน้ำหวานลงในถ้วยด้วยหัตถ์ขวา
 และบีบมันแหลกสลายไปด้วยหัตถ์ซ้าย
- การตีความ โลกเป็นผู้สร้างสรรพชีวิตขึ้นมาและก็เป็นผู้ที่ทำลายชีวิตเหล่านั้นลง
- บทกวี สนามเล่นของท่านสะท้านไปด้วยเสียงเหย้าหยั่นลั่นก้อง
 ชีวิตแห่งวีรชนผู้เป็นทนายแห่งความสูงส่ง
 ท่านก็รบกวนทำให้มันล่าเค็ญไป
- การตีความ ความเป็นไปของชีวิตที่ถูกสร้างและทำลายลงเป็นเรื่องเล่นสนุกของโลก
- บทกวี ความดีนั้นท่านทำให้ดูแพงเกินกว่าจะเสาะหาได้
 สำหรับผู้นำเวทนาเจ้าก็ไม่ปราณี
 การต่อสู้ตลอดกาล ที่ท่านซ่อนเร้นไว้ในพฤษาทั้งหลายของท่าน
 เผยความมีชัยของมันออกในผลและเมล็ดพืช
- การตีความ มนุษย์และสรรพชีวิตต่างต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดบนผืนแผ่นดินนี้
 สัญชาติญาณของการต่อสู้ถูกถ่ายทอดสู่ชีวิตต่อชีวิต และปรากฏให้เห็น
 อยู่ในทุกยุคทุกสมัย
- บทกวี สนามรบอันไร้เมตตาของท่านอยู่บนผืนดินและแผ่นดินน้ำ

- ณ ที่นั้น ต่อบริษัทความตาย
- ข่าวสาส์นชัยชนะของผู้พิชิตถูกประกาศ
 หอชัยแห่งอารยธรรมชุดตัวเองขึ้น บนรากฐานที่ความทารุณวางไว้ให้
 ความผิดกระจัดย่อยที่สุดมันได้รับรางวัลแห่งความพินาศ
 อยู่ในหน้าประวัติศาสตร์
- การตีความ การที่จะเป็นผู้ที่อยู่รอดได้นั้น จะต้องผ่านการทำลายชีวิตอื่น ๆ เพื่อให้
 ตนเองได้เป็นผู้ดำรงอยู่ อย่างเช่นเหตุการณ์ต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์ ผู้ที่
 ได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดี – คนเลว แท้จริงแล้วก็ไม่อาจเชื่อได้ว่าสิ่งที่
 จารีกลงไปนั้นเป็นความจริงทั้งหมด
- บทกวี อำนาจยกขานนั้นไร้ที่จำกัด
 อีกรั้งของมนุษย์ ของผู้ป่าเถื่อนและเงา
 นิ้วของเขาหยาบ มือเขารุ่มง่าม
 ด้วยกระบองในมือ
 เขาได้สร้างความหายนะโดยสิ้นเชิง
 ขึ้นบนผืนแผ่นดินและท้องทะเลกว้าง
 ด้วยไฟและควีนพิซ
 เขาทำให้ความฝันอันร้ายกาจ หมุนคว้างขึ้นสู่ฟากฟ้า
 ในโลกแห่งสิ่งไร้ชีวิต
 เขาเป็นนายเหนือต่อสิ่งมีชีวิต เขาตบอดไปด้วยอิสสิริษยา
- การตีความ จากการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด มนุษย์เริ่มกลับกลายเป็นความต้องการ
 ครอบครองอันเกิดความละโมภ การต่อสู้ทวีความรุนแรงมากขึ้น จนถึง
 ความร้ายกาจที่สุดของมนุษย์ผู้ป่าเถื่อน ก็คือความต้องการเป็นใหญ่
 เหนือมนุษย์ทั้งหมด
- บทกวี ในยุคต่อมาเทพเจ้าได้มาถึง

- ร่ายมนตราฝึกเจ้าสัตว์รายนันให้เชื่อง
 ความหยิ่งทงของสิ่งไรชีวิตถูกกดให้ต่ำต้อย
 ปุคลีพรหมสี่เขี้ยวขีของเธอลอก
 แล้วเทพธิดาแห่งชีวิตก็ประทับลง
 อุษาส่องบนยอดเขานูรพาทิส
 ความมืดโรยลง ณ ฝั่งทะเลตะวันตก
 ชูถ้วยแห่งความสงบไว้
- การตีความ หลักศีลธรรมหรือกฎระเบียบต่าง ๆ ช่วยให้โลกดูเหมือนจะอยู่กันอย่าง
 เป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น
- บทกวี ถึงแม้ยักษ์นั้นจะถูกล่ามโซ่ตรวนและเงียบเสียงลงแล้ว
 แต่ผู้ป่าเถื่อนคนแรกก็ยังอ้อยอิ่งอยู่ในประวัติศาสตร์ท่าน
 ท่ามกลางระเบียบ มันนำมาซึ่งความยุ่งเหยิง
 ย้ายร่างออกมาจากถ้ำมืดของมัน
 ความบ้าคลั่งของมันยังคงค้างอยู่ในซีพจรท่าน
 มนตราแห่งเทพเจ้าดังขึ้นอีกทั้งวันคืน
 ด้วยเสียงทุ้มและเคร่งเครียด ในท้องฟ้าอากาศและพงไพร
 แต่ครั้งแล้วก็ครั้งเล่า
 เจ้าอสรพิษร้ายที่กึ่งเชื่องเผยอขึ้นจากโลกใต้พิภพ
 ด้วยหัวแม่แม่เบียดและชูฟ้อ
 เมื่อมันเร้า ท่านเช่นฆ่าสายเลือดของท่านเอง
 ล้างผลาญสิ่งที่ท่านได้สร้างมา
 ทั้งดีชั่ว ต่างถูกสร้างอยู่ใต้รองเท้าของท่าน
- การตีความ แต่ความสงบนั้นเป็นแค่เปลือกนอก เพราะความละโมภของมนุษย์นั้น
 เหมือนสัตว์ร้ายที่แฝงเร้นอยู่ใต้ความเรียบร้อยเหล่านั้น มันทำร้ายโลกให้
 เสียสมบูรณาภาพ ด้านที่ดูร้ายของโลกจึงถูกเร้า ให้ทวีความรุนแรงขึ้น

- บทกวี วันนี้ข้าฯ จักน้อมเคารพท่าน
 ความรุ่งโรจน์อันสวยงามและดูร้ายของท่าน
 ด้วยหัวใจอันฟกช้ำและถูกหยามของข้าฯเอง
 ด้วยร่างและจิตทั้งสิ้นของข้าฯ
 ข้าสัสมผัส ข้ารู้ตระหนัก ถึงความเคลื่อนไหวอันเร้นลับของชีวิตที่โอบล้อม
 และความตายที่โอบล้อมทุกอย่างไว้
 ภายใต้อำนาจพิภพ ผ่านกาลเวลานับมิถ้วน
 มันได้รวมเอาร่างที่สูญไป ของผู้คนอันประมาทมิได้
 เข้าไว้ในกองฝุ่นธุลีอันเจียบกริบ
 ซึ่งเหมือบขม้านามและรูป
 และทั้งหลายทั้งปวงอันครั้งหนึ่งเป็นที่คุ่นเคยอยู่
 ข้าฯ เองก็จักทิ้งฝุ่นละอองกำมือหนึ่งไว้เบื้องหลัง
 เป็นปลายสุดแห่งปิติและศोकศัลย์ทั้งหมดของข้าฯไว้
- การตีความ วันนี้ข้าจะเคารพต่อท่าน ทั้งความเมตตาและทากรุณที่ร่างกายและจิตใจ
 ของข้าได้รับ ข้ารู้ซึ่งถึงความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายในโลกใบ
 นี้ รวมถึงความตายอันเป็นปลายทางแห่งชีวิต โลกที่ผ่านกาลเวลาอัน
 ยาวนานได้รวมเอาร่างของชีวิตแล้วชีวิตเล่าให้กลับเป็นส่วนหนึ่งของโลก
 ชื่อเสียงและทรัพย์สินที่สั่งสมไว้ของมนุษย์เมื่อถึงเวลาก็ยอมสูญสลายไป
 พร้อมกับร่างกายของผู้นั้น
- บทกวี โลกที่ถูกผูกมัดไว้แน่นหนา
 โลกที่สูงถึงฟากฟ้า
 โลกอันจำศีลอยู่
 จมอยู่ในความเงียบอันใหญ่หลวงของยอดเขา
 โลกอันล้อมรอบด้วยท้องทะเล

- สะท้อนเสียงอันเคร่งขรึมของลูกคลื่นให้แก่ผู้ไม่เหน็ดเหนื่อย
- การตีความ แต่อีกด้านหนึ่ง โลกอันสงบเยียบ โลกที่สวยงาม โลกที่มีความระเบียบเรียบร้อย ความเมตตาของโลกยังคงเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้ชีวิตที่ยังเหลือรอด
- บทกวี ท่านช่างน่ารักในความอุดมสมบูรณ์ และทั้งในความอัศจรรย์แคลนของท่าน ทางด้านหนึ่ง ทุงนาของท่านโค้งต่ำด้วยรวงข้าวดิบ น้ำค้างจางหายไปเพราะแสงแดดอันสดใสในยามเช้า และดวงตะวันลับซึ่งจากไปท่ามกลางคลื่นแห่งต้นข้าว ชาวสาส์นอันมิได้เอ่ยเป็นถ้อยคำมีอยู่ว่า “ข้าฯได้รับพร” ส่วนอีกด้านหนึ่ง การเรไรอันร้ายกาจของสิ่งลวง ท่ามกลางกองกระดูกที่เกลื่อนกลาดอยู่ในทะเลทรายอันแห้งแล้งไร้พืชผล ชีตจางอย่างน่ากลัว !
- การตีความ โลกที่ยิ่งใหญ่ คือความแตกต่างที่อยู่รวมกันอย่างผสมผสานกลมกลืน ทั้งความอุดมสมบูรณ์ที่คอยเกื้อหนุนสรรพชีวิต ตั้งคำอวยพรที่เปี่ยมด้วยเมตตา แต่ในอีกด้านก็คือความแร้นแค้นอันน่ากลัวที่พร้อมจะทำลายชีวิต
- บทกวี ในเดือนเมษา ข้าฯได้เห็นพายุฝนของท่าน พัดกวาดไปเหมือนเหยี่ยวที่โฉบลงเพื่อฉกเอาของฟ้าไปให้สิ้น ท้องฟ้าคำรามครืนราวกับสิงห์ เมื่อถูกฟาดที่ซนดหาง พงไพรพลิกหงายอยู่บนพื้นดิน ดูดั่งนักโทษที่ถอดโซ่ตรวนออก หลังคาจากปลิวว่อนอยู่ต่อหน้าพายุร้าย
- การตีความ ความดุร้ายของโลกสำแดงออกมาทางภัยธรรมชาติที่น่ากลัว ราวกับสัตว์ที่กำลังโกรธเกรี้ยว ความสงบเรียบร้อยถูกทำลายไปในชั่วเวลาพริบตา ความหายนะก็ปรากฏต่อหน้าสรรพชีวิต

บทกวี	<p>และก็อีกในฤดูระบัดใบ ข้าฯได้เห็นสายลมได้อันเย็นรื่นของท่านกระจายออก ท่ามกลางดอกมะม่วงอันหอมหวล</p>
การตีความ	<p>ในอีกด้านหนึ่ง โลกเผยความเมตตาผ่านธรรมชาติที่อ่อนโยน</p>
บทกวี	<p>ซึ่งบทเพลงแห่งการพบและลาจาก ในการท้าทายแห่งพายุ เสียงลั่นกราวของใบไม้ที่ใจร้อน ก็ระเบิดออกเป็นเสียงร้องอย่างร่าเริง</p>
การตีความ	<p>ความสวยงามและดูร้ายที่ดำรงอยู่ ยังคงแปรเปลี่ยนหมุนเวียนสลับกันไป อย่างกลมกลืน ในความสวยงามก็ยังคงมีความดูร้าย ในความดูร้าย ยังคงมีความงดงาม</p>
บทกวี	<p>ท่านช่างน่ารักและโหดเหี้ยม ทั้งเก่าและใหม่อยู่เสมอ จากไฟบูชาอันแรกของการสร้างสรรค์ ท่านผลุดขึ้นในอรุณอันหนึ่งอันมิอาจจดจำได้ ในการเดินทางแสวงบุญของท่านที่ตามทาง ท่านกระจัดกระจายส่วนที่เหลือแห่งประวัติศาสตร์ อันเติบโตขึ้นอย่างกว้างเปล่าไร้เหตุผล ท่านได้คลี่แผ่ออก ในความละลឹมนั้นแล้วก็ขึ้นแล้ว ซึ่งสิ่งถูกสร้างอันถูกทอดทิ้งของท่าน</p>
การตีความ	<p>สมบูรณาการของสรรพสิ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตั้งแต่โลกแห่งชีวิตกำเนิดขึ้นมา ชั่วเวลาเนิ่นนานที่ผันผ่าน บางสิ่งจากไป บางสิ่งยังคงอยู่ บนวิถีของโลกที่ ยังหมุนเวียนเปลี่ยนไปแบบนี้เฉกเช่นเดิม</p>
บทกวี	<p>ผู้พิทักษ์ชีวิตเอ๋ย</p>

ท่านได้บำรุงเลี้ยงเราอยู่ในกรงเล็บแห่งกาลเวลาที่ผ่านไป
 ภายในสิ่งเหล่านี้คือขอบเขตจำกัด แห่งการละเล่นทั้งหลายแห่งชีวิต
 และข้าฯ จักมีอ้างถึงความเป็นอมตะ
 สำหรับพวงมาลาที่ข้าฯ ร้อยไว้ทั้งวันคืน

ในระหว่างการเดินทางรอบดวงตะวันของโลก

ชั่วขณะนับไม่ถ้วนมาถึงและจากไป

หากว่าข้าฯ ได้ให้ความหมาย แก่ชั่วเวลาแห่งกาลอันยิ่งใหญ่ นั้น

หากว่าด้วยความรวดเร็วสุดแสนข้าฯ ได้พิชิต

บางส่วนของชีวิตอันมีผลแล้วไซ้

ขอจงจุดติลกะด้วยดินลงเหนือคิ้วข้า

เครื่องหมายนั้นจักหายไปในวันนั้น

หายไปในความลึกล้ำแห่งสิ่งที่มีรู้จัก

การตีความ มนุษย์ได้กำเนิดและอาศัยอยู่ในอุ้งมือของโลก ซึ่งเต็มไปด้วยกฎเกณฑ์
 ของธรรมชาติที่สรรพชีวิตจะต้องยอมรับ ด้วยชีวิตที่เดินทางผ่านเวลา
 ชั่วขณะเดียวกันกับโลก แม้จะเป็นเพียงเศษเสี้ยวแห่งกาลเวลาของโลก
 แต่นับเป็นเวลาชั่วชีวิตของข้าฯ ตลอดเวลาอันยิ่งใหญ่ นี้ ความโหดร้ายที่ข้าฯ
 ได้รับมิใช่ความความพ่ายแพ้ แต่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ขอให้โลกจงอวย
 พรให้กับข้าฯ ก่อนที่ข้าฯ จะจากท่านไป

บทกวี

โ้โลกที่รัก

แต่ความสำราญไม่แยแสสิ่งใด

ก่อนที่ท่านจะลืมน้ำข้าฯ เสียสิ้นนั้น

ข้าฯ ขอตะบาทอันทารุณไรเมตตาของท่าน

ด้วยวันทนาการครั้งสุดท้ายแห่งข้าฯ !

การตีความ โลกก็ยังคงหมุนเวียนไปเฉกเช่นเดิม ความแตกต่างทั้งหลายก็ยังดำรงอยู่ในวิถีแห่งสมบูรณภาพนั้นก่อนที่ข้าจะจากและถูกลืมเลือนไป ข้าขอโน้มเคารพต่อโลกอันเป็นที่รักเป็นครั้งสุดท้าย

(2) บทกวีนิพนธ์ประเภทร้อยแก้วแนวร้อยกรอง ตอนที่ 11 จากหนังสือคีตาภุชลี เนื้อความในกวีและการตีความ มีดังนี้

บทกวี “หยุดการท่องบ่นภาวนานันเสียเถิด! ท่านกำลังกราบกรานอยู่ในมุมมืดของ เทวาลัย

นั่น ! ลืมตาขึ้นมองซิ ! พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าไม่ได้ประทับอยู่ที่นี้หรอก!

โน่น ! พระองค์กำลังกราบแด่อยู่กับชาวากลางผืนดินแดนแต่กระแหง ทรงปะปนอยู่กับกรรมกรที่กำลังทุบหินกลางถนน ทรงร่วมใช้ชีวิตอาบเหงื่อต่างน้ำ เคียงบ่าเคียงไหล่กับกรรมกรและชาวากลางสายฝนและแสงแดด จนพัสดราของพระองค์เปื้อนสกปรกด้วยฝุ่นดินหมดแล้ว ท่านเห็นบ้างไหม

เปลื้องเสื้อผ้าอันงดงามสูงค่าของท่านเสีย ! ลงไปสิ ! ลงไปร่วมลุยตมจมโคลนอันสกปรกกับพระองค์”

การตีความ ผู้ที่ تابอดไปด้วยอวิชา ย่อมมองไม่เห็นว่สิ่งที่ควรให้ความเคารพ แท้จริงแล้ว คือสรรพชีวิตต่าง ๆ ที่อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อหนุน และการได้มาในสิ่งที่ต้องการควรลงมือกระทำด้วยความวิริยะมากกว่าที่จะคอยกราบกรานในสิ่งที่ไม่จริง

(3) บทกวีนิพนธ์ประเภทคำจารึก จำนวน 7 บท จากหนังสือนกเถื่อน ได้แก่

บทกวี น้ำในภาชนะใสสะอาด

ส่วนน้ำทะเลมืดทึบ

ข้อเท็จจริงเล็กน้อยมีคำขยายแจ่มชัด

	ส่วนอริยสัจจ์กลับเจียบเสียด
การตีความ	มนุษย์เข้าใจความจริงเพียงบางส่วน แต่ความเท็จจริงเล็กน้อยนั้นกลับได้รับความสนใจ ในขณะที่ความจริงแท้สูงสุดกลับถูกลืมเลือน
บทกวี	ผู้ยุ่งอยู่กับการสร้างความดี มักไม่มีเวลาเพื่อจะทำตัวเองให้เป็นคนดีกับเขาด้วยเลย
การตีความ	การลืมหันกลับมาองตนเอง
บทกวี	ควัน ใ้อวดกับท้องฟ้า ชี้ถ้ำ คุยเชื่องกับแผ่นดิน ว่ามันทั้งสองเป็นพี่น้องกับอัครี
การตีความ	สิ่งเล็กน้อยทะนงว่าตนยิ่งใหญ่
บทกวี	ทิวา กลบความเจียบแห่งจักรวาล ด้วยเสียงของโลกเล็ก ๆ นี้
การตีความ	แม้โลกจะมีขนาดเล็กมาก แต่ยังมีคุณค่าในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของจักรวาลที่กว้างใหญ่
บทกวี	สำหรับดอกไม้แห่งค่าคืน เมื่อถูกยามเข้าจุมพิต เธอก็สะท่อน และถอนใจ แล้วร่วงลงดิน
การตีความ	สิ่งต่าง ๆ ย่อมมีชีวิตชีวาในที่ของตนเอง
บทกวี	เข้าได้เรียนรู้ความหมายง่าย ๆ แห่งเสียงกระซิบต่อกลุ่มผกาและแสงอาทิตย์ ต่อไป โปรดสอนให้เข้าใจถึงวัจนะ เกี่ยวกับความตรมและความตายด้วยเถิด
การตีความ	ธรรมชาติสอนให้รู้จักวัฏจักรแห่งชีวิต

บทกวี	โลกที่รัก ข้าเหยียบขึ้นบนผนังท่าน ในฐานะคนแปลกหน้า เข้าอาศัยในเรือน เช่นอาคันตุกะ และออกพ้นประตูไป เสมอด้วยมิตรแท้
การตีความ	สรรพชีวิตเมื่อแรกกำเนิดต่างเป็นคนแปลกหน้าของกันและกัน แต่โลกนี้คือบ้าน ขนาดใหญ่ที่ทุกชีวิตจะใช้ชีวิตร่วมกันด้วยความอาทร คนแปลกหน้าจึงกลับ กลายเป็นเพื่อนที่จะคอยเกื้อหนุนกันจนวาระสุดท้ายของชีวิต

2. การเรียงลำดับบทกวีนิพนธ์

จุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์การแสดงครั้งนี้คือ เพื่อต้องการให้ผู้ชมฉุกคิดว่า การกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์นั้นเป็นส่วนสำคัญในการทำลายสมบูรณภาพของโลก จนท้ายที่สุด มนุษย์เองก็จะเป็นผู้ที่รับผลกระทบนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บทกวีนิพนธ์ชื่อโลกที่รักจึงบทกวีนิพนธ์หลักในการดำเนินเรื่อง และใช้บทกวีจากหนังสือ*นกเกือบทั้ง 7* บทซึ่งเป็นบทกวีประเภทคำจารึกที่มีความยาวไม่มากและมีความหมายจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มความหมายในเชิงเย้ย/วิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมมนุษย์ และกลุ่มความหมายการเข้าใจในความเป็นไปหรือวัฏจักรของชีวิต จึงนำมาเป็นส่วนเสริมเพื่อเน้นความหมาย และนำบทกวีจากหนังสือ*คีตาภูษดี* ใช้แทนเสียงที่เตือนสติมนุษย์ให้ตื่นจากพฤติกรรมที่นั้น

การร้อยเรื่องบทกวีนิพนธ์เพื่อใช้ในการแสดง มีดังต่อไปนี้

(1) กลุ่มความหมายในเชิงเย้ย/วิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมมนุษย์ และบทกวีจากหนังสือ*คีตาภูษดี* มาเสริมในช่วงก่อนหน้าจะกล่าวถึงภัยธรรมชาติที่น่ากลัว ทำให้เห็นการเชื่อมโยงถึงพฤติกรรมของมนุษย์อันเป็นสาเหตุสำคัญที่เร่งความรุนแรงของภัยธรรมชาติ บทกวีที่ได้เพิ่มเติมแล้วเป็นดังนี้

.....

.....

ท่ามกลางกองกระดูกที่เกลื่อนกลาด

อยู่ในทะเลทรายอันแห้งแล้งไร้พืชผล ชีตจางอย่างน่ากลัว !

น้ำในภาชนะใสสะอาด
ส่วนน้ำทะเลมีดที่บ
ข้อเท็จจริงเล็กน้อยมีคำขยายแจ่มชัด
ส่วนอริยสังข์กลับเงียบเสียง

ผู้ยุ่งอยู่กับการสร้างความคิด
มักไม่มีเวลาเพื่อจะทำตัวเองให้เป็นคนดีกับเขาด้วยเลย

ควัน ไฉ้อวดกับท้องฟ้า
ซีเถ่า คุยเชื่องกับแผ่นดิน
ว่ามันทั้งสองเป็นพี่น้องกับอัคคี

ทิวา กลบความเงียบแห่งจักรวาล
ด้วยเสียงของโลกเล็ก ๆ นี้

นั่น ! ลืมตาขึ้นมองซิ ! พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าไม่ได้ประทับอยู่ที่นั่นหรอก!
โน่น ! พระองค์กำลังกรำแดดอยู่กับชาวนากลางผืนดินแดนแต่กระแหว
ทรงปะปนอยู่กับกรรมกรที่กำลังหุบหินกลางถนน ทรงร่วมใช้ชีวิตอาบ
เหงื่อต่างน้ำเคียงบ่าเคียงไหล่กับกรรมกรและชาวนากลางสายฝนและ
แสงแดด จนพิสดราของพระองค์เปื้อนสกปรกด้วยฝุ่นดินหมดแล้ว ท่าน
เห็นบ้างไหม

เปลื้องเสื้อผ้าอันงดงามสูงค่าของท่านเสีย ! ลงไปสิ ! ลงไปร่วมลุยตามจม
โคลนอันสกปรกกับพระองค์”

ในเดือนเมษา

ข้าฯได้เห็นพายุฝนของท่าน

พัดกวาดไปเหมือนเหยี่ยวที่โฉบลงเพื่อฉกเอาของฟ้าไปให้สิ้น

.....

.....

(2) กลุ่มความหมายการเข้าใจในความเป็นไปหรือวัฏจักรของชีวิต มาเสริมในช่วงก่อนหน้าจะกล่าวถึง ชีวิตมนุษย์ที่กำลังเข้าสู่วาระสุดท้าย เพื่อให้บทวินิพนธ์ที่เพิ่มเข้ามาช่วยเสริมความหมายถึงความเข้าใจต่อกฎเกณฑ์ของโลกที่ชีวิตจะต้องยอมรับ บทกวีที่ได้เพิ่มเติมแล้วเป็นดังนี้

.....

.....

ท่านได้คลี่แผ่ออก ในความละลืมชั้นแล้วก็ชั้นเล่า
ซึ่งสิ่งถูกสร้างอันถูกทอดทิ้งของท่าน

สำหรับดอกไม้แห่งคำคืน

เมื่อถูกยามเข้าจุมพิต

เธอก็สะท้อน และถอนใจ แล้วร่วงลงดิน

ข้าได้เรียนรู้ความหมายง่าย ๆ

แห่งเสียงกระซิบต่อกลุ่มผกาและแสงอาทิตย์

ต่อไป โปรดสอนให้ข้าได้รู้ถึงวัจนะ

เกี่ยวกับความตรมและความตายด้วยเถิด

โลกที่รัก

ข้าเหยียบขึ้นบนฝั่งท่าน ในฐานะคนแปลกหน้า

เข้าอาศัยในเรือน เช่นอาคันตุกะ

และออกพ้นประตูไป เสมอด้วยมิตรแท้

ผู้พิทักษ์ชีวิตเอ๋ย

ท่านได้บำรุงเลี้ยงเราอยู่ในกรงเล็บแห่งกาลเวลาที่ผ่านไป

3. การเลือกรูปแบบในการนำเสนอ

ในช่วงเริ่มกระบวนการสร้างสรรค์การแสดง ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าชมละครนาฏศิลป์เรื่อง “จิตรางคทา” (Chitrangada) โดยรัญชนา กอเฮอร์ และคณะ (นาฏศิลป์โอริสส์) สร้างสรรค์จากวรรณกรรมของรพินทรนาถ ฐากูร จัดโดยศูนย์อินเดียศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันอังคารที่ 6 มีนาคม 2555 ณ หอประชุมใหญ่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ละครนาฏศิลป์ “จิตรางคทา” (Chitrangada)

การแสดงครั้งนี้เป็นการผสมผสานกันระหว่างละครและนาฏศิลป์ การร่ายรำที่สวยงามพร้อมเพรียง ประกอบเสื้อผ้าที่มีสีสันสดใส ทำให้การแสดงนั้นดูตื่นตาตื่นใจ สวยงาม น่าประทับใจยิ่งขึ้น การแสดงนั้นดูน่าตื่นตาตื่นใจแม้เรื่องราวจะเป็นเหตุการณ์ไกลตัวจากบริบทของประเทศไทย ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการใช้กลวิธีการเล่าเรื่องโดยการผสมผสานนาฏศิลป์มาใช้ในการสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัยครั้งนี้ด้วย

วรรณกรรมของรพินทรนาถ ฐากูรจะมีลักษณะของการใช้ภาษาที่วิจิตรประณีต รวมถึงการเลือกสรรคำสำหรับใช้โวหารประเภทอุปมาอุปไมยในการเทียบเคียงความหมายให้ผู้อ่าน

เห็นภาพ รวมถึงเป็นงานประพันธ์ที่ไม่ได้เขียนขึ้นจากภาพของการแสดง มีข้อมูลมากมายที่มีความซับซ้อนและต้องการระยะเวลาในการตีความหมาย การที่จะทำให้ผู้รับสารที่เปลี่ยนจากผู้อ่านมาเป็นผู้ชมเข้าถึงความคิดในบทกวี จำเป็นต้องผ่านกระบวนการกลั่นจากตัวอักษรมาเป็นการกระทำเสียง และภาพบนเวที ผู้วิจัยจึงเลือกการนำเสนอแนวไม่เหมือนจริง (Non-realistic) ด้วยการออกแบบใช้สัญลักษณ์ท่าทางต่าง ๆ แทนความหมายทางนามธรรมเกี่ยวกับเรื่องราวและภาวะอารมณ์

4. องค์ประกอบต่าง ๆ ในการแสดง

เนื่องด้วยกวีนิพนธ์เป็นสื่อจินตคติที่มุ่งเน้นเสนอความคิดบางประการด้วยกลศิลป์ แต่ไม่เน้นการเล่าเรื่อง ในการแปรรูปสื่อจินตคติจากกวีนิพนธ์สู่การแสดงร่วมสมัย จึงต้องสร้างองค์ประกอบสำหรับการแสดง โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) แก่นเรื่อง

โลกเต็มไปด้วยสมบูรณาภาพในความแตกต่างทั้งดั่งงามและเลวร้าย แต่เมื่อมนุษย์อาศัยอยู่บนโลกนี้อย่างไม่เคารพต่อสมบูรณาภาพนั้น ด้วยการพยายามจะครอบครองทุกอย่างอย่างไร้สติ ความดั่งงามและเลวร้ายที่เคยอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อหนุนกลมกลืนก็ถูกรบกวนและรบเร้าให้โลกต้องปรับสมดุลใหม่ กลายเป็นผลกระทบที่เกิดกับมนุษยชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

(2) โครงเรื่อง

จากโครงเรื่องหลักที่นำมาจากบทกวีนิพนธ์เรื่อง *ไอ้โลกที่รัก* ผู้วิจัยเพิ่มการกล่าวถึงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์รวมถึงเหตุการณ์ในปัจจุบันที่เกิดการพฤติกรรมมนุษย์และผลกระทบที่เกิดจากการรบกวนสมบูรณาภาพของโลก ได้แก่ ชัยชนะในสงครามที่ความจริงแล้วมนุษย์ทุกคนต่างก็คือผู้พ่ายแพ้ และภัยธรรมชาติที่เป็นที่น่ากลัวในปัจจุบัน

ลำดับเหตุการณ์ในการแสดงคือ มนุษย์คนหนึ่งมาเพื่อกล่าวลาโลกเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่เขาจะตาย โลกอันเป็นที่รักยิ่ง โลกที่เต็มไปด้วยสมดุลงามภาพในความแตกต่างทั้งดี

งามและโหดร้าย แต่เมื่อมนุษย์ด้วยกันเองอยู่อาศัยบนโลกนี้อย่างไม่เคารพต่อสมบูรณาภาพนั้น ด้วยการพยายามจะครอบครองทุกอย่างอย่างไร้สติ ความดีงามและโหดร้ายที่เคยอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อหนุนกลมกลืนถูกรบกวนและเราให้โลกต้องปรับสมดุลใหม่ กลายเป็นผลกระทบอันร้ายแรงที่เกิดกับมนุษย์ทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มนุษย์คนนั้นพยายามเตือนสติเพื่อนมนุษย์ด้วยเอง แต่กลับสายเกินไป สุดท้ายแล้วไม่ใช่เพียงแค่คนคนนั้นที่จะต้องจากโลกไป แต่เป็นมนุษยชาติทั้งหมด

(3) ตัวละคร

เนื่องจากกวีนิพนธ์ “ไอ้โลกที่รัก” ได้กล่าวถึงมนุษย์คนหนึ่งกำลังมาลาโลก ผู้วิจัยจึงให้มีตัวละครหลักตามกวีนิพนธ์และเพิ่มตัวละครอีก 3 คน เพื่อเป็นตัวแทนของมนุษย์ที่ทำร้ายเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองและโลกธรรมชาติให้เสียสมดุล

ผู้วิจัยให้ตัวละครนำ เป็นผู้หญิงเพื่อสื่อสารทั้งน้ำเสียงและการเคลื่อนไหวที่อ่อนช้อย นุ่มนวล เพื่อสื่อสารความรู้สึกเจ็บปวดสะท้อนภาพของการเป็นผู้ถูกกระทำได้ชัดเจน ส่วนตัวละครอีก 3 คนประกอบด้วยผู้หญิง 1 คน และ ผู้ชาย 2 คน ให้มีทั้ง 2 เพศเพื่อเป็นตัวแทนของมนุษย์ทั้งชายและหญิง ให้มีจำนวนผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ให้เห็นถึงภาพของการใช้กำลังอำนาจเพื่อการครอบครองอย่างชัดเจน

การคัดเลือกนักแสดงยึดคุณสมบัติที่ว่าต้องมีพื้นฐานด้านลีลาการเคลื่อนไหวร่างกายและทักษะทางด้านการแสดง จากคุณสมบัติดังกล่าว นักแสดงที่เหมาะสมมีดังนี้

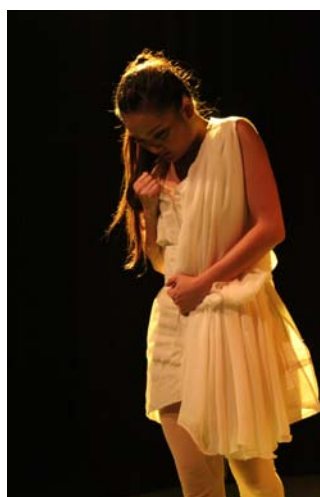
ก) นักแสดงนำ (ญ1) คือ นิโลบล วงศ์ภัทรนนท์ นิสิตปริญญาโท กลุ่มวิชาการสื่อสารเชิงสุนทรียะและบันเทิงคดี คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนักวิชาชีพการเต้นร่วมสมัย

ภาพที่ 5 นักแสดงนำ (ญ1) (นิโลบล วงศ์ภัทรนนท์)

ข) นักแสดงหญิง (ญ2) คือ ขนิษฐา บุตรเจริญ นิสิตชั้นปีที่ 3 คณะศิลปกรรม

ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

ภาพที่ 6 นักแสดงหญิง 2 (ญ2) (ขนิษฐา บุตรเจริญ)

ค) นักแสดงชาย 1 (ช1) คือ ชญาวัต ทองเครือ นิสิตชั้นปีที่ 2 คณะนิเทศ

ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

ภาพที่ 7 นักแสดงชาย 1 (ช1) (ชญาวัต ทองเครือ)

ง) นักแสดงชาย 2 (ช2) คือ ชญาวุฒิ อุปลกะลิน นิสิตชั้นปีที่ 2 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 8 นักแสดงชาย 2 (ช2) (ชญาวุฒิ อุปลกะลิน)

นอกจากนี้ ในการแสดงครั้งนี้ ยังมีผู้ที่อ่านบทกวี เป็นเสียงแทนความในใจทั้งหมดของตัวละครที่จะมากล่าวต่อโลกก่อนลาจากโลกไป การออกแบบให้มีผู้มาอ่านแทนนักแสดงเพื่อสื่อสารความหมายว่าเป็นสิ่งที่ผู้นั้นรับรู้ถึงสมบูรณภาพของโลก รวมทั้งเพื่อความสะดวกในการเคลื่อนไหวร่างกายของนักแสดงได้อย่างเต็มที่ คุณสมบัติของผู้อ่านกวีคือมีน้ำเสียงไพเราะ ก้องกังวาน และออกเสียงได้ชัดถ้อยชัดคำ ผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว คือ อ.อนรรฆอร นุรมัทธนานนท์ นักแสดงละครเวทีและอาจารย์คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ภาพที่ 9 ผู้อ่านบทกวี (อนรรฆอร นุรมัธนานนท์)

(4) สถานที่เกิดเหตุการณ์หรือฉาก

ในการแสดงนี้ สถานที่เกิดเหตุหรือฉากเป็นโลกทั้งหมด ไม่บ่งบอกยุคสมัยที่ชัดเจน แต่ใช้การอ้างอิงเหตุการณ์สำคัญ ๆ เช่นการเกิดสึนามิ ให้ผู้ชมรู้สึกว่าเป็นเรื่องราวใกล้ตัว นำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นในโลกส่วนต่าง ๆ เพื่อแสดงความเป็นไปที่มีความแตกต่างและการแปรผันหมุนเวียนกันไป

(5) บทสนทนา

บทสนทนาในการแสดงครั้งนี้คือสิ่งที่นักแสดงหญิงหลักพูดกับโลก และพูดกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเพื่อเตือนสติ

(6) มุมมองในการเล่าเรื่อง

การเล่าเรื่องในการแสดงนี้ ผ่านมุมมองของตัวละครหลักที่มีต่อโลกและเพื่อนมนุษย์

5. การออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ

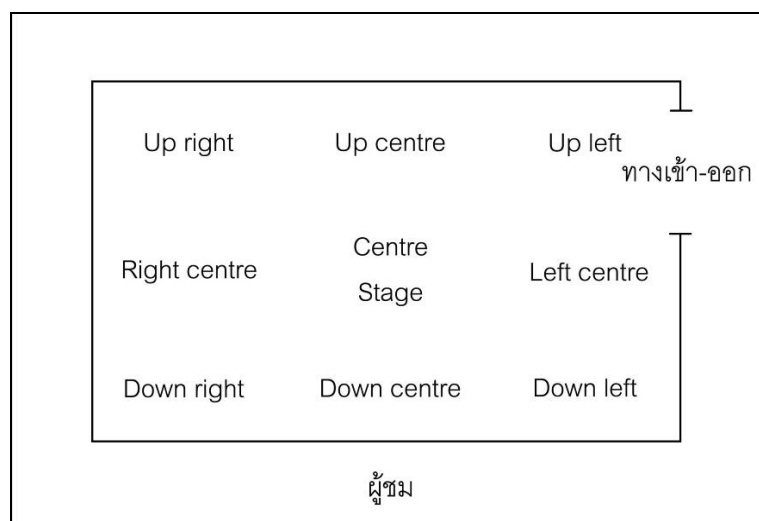
ผู้วิจัยได้เริ่มต้นกระบวนการการออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ สำหรับการแสดง โดยมุ่งเน้นไปที่การออกแบบเพื่อส่งเสริมการสื่อสารแก่นของเรื่อง มีรายละเอียดดังนี้

(1) การออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดง

พื้นที่สำหรับการแสดงครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้ห้องปฏิบัติการสาขาวิชาสื่อสาร การแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ลักษณะห้องเป็นห้องสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขนาดเหมาะสมสำหรับการจัดการแสดงที่ขนาดงานไม่ใหญ่มาก รวมถึงการเดินทางมาฝึกซ้อมของนักแสดง ทีมงาน และผู้ชมก็สามารถเดินทางได้สะดวก

ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในห้องปฏิบัติการการแสดงสำหรับเป็นเวทีด้วยขนาดยาว 6.8 เมตร และกว้าง 4.6 เมตร โดยการปูเสื่อน้ำมันพลิกด้านหลังขึ้นซึ่งเป็นสีดำเนื้อด้าน และบริเวณเวทีด้านข้างซ้ายขวาและด้านหลัง ใช้ผ้าม่านสีดำซึ่งมีอยู่แล้วปิดรอบทั้งสามด้าน การใช้สีดำจะทำให้นักแสดงที่สวมชุดสีขาว-ครีมมีความโดดเด่นขึ้น รวมถึงพื้นที่เป็นสีดำ ผิวด้าน ไม่มันเงา ช่วยให้การฉายสื่อผสมมีความคมชัดมากขึ้น

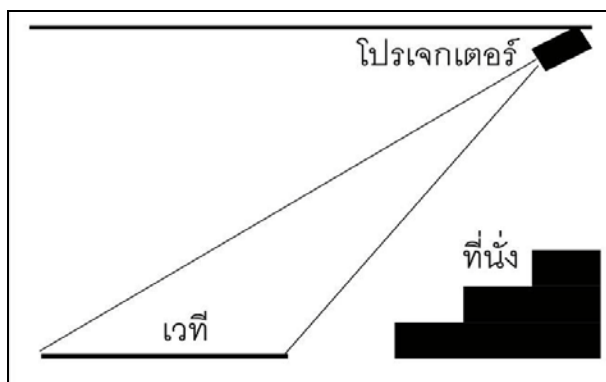
ผู้วิจัยกำหนดชื่อเรียกพื้นที่แต่ละส่วนเพื่อให้สะดวกในการฝึกซ้อมและจัด บันทึก และทางเข้าออกของนักแสดงมีทางเดียวคือบริเวณ Up left ตามรูปภาพด้านล่างนี้

ภาพที่ 10 ภาพการกำหนดตำแหน่งชื่อบนเวทีและทางเข้าออกของนักแสดง

สำหรับที่นั่งผู้ชม เป็นที่นั่งแบบขั้นบันไดสำเร็จรูป จำนวน 3 ชั้น นั่งเรียงเป็น แถวหน้ากระดานขนานกับเวที การเลือกที่นั่งเป็นขั้นบันไดเพื่อให้สามารถมองเห็นพื้นที่เวทีและ

ภาพสื่อผสมที่ฉายจากเครื่องโปรเจกเตอร์ได้ชัดเจน แผนผังการจัดเวทีและที่นั่งเป็นดังรูปภาพด้านล่างนี้

ภาพที่ 11 แผนผังการจัดเวทีและที่นั่ง

(2) การออกแบบท่าทางการเคลื่อนไหว

การแสดงออกด้วยท่าทางการเคลื่อนไหวบนเวทีสามารถสื่อสารความหมายรวมทั้งให้ความบันเทิง ท่าทางการเคลื่อนไหวที่ออกแบบอย่างเหมาะสมสามารถทั้งกระตุ้นความคิดและให้ความบันเทิง ในการเริ่มออกแบบท่าทางการเคลื่อนไหวจำเป็นต้องมีจุดประสงค์หลักสำหรับการแสดงและสร้างสรรค์ท่าทางต่าง ๆ บนขอบเขตเงื่อนไขนั้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จุดประสงค์หลักในการออกแบบท่าทางการเคลื่อนไหวคือการสื่อสารความหมายของบทกวีนิพนธ์ การออกแบบท่าทางการเคลื่อนไหวเกิดจากการตีความหมายมาเป็นภาพรวมบนเวทีคร่าว ๆ หลังจากนั้นจึงออกแบบท่าทาง ผู้ที่ให้คำปรึกษาและประดิษฐ์ลีลาท่าเต้นสำหรับการแสดงนี้คือ อ.ปอรัชฌ์ ยอดเนตร ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ตะวันตกและอาจารย์พิเศษด้านการแสดง ภาควิชาวาทยุติวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยให้ความสำคัญกับการสื่อความหมาย และความเรียบง่ายเพื่อไม่ได้ดึงความสนใจไปจากบทกวีมากเกินไป ลีลาการเคลื่อนไหวนำมาพัฒนาต่อโดยคุณนิโลบล วงศ์ภัทรนนท์

นอกจากการสื่อสารความหมายแล้ว การนำเสนอรูปแบบในการแสดงที่น่าสนใจถือเป็นหลักเกณฑ์สำคัญ สำหรับการแสดงในครั้งนี้ ได้นำกลวิธีการดำเนินเรื่องในหลายลักษณะมาใช้ เพื่อให้เกิดความหลากหลาย สร้างความรู้สึกตื่นตาตื่นใจ ลดปัจจัยความน่าเบื่อ การ

แบ่งช่วงการเคลื่อนไหว ให้แต่ละช่วงแสดงอารมณ์แตกต่างกัน เพื่อสะท้อนอารมณ์ที่ต้องการในช่วงนั้น ๆ กลวิธีดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

- ก) การเปลี่ยนแปลงความเร็วของการเคลื่อนไหว และการหยุดนิ่ง
- ข) การเปลี่ยนแปลงขนาดของร่างกายนักแสดง คือ การเดินให้ใหญ่กว่าหรือเล็กกว่าตอนร่างกายอยู่ในตำแหน่งปกติ
- ค) การใช้พลังของการเคลื่อนไหว คือ การเคลื่อนไหวอย่างเรียบง่าย การกระตุกร่างกาย การทิ้งน้ำหนักตัวตามธรรมชาติ การอยู่นิ่ง
- ง) การเปลี่ยนรูปร่างของนักแสดง คือการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายของนักแสดง 1 คนหรือหลาย ๆ คน เพื่อทำเป็นรูปร่างของเรขาคณิต เช่น เส้นโค้ง เส้นตรง วงกลม หรือกลุ่มก้อน เป็นต้น

สรุปเป็นการออกแบบท่าทางการเคลื่อนไหวได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 การเปิดเรื่อง

บทกวี – (ยังไม่มีบทกวี ใช้เพียงเสียงดนตรี)

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง ญ1 เดินเข้ามาหยุดอยู่ในตำแหน่ง center stage หยุดและเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ช้า นุ่มนวล

ภาพที่ 12 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 1

ส่วนที่ 2

บทกวี

โลกเอ๋ย วันนี้จงรับการบ่มน้อมของข้าฯไว้
เป็นครั้งสุดท้ายของข้าฯ บนแท่นบูชาแห่งปลายวัน
โลกเอ๋ย ท่านช่างกล้าหาญ หารรษาอยู่ในวีรกรรม
ท่านช่างน่ารักและร้ายกาจ
ท่านคือชายและหญิงรวมกัน
โลกเอ๋ย ท่านสิ้นสะเพื่อนชีวิตมนุษย์
ด้วยความขัดแย้งอันเหลือรอด
ท่านเติมน้ำหวานลงในถ้วยด้วยหัตถ์ชวา
และบีบมันแหลกสลายไปด้วยหัตถ์ซ้าย

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง ญู1 ยังอยู่ตำแหน่งเดิม ยังคงเคลื่อนไหว
อย่างเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ชูแขนขวาขึ้น เคลื่อนแขนขวาไปด้านข้างอย่างรวดเร็ว จากนั้น
กระตุกข้อศอกอย่างรวดเร็วไปทางด้านขวา งอเข่า นำมือทั้งสองรวมกัน

ภาพที่ 13 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 2

ส่วนที่ 3

บทกวี สนามเล่นของท่านสะท้อนไปด้วยเสียงเย้ยหยันลั่นก้อง
 ชีวิตแห่งวีรชนผู้เป็นทนายแห่งความสูงส่ง
 ท่านก็รบกวนทำให้มันล้าเคียด
 โลกเอ๋ย วันนี้จงรับการนบโน้มของข้าฯไว้
 เป็นครั้งสุดท้ายของข้าฯ บนแท่นบูชาแห่งปลายวัน
 ความดีนั้นท่านทำให้ดูแพงเกินกว่าจะเสาะหาได้
 สำหรับผู้นำเวทนาเจ้าก็ไม่ปรานี

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง ญ1 ยืนตัวตรง ยังอยู่ในตำแหน่งเดิม

นักแสดงอีก 3 คนเดินเข้ามาพร้อมกัน เข้ามาล้อมรอบนักแสดง ญ1 เดินวน และชูแขนทั้ง 2 ข้างขึ้น
 ลงเหมือนการทำเคารพ

ภาพที่ 14 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 3

ส่วนที่ 4

บทกวี

การต่อสู้ตลอดกาล ที่ท่านซ่อนเร้นไว้ในพฤษชาติทั้งหลายของท่าน
 เผยความมีชัยของมันออกในผลและเมล็ดพืช
 สนามรบอันไร้เมตตาของท่านอยู่บนผืนดินและแผ่นน้ำ
 ณ ที่นั่น ต่อหน้าความตาย
 ชาวสาส์นชัยชนะของผู้พิชิตถูกประกาศ
 หอชัยแห่งอารยธรรมชูตัวเองขึ้น บนรากฐานที่ความทารุณวางไว้ให้
 ความผิดกระจัดย่อยที่สุดมันได้รับรางวัลแห่งความพินาศ
 อยู่ในหน้าประวัติศาสตร์

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง ช1 ช2 ญ2 เปลี่ยนการเคลื่อนไหวให้เร็ว
 ขึ้น ต่อสู้กันด้วยความรุนแรงและเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว นักแสดง ญ1 ยังคงอยู่ตรงกลาง หลบ
 อารูธที่นักแสดง 3 คนพุ่งใส่กัน จนนักแสดงทั้งสาม โดนอารูธกันเองและลงไปนอนตายกับพื้น

นักแสดง ญู1 ค่อยลดระดับร่างกายจากการยืนสู่การนั่งแอ่นตัวอย่างช้า ๆ และนุ่มนวล ชูแขนซ้ายขึ้น และค่อย ๆ ห่อตัวกลับ

ภาพที่ 15 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 4

ส่วนที่ 5

บทกวี

อำนาจยักขานันไรที่จำกัด

อึกทั้งของมนุษย์ ของผู้ป่าเถื่อนและเง่า

นิ้วของเขาหยาบ มือเขารุ่มง่าม

ด้วยกระบองในมือ

เขาได้สร้างความหายนะโดยสิ้นเชิง

ขึ้นบนผืนแผ่นดินและท้องทะเลกว้าง

ด้วยไฟและควีนพิช

เขาทำให้ความฝันอันร้ายกาจ หมุนคว้างขึ้นสู่ฟากฟ้า

ในโลกแห่งสิ่งไร้ชีวิต

เขาเป็นนายเหนือต่อสิ่งมีชีวิต เขาตาบอดไปด้วยอภิสาริษา

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง ช1 ช2 ญ2 ค่อย ๆ ลุกขึ้น เดินวนรอบ
นักแสดง ญ1 ที่ยังคงหมอบอยู่กับพื้น นักแสดงทั้ง 3 คนเคลื่อนไหวด้วยการเพิ่มลดขนาดของ
ร่างกายอย่างความรวดเร็ว ด้วยการชูแขน และการย่อตัว

ภาพที่ 16 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 5

ส่วนที่ 6

บทกวี - ไม่มีการอ่านบทกวี ใช้เสียงดนตรี

ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนนี้ใช้การเดิน โดยแบ่งเป็น 2 คู่ นักแสดง ช1 ญ
2 อยู่ในตำแหน่ง right center กับ ช2 ญ1 อยู่ในตำแหน่ง left center การเดินประกอบด้วยการ

เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว มีท่าทางการเกี่ยว ผัก และตึงกัน ให้เห็นถึงความวุ่นวาย จากนั้นค่อย
เคลื่อนไหวช้าลงจนหยุดนิ่งยืนเรียงเป็นวงกลมในตำแหน่ง center stage

ภาพที่ 17 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 6

ส่วนที่ 7

บทกวี

ในยุคต่อมาเทพเจ้าได้มาถึง
 ร่ายมนตราฝึกเจ้าสัตว์รายนั้นให้เชื่อ
 ความหยิ่งทงของสิ่งไร้ชีวิตถูกกดให้ต่ำต้อย
 ปุคลีพรหมสี่เขียวขจีของเธอออก
 แล้วเทพธิดาแห่งชีวิตก็ประทับลง
 อูษาสองบนยอดเขานูรพาทิต
 ความมืดโรยลง ณ ฝั่งทะเลตะวันตก
 ชูถ้วยแห่งความสงบไว้

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง ช1 ช2 ญ2 สูดลมหายใจเข้าแล้วค่อย ๆ

ห่อตัวลงไปนั่งหมอบอยู่กับพื้นราวกับนักโทษ นักแสดง ญ1 ค่อย ๆ ลุกขึ้น และเคลื่อนไหวอย่าง
 ต่อเนื่อง ช้า และนุ่มนวล ไปยืนตำแหน่งเดียวกับผู้อ่านบทกวี

ภาพที่ 18 ภาพท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 7

ส่วนที่ 8

บทกวี

ถึงแม้ยักษ์นั้นจะถูกล่ามโซ่ตรวนและเจ็บเสียงลงแล้ว
แต่ผู้ป่าเถื่อนคนแรกก็ยังอ้อยอิ่งอยู่ในประวัติศาสตร์ท่าน
ท่ามกลางระเบียบ มันนำมาซึ่งความยุ่งเหยิง
ย้ายร่างออกมาจากถ้ำมืดของมัน
ความบ้าคลั่งของมันยังคงค้างอยู่ในซีพจรท่าน
มนตราแห่งเทพเจ้าตั้งขึ้นอีกทั้งวันคืน
ด้วยเสียงทุ้มและเคร่งเครียด ในท้องฟ้า อากาศ และพงไพร

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง ช1 ช2 ญ2 ยังคงนั่งหมอบอยู่กับพื้น

ค่อย ๆ เคลื่อนไหวด้วยอาการอึดอัด กระตุก เกร็ง

ภาพที่ 19 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 8

ส่วนที่ 9

บทกวี

แต่ครั้งแล้วก็ครั้งเล่า

เจ้าอสรพิษร้ายที่กึ่งเขื่องแผยขึ้นจากโลกใต้พิภพ

ด้วยหัวแม่แม่เบียดและชูฟ่อ

เมื่อมันเฝ้า ท่านเช่นหมาสายเลือดของท่านเอง

ล้างผลาญสิ่งที่ท่านได้สร้างมา

ทั้งดีชั่ว ต่างถูกสร้างอยู่ใต้รองเท้าของท่าน

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง ซ1 ซ2 ญ1 ญ2 ค่อยลุกขึ้น เงอแขนชูขึ้น
มือเกร็งเหมือนงัดเล็บ ถอยหลัง ก้าวขาพร้อมกันเป็นแถวเดียวกัน เพื่อเคลื่อนที่ไปตำแหน่ง right
center ในแนวทแยง ทำท่าปริศนาอาหารค้างไว้

ภาพที่ 20 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 9

ส่วนที่ 10

บทกวี

วันนี้ข้าฯ จักน้อมเคารพท่าน

ความรุ่งโรจน์อันสวยงามและดุร้ายของท่าน

ด้วยหัวใจอันฟกช้ำและถูกหยามของข้าฯเอง

ด้วยร่างและจิตทั้งสิ้นของข้าฯ

ข้าฯสัมผัส ข้าฯรู้ตระหนก ถึงความเคลื่อนไหวอันเร้นลับของชีวิตที่โอบล้อม

และความตายที่โอบล้อมทุกอย่างไว้

ภายใต้พื้นพสุธา ผ่านกาลเวลานับมิถ้วน

มันได้รวมเอาร่างที่สูญไป ของผู้คนอันประมาทมิได้
 เข้าไว้ในกองฝุ่นธุลีอันเจียบกริบ
 ซึ่งเขมือบขม้านามและรูป
 และทั้งหลายทั้งปวงอันครั้งหนึ่งเป็นที่คุ่นเคยอยู่
 ข้าเองก็จักทิ้งฝุ่นละอองกำมือหนึ่งไว้เบื้องหลัง
 เป็นปลายสุดแห่งปิติและศोकศัลย์ทั้งหมดของข้าไว้

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง ซ1 ซ2 ญ2 ทำท่าการบริโภคอาหารค้าง

ไว้ นักแสดงหลักและผู้อ่านบทกวี อ่านบทกวีที่อนด์งกล่าว

ภาพที่ 21 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 10

ส่วนที่ 11

บทกวี

โลกที่ถูกผูกมัดไว้แน่นหนา
 โลกที่สูงถึงฟากฟ้า
 โลกอันจำศีลอยู่
 จมอยู่ในความเจียบอันใหญ่หลวงของยอดเขา
 โลกอันล้อมรอบด้วยท้องทะเล
 สะท้อนเสียงอันเคร่งขรึมของลูกคลื่นให้แก่ผู้ไม่เห็น้อยอ่อน
 ท่านช่างน่ารักในความอุดมสมบูรณ์
 และทั้งในความอัคคีตชาติแคลนของท่าน

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง ช1 ก้าวขึ้นมาด้านหน้า ชูแขนซ้าย

นักแสดง ช2 ม้วนหน้า ยืนขึ้น ชูแขนขวา หยุดในตำแหน่งระนาบเดียวกัน นักแสดง ญ2 เคลื่อนไหว
เข้ามาด้วยลีลาอ่อนช้อย สัมผัสกับนักแสดงชายทั้งสองคน

ภาพที่ 22 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 11

ส่วนที่ 12

บทกวี

ทางด้านหนึ่ง ทุงนาของท่านโค้งต่ำด้วยรวงข้าวดิบ
น้ำค้างจางหายไปเพราะแสงแดดอันสดใสในยามเช้า
และดวงตะวันลับซึ่งจากไปท่ามกลางคลื่นแห่งต้นข้าว
ข่าวสาส์นอันมิได้เอ่ยเป็นถ้อยคำมีอยู่ว่า “ข้าฯได้รับพร”

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง ญ2 คุณเข่า เคลื่อนไหวลำแขนอย่างพลิ้ว
ไหว นักแสดงชายทั้งสองคนหมุนตัว แล้วทำท่าทางกำลังปลุกข้าว

ภาพที่ 23 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 12

ส่วนที่ 13

บทกวี

ส่วนอีกด้านหนึ่ง การเรียงำอันร้ายกาจของสิ่งลวง

ท่ามกลางกองกระดูกที่เกลื่อนกลาดอยู่ในทะเลทรายอันแห้งแล้งไร้พืชผล
ซีดจางอย่างน่ากลัว !

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง ญ๒ คู่เก๋า เคลื่อนไหวล้ำแขนอย่าง

กระตุกเกร็ง นักแสดงชายทั้งสองคนหมุนตัว แล้วทำท่าทางกำลังปลุกข้าว กระที่บเท้า

ภาพที่ 24 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 13

ส่วนที่ 14

บทกวี

น้ำในภาชนะใสสะอาด

ส่วนน้ำทะเลมืดทึบ

ข้อเท็จจริงเล็กน้อยมีคำขยายแจ่มชัด

ส่วนอริยสัจจกัณฑ์เจียบเสียง

ผู้ยุ่งอยู่กับการสร้างความดี

มักไม่มีเวลาเพื่อจะทำตัวเองให้เป็นคนดีกับเขาด้วยเลย

ควัน ใ้อวดกับห้องฟ้า

ซีเถ้า คุยเชื่องกับแผ่นดิน

ว่ามันทั้งสองเป็นพี่น้องกับอัคคี

ทิวา กลบความเจียบแห่งจักรวาล

ด้วยเสียงของโลกเล็ก ๆ นี้

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง ช1 ช2 ญ2 ยังคงอยู่ในตำแหน่งเดิม

และพูดบทวีสลับกับ

ภาพที่ 25 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 14

ส่วนที่ 15

บทวี

นั่น ! ลืมตาขึ้นมองซี ! พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าไม่ได้ประทับอยู่ที่นี้หรอก!

โน่น ! พระองค์กำลังกราบแดดอยู่กับชาวนากลางผืนดินแดนแดกกระแหง
ทรงปะปนอยู่กับกรรมกรที่กำลังทุบหินกลางถนน ทรงร่วมใช้ชีวิตอาบ

เหนือต่งน้ำเคียงบ่าเคียงไหล่กับกรรมกรและชาวนากลางสายฝนและ
แสงแดด จนพิศตราของพระองค์เปื้อนสกปรกด้วยฝุ่นดินหมดแล้ว ท่าน
เห็นบ้างไหม

เปลื้องเสื้อผ้าอันดงามสูงค่าของท่านเสีย ! ลงไปสิ ! ลงไปร่วมลุยตมจม
โคลนอันสกปรกกับพระองค์”

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง ญ1 เข้ามาสัมผัสเพื่อเตือนสตินักแสดง
ช1 ช2 ญ2 และพูดบทวีพร้อมกับผู้อ่านบทวี

ภาพที่ 26 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 15

ส่วนที่ 16

บท - ไม่มี

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดงทั้งหมดเดินท่าทางที่มีการเคลื่อนไหว
อย่างรวดเร็ว คล้ายลักษณะของคลื่นทะเลซัด และทุกคนก็ล้มลงนอนกับพื้น

ภาพที่ 27 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 16

ส่วนที่ 17

บทกวี

ในเดือนเมษา

ข้าฯได้เห็นพายุฝนของท่าน พัดกวาดไปเหมือนเหยี่ยวที่โฉบลง
เพื่อฉกเอาของฟ้าไปให้สิ้น

ท้องฟ้าคำรามครืนราวกับสิงห์ เมื่อถูกพาดที่ขนดหาง

พงไพรพลิกหงายอยู่บนพื้นดิน ดูดั่งนักโทษที่ถอดโซ่ตรวนออก

หลังจากปลิวว่อนอยู่ต่อหน้าพายุร้าย

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดงยังอยู่ในตำแหน่งเดิม ค่อย ๆ ยกตัวขึ้น

ภาพที่ 28 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 17

ส่วนที่ 18

บทกวี

และก็อีกในฤดูระบัดใบ

ข้าฯ ได้เห็นสายลมได้อันเย็นรื่นของท่านกระจายออก

ท่ามกลางดอกมะม่วงอันหอมหวล

ซึ่งบทเพลงแห่งการพบและลาจาก

ในการทำทนายแห่งพายุ

เสียงลั่นกราวของใบไม้ที่ใจร้อน ก็ระเบิดออกเป็นเสียงร้องอย่างร่าเริง

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดงทั้งหมดค่อย ๆ ลุก และโยกตัวเหมือน

ใบไม้โดนลมพัด

ภาพที่ 29 ภาพท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 18

ส่วนที่ 19

บทกวี

ท่านช่างน่ารักและโหดเหี้ยม ทั้งเก่าและใหม่อยู่เสมอ

จากไฟบูชาอันแรกของการสร้างสรรค์

ท่านผลุดขึ้นในอรุณอันหนึ่งอันมิอาจจดจำได้

ในการเดินทางแสวงบุญของท่านที่ตามทาง

ท่านกระจัดกระจายส่วนที่เหลือแห่งประวัติศาสตร์

อันเติบโตขึ้นอย่างว่างเปล่าไร้เหตุผล

ท่านได้คลี่แผ่ออก ในความลละลิมชั้นแล้วก็ชั้นเล่า

ซึ่งสิ่งถูกสร้างอันถูกทอดทิ้งของท่าน

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดงทั้งหมดยังคงโยกตัวเหมือนใบไม้โดนลม

พัต นักแสดงแต่ละคน ยกเว้นนักแสดง ญู1 หมุนตัวเคลื่อนไหวมาหยุดด้านหน้า

ภาพที่ 30 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 19

ส่วนที่ 20

บทกวี

สำหรับดอกไม้แห่งคำคืน

เมื่อถูกยามเข้าจุมพิต

เธอก็สะท้อน และถอนใจ แล้วร่วงลงดิน

ข้าได้เรียนรู้ความหมายง่าย ๆ

แห่งเสียงกระซิบต่อกลุ่มผงาและแสงอาทิตย์

ต่อไปสอนให้ข้าได้รู้ถึงวัจนะ

เกี่ยวกับความตรมและความตายด้วยเถิด

โลกที่รัก

ข้าเหยียบขึ้นบนฝั่งท่าน ในฐานะคนแปลกหน้า

เข้าอาศัยในเรือน เช่นอาคันตุกะ

และออกพ้นประตูไป เสมอด้วยมิตรแท้

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง ช1 ช2 ญู2 พูดยกบทกวีแต่ละคนของตน

แล้วล้มลงกับพื้น

ภาพที่ 31 ทำทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 20

ส่วนที่ 21

บทกวี

ผู้พิทักษ์ชีวิตเอ๋ย

ท่านได้บำรุงเลี้ยงเราอยู่ในกรงเล็บแห่งกาลเวลาที่ผ่านไป

ภายในสิ่งเหล่านี้คือขอบเขตจำกัด แห่งการละเล่นทั้งหลายแห่งชีวิต

และข้าฯจักมีอ้างถึงความเป็นอมตะ

สำหรับพวงมาลาที่ข้าฯร้อยไว้ทั้งวันคืน

ในระหว่างการเดินทางรอบดวงตะวันของโลก

ชั่วขณะนับไม่ถ้วนมาถึงและจากไป

หากว่าข้าฯ ได้ให้ความหมาย แก่ช่วงเวลาแห่งกาลอันยิ่งใหญ่ นั่น

หากว่าด้วยความรวดเร็วสุดแสนข้าฯได้พิชิต

บางส่วนแห่งชีวิตอันมีผลแล้วไซ้

ขอจงจุดติลกะด้วยดินลงเหนือคิ้วข้า

เครื่องหมายนั้นจักหายไปในวันนั้น

หายไปในความลึกล้ำแห่งสิ่งที่มีรัฐจัก

ทำทางการเคลื่อนไหว นักแสดงหลักพูดบทกวี และเอามือแตะหน้าผาก

พร้อมกับผู้อ่านบทกวีในตอน “ขอจงจุดติลกะด้วยดินลงเหนือคิ้วข้า...” ผู้อ่านบทกวีเข้าไป

ภาพที่ 32 ท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 21

ส่วนที่ 22

บทกวี

ไอ้โลกที่รัก

แต่ความสำราญไม่แยแสสิ่งใด

ก่อนที่ท่านจะลืมข้าฯเสียสิ้นนั้น

ข้าฯ ขอตะบาทอันทารุณไร้เมตตาของท่าน

ด้วยวันทนาการครั้งสุดท้ายแห่งข้าฯ!

ท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดงหลักค่อย ๆ หมอบลงกับพื้น

ภาพที่ 33 ทำทางการเคลื่อนไหว ส่วนที่ 22

(3) การออกแบบดนตรี

การแสดงในครั้งนี้ ได้เลือกใช้การบรรเลงดนตรีสดด้วยเครื่องดนตรี 1 ชิ้น มาประกอบการแสดง คุณสมบัติเฉพาะของเครื่องดนตรีจะต้องมีเสียงที่สื่อสารอารมณ์ได้ชัดเจนทั้งสดใสและหม่นหมอง และสามารถควบคุมความดังเบาได้ดี เพราะเสียงที่เกิดขึ้นในห้องปฏิบัติการสื่อสารการแสดงจะเกิดความก้อง หากเป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงดังเกินไป ควบคุมยาก ก็จะรบกวนเสียงของนักแสดงและการรับฟังผู้ชมได้

อ.อมานต์ จันทรวินิจน์ อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ ใช้เครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงครั้งนี้เป็นเครื่องดนตรีในกลุ่มเครื่องลมไม้ (Wood Wind Instruments) เรียกว่า “ขลุ่ยรีคอร์ดเดอร์” (Recorder) ระดับเสียงอัลโต (Alto) เพื่อให้สอดคล้องประสานกับเสียงต่ำของผู้หญิงที่เป็นเสียงของนักแสดงหลักและผู้อ่านบทกวี ใช้การบรรเลงแบบกึ่งต้นสด (improvisation) ด้วยการกำหนดช่วงอารมณ์ ความดังเบาของเสียง ความสั้นยาวของโน้ต และ

ความเร็วช้าในการบรรเลง ให้กับนักดนตรีในเบื้องต้นเพื่อการแสดงในทุก ๆ รอบจะเป็นแนวทางเดียวกัน

ในส่วนของ การออกแบบการบรรเลง ผู้วิจัยใช้อารมณ์ของบทกวีแต่ละช่วงเป็น การกำกับการบรรเลงเพลง สามารถจัดเสียงดนตรีที่เกิดขึ้นในการแสดงครั้งนี้ได้เป็น 4 ประเภทคือ

- ก) ช่วงอารมณ์สดใส ด้วยการเป่าเร็วช้าสลับกัน รวมถึงการใช้ลูกเอื้อน
- ข) ช่วงอารมณ์เศร้าหมอง ด้วยการเป่าเสียงหวีด
- ค) ช่วงอารมณ์เปื้อน่าย ด้วยเสียงโน้ต 2 เสียงเข้าไปมา
- ง) ความเงียบ

ในการแสดง ตำแหน่งของนักดนตรีมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการแสดงครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดตำแหน่งของนักดนตรีตรงมุมด้านหลังสุดฝั่ง Up right เพื่อให้เสียงดนตรีรบกวน การฟังของผู้ชม และเพื่อให้ให้นักดนตรีมองเห็นภาพบนเวทีได้ชัดเจน ผู้วิจัยจัดเตรียมบทกวี ขาตั้ง โน้ต (stand) ดวงไฟหลอดเล็กเพื่อดูบทกวีขณะการแสดง และกระดาษแข็งสีดำป้องกันแสงจ้าจาก หลอดไฟ

ภาพที่ 34 นักดนตรีและเครื่องดนตรีขลุ่ยฝรั่งรีคอร์ดเดอร์

(4) การออกแบบเครื่องแต่งกาย

ในการแสดงครั้งนี้ ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายคือ อ.จุฑารัตน์ การะเกตุ (นักวิชาชีพรออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง) ได้ร่วมพูดคุยกับผู้วิจัยในเบื้องต้น ถึงหลักเกณฑ์ในการการออกแบบดังนี้

ก) การสื่อความหมาย

ในกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร มีจุดเด่นอย่างหนึ่งคือการนำเสนอความคิดอุดมการณ์ผ่านการใช้วรรณศิลป์ ด้วยการกล่าวถึงการอยู่ร่วมกันของสิ่งต่าง ๆ เช่น ชายและหญิง ดีและร้าย ความจริงและความลวง เป็นต้น เครื่องแต่งกายจึงควรสะท้อนลักษณะเด่นนี้ ผ่านทางการเลือกใช้รูปแบบและวัสดุ ที่ต้องมีการผสมผสานกันระหว่างความแตกต่างแต่อยู่ร่วมกันอย่างลงตัว

การเสนอปรัชญาที่เป็นเรื่องสากล เครื่องแต่งกายจึงจำเป็นต้องไม่แสดงยุคสมัย เครื่องแต่งกายต้องไม่บอกฐานะทางชนชั้นของตัวละคร โดยดูภาพรวมแล้วจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันแม้มีรายละเอียดในการตัดเย็บแตกต่างกัน เพื่อสื่อสารความหมายว่าตัวละครทุกตัวมีความเท่าเทียมกันในฐานะที่ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของโลกเหมือน ๆ กัน

ข) ความเหมาะสมในการใช้งาน

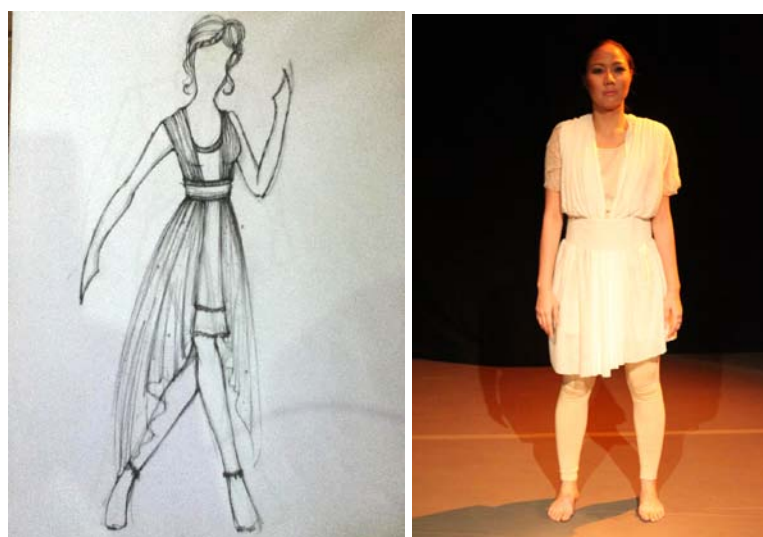
นักแสดงสวมใส่แล้วต้องเคลื่อนไหวได้สะดวก สามารถปกปิดร่างกายเพื่อความมั่นใจในการเคลื่อนไหวได้เต็มที่ มีความเรียบง่ายเพื่อไม่ให้ผู้ชมสนใจกับเครื่องแต่งกายมากเกินไป รวมถึงลักษณะของวัสดุที่นำมาใช้ไม่ควรเป็นมันเงา มีสีอ่อน และไม่มีลวดลาย เพื่อไม่ให้เกิดการสะท้อนแสงจากเครื่องโปรเจกเตอร์ขณะฉายภาพ ทำให้ภาพสื่อผสมมีสีผิดเพี้ยนและไม่ชัดเจน

จากหลักเกณฑ์ข้างต้น ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากคุณจุฑารัตน์ การะเกตุ ออกแบบเครื่องแต่งกายดังนี้ เครื่องแต่งกายของทั้งนักแสดงชายและหญิงจะประกอบด้วย เสื้อและกางเกง เสื้อจะมีรายละเอียดแตกต่างกัน วัสดุที่ใช้ตัดเย็บมีความคล้ายคลึงกัน ส่วนกางเกง

จะใช้กางเกงผ้ายัด (legging) รูปแบบของเครื่องแต่งกายไม่มีอยู่จริง เครื่องแต่งกายแต่ละชุดมีรายละเอียดดังนี้

นักแสดงนำ (ญ1)

ลักษณะการออกแบบ เสื้อคอกลมตัวใน เพื่อปกปิดร่างกายเนื่องจากเสื้อแขนงูดตัวนอกใช้เนื้อผ้าที่บางและคอเล็ก หลีกเลี้ยงผ้ายัดเพราะจะทำให้ภาพรวมของชุดนี้เหมือนชุดออกกำลังกาย ผ้าลูกไม้สีครีมซึ่งสีจะเข้มกว่าเสื้อทับตัวนอก เพื่อให้เห็นความแตกต่างของเสื้อตัวในและตัวนอกอย่างชัดเจน และช่วยเน้นการตัดเย็บของเสื้อแขนงูดตัวนอกให้เด่นชัด เสื้อแขนงูดตัวนอก ให้ความหมาย ความสวยงาม ย่นเหมือนกันแบบพริ้วไหว เข้มชัด กางเกงผ้ายัด

ภาพที่ 35 ภาพแบบร่างและเครื่องแต่งกายนักแสดงนำ (ญ1)

นักแสดงหญิง (ญ2)

เสื้อคอวี (V) แขนงูดสีครีมอ่อน ด้านหน้าของเสื้อฝั่งขวาเป็นผ้าเย็บทบกันเป็นพับ ฝั่งซ้ายเป็นผ้าพริ้วเย็บย่น เข้มชัดสีเดียวกับเสื้อคาดทับเฉพาะเสื้อด้านหน้าฝั่งขวา กางเกงผ้ายัดสีเนื้อ

ภาพที่ 36 ภาพแบบร่างและเครื่องแต่งกายนักแสดง ญ2

นักแสดงชาย (ช1, ช2)

ลักษณะการออกแบบ เสื้อคอวี แขนกุด ด้านหน้าเป็นผ้าเย็บทบกันเป็น
 พัด ชายเสื้อยาวคลุมสะโพก ตัวเสื้อผ้าด้านข้างลำตัวเพื่อให้เคลื่อนไหวสะดวก กางเกงผ้ายืดสี
 น้ำตาล

ภาพที่ 37 ภาพแบบร่างและเครื่องแต่งกายนักแสดงชาย (ซ1, ซ2)

ผู้อ่านบทกวี

ลักษณะการออกแบบ ใส่ชุดกระโปรงสีดำ เป็นชุดที่มีชายสำเร็จรูป
รูปแบบของชุดแตกต่างไปจากนักแสดงคนอื่น ๆ เพื่อให้สื่อว่าไม่ได้เป็นคน แต่เป็นเสียงในความคิด
ผู้อ่านบทกวีทำผมทรงเดียวกับนักแสดงหลัก เพื่อสื่อถึงเป็นคน ๆ เดียวกัน

ภาพที่ 38 เครื่องแต่งกายผู้อ่านบทกวี

นักดนตรี

ลักษณะการออกแบบ ใส่ชุดสีดำทั้งตัว ใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูป

ประกอบด้วยเสื้อเชิ้ตแขนยาวและกางเกงขายาว รองเท้าสีดำ เสื้อผ้าไม่มีความโดดเด่นเนื่องจากไม่ต้องการให้นักดนตรีเป็นจุดสนใจบนเวที

ภาพที่ 39 เครื่องแต่งกายนักดนตรี

(4) การออกแบบแสง

การทำงานในขั้นตอนการออกแบบแสง ผู้วิจัยเริ่มต้นกระบวนการทำงานโดยศึกษาตัวบทกวี และตีความหมายรวมทั้งอารมณ์และบรรยากาศในแต่ละช่วง รวมถึงการกำหนดลำดับการฉายภาพสื่อผสม ตำแหน่งของนักแสดงบนเวที เพื่อเป็นแผนงานเบื้องต้น ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือเรื่องการออกแบบ จัดแสง และควบคุมแสงสำหรับการแสดงครั้งนี้จากคุณลักษณะ นัยน์ ทรงเสียงไชย อาจารย์พิเศษ ภาควิชาวาทยุทธศาสตร์และสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการออกแบบแสง คือ ใช้การควบคุมความสว่างของแสงให้แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดการสื่อความหมายต่าง ๆ ใช้ความคุ้นเคยของผู้ชมในการให้ความหมายของการเลือกใช้ปริมาณแสงในความเข้มต่าง ๆ เช่น ความสว่างหมายถึงความมั่นคงปลอดภัย ความศักดิ์สิทธิ์ ความจริง และความสดใส ความมืดบ่งบอกถึงความหวาดกลัว เว้นลับ

ความชั่วร้าย รวมถึงการใช้สีของแสง (colour) พลังของสีสันต่าง ๆ นำมาใช้สร้างสรรค์และสื่อ
ความหมาย องค์ประกอบร่วมเพื่อสื่อความหมาย

จากหลักเกณฑ์ข้างต้น นำมาสู่การออกแบบแสง ดังนี้

ก) การจัดวางแสงโดยคำนึงถึงความส่องสว่าง ผู้ชมสามารถเห็นการแสดงได้
ชัดเจน

ข) การสื่อสารอารมณ์และบรรยากาศในการแสดง ให้สอดคล้องกับการ
ดำเนินเรื่อง

ค) การจัดแสงเพื่อการใช้งาน คือให้แสงสว่างเพียงพอแก่นักแสดงในการอ่าน
บทกวี

การแบ่งพื้นที่ในการออกแบบแสง จะแบ่งพื้นที่ที่ให้การส่องสว่างหลัก ๆ เป็น
5 ส่วน ดังนี้

ก) แสงสว่างสำหรับผู้อ่านบทกวี ใช้แสงสีเหลือง ความสว่างมีความคงที่
ตั้งแต่ผู้อ่านบทกวีเข้ามาจนออกไป จึงค่อย ๆ ลดแสงในส่วนนี้

ภาพที่ 40 แสงสว่างสำหรับผู้อ่านบทกวี

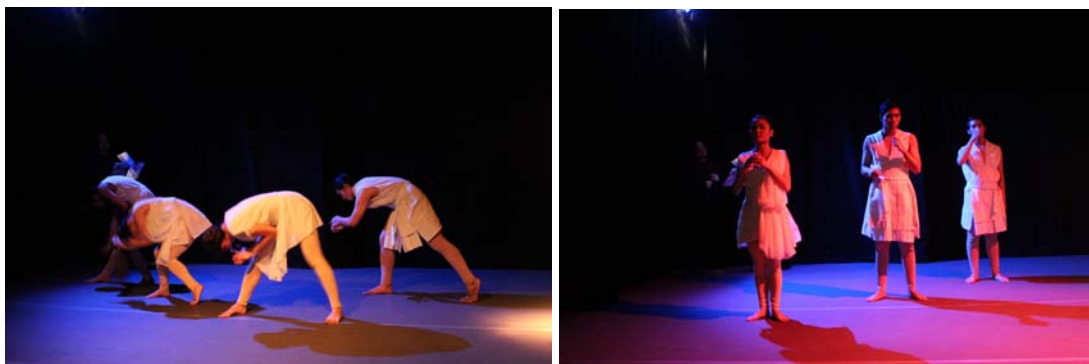
ข) แสงสว่างสำหรับนักแสดงนำผู้เล่าเรื่อง ใช้แสงสีเหลือง การควบคุมความ
สว่างของแสงให้แตกต่างกัน เพื่อเน้นจุดสนใจไปที่นักแสดงนำ

ภาพที่ 41 แสงสว่างสำหรับนักแสดงนำผู้เล่าเรื่อง

ค) แสงสว่างสำหรับภาพการแสดงโดยรวม ใช้แสงสีเหลือง สีน้ำเงิน สีชมพู มีการควบคุมความสว่างของแสงให้แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดการสื่อความหมายต่าง ๆ รวมถึงการใช้สีของแสงนำมาใช้สร้างสรรค์และสื่อความหมาย

ภาพที่ 42 แสงสว่างสำหรับภาพการแสดงโดยรวม

ง) แสงจากเครื่องโปรเจกเตอร์ ฉายจากมุมบนของห้อง ขณะที่ถ่ายภาพ สื่อผสมจะควบคุมความสว่างของแสงในปริมาณแสงเพื่อให้เกิดความเด่นชัด

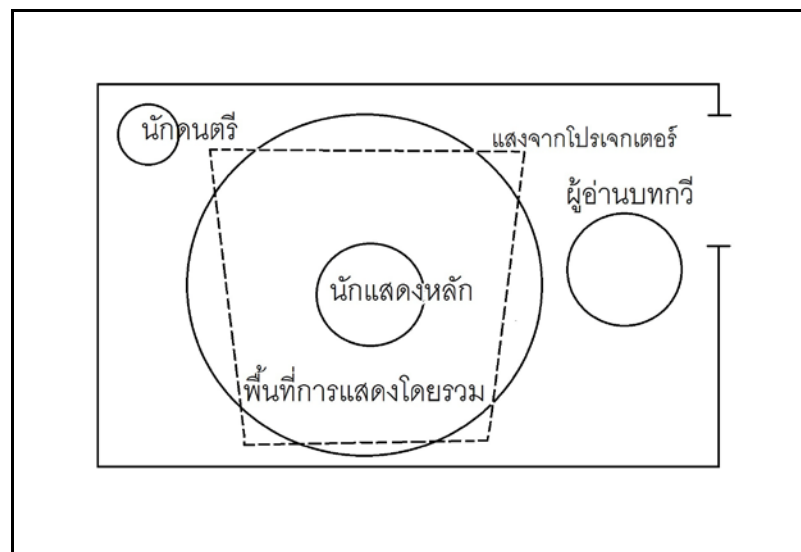
ภาพที่ 43 แสงจากเครื่องโปรเจกเตอร์

จ) แสงสว่างสำหรับนักดนตรี ใช้แสงจากไฟฉายขนาดเล็กติดที่แท่นวางบท ความสว่างของแสงใช้สำหรับเพื่ออ่านบทเท่านั้น

ภาพที่ 44 แสงสว่างสำหรับนักดนตรี

การออกแบบแสงทั้ง 5 ส่วนนั้นสามารถสรุปรวมเป็นแผนผัง ได้ดังรูปนี้

ภาพที่ 45 แผนผังการออกแบบแสง

(5) การออกแบบสื่อผสม

หลักในการออกแบบ สื่อสารความหมายได้ ก่อให้ผลบางประการคือการตั้งคำถามในใจผู้ชม และไม่มากเกินไปจนถึงความสนใจไปจากการฟัง จากหลักเกณฑ์ข้างต้น เมื่อพิจารณาบทกวีส่วนที่ใช้สื่อผสมเข้ามาช่วยเล่าเรื่อง จึงนำมาสู่การออกแบบดังนี้

ก) ความป่าเถื่อนของมนุษย์ นำไปสู่การจู่โจมถึงพฤติกรรมอันโหดร้ายที่มนุษย์กระทำต่อกัน ผู้วิจัยเลือกใช้ภาพนิ่ง เพราะถ้าใช้ภาพเคลื่อนไหวจะไปซ้ำซ้อนกับการเคลื่อนไหวบนเวที ทำให้เกิดความรกตา ใช้ภาพสีขาวดำเพื่อให้อารมณ์ในภาพสื่อสารออกมาชัดเจน บทกวีที่คิดว่าจะใช้สื่อผสมเข้ามาช่วยในการเล่าเรื่องคือส่วนที่ว่า

สนามรบอันไร้เมตตาของท่านอยู่บนผืนดินและแผ่นดิน
ณ ที่นั่น ต่อหน้าความตาย
ข่าวสาส์นชัยชนะของผู้พิชิตถูกประกาศ
หอคอยแห่งอารยธรรมชุดตัวเองขึ้น บนรากฐานที่ความทราญวางไว้ให้

จากกวีส่วนที่ได้กล่าวถึง ในสงครามผู้ที่ได้รับการจารึกว่าเป็นผู้ที่ได้รับชัยชนะจะต้องผ่านการเช่นฆ่าชีวิตมานับไม่ถ้วน ผู้วิจัยเลือกใช้ภาพถ่ายโครงกระดูกที่กองทับถมกันเป็นภาพความรุนแรงทางการเมืองของเขมรแดงในประเทศกัมพูชา (ที่มาจาก http://www.maticchon.co.th/news_detail.php?newsid=1280735393&catid=02) เมื่อได้ภาพนิ่งมาแล้ว ผู้วิจัยนำมาตกแต่งด้วยด้วยเทคนิคพิเศษ (special effect) ด้วยการใช้นิเทศ fade-in และ fade-out เพื่อทำให้การเปิดปิดภาพมีความนุ่มนวล และกำหนดระยะเวลาการฉายได้ด้วย

ภาพที่ 46 ภาพสำหรับการทำสื่อผสม

ภาพที่ 47 การแสดงขณะฉายสื่อผสม (1)

ข) การเล่นกับคำในบทกวี และเปลี่ยนการรับรู้ของผู้ชม

การฉายสื่อผสมเป็นบทกวีสั้นจำนวน 4 บท ในช่วงการ

วิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมมนุษย์ ด้วยการฉายสื่อผสมลงพื้น ขณะที่นักแสดงกล่าวถึงบทกวีนั้น เพื่อเพิ่มการรับชมของผู้ชมให้เปลี่ยนเป็นการอ่าน และต้องการใช้กลวิธีนำเสนอให้แตกต่างจากกวี “ไอ้โลกที่รัก” การออกแบบทำโดยการใช้ตัวอักษรอย่างเดียว ไม่มีภาพประกอบ ใช้รูปแบบตัวอักษร เรียกว่า DokChampa, LilyUPC, CordiaUPC และ IrisUPC ที่มีความชัดเจน อ่านง่าย และดูเป็นทางการ เลือกใช้ตัวอักษรสีขาวบนพื้นสีดำเพื่อความชัดเจน ภาพละบทเชื่อมกันด้วยเทคนิคพิเศษ fade-in และ fade-out เพื่อการเปลี่ยนบทกวีและการเปิดปิดภาพมีความนุ่มนวล

ภาพที่ 48 ภาพบทกวีที่ทำเป็นสื่อผสม

ภาพที่ 49 การแสดงขณะฉายสื่อผสม (2)

(5) การประชาสัมพันธ์

การวางแผนประชาสัมพันธ์มีข้อคำนึงคือรูปแบบการประชาสัมพันธ์ทั้งกับคน รู้จักและบุคคลทั่วไป คนรู้จักนั้นการประชาสัมพันธ์จะเป็นลักษณะของการเชิญชวนด้วยวาจาเป็น รายบุคคลพร้อมการแจกจ่ายสื่อประชาสัมพันธ์และการเชิญชวนผ่านทางเว็บไซต์

www.facebook.com ส่วนบุคคลทั่วไป ผู้วิจัยเลือกใช้ช่องทางที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้จำนวนมาก เช่น บริเวณทางผ่านของคนจำนวนมาก รวมถึงประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ยอดนิยม

ข้อความในสื่อประชาสัมพันธ์ประกอบด้วยข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการแสดง ได้แก่ ประเภทของการแสดง ชื่อเรื่อง ผู้ประพันธ์วีนิพนธ์ วัน เวลา และสถานที่ที่จัดแสดง หมายเลขโทรศัพท์สำหรับติดต่อสำรองที่นั่ง

นอกจากนี้ ในสื่อประชาสัมพันธ์ยังปรากฏข้อความจากกวีนิพนธ์ที่นำมาใช้ในการแสดงครั้งนี้ คือข้อความว่า “โลกเอ๋ย วันนี้จงรับการบ่มน้อมของข้าฯไว้ด้วย เป็นครั้งสุดท้ายของข้าฯ บนแท่นบูชาแห่งปลายวัน” ซึ่งเป็นบทกวีเปิดเรื่องรวมถึงเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ปรากฏอยู่ในการแสดง

ภาพที่นำมาใช้เป็นภาพผู้หญิงหมอบต่ำลงกับพื้น ด้านหลังเป็นภาพป่าไม้ ให้เห็นความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และลายเส้นยุ่งเหยิงซ้อนทับกับภาพป่าไม้ที่สงบเงียบสื่อถึง โลกคือการอยู่ร่วมกันของความแตกต่างอย่างบูรณาการ

ภาพที่ 50 โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์

สื่อประชาสัมพันธ์ที่ผลิตขึ้นเพื่อการประชาสัมพันธ์เป็น 3 ประเภท ดังนี้

ก) โปสเตอร์ขนาด จำนวน 30 แผ่น ใช้การพิมพ์ด้วยกระดาษอัดภาพ นำไปติดบริเวณที่มีคนผ่านบ่อย ๆ และไม่ห่างจากสถานที่จัดแสดง ได้แก่ บริเวณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร สยามสแควร์ และอาคารวรรณสรณ์ (ถนนพญาไท) แต่ที่พบข้อจำกัดคือขนาดโปสเตอร์เล็กเกินไปและสีสันทึบไม่สะดุดตา

ข) โปสเตอร์ขนาด จำนวน 50 แผ่น ใช้การพิมพ์ด้วยกระดาษอัดภาพ นำไปแจกจ่ายให้กับคนที่รู้จัก ข้อค้นพบจากการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ขนาดโปสเตอร์คือ ผู้รับหลายคนคิดว่าสื่อประชาสัมพันธ์คือบัตรเข้าชมงาน จึงเกิดข้อสงสัยว่าจะต้องนำไปสกราดนี้ติดตัวมาจึงมีสิทธิเข้าชม ผู้วิจัยจึงต้องอธิบายให้เข้าใจ

ค) ประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต ได้ใช้เว็บไซต์ที่เป็นที่นิยม 3 เว็บไซต์ ได้แก่ เว็บไซต์ www.facebook.com เป้าหมายคือเชิญชวนกลุ่มคนดูที่รู้จักกับผู้วิจัย เว็บไซต์ www.pantip.com เป้าหมายคือเชิญชวนกลุ่มคนดูที่เป็นบุคคลทั่วไป และเว็บไซต์ www.dek-d.com เป้าหมายคือเชิญชวนกลุ่มคนดูที่เป็นเยาวชน พบว่า การเชิญชวนทาง www.facebook.com จะได้ผลตอบรับดีกว่าอีก 2 เว็บไซต์ เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่รู้จักกับผู้วิจัย และทราบถึงการแสดงครั้งนี้มาตั้งแต่แรก จากการที่ผู้วิจัยนำภาพการเตรียมงานมาประชาสัมพันธ์เป็นระยะ ๆ

ภาพที่ 51 การประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต บน www.facebook.com

4.2 ขั้นตอนการฝึกซ้อมและแก้ไขปัญหาในการแสดง (Production)

4.2.1 การฝึกซ้อม

กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงครั้งนี้ เริ่มจากการที่ผู้วิจัยพยายามสร้างสรรค์บท ช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2555 โดยการนำกวีนิพนธ์ที่คัดเลือกจากหนังสือ*คีตาภูษลี หิ่งห้อย นกเถื่อน และจันทร์เสี้ยว* ร้อยเรียงกันเป็นเรื่องราว แต่พบว่าความงดงามของบทกวีไม่ลงตัวและสื่อ ได้ไม่ตรงแนวคิดนิเวศวิทยาแนวลึก จึงได้ประชุมหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษาและคณะ ได้แก่ รศ. ถิรพันธ์ อนุวัชศิริวงศ์ อ.ลักษณะนัยน์ ทรงเสียงไชย และ อ.จุฑารัตน์ การะเกตุ เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2555 จนสามารถเลือกบทกวีที่จะนำมาใช้คือใช้บทกวี “ไอ้โลกที่รัก” เป็นแกนหลักและมีบทกวีอื่น ๆ เสริม ลำดับการร้อยเรียง และที่ประชุมได้สรุปรูปแบบการนำเสนอ (production design) ว่า สีลา การเคลื่อนไหว (movement) น่าจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของการแสดงและแนะนำการ ประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำบทกวีมาวิเคราะห์ต่อในรายละเอียด และออกแบบ องค์ประกอบของภาพรวมบนเวทีไว้คร่าว ๆ ก่อนจากนั้นจึงเริ่มดำเนินการติดต่อผู้ประดิษฐ์ท่าเต้น คือ อ.ปอวรชัม ยอดเนร เพื่อออกแบบท่าทางในแต่ละช่วงของการแสดง ผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนิน นาฏศิลป์ตะวันตกและมีประสบการณ์การแสดงประกอบบทกวีที่สาขาวิชาสื่อสารการแสดง คณะ นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้สร้างสรรค์ไว้ต่อเนื่องหลายปี

ในช่วงเวลาเดียวกันนั้น ผู้วิจัยได้ติดต่อนักแสดง โดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นคือ มีพื้นฐานทางการเต้นและการแสดง โดยใช้วิธีติดต่อนักแสดงก่อนได้แก่ นิโบล วงศ์ภัทรนนท์ นิสิต ปริญญาโท กลุ่มวิชาการสื่อสารเชิงสุนทรียะและบันเทิงคดี พร้อมสละเวลามาช่วยงาน สำหรับ นักแสดงหญิงอีกคนติดต่อนักแสดงกะทันหันจึงแนะนำ ชนิษฐา บุตรเจริญให้ ส่วนนักแสดงชาย ค่อนข้าง หายาก เพราะคนที่รู้จักและมีคุณสมบัติดังกล่าวจะติดงานที่จะกระทบกับการซ้อม จึงเป็นการ แนะนำคนรู้จักให้ผู้วิจัยอีกที

ผู้อ่านบทกวีนั้น ผู้วิจัยรู้จัก อ.อนรรฆอร บุรมัธยานนท์ เพราะเคยร่วมงานกันตั้งแต่ การแสดงเรื่อง*จันทร์เสี้ยว* จึงเห็นว่าเหมาะสมกับการเป็นผู้อ่านบทกวี จึงติดต่อขอให้มาร่วมงาน ด้วย และผู้วิจัยได้ติดต่อทีมงานในเบื้องต้นไว้ 1 คน คือ เวลา อมตธรรมชาติ เพื่อช่วยถ่ายภาพตอน ฝึกซ้อม และควบคุมเครื่องโปรเจกเตอร์ในวันแสดง เมื่อได้นักแสดงและทีมงานแล้วผู้วิจัยจึง

ตรวจสอบวันเวลาว่างของแต่ละคนเพื่อสรุปเป็นตารางซ้อม ซึ่งจะใช้เวลา 3 สัปดาห์ก่อนการ
แสดงในวันที่ 20 -21 เมษายน 2555

ในช่วงระหว่างเดือนมีนาคม 2555 เป็นช่วงเตรียมการของผู้วิจัย ทั้งการออกแบบ
ลีลาการเคลื่อนไหว รวมไปถึงการจัดเตรียมเครื่องแต่งกายสำหรับนักแสดงด้วยการประชุมกับคุณ
จุฑารัตน์ ภาวะเกตุ ถึงหลักการออกแบบ และเลือกรูปแบบเครื่องแต่งกายจากภาพร่างที่คุณ
จุฑารัตน์ออกแบบมา หลังจากนั้นผู้วิจัยและคุณจุฑารัตน์จึงไปเลือกซื้อวัสดุด้วยกันที่ตลาดสำเพ็ง
และพาหุรัด เพื่อนำมาตัดเย็บตามแบบนั้น ซึ่งแล้วเสร็จประมาณต้นเดือนเมษายน 2555

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้ขอคำปรึกษาเรื่องดนตรีประกอบจากอ.อาภาวี เศตะ
พรหมณ์ อาจารย์พิเศษด้านดนตรีตะวันตก สาขาวิชาสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลง
กรณ์ ได้ให้คำแนะนำในการเลือกเครื่องดนตรี เทคนิคการใช้อุปกรณ์ รวมไปถึงการสร้างสรรคงานให้
น่าสนใจ และในช่วงปลายเดือนมีนาคม 2555 การเริ่มประชาสัมพันธ์การแสดงรวมถึงได้ปรึกษ
ากับ อ.ลักษณะันย์ ทรวงเสียงไทย เกี่ยวกับวันที่จะติดตั้งไฟและออกแบบแสงในสถานที่สำหรับแสดง
รวมถึงการหาทีมงานมาช่วยในด้านแสงด้วย

เมื่อถึงต้นเดือนเมษายน 2555 คือช่วงเวลาการซ้อม ผู้วิจัยและนักแสดงจึงได้ตีความบท
ร่วมกัน และอธิบายภาพรวมที่จะเกิดบนเวทีให้แก่นักแสดงโดยใช้แผนภาพ แต่เนื่องจากนักแสดง
ชาย 1 คนติดงานด่วนในวันจัดแสดง ไม่สามารถเลี้ยงได้ ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องคัดเลือกนักแสดงใหม่
และตีความบทกวีนอกรอบร่วมกับนักแสดงที่มาแทนและผู้อ่านบทกวีในวันที่ 10 เมษายน 2555

ภาพที่ 52 บรรยากาศการตีความบทร่วมกัน

ในการพัฒนาลีลาการเคลื่อนไหวพร้อมกับนักแสดง ได้ใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ทั้งในการฝึกซ้อมและปรับแก้ท่าทางต่าง ๆ ไปพร้อมกัน เป็นที่น่าสังเกตว่า การที่นักแสดงมีพื้นฐานเรื่องการเดินทางและการแสดงอยู่แล้ว พร้อมด้วยความทุ่มเทในการฝึกซ้อมทำให้การจดจำท่าทางต่าง ๆ ได้รวดเร็ว แต่ในเบื้องต้นของการซ้อมนักแสดงยังไม่อาการเกร็งกันอยู่บ้าง แต่ฝึกซ้อมไป ความคุ้นเคยในท่าทางและความคุ้นเคยกับนักแสดงด้วยกันจึงมีมากขึ้น

ระหว่างการซ้อมในสัปดาห์ที่ 2 อาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้คำแนะนำว่าควรจะเพิ่มการเดินทางประกอบแทรกไปโดยที่ไม่มีการอ่านบทกวี คุณนิโบลจึงได้ช่วยออกแบบท่าเต้นทั้งให้ 2 ช่วงด้วย โดยท่าเต้นชุดแรกประดิษฐ์ขึ้นและฝึกซ้อมกันเลย แต่ท่าเต้นอีกชุดคุณนิโบลขอเวลากลับไปขบคิดและออกแบบ แล้วจึงนำมาฝึกซ้อมให้ในการซ้อมครั้งต่อไป

ภาพที่ 53 บรรยากาศการซ้อมในสัปดาห์ที่ 2

ในการซ้อมสัปดาห์สุดท้าย อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการวิทยานิพนธ์ มาร่วมดูการซ้อมอย่างใกล้ชิด และให้คำแนะนำในการปรับแก้ไขจุดที่ยังไม่ลงตัวอยู่ ทั้งการเพิ่ม-ลดลีลาการเคลื่อนไหวต่าง ๆ การปรับแก้ตำแหน่งของนักแสดง และการกระจายบทพูดให้นักแสดงคนอื่น ๆ เมื่อมีการซ้อมตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องค้นพบว่า การอ่านบทกวียังมีความเร็วเกินไป จึงทำให้การแสดงไม่มีช่วงผ่อนคลาย รวมถึงมีการปรับให้นักแสดงประกอบพูดบทกวีสั้น ๆ แทนการฉายสื่อผสมอย่างเดียว สำหรับนักแสดงนำและผู้อ่านบทกวีเพิ่มบทสนทนาและการกระทำเพื่อสื่อถึงความสัมพันธ์ในฐานะเป็นจิตใต้สำนึกกัน ภาพการซ้อมโดยรวมของการแสดงจึงมีความน่าสนใจมากขึ้น

การฝึกซ้อมกับดนตรีนั้น เนื่องจากนักดนตรีไม่สามารถมาซ้อมได้ตาม กำหนดการซ้อมเดิม ผู้วิจัยจึงเดินทางไปพบ เพื่อไปอธิบายลักษณะของการแสดง รวมถึงบันทึก เสียงดนตรีเพื่อมาฝึกซ้อมในเบื้องต้น ในวันที่ 18 เมษายน 2555 ก่อนที่นักดนตรีจะได้มาซ้อมจริง

ในการซ้อมวันที่ 19 เมษายน 2555 ภาพรวมของการฝึกซ้อมการแสดง หลังจากปรับแก้จากเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2555 การแสดงมีความลื่นไหลและดูน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยย้ำเตือนให้นักแสดงแสดงอารมณ์ออกทางสีหน้าให้ชัดเจนมากขึ้น ส่วนเรื่องดนตรีสำหรับการ ซ้อมใหญ่รอบแรก ผู้วิจัยยังรู้สึกว่เสียงดนตรีมีความดังเกินไปและรบกวนการอ่านบทกวี ในการ ซ้อมใหญ่รอบที่สอง จึงเปลี่ยนให้บางช่วงเงียบหรือการบรรเลงดนตรีที่ไม่มีลูกเล่นในการเป่ามาก เพื่อไม่ให้องค์ประกอบทั้งหมดบนเวทีดึงความสนใจซึ่งกันและกัน

ภาพที่ 54 บรรยากาศการซ้อมใหญ่ วันที่ 19 เมษายน 2555

4.2.2 วันแสดงสู่สาธารณะ

การแสดงจัด 3 รอบ โดยเริ่มจากการเก็ร็นำถึงโลกทัศน์และชีวทัศน์ของรพินทร นาถ ฐากูร และกล่าวถึงการแสดงเกี่ยวกับที่มาและสารที่นำเสนอ รวมประมาณ 15 นาที ต่อด้วยการแสดงร่วมสมัยประมาณ 30 นาที และเสวนาหลังการแสดงประมาณ 45 – 60 นาที โดยมี รายละเอียดแต่ละช่วง ดังนี้

1. การเก็ร็นำก่อนการแสดง

ในทูลรอบของการแสดงทั้งสองวัน ก่อนจะเริ่มเข้าสู่การแสดงร่วมสมัยเรื่อง “ไอ้โลกที่รัก” จะเริ่มต้นด้วยการเกริ่นนำเพื่อให้ผู้ชมได้รู้จักรพินทรนาถ ฐากูร และผลงานโดยสังเขป และนำเข้าสู่แนวคิดของการแสดงร่วมสมัยในครั้งนี้ ทั้งนี้จะแบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ การกล่าวถึง ประวัติศาสตร์ ๗ และบทกวีทั้งของรพินทรนาถและบทกวีที่ได้รับแรงบันดาลใจจากรพินทรนาถ และกล่าวถึงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการแสดงร่วมสมัย “ไอ้โลกที่รัก” โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) การกล่าวถึงรพินทรนาถ ฐากูร และผลงานโดยสังเขป นำเสนอโดย รศ. ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ ในฐานะผู้สนใจศึกษางานของรตนกวีท่านนี้ สาระสำคัญที่กล่าวทูลรอบ จะขึ้นต้นด้วยถ้อยคำของรพินทรนาถ ฐากูร ที่กล่าวว่า

“ข้าพเจ้าหลับและฝันว่า ชีวิตคือความเบิกบาน

ข้าพเจ้าตื่นและเห็นว่า ชีวิตคือการรับใช้

ข้าพเจ้าลงมือทำ และพบว่า การรับใช้คือความเบิกบาน”

ถ้อยวจีข้างต้นนี้สะท้อนชีวิตทัศน์ของท่าน ในฐานะกวี นักปรัชญา นักการศึกษา นักมนุษยนิยม นักปฏิรูปสังคม นักฟื้นฟูสังคมชนบท ตลอดอายุขัย (ค.ศ.1861 – 1941) ท่านรังสรรค์ผลงานมากมาย ได้แก่ กวีนิพนธ์และบทประพันธ์จำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกวีนิพนธ์เรื่อง *คีตาภุชลี* ที่ส่งผลให้ท่านเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในระดับสากล จากที่เขียนขึ้นเป็นภาษาเบงกอล และแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วยตัวเอง จนได้รับรางวัลโนเบล สาขาวรรณกรรม ในปี ค.ศ. 1912 ซึ่งนับเนื่องความยาวนานของผลงานชิ้นนี้ได้ถึงหนึ่งศตวรรษพอดี และเป็นชาวเอเชียคนแรกที่ได้รับรางวัลดังกล่าวนี้ นอกจากนี้ท่านได้สร้างโรงเรียนได้ร้อมไม้ที่ชื่อว่า ศานตินิเกตัน อันเป็นโรงเรียนที่มีแนวทางการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ของความเป็นมนุษย์ (ดังจะศึกษาแนวคิดและแนวทางการดำเนินงานของท่านได้จากหนังสือชื่อ *โรงเรียนไต้ร้อมไม้*) และต่อมาก็คือ มหาวิทยาลัยวิศวภารตี トラบถึงปัจจุบันนี้ อีกเกียรติคุณหนึ่งที่น่าสนใจ ท่านน่าจะเป็นบุคคลเพียงคนเดียวในโลกที่ประพันธ์เพลงชาติของ 2 ประเทศด้วยกัน ได้แก่ บังคลาเทศ และอินเดีย ที่หมายมุ่งให้ประชาชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

นอกจากนี้แล้ว ยังได้นำข้อความจากผลงานของรพินทรนาถ ฐากูร มา
แสดงให้ผู้ชมได้รับสัมผัสจากต่างกรรมต่างวาระ โดยในแต่ละรอบก็จะเลือกสรรข้อความที่ต่างกัน
ออกไป เนื่องจากข้อจำกัดในด้านเวลา และต่อไปนี่คือข้อความที่ได้เลือกสรรมา

ก) เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ต่อโลกในปัจจุบันและอนาคต

“พรมแดนทางภูมิศาสตร์หมดความสำคัญลงไปในโลกสมัยใหม่ ประชาชนใน
โลกใกล้ชิดกันมากขึ้น เราต้องตระหนักในสิ่งนี้และเข้าใจว่าความใกล้ชิดต้องมีพื้นฐานมา
จากความรัก... โลกตะวันออกและตะวันตกต้องร่วมมือกันแสวงหาความจริง”

จากสรรนิพนธ์เรื่อง “ชาตินิยม” ค.ศ.1917

“ขอให้สิ่งที่คุณเหมือนจะเป็นอุปสรรคกลายเป็นหนทางและขอให้เราวมกันเข้า
มิใช่ทำเช่นนั้นทั้งๆ ที่เรามีความแตกต่างกัน แต่ทำโดยอาศัยความต่างต่างนั้น...ขอให้
มนุษย์ทุกเชื้อชาติรักษาลักษณะเฉพาะของตนและยังมารวมกัน มิใช่ในความเหมือนกันที่
ตายแล้ว แต่ในความเป็นเอกภาพที่มีชีวิต”

จากวาทะของ รพินทรนาถ ฐากูร ค.ศ.1924

ข) เกี่ยวกับทัศนะต่อการศึกษาของเด็กและเยาวชน

“ในการจัดการศึกษานั้น ความสามารถในการให้เหตุผลของมนุษย์ ต้องได้รับ
การอุ้มชูให้เจริญขึ้น เพื่อว่ามันจะยอมให้จิตมีอิสรภาพในโลกของสัจจะ ยอมให้มี
จินตนาการในโลกของศิลปะ และยอมให้มีความเห็นอกเห็นใจในโลกของความสัมพันธ์
ระหว่างมนุษย์ ข้อหลังนี้สำคัญยิ่งกว่าการเรียนรู้สภาพทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศ”

“เท่าที่ผ่านมา การศึกษาขาดอุดมคติ ตรงที่การศึกษาเป็นเพียงการฝึกฝนปัญญา
ของมันสมองซึ่งไม่มีความลุ่มลึกด้านความรู้สึก ความต้องการเพียงประการเดียวที่ปรากฏ
ขึ้นในใจของผู้รับ การศึกษาเช่นนี้ คือความทะเยอทะยานเพื่อประสบความสำเร็จในโลก
หาใช่ความต้องการที่จะเข้าถึงมาตรฐานความเต็มเปี่ยมข้างใน ไม่ใช่การที่จะได้รับความ
หลุดพ้นจากอึดอัดตัวตนอย่างใดทั้งสิ้น”

จาก “โรงเรียนไต้ร่มไม้ : โลกทั้งผองพบรวงรังที่ปักพียง” แปลโดย ‘พยัคฆ์เดช’

ค) เกี่ยวกับทัศนคติในเชิงบูรณาการนิยาม (นิเวศวิทยาแนวเล็ก)

“ผู้ที่ไม่อาจเข้าถึงอิสรภาพภายในตนเองจะสูญเสียอิสรภาพในโลกภายนอกด้วย พวกเขาไม่ตระหนักถึงหน้าที่อันแท้จริงของมนุษย์ นั่นคือการแปรสิ่งที่เป็นไม่ได้ให้เป็นไปได้ ด้วยความสามารถของตนเองที่จะสร้างปาฏิหาริย์ และไม่จำกัดตนเองกับสิ่งที่เคยเป็นมา แต่มุ่งไปข้างหน้าสู่สิ่งที่ต้องเป็นไป”

“สัจธรรมจริงแท้ของโลกนี้มีความหมายสำคัญยิ่งสำหรับมนุษย์

เราดำรงอยู่ในธรรมชาติอย่างอิสระเต็มที่

และสร้างความรู้สึกร่วมสัมพันธ์กับธรรมชาติทุกขณะ

ไม่ใช่เพียงด้วยความอยากรู้อยากเห็นทางวิทยาการ

หรือความละโมภในความได้ประโยชน์ทางสารวัตถุ

แต่หยั่งรู้ด้วยความรัก ความเข้าใจ เห็นใจ ด้วยความชื่นชมและสงบสุข”

จากปรัชญานิพนธ์สาธนา ค.ศ.1914

ในส่วนที่มีอิทธิพลต่อนักประพันธ์ไทย ได้ยกเอาคำกลอนของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่ได้นำเรื่องสั้นๆ ของรพินทรนาถ ฐากูร ที่สะท้อนถึงความเข้าใจในธรรมชาติและจินตนาการของเด็ก มาถ่ายทอดเป็นคำประพันธ์ด้วยฉันทลักษณ์ของกลอนสุภาพ มาอ่านให้ผู้ชมได้รับฟัง ดังนี้

เรื่องสั้นวันเด็ก

ท่านรพินทรนาถ นักปราชญ์ใหญ่

ได้เล่าเรื่องราวไว้ ว่าวันหนึ่ง

เด็กน้อยนั่งดูฟ้า พารำพียง

อยากจะไปให้ถึง ที่สุดฟ้า

พลันชนนกลีขาว ค่อยคว้างหล่น
 ร่วงลงริมร่มสน บนเนินหญ้า
 เด็กน้อยดีใจ รีบไขว่คว้า
 หยิบขึ้นมาปิดแก้ม แยมยีนดี
 “แน่แล้ว นี่ ปุยเมฆละมุนละไม
 จากฟ้าไกล ร่วงถลา มาถึงนี่
 ช่างสะอาด บอกบาง ออกอย่างนี้
 ใครจะมีโชคบ้าง เหมือนอย่างเรา”
 ดีใจได้ของดีพิเศษสุด
 มีค่ากว่ามงกุฎก็ร้อยเท่า
 เด็กน้อย หยิบกลีบเมฆอันบางเบา
 รีบวิ่งคืนสู่เหย้าในทันใด
 ร้องเรียกแม่ “แม่ แม่ ... แม่จ๋า
 ... แม่มาดูซิ เห็นไหม
 ทายซิว่าของดีนี่อะไร”
 หนูเก็บได้ให้แม่ ... แม่ดูซิ”
 เด็กน้อยย่องมายังข้างหลังแม่
 “แม่ต้องชอบแน่แน่ ... แม่ดูสิ ...”
 ชนนกปิดแก้มแม่ค่อยแจ๊ะจี้
 เด็กน้อยยิ้มแก้มปริดีใจนัก
 แม่กำลังทำงานอันหนักหนา
 ดึงชนนกระซอกมาแล้วปาบัก
 “ไปเก็บของอะไรมาไม่น่ารัก
 ไม่รู้จักชนนสกปรกจริง!”
 นับตั้งแต่นั้นถึงบัดนี้
 เด็กน้อยได้อะไรดีมีค่ายิ่ง

ไม่ให้แม่ได้รู้ดูติดัง

... เราทอดทิ้งเด็กของเรามากเท่าไร

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ศ 7 ม.ค. 2543

บันดาลใจจากเรื่องสั้น ๆ ของรพินทรนาถ

สุภากร

อีกตัวอย่างหนึ่ง ที่กวีไทยได้รับความบันดาลใจจากปรัชญา-กวีนิพนธ์ เรื่องคิตาญชลี ในช่วงที่กล่าวถึงทัศนะต่อ “พระเจ้า” ขอความจากตอนที่ 11 ในคิตาญชลี มีดังนี้

“หยุดการท้อบ่นภาวนานั่นเสียเถิด! ท่านกำลังกราบกรานอยู่ในมุมมืดของ
เทวาลัย นั้น! ลืมตาขึ้นมองสิ!

พระเจ้าผู้เป็นเจ้าไม่ได้ประทับอยู่ที่นี้หรอก!

โน่น ! พระองค์กำลังรำแดงอยู่กับชาวนากลางผืนดินแดนแต่กระแหง ทรงปะปนอยู่
กับเหล่ากรรมกรที่กำลังทุบหินกลางถนน ทรงร่วมใช้ชีวิตอาบเหงื่อต่างน้ำเคียงบ่าเคียง
ไหล่กับกรรมกรและชาวนากลางสายฝน

และแสงแดดจนพัสดราของพระองค์เปื้อนสกปรกด้วยฝุ่นดินหมดแล้ว ท่านเห็นบ้างไหม

เปลื้องเสื้อผ้าอันงดงามคู่สูงค่าของท่านออกเสีย! ลงไปสิ! ลงไปร่วมลุยตมจมโคลน
อันสกปรกกับพระองค์

ศักดิ์สิริ มีสมสืบ ได้เล่าว่าวันหนึ่งได้ไปไหว้พระที่วัดพระพุทธรชินราช
พิษณุโลก พบเห็นคนจำนวนมากกราบไหว้เพื่อขอโน้มนขอธิ แทนการลงมือกระทำด้วยความ
พากเพียร และเข้าถึงซึ่งพระธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้จินตนาการถึงการ
“หนี” จากผู้คนไปขององค์พระ

“หนี”

ดวงธูปวูปแดง แสงโหย	ควันโรย โขยฟูง คลั่งแผ่
พืมพำ จีมงำ งอแง	มีแต่ร้องขอ ไม่พอเติม
กลั่นใจเนา ๆ เคล้าคลั่งอยู่ฟูงชาน	นอกวิหาร แผงหวยกระพือเหิม
ละครเล่า ก็ร้องรำ อยู่เรื่องเดิม	แถมเหิมเกริม มากรายใกล้ไม่ยำเกรง
ไม่มีใจสักดวงที่นิ่งฟัง	โลกะลั่น สั่นระฆังอยู่ห่างเหง
โมหะฟูง คลั่งคลั่ง ละล้งละเลง	พาอ้างว้าง วังเวงในวุ่นวาย
ท่านจึง ลูกพรอดยีนในคืนหนึ่ง	คืนซึ่ง เดือนดับ ดาวหาย
หลังคากระเบื้องเปรี๊องปร่างคว้างกระจาย	ปลิวร่อนว่อนววยโรยเว้งฟ้า
แทงทะลวง เสียรท่านทะเลใฝ่	ท่านเงนโงนโทนโท แล้วก้าวขา
ซ้ายย่างขวาย่าง ปางลีลา	ก้าวเดินตรงมายังท่าที่หน้าวัด
เลื่อนลงลับหายสายน้ำน่าน	เหนือสะพานนครศรยามดึกสงัด
พรายฟองผ่องผุด ปุดปุดซัด	ท่านตัดช่อกน้อยแล้ว อำลาเลย
.....ก็ไม่เคยเห็นท่านแต่ไหนไร	ไม่เคยได้ยินสำเนียงเสียงท่านเอ่ย
มาตลอดก็บอดใบ้ ไปอย่างเคย	สายน้ำน่านไหนเคยชุ่นชุ่นนัก

ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ

จากหนังสือ ตู้เพลงลูกทุ่ง

(2) การกล่าวถึงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ดำเนินการโดยผู้วิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ก) บทกวีวรรณกรรมของรพินทรนาถ ฐากูร สะท้อนความเข้าใจในสมบูรณาญาภพของด้านบวกและลบ ซึ่งสอดคล้องอย่างยิ่งกับปรัชญานิเวศวิทยาแนวลึก ด้วยการให้ความสำคัญกับความเสมอภาคของสรรพสิ่งในโลกธรรมชาติที่จะมีชีวิตและเจริญงอกงาม โดยมนุษย์สามารถใช้ประโยชน์จากธรรมชาติเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานเท่านั้น

ข) หนังสือที่มาของกวีนิพนธ์ที่ใช้ในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ได้แก่ ผู้สัญจรนิรันดร (กิติมา อมรทัต แปล), คีตาภูซลี (กฤษณา-เรื่องอุไร กุศลาสัย ถอดความ) และ

นกเถื่อน (ปรีชา ช่อปทุมมา แปล) แก่นสารของการแสดง คือ โลกนั้นเต็มไปด้วยสมบูรณาภาพในความแตกต่างทั้งดีงามและเลวร้าย แต่เมื่อมนุษย์อาศัยอยู่บนโลกนี้อย่างไม่เคารพต่อสมบูรณาภาพนั้น ความเกื้อหนุนกลมกลืนก็ถูกรบกวนและรบกวนให้โลกต้องปรับสมดุลใหม่ กลายเป็นผลกระทบที่เกิดกับมนุษยชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. การแสดง

- รอบที่ 1 วันที่ 20 เมษายน 2555 เวลา 18.00 น. จำนวนผู้ชม 40 คน ปัญหาที่เกิดขึ้นคือบรรยากาศโดยรวมของการแสดงดูหม่นหมองเกินไปและนักแสดงขาดความรู้สึกจากภายใน แผนการการแก้ปัญหาสำหรับรอบต่อไปคือ การปรับแสงบางช่วงให้ดูสว่างสดใสขึ้นและแนะนำนักแสดงว่าให้แสดงความรู้สึกผ่านสีหน้าให้ชัดเจนขึ้น

- รอบที่ 2 วันที่ 21 เมษายน 2555 เวลา 13.00 น. จำนวนผู้ชม 18 คน บรรยากาศโดยรวมของการแสดงดีขึ้นจากการปรับแก้จากรอบที่แล้ว แต่เกิดปัญหาเฉพาะหน้าคือสายที่ควบคุมเครื่องโปรเจกเตอร์ หลุด แสงจากเครื่องไปรบกวนการแสดง ทำให้ต้องแก้ไขด้วยการปิดสวิตซ์ไฟแทน

- รอบที่ 3 วันที่ 21 เมษายน 2555 เวลา 18.00 น. จำนวนผู้ชม 18 คน ปัญหาคือการเปิดให้ผู้ชมเข้าโรงละครช้าเนื่องจากต้องถ่ายภาพการแสดงนอกรอบเก็บไว้เป็นข้อมูล และพลังของนักแสดงลดลงจากรอบที่แล้วอย่างเห็นได้ชัด อาจเกิดจากความเหนื่อยล้าของนักแสดง

3. การเสวนาหลังการแสดง

การเสวนาดำเนินรายการโดย รศ. ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ และคำถามสำหรับการเปิดให้ร่วมแสดงความคิดเห็นจะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ชมและทีมงานแสดงความคิดเห็นได้อิสระ ดังนี้

- หลักการและแนวคิดในการสร้างสรรค์การแสดง รวมถึงปรัชญาที่ได้เรียนรู้จากการทำงานโดยถามผู้วิจัยและทีมงาน

- ความพึงพอใจต่อการแสดง โดยถามผู้ชมทั่วไปและผู้เชี่ยวชาญ
- การรับรู้ปรัชญาวิเศษวิทยาแนวคิดที่ปรากฏในการแสดง โดยถามผู้ชมทั่วไปและผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น
- ข้อเสนอแนะต่าง ๆ

ก่อนการแสดงความคิดเห็น สิ่งที่สำคัญคือต้องให้ผู้ชมแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับข้อสรุปรวมถึงอาชีพหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพราะสิ่งนี้มีผลต่อมุมมองและการเข้าใจต่อปรัชญา จะช่วยให้ผู้วิจัยเห็นแนวโน้มหรือข้อสังเกตที่น่าสนใจ โดยรายละเอียดในการเสวนาจะอยู่ในหัวข้อถัดไป

4.3 ผลตอบรับและทัศนคติของผู้ชมต่อการแสดง (Post Production)

การศึกษาทัศนคติของผู้ชมต่อการแสดงร่วมสมัย “ไอ้โลกที่รัก” ทั้งผู้ชมประเภทผู้เชี่ยวชาญและผู้ชมที่เป็นบุคคลทั่วไป เป็นการดำเนินงานในส่วนที่ผู้วิจัยทำงานติดตาม เพื่อนำข้อมูลมาใช้เรียบเรียงเขียนงานวิจัยในส่วนของทัศนคติของผู้ชม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลมาใช้เรียบเรียงเขียนงานวิจัยในส่วนของทัศนคติของผู้ชม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการเสวนาหลังการแสดงทั้ง 3 รอบ และนำข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ชม จำนวน 76 ชุด มาบันทึกลงในโปรแกรมสถิติประยุกต์ (SPSS) เพื่อประมวลผลเชิงสถิติ โดยนำผลที่ได้รับนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ทัศนคติจากการเสวนาจากผู้ชมจำนวน 27 คน ประกอบด้วย นักสังคมศาสตร์จำนวน 3 คน นักวิชาชีพด้านการแสดง/ การละคร จำนวน 5 คน นักวิชาการด้านการแสดง/ การละครจำนวน 1 คน นักวิชาชีพด้านวรรณกรรมรพินทรนาถ สุภากร จำนวน 1 คน นักสิ่งแวดล้อม 1 คน และผู้ชมทั่วไป 16 คน

2. ทัศนคติจากแบบสอบถาม

โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 ทัศนคติจากการเสวนา

1. ทัศนคติต่อสุนทรียภาพในการแสดงร่วมสมัย “ใช้โลกที่รัก”

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ชมทั่วไปแสดงทัศนคติต่อสุนทรียภาพในการแสดง สามารถแยกกลุ่มได้ตามการอ้างอิงถึงองค์ประกอบในการแสดง ได้แก่ ประเด็นในการนำเสนอ ภาพรวมของการแสดง ดนตรีประกอบ และสื่อผสม โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ประเด็นในการนำเสนอ

งานวรรณกรรมของรพินทรนาถ ฐากูรนั้นอุดมด้วยปรัชญาแห่งบูรณาภาพอยู่แล้ว แต่การนำเอามาสร้างสรรค์เป็นการแสดง ถือเป็นเรื่องยากทั้งในการสื่อสารประเด็น เนื้อหา รวมถึงรักษาสุนทรียภาพของบทกวีและการแสดงให้กลมกลืนกัน ดังเช่น อ.สุภาพร โพธิ์แก้ว นักสังคมศาสตร์ และอาจารย์ประจำภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการนำเสนอประเด็นไว้ว่า

“เมื่อสักครู่นำเสนอ ต้องชมก่อนว่า การหยิบกวีมาจากทั้ง 3 เล่ม (หนังสือผู้สัญญาวันรันดร คีตาณูชลี และนกเถื่อน) แล้วสกัดออกมาเรียงร้อยนั้นยาก แต่คิดว่าถ้าผู้ชมตามไปสักพักจะเริ่มจับได้ แล้วจะได้ตัวหลักที่ผู้กำกับอยากให้เราได้รับ อันนี้คิดว่าตัว main key message (สารหลัก) มันไม่พลาด ด้วยวิธีร้อยเรียงและเพิ่มผู้อ่านบทกวีเข้าไปเราชอบมาก คือไม่ mind (ใส่ใจ) ว่าจะมีผลหรือไม่มีผลต่ออรรถรสที่จะรับฟัง แต่มัน twist (สลับ) สายตาเราได้บ้าง

มันทำให้พลังความชัดเจนของบทประพันธ์ของท่านถูกถ่ายทอดออกมา เนื่องจากมันเป็นงานเขียน แล้วมีผู้อ่านบทกวี มันทำให้เรารู้สึกว่าง่ายขึ้นกับการที่จะตามและ wrap (ห่อหุ้ม) ในจุดต่าง ๆ บทเอามาร้อยดีมาก ที่จุดจบมันกลับมาว่า ในที่สุดเราไม่ลืมนึกที่จะอหังการอะไรได้เลยกับโลกใบนี้ มีแต่ต้องนอบน้อมและเรียนรู้ที่จะอยู่”

(สุภาพร โพธิ์แก้ว, เสวนา, 20 เมษายน 2555)

อ.กนกพรรณ อยู่ชา นักวิจัย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาฯ ยังกล่าวว่าเป้าหมายในการประพันธ์กวีนิพนธ์ที่ใช้ในการแสดงแต่ละเล่มของกวีอยู่ในช่วงวัยและบริบทที่ต่างกัน แต่ต้อง

นำมาร้อยเรียงเพื่อสื่อสารภายใต้แนวคิดนิเวศวิทยาแนวคิด ดั้งนั้นการบูรณาการกวีนิพนธ์ทั้ง 3 เรื่องเห็นได้ว่าต้องใช้ความมานะอย่างมาก (กนกพรรณ อยู่ชา, เสวนา, 20 เมษายน 2555)

(2) ภาพรวมของการแสดง

สำหรับรอบการแสดงวันที่ 20 เมษายน 2555 ผู้เชี่ยวชาญในการเสวนา ประกอบด้วยนักวิชาชีพด้านการแสดง/ การละครจำนวน 4 คน จึงมีทัศนะที่เกี่ยวข้องกับการแสดง เป็นส่วนใหญ่ โดยมีความเห็นต่อภาพรวมการแสดงว่า การแสดงขาดช่วงจังหวะเว้นว่างให้ผู้ชมตีความ ต่อกับบทกวี รวมถึงยังขาดความหลากหลายในอารมณ์ของการแสดง ดังที่คุณเกรียงไกร พุเกษม นักแสดงอาชีพ และคุณสายฟ้า ตันธนา นักแสดงและผู้กำกับละครเวที ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า

“ผมแทบจะไม่ได้อ่านงานเลยด้วยซ้ำ บางทีมันตามไม่ทันจริงๆ แล้วก็ด้วย ภาพ จังหวะของเรื่อง อาจจะเป็นเพราะว่าเขาตีความว่า ความงาม มันก็คือความ งาม ความดี ทุกอย่างมันเลยดูบวกไปหมด”

(เกรียงไกร พุเกษม, เสวนา, 20 เมษายน 2555)

“ผมก็ไม่ค่อยรู้เรื่องเท่าไร จากตรงนี้ชอบบทที่นำมาพูดเป็นหย่อม ๆ (บทกวีจากหนังสือนกเถื่อน) แต่โดยรวมก็รู้สึกว่ามีอะไรที่สามารถเกลา สามารถ เพิ่มเติมได้ ที่ให้มันพัฒนาไปกว่าเดิม บางทีก็รู้สึกมีอะไรที่เราารู้สึกแย่งสายตาไป”

(สายฟ้า ตันธนา, เสวนา, 20 เมษายน 2555)

จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการแสดง/ การละครสอดคล้องกับ ข้อคิดเห็นของนักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ คือ อาจารย์สุภาพร โภธิแก้ว ที่ให้ความเห็นว่าภาพรวม ทางการแสดงนั้นยังขาดมิติที่หลากหลายทางอารมณ์ของความเข้าใจโลก ข้อคิดเห็นเป็นดังนี้

“เรารู้สึกว่า อารมณ์ทั้งหมด รู้สึกว่ามันมีความรวดเร็วเกินไปนิดสำหรับ อารมณ์ที่ถ่ายออกมา ในทัศนะของเรา มันไม่ใช่อารมณ์ที่ถ่ายออกมาแบบรินทร์ ดจริง ๆ มันเป็นความเข้าใจ แต่จากสีหน้าของนักแสดงมีหลายตอนที่มันเป็น ลักษณะของ Sorrow (เศร้า) มันปวดร้าวเกินไป”

(สุภาพร โปธิแก้ว, เสวนา, 20 เมษายน 2555)

ผู้เชี่ยวชาญด้านการแสดง/ การละครอีก 2 ราย ได้แก่คุณรัชย์อภากาศ ต้นศิริวัลลภ แนะนำว่านักแสดงควรมีความรู้สึกออกมาจากภายใน (รัชย์อภากาศ ต้นศิริวัลลภ, เสวนา, 20 เมษายน 2555) และคุณจตุพร สุวรรณสุขุม แนะนำว่าให้นักแสดงแสดงออกทางสีหน้าให้ชัดเจน ทั้งสุขหรือเศร้าให้หลากหลายตามอารมณ์ของบทกวี (จตุพร สุวรรณสุขุม, เสวนา, 20 เมษายน 2555) ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของอาจารย์สุภาพร โปธิแก้ว ที่ว่า

“จริง ๆ แล้วระตุกมุขปาก ยิ้มนิด ๆ อะไรอย่างนี้บ้างก็ได้ ช่วงรู้สึกเยาะหยันเลยไม่พุ่ง มันมี *dialogue* (บทสนทนา) 2-3 ครั้งที่พูดตรงนี้ มันมี *sense* (ความรู้สึก) ของความเยาะหยัน เท่าที่ตีความก็มีออกมา แต่ว่ามันเหมือนยังไม่พุ่ง คิดว่ารอบต่อ ๆ ไป ถ้าเราดันแล้วจะเห็น *variation* (ความหลากหลาย) ของอารมณ์ที่อยู่ใน *scene* (ฉาก) ประโยคนั้นต้องเยาะหยันมากขึ้น ส่วนคนที่พูด ‘ผู้ยุ่งอยู่กับการสร้างความคิด มักไม่มีเวลาเพื่อจะทำตัวเองให้เป็นคนดีกับเขาด้วยเลย’ ประโยคนั้นต้องหยันให้แรง แล้วมันจะชนลูกชู้เลย กับประโยค ‘ควั่นไฉ่อดกับท้องฟ้า ชี้อ้าคุยเชื่องกับแผ่นดิน ว่ามันทั้งสองเป็นพี่น้องกับอัคคี’ ควรดันออกมาด้วย เพราะเลือกมาเพื่อต้องการให้เยาะหยัน เหมือนกับสังคมตอนนี้ที่สิ่งเล็ก ๆ ก็พูดกันใหญ่เชียว ความจริงแนวคิดของท่านรพีพรนาถ ท่านมีความเยาะหยันแบบนี้อยู่แต่ด้วยซุ่มเสียงที่เข้าใจโลก มันเลยต้องซุ่ม 2 ชั้น แต่ว่าเก่งคะ ที่ทำให้เรื่องที่ยาก ๆ ออกมาตริงผู้ชมได้ ความยาวกำลังดี ไม่ยาวไป”

(สุภาพร โปธิแก้ว, เสวนา, 20 เมษายน 2555)

ด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้การแสดงขาดความลงตัวในเรื่องจังหวะซ้ำเร็ว และการเว้นช่วงเวลาให้ผู้ชมได้ดื่มด่ำกับบทกวี ผู้ชมทั่วไปก็มีความคิดเห็นเช่นเดียวกัน แต่สุดท้ายแล้วการเข้าใจบทกวีจึงต้องการเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์ของแต่ละคน เพื่อให้สามารถติดตามไปได้จนจบการแสดง ผู้ชมทั่วไปได้แก่ คุณธนพร มนูญปิจุ ที่ปรึกษาองค์กรไม่แสวงผลกำไร (NGOs) และคุณธนวรรค์ แก้วทองประจำ อาจารย์สอนภาษาไทยให้ชาวต่างชาติ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับภาพรวมการแสดงที่มีผลต่อการรับรู้ประเด็นเนื้อหา ไว้ดังนี้

“รู้สึกว่ามันเยอะคะ คือคนเป่าก็มี คนเต้นก็มี คนอ่านก็มี ... แต่ว่าหลัง ๆ มันก็ดีขึ้น คือต้องฟังในสิ่งที่อ่านถึงจะเข้าใจว่าต้องการพูดอะไร ช่วงต้น ๆ ไม่เข้าใจ แต่พอกกลาง ๆ เริ่มเข้าใจว่าพูดถึงอะไร การมีอยู่ การดับไป อะไรอย่างนี้”

(ธนพร มนูญปิจุ, เสวนา, 20 เมษายน 2555)

“ตัวเองมีความสนใจปรัชญานิดหน่อย เพราะว่าอ่าน Kahlil Gibran (คาลิล ยิบราน – นักปรัชญา) อยู่ด้วย วันนี้พอดูการแสดงก็จะสร้างความเชื่อมโยงกับงานชิ้นเก่า ในที่นี้ทั้ง 2 ท่านพูดในเชิงเดียวกัน ท่านจะพูดถึงข้อเท็จจริงโดยไม่ได้ระบุลงไปว่าเป็น ศาสนา มนุษย์ หรือสังคม แต่มันรวมกันอยู่ในนั้น ซึ่งเรื่องนี้นำมาเสนอในเชิง media (สื่อ) แบบนี้ยาก เพราะว่าทุกครั้งที่อ่านจะต้องหยุดคิดก่อน แล้วสิ่งนี้มันเป็นทั้งข้อได้เปรียบ และข้อเสียเปรียบสำหรับผู้ชม เพราะว่าถ้ามีการตีความในเชิงสื่อสารมันต้องใช้เวลา

ตัวองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง มันเกิดขึ้นมา ทั้งการเต้น การใช้เสียงกว่าจะ absorb essential (ซึมซับสาระสำคัญ) ที่มันอยู่ข้างในได้ ถ้าเป็นผู้ดูที่ไม่มีความรู้ด้านนี้เลย ในการวิเคราะห์วรรณคดีหรือวิเคราะห์ตัวงาน สุดท้ายแล้วเขาก็ต้องดูเฉย ๆ ว่า อยากจะบอกอะไร ถามว่าถ้าดูอย่างหัวโล่ง ๆ อย่างนั้นก็เข้าใจบ้างในระดับหนึ่ง ตอนที่ดูตามไปช่วงแรก ๆ พยายามจะเชื่อมโยง พยายามที่จะค่อย ๆ catch (จับ) ไปว่าจะเอาประเด็นอะไรเสนอออกมา

แต่โดยรวมพอสิ้นสุดการแสดงรู้สึกพอใจ เพราะสาระสำคัญของข้อความที่นำเสนอเข้าใจเกือบทั้งหมด อาจะยากตรงที่จะต้องแยกประสาตนิดหน่อย สำหรับคนที่ไม่มีประสบการณ์ดูละครเวทีเลย อาจมีร้องบ้าง เต้นบ้าง มีเสียงดนตรีเข้ามาบ้าง”

(ธนวรรธน์ แก้วทองประจำ, เสวนา, 20 เมษายน 2555)

จากทัศนะทั้งของผู้เชี่ยวชาญและผู้ชมทั่วไปข้างต้น นำสู่การปรับการแสดง ในวันเสาร์ที่ 21 เมษายน 2555 ให้มีมิติความหลากหลายทางอารมณ์มากขึ้น ด้วยการปรับการ ออกแบบแสงและสีหน้าของนักแสดง ให้ทั้งสององค์ประกอบมีทั้งความสว่างสดใสและเศร้า หม่นหมอง รวมถึงการลดภาพสื่อผสมฉายประกอบออกจำนวน 1 ภาพ ทั้งหมดนั้นเป็นการ ปรับเปลี่ยนที่สามารถกระทำได้ภายในเวลาอันจำกัด

จากการปรับเปลี่ยนดังกล่าว ทำให้ทัศนะของทั้งผู้เชี่ยวชาญและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อภาพรวมการแสดงในวันที่ 21 มีความแตกต่างออกไป ผู้ที่เสวนาในวันที่ 21 จะมีความ หลากหลายทั้งด้านวัยและอาชีพมากขึ้น ซึ่งจะมีทั้งนักวิชาการด้านการแสดง/ การละคร นัก สังคมศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรม นักศึกษาระดับปริญญาโท และวัยทำงานในสาขาอาชีพ ที่หลากหลาย พบว่าทัศนะต่อภาพรวมดูสวยงามและเพลิดเพลินขึ้น ดังเช่น อาจารย์ประภัสสร จันทรสถิตย์พร นักวิชาการด้านการแสดง/ การละคร และอาจารย์ภาควิชาวาทยุทธศาสตร์และสื่อสาร การแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แสดงทัศนะไว้ว่า

“ภาพรวมของงานเรา รู้สึกว่ามันทำให้สวยก็ได้ เวลาที่จะพูดปรัชญา มัน ทำให้ดูเพลิดเพลินก็ได้ มันทำให้เป็นผู้หญิงก็ได้ เป็นผู้ชายก็ได้ เป็นอะไรก็ได้ อะไรแบบนี้

อย่างดนตรีก็รู้สึกเลยว่า มันต้องไม่ใช่เกิดจากการที่ซ้อม มันต้องมีอะไร ซ่อนอยู่ข้างหลัง ทำนี้มันไม่ได้ถูกทำเพราะเสียงนี้ รู้สึกมันมีความไม่เป๊ะ (พอดีกัน) อยู่ แต่ความไม่เป๊ะมันกลับเท่ รู้สึกว่าดนตรีมันไม่ได้ถูกวางมาว่าต้องเหมือนกัน ทุกรอบ หรือว่าต้องเป็นยังไง มันมีความสดของมัน

มันก็ synchronize (เชื่อมโยง) ทุกอย่าง ทั้งบทที่เลือก ดนตรี ท่าทาง แต่ ก็เห็นด้วยกับบางช่วง แต่เราเข้าใจข้อจำกัดที่ว่า non verbal (อวัจนภาษา) หรือ ลีลาการเต้นต่าง ๆ มันไม่สามารถทำงานได้สม่ำเสมอ เพราะมันเป็นการ เคลื่อนไหว ฉะนั้นบางจังหวะมันจะมีความมาก ความน้อย บางจังหวะมันจะมี ช่วงที่ใช่ ช่วงที่ไม่ใช่ แต่บางทีก็เยอะไปเปล่า ซึ่งถ้าดูบ่อย ๆ เราจะชิน จะรู้”

(ประภัสสร จันทรสถิตย์พร, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

จากทัศนคติข้างต้น การแสดงที่ปรับแก้แล้วทำให้ดูสบายขึ้นเมื่อเทียบกับรอบวันที่ 20 แต่ยังคงมีความไม่ลงตัวในการสร้างเอกภาพการนำเสนออยู่ ผู้ชมทั่วไปบางส่วนในรอบวันเสาร์ที่ 21 มีทัศนคติที่ดีต่อภาพรวมการแสดง ด้วยเห็นว่าการแสดงมีความสวยงาม ทั้งยังมีส่วนสำคัญในการทำความเข้าใจประเด็นสำคัญของบทกวีด้วย เช่นทัศนคติของระดับนิสิตปริญญาโทจำนวน 5 ราย คือ คุณรรรยา บุญกลิ่น และคุณภิญญาดา ธิติกุลมาศ นิสิตกลุ่มวิชาการสื่อสารเชิงสุนทรีย์และบันเทิงคดี และคุณปณิชา เต็มहन นิสิตกลุ่มวิชาการผลิตข่าวและสารคดี คุณเยาวภา บุญนาค และคุณธนวัฒน์ เดชผล นิสิตกลุ่มวิชาการจัดการการสื่อสารแบบบูรณาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีทัศนคติแต่ละบุคคลดังนี้

“ถ้าฟังแต่บทกวีอย่างเดียว มันก็อาจจะเข้าใจยาก แต่พอมีการแสดงเข้ามา มันทำให้เราเข้าใจมากขึ้น สวยดีค่ะ ทุกอย่างมันก็ไปด้วยกัน แล้วก็ทำให้เราเข้าใจมากขึ้น”

(รรรยา บุญกลิ่น, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

“รู้สึกประทับใจค่ะ กับถ้อยคำด้วย แล้วก็ประทับใจกับการแสดงซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้ถ้อยคำให้เราเข้าใจมากขึ้น ทั้งสายตาของนักแสดงและเสียงเพลง”

(ภิญญาดา ธิติกุลมาศ, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

“องค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะแสง เสียง นักแสดง แววดา ท่าทาง องค์ประกอบโดยรวมคิดว่ามันกลมกลืนกัน ถึงแม้ว่าประโยคในบทพูดบางอย่าง เราอาจจะไม่เข้าใจได้ทั้งหมด แต่ด้วยท่าทางสีหน้า อารมณ์ที่สื่อออกมา มันทำให้เราเข้าใจความหมายโดยรวมของเรื่องนี้ได้ค่ะ ชอบค่ะ”

(ปณิชา เต็มहन, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

“สิ่งที่สำคัญมันคือการตีความจากสารที่ทางผู้ประพันธ์ได้ส่งออกมา แต่ที่นี้เวลาที่เราจะส่งสารออกมาต่อผู้ชม ชื่นชมว่านักแสดงทำได้ดี การออกแบบ การแสดงทำได้ดีมากนะคะ ชอบในเรื่องของเสียงและแสงมีส่วนช่วยให้การแสดง มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น แต่ว่าถ้ามองอีกมุมหนึ่งว่า ถ้าไม่มีเสียงเข้ามาประกอบ โดยส่วนตัวเห็นว่า นักแสดงกับเนื้อหา เพียงพอแล้วที่จะสื่อความหมาย”

(เยาวภา บุญนา, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

“เนื้อหาค่อนข้างเข้าใจยาก สำหรับคนที่อาจจะไม่ได้สนใจด้านนี้กับการทำสื่อการแสดง มันทำให้เข้าใจอารมณ์ของเรื่องมากขึ้น เข้าใจง่ายขึ้น บางทีถ้าเราฟังแล้วไม่เข้าใจ ก็ดูไปด้วย มันทำให้เราเข้าใจมากกว่าเดิม”

(ธนวัฒน์ เดชผล, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

นอกจากผู้ชมในวัยศึกษาแล้ว ผู้ชมทั่วไปในวัยทำงานอีก 3 ราย ก็มีทัศนะไปในทางเดียวกัน ได้แก่ คุณจันจิรา เกลี้ยงประไพ พนักงานบริษัทต่างชาติเกี่ยวกับการส่งออก บอกว่าการแสดงช่วยให้คุณจันจิราสามารถติดตามเรื่องราวของบทกวีไปได้ทั้งการแสดง แม้ว่าอาจจะไม่เข้าใจภาษาของบทกวีได้ทั้งหมด (จันจิรา เกลี้ยงประไพ, เสวนา, 21 เมษายน 2555) ส่วนคุณรัตนา วดี ขจรชัยกุล พนักงานฝ่ายบุคคล บริษัทเอกชน ก็มีความเห็นไปในทางเดียวกันคือ ภาพรวมของการแสดงมีความกลมกลืน ในช่วงต้นการแสดงช่วยปรับระบบความคิดของคุณรัตนาวดีมาสู่การรับสารที่ต้องอาศัยการตีความ สำหรับภาษาของบทกวีไม่ได้มีความยากไปทั้งหมด ในส่วนที่ยากก็อาศัยการแสดงก็ช่วยให้เข้าใจมากขึ้น (รัตนาวดี ขจรชัยกุล, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

จากทัศนะข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้ที่มีระดับอายุ 22 - 30 ปี จะมีแนวโน้มชื่นชอบการแสดงที่ภาพรวมบนเวทีมีความตื่นตาตื่นใจ และไม่ได้รู้สึกว่าการแสดงที่ยังไม่ลงตัวเป็นปัญหาในการชม แต่ก็มีข้อเสนอแนะจากผู้ชมในวัยเดียวกัน คือ คุณชลธิชา ชิบเข

Project coordinator บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ว่าการสื่อสารของลีลาการเดินไม่ควรซ้อนทับกับความหมายและควรเป็นมิติที่แตกต่างไปจากการสื่อสารจากกวีโดยตรง ดังที่ศนะด้านล่างนี้

“ชอบภาษาที่ใช้ด้วย คือส่วนหนึ่งมันก็จะยาก ส่วนหนึ่งมันก็จะง่าย แต่พอรวม ๆ กัน มันก็จะทำให้เราตีความได้ง่ายขึ้น แต่การแสดงก็แสดงได้ดีค่ะ แต่ในมุมมองของดิฉัน อยากให้มันอาจจะไม่ได้ชัดขนาดนี้ ผู้อ่านบทกวีพูดจะ clear (ชัดเจน) แล้ว พอมาดู นักแสดงแล้ว มันอาจจะไม่จำเป็นจะต้องชัดขนาดนั้นก็ได้ ลงมาให้ดูเป็น abstract (นามธรรม) อื่นนึกก็ได้”

(ชลธิชา ชิบเข, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

อย่างไรก็ตาม ผู้ชมจำนวน 2 รายมีทัศนคติต่อเอกภาพในการแสดงที่แตกต่างไป คือคุณมณฑินี เขียมบำรุงสกุล นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรชนบทศึกษาและการพัฒนา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และคุณปองพล หวังในธรรม Sound engineer ให้ความเห็นว่าการแสดงนั้นดึงความสนใจไปจากบทกวี ดังที่ศนะต่อไปนี้

“รู้สึกเหนื่อยกับการฟัง แล้วก็ต้องดูภาพไปด้วย คือรู้สึกว่าด้วยภาษาที่เป็นบทกวี วรรณกรรม มันเหมือนต้องตีความอยู่ตลอด ช่วงกลาง ๆ จะรู้สึกเหนื่อยและเริ่มล้าเป็นช่วง ๆ คำพูดที่นักแสดงพูด และคำพูดของผู้ที่ยืนอ่านกวีบางที่มันติดกัน ต่อเนื่องกัน จนเราไม่มีเวลาเว้นว่างที่เราจะค่อย ๆ ดื่มด่ำกับมัน

อยากจะทำบทกวีหลังจากจบการแสดงใหม่ คือว่าอยากอ่านค่ะ รู้สึกอยากไปใช้เวลากับบทกวี แล้วค่อย ๆ ละเลียด ค่อย ๆ ตีความ เพราะว่าตอนที่ชมการแสดงมันเยอะจนเราจับอะไรไม่ทัน”

(มณฑินี เขียมบำรุงสกุล, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

“แต่มีอย่างหนึ่งที่ติดใจคือ บทกวี พอมันมีการแสดง เหมือนว่าบางอย่างมันถูกดึงความสนใจไปมากกว่า ทำให้คนดูไม่ได้รับสารที่ควรจะได้รับ เพราะว่ามันเป็นบทกวีด้วย

มันไม่ใช่คำที่เราคุ้นเคย แค่เราอ่าน เราก็ต้องใช้เวลาในการอ่านแล้ว ต้องจับใจความ
ตีความ พอเป็นการแสดงแล้ว ความสนใจจะถูกดึงไปจากสิ่งที่เราได้ยินในบทกวี ก็จะทำให้
ให้การได้รับสารมันน้อยลง ถ้าเป้าหมายคือการสื่อสาร ก็จะเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ถ้าเป้าหมาย
คือการแสดง ถือว่าก็สวยงาม”

(ปองพล หวังในธรรม, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

จากทัศนะของทั้งผู้เชี่ยวชาญและผู้ชมทั่วไป สรุปได้ว่า ทัศนะต่อภาพรวม
ของการแสดงของวันที่ 20 มีแนวโน้มไปทางเดียวกันคือ การแสดงขาดความหลากหลายทาง
อารมณ์ และเอกภาพในการนำเสนอให้มีความกลมกลืนทั้งการแสดง จากทัศนะดังกล่าว ได้นำมา
ปรับการแสดงในวันที่ 21 ในส่วนที่สามารถแก้ไขได้ในระยะเวลาอันสั้น ปรากฏว่าทัศนะของผู้ชมที่
มีความแตกต่างไปจากวันแรก คือเรื่องของการแสดงมีความสวยงามและมีส่วนช่วยให้เข้าใจ
ประเด็นเนื้อหาของบทกวีมากขึ้น เมื่อนำทัศนคติจากผู้ตอบแบบสอบถามมาพิจารณา จะพบว่า
ทัศนะจากเสวนาดังกล่าวสอดคล้องกัน คือความพึงพอใจต่อองค์ประกอบในการแสดงของวันที่ 21
เมษายนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกองค์ประกอบ

(3) ดนตรีประกอบ

สำหรับรอบการแสดงวันที่ 20 และวันที่ 21 เมษายน 2555 ผู้เชี่ยวชาญด้าน
การแสดง/ การละคร และผู้ชมทั่วไปมีทัศนคติต่อดนตรีประกอบไปในทิศทางเดียวกัน คือเสียงดนตรี
มีความหลากหลายทางอารมณ์และการนำเสนอ คือ มีจังหวะซ้ำเร็ว และความเยียบ

คุณเกียงไกร พุเกษม นักแสดงอาชีพ มีทัศนคติต่อดนตรีประกอบว่าถือเป็น
พระเอก ดูโดดเด่น ความหลากหลายทางอารมณ์ทำให้เสียงดนตรีมีทั้งเสน่ห์และช่วยชักนำให้ผู้ชม
เข้าใจอารมณ์ตามความหมายของบทกวีแต่ละช่วง ทัศนศึกษาดังกล่าวมีต่อไป

“เราชอบที่ใช้เครื่องดนตรีชิ้นเดียว เพราะมันมีความ simple (เรียบง่าย)
ดี แต่ดนตรีแสดง variation (ความหลากหลาย) ซัดมาก คือถ้าทั้งหมด ลักษณะ
วิธีเป่า รู้สึกว่ามันเป็น guide (ชักนำ) เราได้

ผมแทบจะไม่ได้อ่านงานเลยด้วยซ้ำ บางทีมันตามไม่ทันจริงๆ แล้วก็ด้วยภาพ จังหวะของเรื่อง อาจจะเป็นเพราะว่าเขาตีความว่า ความงาม มันก็คือความงาม ความดี ทุกอย่างมันเลยดูบวกไปหมด ... คนตรีเลยทำให้เรารู้สึกว่ามันโคตรเด่นขึ้นมา เป็นพระเอก และมันถูกตีความ ไม่ใช่สวยงามอย่างเดียว มันมีทั้งเสียงแหบพร่า กรีดร้อง มันทำให้เรารู้สึกว่ามีเสน่ห์”

(เกียงไกร พู่เกษม, เสวนา, 20 เมษายน 2555)

ทัศนะของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวสอดคล้องกับผู้ชมทั่วไปรายหนึ่ง คือคุณธนวรรธน์ แก้วทองประจำคำ ที่รู้สึกว่าคุณตรีมีความหลากหลายทางอารมณ์ซึ่งสอดคล้องไปกับบทกวี คุณตรีเป็นส่วนสำคัญที่ชักนำผู้ชมว่าบทกวีนั้นกำลังกล่าวถึงด้านบวกหรือลบ ดังนี้

“ถ้าถามว่าชอบอะไรในเรื่องนี้มากที่สุด ผมชอบเสียงขลุ่ย เพราะเสียงขลุ่ย มันตีความ ที่เชื่อมทุกอย่างเข้าไปได้ ถ้าสำหรับคนที่ไม่สามารถจับเนื้อความออกมาได้ โดยที่ focus (มุ่งความสนใจ) อยู่เฉพาะทำเต็น ตัวนี้จะเป็นตัวดึงอารมณ์ ช่วยบอกว่า ตรงนี้มันเศร้า ตรงนี้มันดี ตรงนี้มันบวก ตรงนี้มันลบ มันทำให้ทุกอย่างดีขึ้นมาก”

(ธนวรรธน์ แก้วทองประจำคำ, เสวนา, 20 เมษายน 2555)

สำหรับการแสดงในวันที่ 21 ที่มีการปรับแก้แล้ว พบว่าคุณตรีก็ยังได้รับความสนใจอยู่ แต่ไม่ได้โดดเด่นไปกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ คือมีความผสมกลมกลืนในภาพรวมของการแสดงมากขึ้น ดังเช่นในทัศนะของอาจารย์ประภัสสร จันทรสถิตย์พร ที่ว่ากล่าวถึงว่าคุณตรีมีความสดใหม่ในบรรเลงแต่ละรอบ แต่องค์ประกอบทุกอย่างก็สามารถเชื่อมโยงกันได้ ทำให้การแสดงดูเพลิดเพลิน (ประภัสสร จันทรสถิตย์พร, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

นอกจากนั้นผู้ชมทั่วไป คือคุณนวมินทร์ สงวนหมู่ นิสิตปริญญาโท ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวว่าคุณตรีนั้นช่วยเสริมความพิริ้วไหวของการแสดง ทำให้ดึงอารมณ์ในแต่ละช่วงของการแสดงให้เด่นชัดขึ้นมา (นวมินทร์ สงวนหมู่, เสวนา, 21 เมษายน

2555) สอดคล้องกับทัศนะของคุณพิษณุ จันทรพุทท ข่างภาพโทรทัศน์ กล่าวถึงองค์ประกอบด้านแสงและเสียงว่ากลมกลืนกัน ช่วยเสริมอารมณ์บวกลบและลบตามบทกวี ดังนี้

“ชอบตรงแสงและเสียง รู้สึกว่า contrast (การเทียบเคียง) มันนุ่ม มีความอ่อนโยนของธรรมชาติ เสียงขลุ่ยก็ดีครับ กระจกเสียงให้เหมือนว่าเห็นถึงธรรมชาติที่แท้จริง เหมือนตอนล้ม ธรรมชาติจะล้มลงไป”

(พิษณุ จันทรพุทท, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

อย่างไรก็ตาม มีความคิดเห็นที่น่าสนใจของคุณเยาวภา บุณนาคที่กล่าวว่า การแสดงมีความเพียงพอแล้วที่จะสื่อสารความหมาย ดังนั้นเสียงดนตรีอาจจะไม่จำเป็น ดังทัศนะที่ว่า

“สิ่งที่สำคัญมันคือการตีความจากสารที่ทางผู้ประพันธ์ได้ส่งออกมา แต่ที่นี้เวลาที่เราจะส่งสารออกมาต่อผู้ชม ขึ้นชื่อว่านักแสดงทำได้ การออกแบบ การแสดงทำได้ดีมากนะคะ ชอบในเรื่องของเสียงและแสงมีส่วนช่วยให้การแสดง มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยส่วนตัวเห็นว่า ถ้าไม่มีเสียงเข้ามาประกอบ นักแสดงกับเนื้อหา ก็เพียงพอแล้วที่จะสื่อความหมาย”

(เยาวภา บุณนาค, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

จากทัศนะดังกล่าว สรุปได้ว่า การแสดงวันที่ 20 การบรรเลงดนตรีมีความหลากหลายทางอารมณ์ทั้งบวกลบ จึงทำให้ดนตรีมีความโดดเด่นกว่าองค์ประกอบใด ๆ แต่ในการแสดงวันที่ 21 ที่มีการปรับแก้บางส่วน พบว่าเสียงดนตรีมีความผสมกลมกลืนกับองค์ประกอบอื่น ๆ มากขึ้น เมื่อนำทัศนคติจากผู้ตอบแบบสอบถามมาพิจารณา จะพบว่าทัศนะจากเสวนาดังกล่าวสอดคล้องกัน คือความพึงพอใจต่อดนตรีประกอบของวันที่ 20 - 21 เมษายนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกองค์ประกอบทั้งสองวัน

(4) สื่อผสม

คุณเกรียงไกร ฟูเกษม นักวิชาชีพรการแสดง/ การละคร ได้แสดงทัศนะถึงการ
ใช้สื่อผสมเป็นองค์ประกอบในการเล่าเรื่อง พบว่าการใช้สื่อผสมในช่วงแรกเกิดประสิทธิผลในการ
สื่อสารคือ คุณเกรียงไกรสามารถตีความประเด็นของกีช่วงนั้นได้ง่ายขึ้นจากสื่อผสม (ในช่วงที่บท
กวีกล่าวถึงการชนง่ากันของมนุษย์ สื่อผสมฉายภาพโครงกระดูกมนุษย์กระจัดกระจายซ้อนทับ
กับตัวนักแสดง) แต่ความน่าสนใจของสื่อผสมในการช่วยสื่อสารความหมายของบทกวียังขาด
ความต่อเนื่องในการนำมาใช้ในวงอื่น ๆ

ในการแสดงช่วงหลังนั้นลีลาการเคลื่อนไหวสามารถบอกเรื่องราวได้เพียงพอ
แล้ว แต่การใช้สื่อผสมจึงไม่ช่วยให้เกิดมิติที่ลึกซึ้งกว่าการแสดง ทัศนะของคุณเกรียงไกรมีดังนี้

“ภาพที่มันมาตอนแรก ๆ น่าสนใจ อย่างน้อยเราจับใจความ ตีความบทกวีไม่ได้
แต่ว่าภาพที่เราเห็นบนพื้นมันช่วยให้เราเข้าใจว่า อ้อ นี่กำลังพูดถึงเรื่องการฆ่าฟันกัน แต่
หลัง ๆ ภาพค่อย ๆ หายไป ... อีกอย่างภาพตรงนี้ ภาพนักแสดงที่กำลังเดินกันอยู่มันไม่ได้
ช่วยตีความบทกวี คือมันดูเท่ากันครับ”

(เกรียงไกร ฟูเกษม, เสวนา, 20 เมษายน 2555)

ในการแสดง แต่เดิมที่ผู้วิจัยจะมีการฉายภาพสีนามิซ้อนทับกับลีลาการ
เคลื่อนไหว แต่ได้ตัดออกไปเนื่องจากเห็นว่ากวีและภาพบนเวทีสื่อสารได้เพียงพอแล้ว จึงมีการปรับ
การใช้สื่อผสม และได้ค้นพบข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ มีผู้ชมรายหนึ่ง คือคุณนวนินทร์ สงวนหมู่
กล่าวว่า การแสดงนี้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน คือเรื่องสีนามิ แผ่นดินไหว (นวนินทร์ สงวนหมู่,
เสวนา, 21 เมษายน 2555) จึงเป็นการยืนยันว่าบทกวีและการแสดงในช่วงนั้นเพียงพอแล้วที่จะ
สื่อสาร

จากทัศนะดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การใช้สื่อผสมในการแสดงครั้งนี้ ยังขาด
เอกภาพร่วมกับองค์ประกอบอื่น เมื่อนำทัศนคติจากผู้ตอบแบบสอบถามมาพิจารณา จะพบว่า
ความพึงพอใจต่อการออกแบบสื่อผสมของวันที่ 20 - 21 เมษายนมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกองค์ประกอบ
ทั้งสองวัน ดังนั้นในการใช้สื่อผสมให้เกิดประสิทธิภาพควรช่วยทำความเข้าใจเรื่องราว มีมิติที่ลึกไป
กว่าความหมายของกวี และพิจารณาการใช้ในช่วงที่เหมาะสม

2. ทัศนคติต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก”

ในการเสวนารอบแรกของการแสดง คุณคอลลิด มิตา ผู้เชี่ยวชาญด้านการแสดง/ การละคร ได้กล่าวถึงประเด็นการนำเสนอที่ว่า “พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์” ไว้ว่า ปรัชญาของรพินทรนาถ ฐากูรนั้นเป็นสิ่งที่ก้าวข้ามปรัชญาในทางศาสนา แต่คือปรัชญาในการดำเนินชีวิต ทำให้เนื้อหาสามารถครอบคลุมและเชื่อมโยงให้เข้ากับวิถีของแต่ละบุคคลต่าง ๆ ได้โดยไม่คำนึงถึงชนชาติและความเชื่อ ดังนี้

“ตัวเนื้อหามันพูดถึงครอบคลุมทุกศาสนา ท่านรพินทรนาถก็คงเป็นฮินดู เป็นพราหมณ์ ก็เลยคิดว่า concept (ความคิดรวบยอด) เกี่ยวกับพระเจ้าในศาสนาอย่างที่ท่านรพินทรนาถพูด อย่างอิสลามก็จะพูดถึงพระเจ้าที่ไม่มีตัวตน เราก็จะไม่รู้ว่าต้องทดแทนแบบไหน แต่ในเรื่องจะพูดถึงว่า พระเจ้าอยู่กับกรรมกร ชาวนา ตรงนั้นรู้สึกว่าจะชอบมันเชื่อมโยงว่า จริง ๆ แล้วใน concept อิสลามก็จะพูดถึงว่าพระเจ้าที่อยู่ในสรรพสิ่ง ... สำหรับคนดูที่เป็นต่างศาสนามันก็ได้รับแก่นสารที่มันไกลไปจากเรื่องศาสนาครับ”

(คอลลิด มิตา, เสวนา, 20 เมษายน 2555)

สำหรับการเชื่อมโยงประเด็นพระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ สำหรับผู้ที่ไม่ได้มีความเชื่อเรื่องพระเจ้ก็สามารถเชื่อมโยงไปถึงหลักปฏิบัติของตนได้ ดังเช่น คุณศักดิ์ช อธิธิพิสิฐ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้เห็นความเกี่ยวข้องกันระหว่างปรัชญาและพระพุทธศาสนา ดังนี้

“ผมก็เป็นครั้งแรกที่ดูละครเวที ก็รู้สึกประทับใจ ตอนแรกก็ไม่ค่อยเข้าใจ แต่ก็พยายามจะผูกกับเรื่องที่เคยอ่าน พวกปรัชญา ศาสนา ผูกไปผูกมา มันมีเรื่องพระพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย คือเรื่องการกระทำ”

(ศักดิ์ช อธิธิพิสิฐ, เสวนา, 20 เมษายน 2555)

นอกจากนี้ ยังมีผู้ชมอีกรายคือคุณธนวรรธ แก้วทองประจำ อาจารย์สอนภาษาไทยให้ชาวต่างชาติ ได้แสดงทัศนะว่า งานของรพินทรนาถมีความน่าสนใจ เพราะทำให้เห็นถึงความ

เชื่อมโยงของสรรพสิ่ง นำไปสู่ความเข้าใจในบูรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนของด้านบวกและลบ ดังนี้

“แต่พอดูงานชิ้นนี้ รู้สึกว่า งานของท่านรพินทรนาถ น่าสนใจนะ ถ้ามีโอกาสก็จะลองกลับไปอ่านดู อย่างน้อย ๆ มันทำให้คนดู ถ้าคิดได้นะคะ จะข้ามผ่าน boundary (เส้นแบ่ง) หลาย ๆ อย่างคือศาสนา ความคิดในเชิงสังคม หรือวิชาการอะไรต่าง ๆ ถ้าเราลืมตรงนั้นไปเสีย แล้วลองดูในเชิงโลกจริง ๆ หมายความว่า ดูในสิ่งที่มันเป็นธรรมชาติ เราจะสามารถเข้าใจสิ่งนั้นได้ โดยที่เราไม่ได้ใส่แว่นอะไรอยู่ เราไม่ได้ judge (ตัดสิน) ว่าอันนี้ดี แล้วอันตรงข้ามไม่ดี”

(ธนวรรธน์ แก้วทองประจำคำ, เสวนา, 20 เมษายน 2555)

ทัศนะต่อประเด็นที่นำเสนอใน “ไอ้โลกที่รัก” ในการเสวนาทั้ง 2 รอบการแสดงในวันที่ 21 เมษายน 2555 ปรากฏผู้ชมมีทัศนะต่อประเด็นที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งมาจากทัศนะของนักสังคมศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมรพินทรนาถ นักสิ่งแวดล้อม นักศึกษาปริญญาโท และวัยทำงานสาขาอาชีพอื่น ๆ ดังเช่น ทัศนะของคุณปกรณ์ เลิศเสถียรชัย นักสังคมศาสตร์ (สำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิตทางด้านวิทยาศาสตร์ สังคมวิทยา และสิ่งแวดล้อม) ได้กล่าวถึงว่า ประเด็นที่นำเสนอมีความเป็นสากลและเป็นเรื่องของมนุษยชาติทั้งหมดที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับสภาพความจริงในปัจจุบัน ตัวปัญหานั้นพูดถึงความเชื่อมโยงกันของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ว่าความละโมภของมนุษย์เองเป็นตัวการทำให้โลกธรรมชาติเสียสมดุล ภัยธรรมชาติจึงเป็นการปรับสมดุลของโลก ที่สุดท้ายแล้วมนุษย์จะได้รับผลกระทบนั่นเอง ดังนี้

“ผมว่าเรื่องของการแสดงวันนี้ที่ดีมาก คือทำให้เห็นว่า พอเราถอดความเป็นอินเดียออก มันจะเห็นบางอย่างที่อาจจะโยงกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

ตัวหลักปรัชญาของมันคือเรื่องของพื้นฐาน ในความสัมพันธ์ของมัน เรื่องธรรมชาติ บางทีเชื่อมโยงเรื่องน้ำท่วมเลย ความสามารถของมนุษย์ที่เรา control (ควบคุม) ในเรื่องการจัดการน้ำได้ แต่ว่าถ้าเราควบคุมพลังงาน ให้มันสะสมมากเกินไป กลายเป็นพลังการทำลายล้างที่มหาศาล พอการแสดงปลดความเป็นเปลือกของอินเดีย

ออก มันชวนให้คนดูแบบว่า เราลองมองรอบ ๆ ตัวว่าหลักปรัชญานี้มันเอามาประยุกต์ใช้ หรือว่ามาเป็นมุมมองใหม่ที่เรารู้สึกว่าความปรากฏการณ์รอบตัวได้ใหม่ ซึ่งผมดูแล้วก็นึกถึง สีนามิและโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ญี่ปุ่น เรื่องน่าทึ่งด้วย”

นอกจากนี้ คุณปกรณยังเชื่อมโยงไปถึงการใช้อำนาจและเทคโนโลยีเพื่อขูดรีดจากผู้ที่อ่อนแอกว่าทั้งธรรมชาติและมนุษย์ด้วยกันเอง จึงเกิดเป็นคำถามต่อความหวังการของพฤติกรรม นั้น ว่าสุดท้ายแล้วจุดจบของมนุษย์ทุกคนก็คือการกลับไปเป็นละอองดินในธรรมชาติอีกครั้ง ดังนี้

“ความที่วามมนุษย์แบ่งฝักแบ่งฝ่ายด้วยความชาตินิยม เอาความเป็นชาตินิยมไป กดขี่ประเทศที่ด้อยกว่า ก็เรียกว่าเป็นลัทธิล่าอาณานิคม เอาจากดินแดนอาณานิคมซึ่ง อุดมสมบูรณ์มากกว่า ขูดรีดจากผืนโลก เอามาทำเป็นอุตสาหกรรม จากอุตสาหกรรมก็มา เป็นความชำนาญการทางเทคโนโลยี ทางวัตถุ ทางอาวุธแล้วไปกดขี่ชนชาติอื่น ท่านก็ บอกว่า แล้วเราจะทำไปทำไม เราไปสะสมวัตถุไปทำไม ในเมื่อชีวิตสุดท้ายของมนุษย์ก็ เหลือแค่ธุลีเดียว แล้วก็ถูกทำลายลงไป”

(ปกรณ เลิศเสถียรชัย, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

ในทัศนะเกี่ยวกับ ประเด็นที่ว่าชีวิตหนึ่ง ๆ คือธุลีอันน้อยนิดของโลก คุณชลดา พรหม ชาติสุนทร นิสิตปริญญาโท กลุ่มวิชาการสื่อสารเชิงสุนทรียะและบันเทิงคดี คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีทัศนะว่า

“พอดูแล้วรู้สึกว่่า บทประพันธ์นี้มันใหม่ มันใช้ได้ทุกสมัยจริง ๆ มันรู้สึกว่่า ชาบชิ่ง กับมัน เหมือนเราอยู่บนโลก บางทีเราคิดว่าตัวเองสำคัญ แต่พอมาดูแล้วรู้สึกว่่า จริง ๆ เราก็เป็นแค่ส่วนหนึ่งเล็ก ๆ ในโลก วันหนึ่งเราก็ต้องไปอยู่กับผืนดินเหมือนคนอื่น”

(ชลดา พรหมชาติสุนทร, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

ทัศนะในประเด็นเกี่ยวกับเมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือ การปรับสมดุลของโลกและเมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น โดยที่คุณ วรณภา สุวรรณรัตน์ นักสิ่งแวดล้อมและเจ้าหน้าที่ด้านวิชาการ ฝ่ายคุ้มครองสิทธิประโยชน์

สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน กล่าวถึงการแสดงครั้งนี้ว่า “เป็นการบอกเล่าผ่านสิ่งมีชีวิต ก็คือมนุษย์ บอกถึงโลกว่ารู้สึกอย่างไร” (วรรณภา สุวรรณรัตน์, เสวนา, 21 เมษายน 2555) ช่วยให้เห็นถึงพลวัต และความจำเป็นในการปรับสมดุลของโลกเมื่อถูกรบเร้าให้เสียพลวัตนั้น

ในประเด็น ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกื้อหนุนและทำลายชีวิต การปรับสมดุลของโลกจึงเหมือนเสียงที่ธรรมชาติพยายามจะบอกมนุษย์ให้หันกลับไปมองพฤติกรรมของตน แต่กลับกลายเป็นว่าไม่มีใครสนใจ “ฟัง” เสียงเตือนนี้ ดังเช่นทัศนะของคุณณัฐพล รองทอง พนักงานบริษัทเอกชน ที่ว่า “บางที่รู้สึกเหมือนว่า เกือบมนุษย์ไปเลย รู้สึกว่าเราได้รังแกโลก ไปสนใจกับข้อเท็จจริงบางอย่างซึ่งเป็นเรื่องเล็ก ๆ แต่ลืมบางอย่าง สิ่งในโลกกำลังจะบอกกับเรา” (ณัฐพล รองทอง, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

ปรัชญาในบทกวีของรพินทรนาถ สุนทรภู่เป็นดังปัญญาที่บรรพชนได้รังสรรค์ไว้ สิ่งนั้นคือปรัชญาในการเข้าใจชีวิตจึงทำให้สัจธรรมอยู่เหนือความเป็นชนชาติหรือความเชื่อใด ๆ การนำเสนอด้วยรูปแบบที่ร่วมสมัย ก็คือการนำเอาองค์ความรู้ที่คุณค่านั้นส่งต่อ ไม่เพียงแต่การรักษาบทกวีไม่ให้ถูกลบเลือนไปตามกาลเวลา ยังเป็นส่งต่อทัศนะแห่งวิถีชีวิตที่กลมกลืนกันอยู่อย่างเกื้อหนุนของมนุษย์กับสรรพสิ่ง ดังทัศนะของคุณณิษฐา แดนศิลป์ นักวิชาชีพด้านวรรณกรรมรพินทรนาถ สุนทรภู่ และบรรณาธิการสำนักพิมพ์การตะ ว่า

“รู้สึกที่ดี มีพลังดี เหมือนเข้าใจเอาของอันนี้มาใช้ใหม่ มาใช้ในยุคนี้ แล้วมันสวยงาม แล้วมันยังสื่อสารกันได้อยู่ คือเข้าใจเอาเครื่องมือของยุคนี้ มาใช้กับสิ่งที่มันมีอยู่

งานของท่านรพินทรนาถ มันเป็นสากลมาก ๆ เลย ท่านพยายามเป็นผู้ส่งสารให้ทั้งตะวันตกและตะวันออกเข้าใจในแก่น จะเรียกว่าสัจธรรมหรือว่าแก่นแท้ของชีวิตคนที่น่าจะเข้าใจมัน เขาพยายาม convey (ส่ง) message (สาร) หลาย ๆ ช่องทาง พอมาถึงยุคนี้ เราก็รู้สึกว่านี่เราก็กำลังช่วยกัน convey ส่งสารอันนี้ออกไปอีก ก็เลยรู้สึกว่า พอคนยุคนี้ใช้สิ่งเหล่านี้ใช้แก่นนี้ไปขยายอะไร อย่างไม่ได้บ้าง เพราะรู้สึกเหมือนกับเราได้มีมาแล้ว เราจะเอามันนี้ไปทำอะไรต่อ”

(ธนินฐา แदनศิลป์, เสวนา, 21 เมษายน 2555)

4.3.2 ทศนคติจากแบบสอบถาม

1. ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 3 แสดงเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	วันการแสดง				รวม	
	20 เม.ย. 55		21 เม.ย. 55			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	17	42.5	15	41.7	32	42.1
หญิง	23	57.5	21	58.3	44	57.9
รวม	40	100.0	36	100.0	76	100.0

จากตารางข้างต้น พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.9 และ 42.1 ตามลำดับ ถ้าพิจารณาเป็นรายวันพบว่า ในวันที่ 20 เมษายน 2555 มีเพศหญิงตอบแบบสอบถามมากกว่าเพศชาย ซึ่งเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 57.5 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 42.5 ส่วนในวันที่ 21 เมษายน 2555 ก็เช่นกัน ผู้เข้าชมการแสดงที่ตอบแบบสอบถาม มีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 58.3 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 41.7

ตารางที่ 4 แสดงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	วันการแสดง				รวม	
	20 เม.ย. 55		21 เม.ย. 55			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 15 ปี	0	0	1	2.8	1	1.3
15-22 ปี	3	7.5	2	5.6	5	6.5
23-30 ปี	20	50.0	20	55.6	40	52.6
31-40 ปี	12	30.0	11	30.6	23	30.3
40 ปีขึ้นไป	5	12.5	2	5.6	7	9.2

อายุ	วันการแสดง				รวม	
	20 เม.ย. 55		21 เม.ย. 55			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	40	100.0	36	100.0	76	100.0

จากตาราง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีช่วงอายุระหว่าง 23-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.6 และรองลงมา คือ ช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.3 และช่วงอายุระหว่าง 40 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 9.2 ถ้าพิจารณาเป็นรายวันพบว่า ในวันที่ 20 และวันที่ 21 ผู้ตอบแบบสอบถามมีช่วงอายุ 23-30 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.0 และ 55.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา	วันการแสดง				รวม	
	20 เม.ย. 55		21 เม.ย. 55			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษา	1	2.5	2	5.6	3	3.9
อุดมศึกษา	10	25.0	11	30.6	21	27.6
วัยทำงาน	29	72.5	23	63.9	52	68.4
รวม	40	100.0	36	100.0	76	100.0

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มวัยทำงานมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 68.4 และรองลงมา คือ นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.6 และสุดท้าย คือ นักเรียนมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.9 และถ้ามีการพิจารณาเป็นรายวันพบว่า ในวันที่ 20 และ 21 เมษายน 55 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มวัยทำงานมากที่สุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 72.5 และ 63.9 ตามลำดับ

2. ข้อมูลและความคิดเห็นต่อการแสดง

ตารางที่ 6 แสดงแหล่งข่าวสารต่อการแสดงของผู้ตอบแบบสอบถาม

แหล่งข่าวสาร	วันการแสดง				รวม	
	20 เม.ย. 55		21 เม.ย. 55			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อน/คนรู้จักแนะนำ	36	90.0	35	97.2	71	93.4
โปสเตอร์	2	5.0	1	2.8	3	3.9
เว็บไซต์	2	5.0	0	0	2	2.6
รวม	40	100.0	36	100.0	76	100.0

จากตารางพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทราบแหล่งข่าวสารของการแสดงจากเพื่อน/ คนรู้จักแนะนำ โดยคิดเป็นร้อยละ 93.4 และรองลงมาคือ ทราบแหล่งข่าวสารจากโปสเตอร์กับเว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 3.9 และ 2.6 ตามลำดับ ถ้าพิจารณาเป็นรายวันพบว่า ในวันที่ 20 เมษายน 2555 และวันที่ 21 เมษายน 2555 ผู้ตอบแบบสอบถามทราบแหล่งข่าวสารต่อการแสดงจากเพื่อน/ คนรู้จักแนะนำมากที่สุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 90.0 และ 97.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงถึงการรู้จักวิทยากร รฐากร ของผู้ตอบแบบสอบถาม

รู้จัก วิทยากร รฐากร	วันการแสดง				รวม	
	20 เม.ย. 55		21 เม.ย. 55			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รู้จัก	14	35.0	13	36.1	27	35.5
ไม่รู้จัก	26	65.0	23	63.9	49	64.5
รวม	40	100.0	36	100.0	76	100.0

ตารางที่ 8 แสดงถึงการเคยอ่านกวีนิพนธ์ของวิทยากร รฐากร ของผู้ตอบแบบสอบถาม

เคยอ่านกวีนิพนธ์ ของวิทยากร รฐากร	วันการแสดง				รวม	
	20 เม.ย. 55		21 เม.ย. 55			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เคยอ่าน	7	50.0	12	92.3	19	70.4
ไม่เคยอ่าน	7	50.0	1	7.7	8	29.6
รวม	14	100.0	13	100.0	27	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามไม่รู้จักริพนธ์ขนาด ฐาถูกร เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 64.5 แต่ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนก็รู้จักิพนธ์ขนาด ฐาถูกร คิดเป็นร้อยละ 35.5 โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักิพนธ์ขนาด ฐาถูกรเคยอ่านกวีนิพนธ์ของริพนธ์ขนาด ฐาถูกร คิดเป็นร้อยละ 70.4 จากจำนวน 27 คนและไม่เคยอ่านกวีนิพนธ์ของริพนธ์ขนาด ฐาถูกร คิดเป็นร้อยละ 29.6

จากตารางที่ 6 เมื่อมีการพิจารณาเป็นรายวันแล้ว พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามไม่รู้จักริพนธ์ขนาด ฐาถูกรทั้งในวันที่ 20 และวันที่ 21 เมษายน 2555 มากกว่าคนที่รู้จัก ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 65.0 และ 63.9 ตามลำดับ ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักิพนธ์ขนาด ฐาถูกรเคยและไม่เคยอ่านกวีนิพนธ์ของริพนธ์ขนาด ฐาถูกรในวันที่ 20 นั้นมีจำนวนเท่ากันจากจำนวน 14 คน และในวันที่ 21 ผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักิพนธ์ขนาด ฐาถูกรเคยอ่านกวีนิพนธ์ของริพนธ์ขนาด ฐาถูกร มีจำนวนถึง 12 คน จากจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 92.3

ตารางที่ 9 แสดงถึงผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านกวีริพนธ์ขนาด ฐาถูกรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง

ความต้องการ อ่านกวีนิพนธ์	วันการแสดง				รวม	
	20 เม.ย. 55		21 เม.ย. 55			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อยากอ่าน	34	85.0	32	88.9	66	86.8
ไม่อยากอ่าน	6	15.0	4	11.1	10	13.2
รวม	40	100.0	36	100.0	76	100.0

จากตารางพบว่า หลังจากที่ได้ชมการแสดงแล้วผู้ตอบแบบสอบถามอยากอ่านกวีของริพนธ์ขนาด ฐาถูกร คิดเป็นร้อยละ 86.8 และไม่อยากอ่านกวีของริพนธ์ขนาด ฐาถูกร คิดเป็นร้อยละ 13.2 เมื่อพิจารณาเป็นรายวัน พบว่าวันที่ 20 และวันที่ 21 เมษายน 2555 มีผู้ตอบแบบสอบถามอยากอ่านกวีนิพนธ์ คิดเป็นร้อยละ 85.0 และ 88.9 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงเหตุผลว่าอยากอ่านกวีนิพนธ์ของริพนธ์ขนาด ฐาถูกรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง เรียงลำดับสูงที่สุดถึงน้อยที่สุดดังนี้ (1) ประเด็นมีความน่าสนใจ คิดเป็น

ร้อยละ 42.31 (2) ประเด็นมีความร่วมสมัย คิดเป็นร้อยละ 12.82 (3) ภาษาสวยงามไพเราะ คิดเป็นร้อยละ 11.54 (4) ต้องใช้เวลาในการซึมซับบทกวี คิดเป็นร้อยละ 8.97 (5) ยากศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 7.69 (6) ชอบอยู่ก่อนแล้ว คิดเป็นร้อยละ 5.13 และไม่ระบุเหตุผลคิดเป็นร้อยละ 11.54

ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามแสดงเหตุผลว่าไม่ชอบอ่านกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูรเพิ่มขึ้นหลังจากได้ชมการแสดง เรียงลำดับสูงที่สุดถึงน้อยที่สุดดังนี้ (1) เข้าใจยาก คิดเป็นร้อยละ 70 (2) ไม่ชอบปรัชญา คิดเป็นร้อยละ 20 และไม่ระบุเหตุผลคิดเป็นร้อยละ 10

ตารางที่ 10 แสดงทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก”

องค์ประกอบ ในการแสดง	วันการแสดง						รวม		
	20 เม.ย. 55			21 เม.ย. 55			\bar{X}	S.D.	ความ หมาย
	\bar{X}	S.D.	ความ หมาย	\bar{X}	S.D.	ความ หมาย			
การสื่อสารกวีนิพนธ์	3.98	0.80	ดี	4.11	0.62	ดี	4.04	0.72	ดี
ประเด็นเนื้อหา	4.20	0.65	ดี	4.28	0.62	ดี	4.24	0.63	ดี
นักแสดง	4.18	0.71	ดี	4.33	0.63	ดี	4.25	0.68	ดี
ลีลาการเคลื่อนไหว	4.08	0.83	ดี	4.25	0.77	ดี	4.16	0.80	ดี
การออกแบบเสื้อผ้า	3.88	0.79	ดี	4.08	0.60	ดี	3.97	0.71	ดี
การออกแบบแสง	4.13	0.76	ดี	4.39	0.65	ดี	4.25	0.71	ดี
ดนตรีประกอบ	4.38	0.67	ดี	4.42	0.73	ดี	4.39	0.69	ดี
การออกแบบสื่อผสม	3.83	0.78	ดี	3.92	0.69	ดี	3.87	0.74	ดี
ภาพรวมของการแสดง	4.13	0.61	ดี	4.25	0.60	ดี	4.18	0.60	ดี

จากตารางพบว่า ทัศนคติต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายวันก็พบว่า วันที่ 20 และ 21 เมษายน 2555 นั้นอยู่ในเกณฑ์ดีเช่นกัน ซึ่งเกณฑ์ในการวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูลคิดได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในแต่ละวัน พบว่าวันที่ 20 เมษายน 2555

ค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดมีลำดับดังนี้ (1) ดนตรีประกอบ (2) ประเด็นเนื้อหา (3) นักแสดง (4) ภาพรวมบนเวที (5) การออกแบบแสง (6) ลีลาการเคลื่อนไหว (7) การสื่อสารกวีนิพนธ์ (8) การออกแบบเสื้อผ้า และ (9) การออกแบบสื่อผสม

ส่วนวันที่ 21 เมษายน 2555 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดมีลำดับดังนี้

(1) ดนตรีประกอบ (2) การออกแบบแสง (3) นักแสดง (4) ประเด็นเนื้อหา (5) ภาพรวมบนเวที (6) ลีลาการเคลื่อนไหว (7) การสื่อสารกวีนิพนธ์ (8) การออกแบบเสื้อผ้า และ (9) การออกแบบสื่อผสม

จะเห็นว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุดอันดับแรกของทั้งสองวันเหมือนกันคือ ดนตรีประกอบ ส่วนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุด 4 อันดับสุดท้ายจะเหมือนกันทั้ง 2 วันคือ ลีลาการเคลื่อนไหว การสื่อสารกวีนิพนธ์ การออกแบบเสื้อผ้า และการออกแบบสื่อผสม

ตารางที่ 11 แสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก”

ประเด็นความคิดเห็น	วันการแสดง						รวม		
	20 เม.ย. 55			21 เม.ย. 55					
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
บูรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ	4.23	0.73	มาก	4.19	0.62	มาก	4.21	0.68	มาก
ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกก้าวหน้าและ	3.85	0.80	มาก	4.33	0.68	มาก	4.08	0.78	มาก

ประเด็นความคิดเห็น	วันการแสดง						รวม		
	20 เม.ย. 55			21 เม.ย. 55					
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ทำลายชีวิต									
เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกยอมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น	4.20	0.82	มาก	4.31	0.75	มาก	4.25	0.79	มาก
เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติคือการปรับสมดุลของโลก	4.03	0.73	มาก	4.44	0.61	มาก	4.22	0.70	มาก
ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง	4.13	0.88	มาก	4.28	0.70	มาก	4.20	0.80	มาก
พระเจ้าหมายถึงสิ่งสูงสุดสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์	3.68	0.89	มาก	4.11	0.71	มาก	3.88	0.83	มาก
ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก	4.25	0.87	มาก	4.31	0.62	มาก	4.28	0.76	มาก
ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคือภูตลี้ล้นน้อยนิดของโลก	4.18	0.87	มาก	4.42	0.77	มาก	4.29	0.83	มาก

จากตารางพบว่า ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายวันก็พบว่า วันที่ 20 และวันที่ 21 เมษายน 55 นั้นอยู่ในเกณฑ์มากเช่นกัน

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามในวันที่ 20 เมษายน 2555 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ (1) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก (2) บุรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ (3) เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกยอมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น (4) ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคือภูตลี้ล้นน้อยนิดของโลก (5) ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง (6) เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสีย

สมดุล พิบัตภักย์ทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก (7) ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกื้อหนุนและทำลายชีวิต และ (8) พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามในวันที่ 21 เมษายน 2555 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ (1) เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัตภักย์ทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก (2) ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคืออณูอันน้อยนิดของโลก (3) ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกื้อหนุนและทำลายชีวิต (4) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก (5) เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น (6) ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง (7) บูรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ และ (8) พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์

ตารางที่ 12 แสดงทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ ต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก”

องค์ประกอบ ในการแสดง	เพศ					
	ชาย			หญิง		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
การสื่อสารกวีนิพนธ์	4.00	0.57	ดี	4.07	0.82	ดี
ประเด็นเนื้อหา	4.25	0.72	ดี	4.23	0.57	ดี
นักแสดง	4.13	0.79	ดี	4.34	0.57	ดี
ลีลาการเคลื่อนไหว	4.03	0.86	ดี	4.25	0.75	ดี
การออกแบบเสื้อผ้า	3.88	0.75	ดี	4.05	0.68	ดี
การออกแบบแสง	4.09	0.69	ดี	4.36	0.72	ดี
ดนตรีประกอบ	4.44	0.67	ดี	4.36	0.72	ดี
การออกแบบสื่อผสม	3.72	0.73	ดี	3.98	0.73	ดี
ภาพรวมของการแสดง	4.09	0.69	ดี	4.25	0.53	ดี

จากตารางพบว่า ทศนคติต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและหญิง มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของแต่ละเพศ พบว่าเพศชายมีค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดมีลำดับดังนี้ (1) ดนตรีประกอบ (2) ประเด็นเนื้อหา (3) นักแสดง (4) การออกแบบแสง/ ภาพรวมบนเวที (5) ลีลาการเคลื่อนไหว (6) การสื่อสารกวีนิพนธ์ (7) การออกแบบสื่อผสม และ (8) การออกแบบเสื้อผ้า ส่วนเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดมีลำดับดังนี้ (1) การออกแบบแสง/ ดนตรีประกอบ (2) นักแสดง (3) ลีลาการเคลื่อนไหว (4) ภาพรวมบนเวที (5) ประเด็นเนื้อหา (6) การสื่อสารกวีนิพนธ์ (7) การออกแบบเสื้อผ้า และ (8) การออกแบบสื่อผสม

ตารางที่ 13 แสดงทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ในวันที่ 20 เมษายน 2555

องค์ประกอบ ในการแสดง	เพศ					
	ชาย			หญิง		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
การสื่อสารกวีนิพนธ์	3.88	0.60	ดี	4.04	0.93	ดี
ประเด็นเนื้อหา	4.24	0.75	ดี	4.17	0.58	ดี
นักแสดง	3.88	0.78	ดี	4.39	0.58	ดี
ลีลาการเคลื่อนไหว	3.82	0.88	ดี	4.26	0.75	ดี
การออกแบบเสื้อผ้า	3.65	0.79	ดี	4.04	0.77	ดี
การออกแบบแสง	3.82	0.73	ดี	4.35	0.71	ดี
ดนตรีประกอบ	4.29	0.69	ดี	4.43	0.66	ดี
การออกแบบสื่อผสม	3.71	0.85	ดี	3.91	0.73	ดี
ภาพรวมของการแสดง	4.00	0.71	ดี	4.22	0.52	ดี

จากตารางพบว่า ทศนคติต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและหญิงในวันที่ 20 เมษายน 2555 มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของแต่ละเพศ พบว่าเพศชายมีค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดมีลำดับดังนี้ (1) ดนตรีประกอบ (2) ประเด็นเนื้อหา (3) ภาพรวมบนเวที (4) การ

สื่อสารกวีนิพนธ์ (5) นักแสดง (6) การออกแบบแสง (7) ลีลาการเคลื่อนไหว (8) การออกแบบสื่อผสม และ (9) การออกแบบเสื้อผ้า ส่วนเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดมีลำดับดังนี้ (1) ดนตรีประกอบ (2) นักแสดง (3) การออกแบบแสง (4) ลีลาการเคลื่อนไหว (5) ภาพรวมบนเวที (6) ประเด็นเนื้อหา (7) การออกแบบเสื้อผ้า (8) การสื่อสารกวีนิพนธ์ และ (9) การออกแบบสื่อผสม

ตารางที่ 14 แสดงทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ในวันที่ 21 เมษายน 2555

องค์ประกอบ ในการแสดง	เพศ					
	ชาย			หญิง		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
การสื่อสารกวีนิพนธ์	4.13	0.52	ดี	4.10	0.70	ดี
ประเด็นเนื้อหา	4.27	0.70	ดี	4.29	0.56	ดี
นักแสดง	4.40	0.74	ดี	4.29	0.56	ดี
ลีลาการเคลื่อนไหว	4.27	0.80	ดี	4.24	0.77	ดี
การออกแบบเสื้อผ้า	4.13	0.64	ดี	4.05	0.59	ดี
การออกแบบแสง	4.40	0.51	ดี	4.38	0.74	ดี
ดนตรีประกอบ	4.60	0.63	ดี	4.29	0.78	ดี
การออกแบบสื่อผสม	3.73	0.59	ดี	4.05	0.74	ดี
ภาพรวมของการแสดง	4.20	0.68	ดี	4.29	0.56	ดี

จากตารางพบว่าทัศนคติต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและหญิงในวันที่ 21 เมษายน 2555 มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับดี เพศชายมีค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดมีลำดับดังนี้ (1) ดนตรีประกอบ (2) การออกแบบแสง (3) นักแสดง (4) ประเด็นเนื้อหา (5) ลีลาการเคลื่อนไหว (6) ภาพรวมบนเวที (7) การสื่อสารกวีนิพนธ์ (8) การออกแบบเสื้อผ้า และ (9) การออกแบบสื่อผสม ส่วนเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดมีลำดับดังนี้ (1) การออกแบบแสง (2) ดนตรีประกอบ (3) ประเด็นเนื้อหา/นักแสดง/ ภาพรวมของการแสดง (4) ลีลาการเคลื่อนไหว (5) การออกแบบเสื้อผ้า (6) การออกแบบสื่อผสม และ (7) การสื่อสารกวีนิพนธ์

ตารางที่ 15 แสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก”

ประเด็นความคิดเห็น	เพศ					
	ชาย			หญิง		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
บูรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ	4.22	0.66	มาก	4.20	0.70	มาก
ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกื้อหนุนและทำลายชีวิต	4.06	0.67	มาก	4.09	0.86	มาก
เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น	4.19	0.86	มาก	4.30	0.73	มาก
เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก	4.13	0.75	มาก	4.30	0.67	มาก
ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง	4.16	0.85	มาก	4.23	0.77	มาก
พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยกรเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์	3.66	0.87	มาก	4.05	0.78	มาก
ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก	4.16	0.81	มาก	4.36	0.72	มาก
ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคืออณูอันน้อยนิดของโลก	4.28	0.85	มาก	4.30	0.82	มาก

จากตาราง พบว่า ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและหญิง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามเพศชายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ (1) ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคืออณูอันน้อยนิดของโลก (2) บูรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ (3) เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อม

ทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น (4) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก (5) ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง (6) เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก (7) ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกือหนุนและทำลายชีวิต และ (8) พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ (1) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก (2) เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกยอมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น (3) เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก (4) ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคือภูถิอันน้อยนิดของโลก (5) ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง (6) บุรณาภานิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ (7) ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกือหนุนและทำลายชีวิต และ (8) พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์

ตารางที่ 16 แสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ในวันที่ 20 เมษายน 2555

ประเด็นความคิดเห็น	เพศ					
	ชาย			หญิง		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
บุรณาภานิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ	4.12	0.78	มาก	4.30	0.70	มาก
ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกือหนุนและทำลายชีวิต	3.82	0.73	มาก	3.87	0.87	มาก
เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกยอมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น	4.06	0.97	มาก	4.30	0.70	มาก
เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล	3.76	0.66	มาก	4.22	0.74	มาก

ประเด็นความคิดเห็น	เพศ					
	ชาย			หญิง		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก						
ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง	4.00	0.94	มาก	4.22	0.85	มาก
พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์	3.24	0.83	มาก	4.00	0.80	มาก
ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก	4.00	1.00	มาก	4.43	0.73	มาก
ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคือภูถิอันน้อยนิดของโลก	3.94	0.97	มาก	4.35	0.78	มาก

จากตาราง พบว่า ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและหญิงและชมการแสดงในวันที่ 20 เมษายน 2555 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามเพศชายในวันที่ 20 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ (1) บูรณาภาพนิยามของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ (2) เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดฉันนั้น (3) ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง (4) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก (5) ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคือภูถิอันน้อยนิดของโลก (6) ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกื้อหนุนและทำลายชีวิต (7) เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก และ (8) พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงในวันที่ 20 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ (1) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก

(2) ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคือภูตลี้ล้นน้อยนิดของโลก (3) บูรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ และเมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น (4) เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก (5) ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง (6) พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ และ (7) ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกือหนุนและทำลายชีวิต

ตารางที่ 17 แสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ในวันที่ 21 เมษายน 2555

ประเด็นความคิดเห็น	เพศ					
	ชาย			หญิง		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
บูรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ	4.33	0.49	มาก	4.10	0.70	มาก
ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกือหนุนและทำลายชีวิต	4.33	0.49	มาก	4.33	0.80	มาก
เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น	4.33	0.72	มาก	4.29	0.78	มาก
เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก	4.53	0.64	มาก	4.38	0.59	มาก
ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง	4.33	0.72	มาก	4.24	0.70	มาก
พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์	4.13	0.64	มาก	4.10	0.77	มาก
ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก	4.33	0.49	มาก	4.29	0.72	มาก
ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคือภูตลี้ล้นน้อยนิดของโลก	4.67	0.49	มาก	4.24	0.89	มาก

จากตารางพบว่า ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและหญิงและชมการแสดงในวันที่ 21 เมษายน 55 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามเพศชายในวันที่ 21 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ (1) ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคือรู้สึกอันน้อยนิดของโลก (2) เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก (3) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก (4) บูรณาภาพนิยามของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ และประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกก้าวหน้าและทำลายชีวิต (5) เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น และความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง และ (6) พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามหญิงในวันที่ 21 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ (1) เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก (2) ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกก้าวหน้าและทำลายชีวิต (3) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก (4) เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น (5) ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง (6) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก (7) บูรณาภาพนิยามของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ และ (8) พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์

ตารางที่ 18 แสดงทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษาต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก”

องค์ประกอบ ในการแสดง	ระดับการศึกษา								
	มัธยมศึกษา			อุดมศึกษา			วัยทำงาน		
	\bar{X}	S.D.	ความ หมาย	\bar{X}	S.D.	ความ หมาย	\bar{X}	S.D.	ความ หมาย
การสื่อสารวีนินท์	4.67	0.58	ดีมาก	3.95	0.59	ดี	4.04	0.77	ดี
ประเด็นเนื้อหา	4.67	0.58	ดีมาก	4.14	0.73	ดี	4.25	0.59	ดี
นักแสดง	4.67	0.58	ดีมาก	4.10	0.44	ดี	4.29	0.75	ดี
ลีลาการเคลื่อนไหว	4.67	0.58	ดีมาก	4.10	0.62	ดี	4.15	0.87	ดี
การออกแบบเสื้อผ้า	4.33	0.58	ดี	3.95	0.74	ดี	3.96	0.71	ดี
การออกแบบแสง	4.67	0.58	ดีมาก	4.33	0.66	ดี	4.19	0.74	ดี
ดนตรีประกอบ	4.67	0.58	ดีมาก	4.48	0.60	ดี	4.35	0.74	ดี
การออกแบบสื่อผสม	4.33	0.58	ดี	3.71	0.56	ดี	3.90	0.80	ดี
ภาพรวมของการแสดง	5.00	0.00	ดีมาก	4.05	0.50	ดี	4.19	0.63	ดี

จากตาราง พบว่า ทัศนคติต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งอาชีพนักศึกษาและกลุ่มวัยทำงาน มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับดี แต่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีระดับความสำคัญส่วนใหญ่แล้วดีมากในเรื่อง การสื่อสารวีนินท์ ประเด็นเนื้อหา นักแสดง ลีลาการเคลื่อนไหว การออกแบบแสง ดนตรีประกอบ และภาพรวมของการแสดง ส่วนการออกแบบเสื้อผ้าและการออกแบบสื่อผสมนั้น มีระดับความสำคัญดี

นักเรียนมัศึกษามีค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดมีลำดับดังนี้ (1) ภาพรวมของการแสดง (2) การสื่อสารวีนินท์/ ประเด็นเนื้อหา/ นักแสดง/ ลีลาการเคลื่อนไหว/ การออกแบบแสง/ ดนตรีประกอบ และ (3) การออกแบบเสื้อผ้า/ การออกแบบสื่อผสม

นักศึกษามีค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดมีลำดับดังนี้ (1) ดนตรีประกอบ (2) การออกแบบแสง (3) ประเด็นเนื้อหา (4) นักแสดง/ ลีลาการเคลื่อนไหว (5) ภาพรวมของการแสดง (6) การสื่อสารวีนินท์ (7) การออกแบบเสื้อผ้า และ (8) การออกแบบสื่อผสม

วัยทำงานมีค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดมีลำดับดังนี้ (1) ดนตรีประกอบ (2) นักแสดง (3) ประเด็นเนื้อหา (4) ภาพรวมของการแสดง (5) การออกแบบแสง (6) ลีลาการเคลื่อนไหว (7) การสื่อสารกรวีนิพนธ์ (8) การออกแบบเสื้อผ้า และ (9) การออกแบบสื่อผสม

ตารางที่ 19 แสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา ต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก”

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับการศึกษา								
	มัธยมศึกษา			อุดมศึกษา			วัยทำงาน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
บูรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ	4.67	0.58	มากที่สุด	3.86	0.73	มาก	4.33	0.62	มาก
ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกื้อหนุนและทำลายชีวิต	4.33	0.58	มาก	3.86	0.65	มาก	4.15	0.83	มาก
เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น	4.33	1.15	มาก	4.05	0.74	มาก	4.33	0.79	มาก
เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก	4.67	0.58	มากที่สุด	3.95	0.67	มาก	4.31	0.70	มาก
ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง	4.67	0.58	มากที่สุด	3.81	0.81	มาก	4.33	0.76	มาก
พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์	4.33	0.58	มาก	3.76	0.62	มาก	3.90	0.91	มาก
ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก	4.33	0.58	มาก	4.05	0.80	มาก	4.37	0.74	มาก
ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคือภูสือน้อยชนิดของโลก	4.67	0.58	มากที่สุด	3.95	0.92	มาก	4.40	0.77	มาก

จากตารางพบว่า ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งอาชีพนักศึกษาและกลุ่มวัยทำงาน มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับ มาก แต่อาชีพนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีระดับความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง นูรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง และชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคือธาตุอันน้อยนิดของโลก ส่วนประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกื้อหนุนและทำลายชีวิต พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก มีระดับความสำคัญมาก

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ (1) นูรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ/ เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก/ ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง และชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคือธาตุอันน้อยนิดของโลก (2) ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกื้อหนุนและทำลายชีวิต/ พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ และชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก และ (3) เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ (1) เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น (2) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก (3) เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก (4) ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคือธาตุอันน้อยนิดของโลก (5) ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกื้อหนุนและทำลายชีวิต (6) นูรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ (7) ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง และ (8) พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในวัยทำงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ (1) ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคืออสูรอันน้อยนิดของโลก (2) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก (3) บุรณภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ (4) ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง (5) เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น (6) เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก (7) ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกือหนุนและทำลายชีวิต และ (8) พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์

ตารางที่ 20 แสดงทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” จำแนกตามความรู้จักรพินทรนาถ สุภากร

องค์ประกอบ ในการแสดง	รู้จักรพินทรนาถ สุภากร					
	รู้จัก			ไม่รู้จัก		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
การสื่อสารวีนินท์	3.74	0.86	ดี	4.20	0.58	ดี
ประเด็นเนื้อหา	4.07	0.68	ดี	4.33	0.59	ดี
นักแสดง	4.11	0.70	ดี	4.33	0.66	ดี
ลีลาการเคลื่อนไหว	4.00	0.88	ดี	4.24	0.75	ดี
การออกแบบเสื้อผ้า	3.89	0.75	ดี	4.02	0.69	ดี
การออกแบบแสง	4.04	0.65	ดี	4.37	0.73	ดี
ดนตรีประกอบ	4.26	0.66	ดี	4.47	0.71	ดี
การออกแบบสื่อผสม	3.67	0.78	ดี	3.98	0.69	ดี
ภาพรวมของการแสดง	4.00	0.48	ดี	4.29	0.65	ดี

จากตารางพบว่า ทัศนคติต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักและไม่รู้จักพินทรนาถ สุภากรนั้น มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับดี

ผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักพินทรนาถ สุภากรมีค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดมีลำดับดังนี้ (1) ดนตรีประกอบ (2) นักแสดง (3) ประเด็นเนื้อหา (4) การออกแบบแสง (5) ภาพรวมของ

การแสดง (6) ลีลาการเคลื่อนไหว (7) การออกแบบเสื้อผ้า (8) การสื่อสารกวีนิพนธ์ และ (9) การออกแบบสื่อผสม

ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่รู้จักพรินทรนาถ สุภากรมีค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดมีลำดับดังนี้ (1) ดนตรีประกอบ (2) การออกแบบแสง (3) ประเด็นเนื้อหา (4) นักแสดง (5) ภาพรวมการแสดง (6) ลีลาการเคลื่อนไหว (7) การสื่อสารกวีนิพนธ์ (8) การออกแบบเสื้อผ้า และ (9) การออกแบบสื่อผสม

ตารางที่ 21 แสดงความแตกต่างระหว่างผู้ชมการแสดงที่รู้จักและไม่รู้จักพรินทรนาถ สุภากรกับทัศนคติของภาพรวมการแสดง

ตัวแปร	กลุ่มผู้รับสาร	<i>M</i>	<i>SD.</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
ทัศนคติของภาพรวมการแสดง	รู้จัก	3.87	0.51	-2.979*	74	0.004
	ไม่รู้จัก	4.24	0.53			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 21 แสดงความแตกต่างระหว่างผู้ชมการแสดงที่รู้จักและไม่รู้จักพรินทรนาถ สุภากรกับทัศนคติของภาพรวมการแสดง พบว่า ผู้ชมการแสดงที่รู้จักและไม่รู้จักพรินทรนาถ สุภากร มีค่า *P* เท่ากับ 0.004 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ผู้ชมการแสดงที่รู้จักและไม่รู้จักพรินทรนาถ สุภากร นั้นมีความแตกต่างกันกับทัศนคติของภาพรวมการแสดง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงมีข้อสงสัยเกิดคือ จากตารางที่ 20 ทัศนคติต่อองค์ประกอบในการแสดงของผู้ชมที่ไม่รู้จักพรินทรนาถ สุภากรมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้ชมที่รู้จักพรินทรนาถ สุภากร ทุกองค์ประกอบ อาจเกิดจากการคาดหวังต่อการแสดงของผู้ชมที่เคยศึกษางานวรรณกรรมของพรินทรนาถมาก่อนทำให้ค่าเฉลี่ยนั้นน้อยกว่า

ตารางที่ 22 แสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” จำแนกตามความรู้จักรพินทรนาถ สุภากร

ประเด็นความคิดเห็น	รู้จักรพินทรนาถ สุภากร					
	รู้จัก			ไม่รู้จัก		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
บูรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ	4.15	0.72	มาก	4.24	0.66	มาก
ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกื้อหนุนและทำลายชีวิต	3.85	0.86	มาก	4.20	0.71	มาก
เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น	3.96	0.85	มาก	4.41	0.70	มาก
เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก	4.00	0.68	มาก	4.35	0.69	มาก
ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง	3.89	0.75	มาก	4.37	0.78	มาก
พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์	3.81	0.88	มาก	3.92	0.81	มาก
ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก	4.26	0.76	มาก	4.29	0.76	มาก
ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคือลู่อื่นน้อยนิดของโลก	4.04	0.94	มาก	4.43	0.74	มาก

จากตาราง พบว่า ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักและไม่รู้จักจักรพินทรนาถ สุภากร มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักจักรพินทรนาถ สุภากร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ (1) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก (2) บูรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ (3) ชีวิตหนึ่งชีวิต

หนึ่งคือภูตอันน้อยนิดของโลก (4) เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก (5) เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น (6) ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง (7) ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกื้อหนุนและทำลายชีวิต และ (8) พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่รู้จักรพินทรนาถ ฐาคุร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ (1) ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคือภูตอันน้อยนิดของโลก (2) เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น (3) ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง (4) เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก (5) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก (6) บูรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งที่ทั้งบวกและลบ (7) ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกื้อหนุนและทำลายชีวิต และ (8) พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์

ตารางที่ 23 แสดงทัศนคติต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านกวีรพินทรนาถ ฐาคุรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง

องค์ประกอบ ในการแสดง	ความต้องการอ่านบทกวีนิพนธ์					
	อยากอ่าน			ไม่อยาก		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
การสื่อสารกวีนิพนธ์	4.08	0.73	ดี	3.80	0.63	ดี
ประเด็นเนื้อหา	4.26	0.62	ดี	4.10	0.74	ดี
นักแสดง	4.29	0.67	ดี	4.00	0.67	ดี
ลีลาการเคลื่อนไหว	4.17	0.81	ดี	4.10	0.74	ดี
การออกแบบเสื้อผ้า	4.00	0.68	ดี	3.80	0.92	ดี
การออกแบบแสง	4.27	0.69	ดี	4.10	0.88	ดี
ดนตรีประกอบ	4.44	0.66	ดี	4.10	0.88	ดี
การออกแบบสื่อผสม	3.94	0.70	ดี	3.40	0.84	พอใช้
ภาพรวมของการแสดง	4.23	0.55	ดี	3.90	0.88	ดี

จากตารางพบว่า ทักษะคติต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านกวีรพินทรนาถ ฐาภุรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง มีระดับความสำคัญส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี แต่ในเรื่องการออกแบบสื่อผสมนั้น มีความแตกต่างกัน โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านกวีรพินทรนาถ ฐาภุรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง มีระดับความสำคัญดี แต่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่อยากอ่านกวีรพินทรนาถ ฐาภุรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดงนั้น มีระดับความสำคัญพอใช้

ผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านกวีรพินทรนาถ ฐาภุรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดเรียงลำดับดังนี้ (1) ดนตรีประกอบ (2) นักแสดง (3) การออกแบบแสง (4) ประเด็นเนื้อหา (5) ภาพรวมของการแสดง (6) ลีลาการเคลื่อนไหว (7) การสื่อสารกวีนิพนธ์ (8) การออกแบบเสื้อผ้า และ (9) การออกแบบสื่อผสม

ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่อยากอ่านกวีรพินทรนาถ ฐาภุรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดเรียงลำดับดังนี้ (1) ประเด็นเนื้อหา/ ลีลาการเคลื่อนไหว (2) ดนตรีประกอบ/ การออกแบบแสง (3) นักแสดง (4) ภาพรวมของการแสดง (6) การสื่อสารกวีนิพนธ์ (7) การออกแบบเสื้อผ้า และ (8) การออกแบบสื่อผสม

ตารางที่ 24 แสดงความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านกวีรพินทรนาถ สุภากรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง

ประเด็นความคิดเห็น	ความต้องการอ่านบทกวีนิพนธ์					
	อยากอ่าน			ไม่อยากอ่าน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
บุรณภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ	4.27	0.62	มาก	3.80	0.92	มาก
ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกก้าวหน้าและทำลายชีวิต	4.14	0.78	มาก	3.70	0.67	มาก
เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น	4.29	0.78	มาก	4.00	0.82	มาก
เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก	4.23	0.67	มาก	4.20	0.92	มาก
ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง	4.27	0.73	มาก	3.70	1.06	มาก
พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์	3.95	0.79	มาก	3.40	0.97	มาก
ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก	4.35	0.75	มาก	3.80	0.63	มาก
ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคืออณูอันน้อยนิดของโลก	4.32	0.83	มาก	4.10	0.88	มาก

จากตาราง พบว่า ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านและไม่อยากอ่านกวีรพินทรนาถ สุภากรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านกวีรพินทรนาถ ฐาการเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้

- (1) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก (2) ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคืออณูอันน้อยนิดของโลก
- (3) เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น (4) บุรณภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ (5) ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง (6) เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก
- (7) ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกือหนุนและทำลายชีวิต และ (8) พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่อยากอ่านกวีรพินทรนาถ ฐาการเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้

- (1) เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก (2) ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคืออณูอันน้อยนิดของโลก (3) เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น
- (4) ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก (5) บุรณภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ (6) ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกือหนุนและทำลายชีวิต (7) ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง และ (8) พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์

3. ความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อการแสดง “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ชมทั่วไป

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถาม กล่าวถึงองค์ประกอบในการแสดง ได้แก่ ภาพรวมของการแสดง ดนตรีประกอบ ลีลาการเคลื่อนไหว และการสื่อสารบทกวีโดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) รอบการแสดงวันที่ 20 เมษายน 2555

- โดยรวมแล้วการแสดงสื่อสารอรรถรสจากวีนิพนธ์ได้ดีแล้ว แต่ด้วยความที่กวีนิพนธ์ของรพินทรนาถเต็มไปด้วยปรัชญาที่ลึกซึ้ง การแสดงครั้งนี้จึงสามารถพัฒนาต่อให้การ

นำเสนอมีเอกภาพและน่าสนใจ ชอบการเลือกประเด็นปรัชญานำเสนอเป็นการแสดง ส่งผลให้
อยากติดตามอ่านเพิ่มมากขึ้น

- ในช่วงเริ่มการแสดง การบรรเลงดนตรีทิ้งระยะเงียบนานไป ทำให้รู้สึกอึด
อัด แต่ช่วงหลังก็รู้สึกเพลินดี มีความพึงพอใจกับเสียงดนตรี เพราะเกิดความคล้อยตามไปกับ
อารมณ์ของดนตรี อย่างไรก็ตาม เสียงดนตรีช่วงที่มีช่วงหวีด เสียงจะแหลมและดังไป การบรรเลง
ลักษณะนี้ทำให้เสียอรรถรสในการชมการแสดงทั้งหมด

- อยากให้ปรับปรุงเรื่องการแสดงเพราะนักแสดงดูขาดพลัง นักแสดงควร
รู้สึกจริง ๆ จากภายใน เพื่อส่งอารมณ์นั้นออกมาทางน้ำเสียงและท่าทาง จะยิ่งช่วยให้สื่อสารกับคน
ดูได้ดีขึ้น

- อยากให้ปรับปรุงที่นั่ง เพราะรับชมยากไม่ทั่วถึง

(2) รอบการแสดงวันที่ 21 เมษายน 2555

- งานกีของรพินทรนาถ ฐากูร มีความน่าสนใจ โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับ
พระเจ้าอยู่ในวิถีชีวิตของมนุษย์เรา

- ชอบบรรยายภาค แสง ดนตรี และนักแสดง ช่วยให้เข้าใจประเด็นมากขึ้น

- เครื่องกายดูเรียบง่าย แต่เวลาเคลื่อนไหวดูสวยงาม เห็นความเชื่อมโยงของ
นักแสดงนำและผู้่านบทกวีด้วยทรงผมที่เหมือนกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การสร้างสรรคการแสดงร่วมสมัยเพื่อสื่อสารปรัชญาแนวคิดจากกวีนิพนธ์ของ รพินทรนาถ ฐากูร เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (creative research) โดยจัดแสดงการแสดงร่วมสมัยเรื่อง “ไอ้โลกที่รัก” ผลการวิจัยสรุปตามลำดับคำถามนำวิจัยดังนี้

1. การดัดแปลงสื่อจากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร ผู้การแสดงร่วมสมัย เพื่อสื่อสารปรัชญาแนวคิด มีกระบวนการอย่างไร
2. ผู้ชมมีทัศนคติอย่างไรต่อสุนทรียภาพในการแสดงร่วมสมัยจากการดัดแปลงกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร
3. ผู้ชมมีการรับรู้และมีทัศนคติต่อปรัชญาแนวคิดอย่างไร

คำถามนำวิจัยข้อที่ 1 การดัดแปลงสื่อจากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร ผู้การแสดงร่วมสมัย เพื่อสื่อสารปรัชญาแนวคิด มีกระบวนการอย่างไร

ในการวิจัยเรื่องการสร้างสรรคการแสดงร่วมสมัยเพื่อสื่อสารปรัชญาแนวคิดจากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร ผู้วิจัยได้แบ่งกระบวนการทำงานเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ขั้นเตรียมการแสดง ขั้นตอนการฝึกซ้อมและแก้ไขปัญหาในการแสดง และผลตอบรับและทัศนคติของผู้ชมต่อการแสดง รายละเอียดแต่ละขั้นตอนมีดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการแสดง (Preproduction)

1.1 การเรียนรู้กระบวนการสร้างสรรค์สร้างการแสดงและวรรณกรรมของรพินทรนาถ

ฐากูร

ในการสร้างการแสดงร่วมสมัยจากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร ผู้วิจัยได้นำกวีนิพนธ์เรื่อง *The Crescent Moon* แปลโดย ปรีชา ช่อปทุมมา มาทำการแสดง และได้มีการพูดคุยระหว่างผู้วิจัยและผู้ชมหลังการแสดงเกี่ยวกับทัศนคติต่อองค์ประกอบและกลวิธีการนำเสนอในการแสดง ประกอบกับแบบสอบถามจำนวน 15 ชุด นอกจากนี้ ในวิชาการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) ได้มีการสร้างสรรค์การแสดงสื่อผสม “ไอ้โลกที่รัก” โดยใช้การสื่อสารด้วยสื่อผสม (multimedia) เป็นหลัก จากการแสดงทั้ง 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยค้นพบข้อควรคำนึงในการสร้างงานคือ การให้ความสำคัญกับโครงเรื่อง เนื้อหา และการเล่าเรื่อง การเลือกนำเสนอสื่อต่าง ๆ บนเวทีควรมีเอกภาพและส่งเสริมซึ่งกันและกัน

1.2 การเตรียมการแสดงร่วมสมัยเพื่อการสื่อสารปรัชญา尼เวศวิทยาแนวเล็ก

1. การคัดเลือกบทกวีนิพนธ์

กวีนิพนธ์นั้นจะต้องเสนอความคิด อุดมการณ์ ตลอดจนสังเคราะห์ที่เกี่ยวกับปรัชญา尼เวศวิทยาแนวเล็ก ที่จะทำให้ผู้ชมจะเกิดการชูกคิดถึงพฤติกรรมของมนุษย์เอง ในการกระทำต่อโลก เข้าใจความเป็นไปของโลก และเห็นคุณค่าของสรรพชีวิต ที่มีความเชื่อมโยงกัน อีกทั้งกวีนิพนธ์นั้นจะต้องก้าวข้ามผ่านการเป็นชนชาติ สถานที่ และกาลเวลาใดเวลาหนึ่ง รวมถึงกำหนดความยาวของการแสดงไว้ประมาณ 30 นาที

บทกวีนิพนธ์ที่นำมาใช้มีจำนวน 3 บท ดังนี้ (1) บทกวีนิพนธ์ประเภทร้อยแก้วแนวร้อยกรองตอน “ไอ้โลกที่รัก” จากกวีนิพนธ์เรื่อง “Earth” แปลโดย กิติมา อมรทัต จากหนังสือผู้สัญจรนิรันดร ตีพิมพ์ พ.ศ. 2526 (2) บทกวีนิพนธ์ประเภทร้อยแก้วแนวร้อยกรอง ตอนที่ 11 จากหนังสือคีตาฉวี ถอดความโดย กรุณา – เรื่องอุไร กุศลาสัย พิมพ์ครั้งที่ 8 ตีพิมพ์ พ.ศ. 2540 และ (3) บทกวีนิพนธ์ประเภทคำจารึก จำนวน 7 บท จากหนังสือนกเถื่อน แปลโดย ปรีชา ช่อปทุมมา พิมพ์ครั้งที่ 2 ตีพิมพ์ พ.ศ. 2547

2. การร้อยเรียงบทกวีนิพนธ์

บทกวีนิพนธ์ใช้โลกที่รักเป็นบทกวีนิพนธ์หลักในการดำเนินเรื่อง และใช้บทกวีจากเรื่องนกเถื่อนทั้ง 7 บทนำมาเป็นส่วนเสริม เพื่อเน้นการวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมของมนุษย์ และการทำความเข้าใจกับความเป็นไปของชีวิต หรือวัฏจักรของชีวิตมนุษย์ในฐานะสิ่งเล็กๆ ในโลกและบทกวีจากเรื่องคิตาญชลี ใช้แทนเสียงที่เตือนสติมนุษย์ให้ตื่นจากพฤติกรรมนั้น

การร้อยเรียงบทกวีนิพนธ์ มี 2 ส่วนดังนี้

(1) กลุ่มบทกวีนิพนธ์จากหนังสือนกเถื่อน ที่มีความหมายในเชิงวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมมนุษย์ และบทกวีจากคิตาญชลีมาเสริมในช่วงก่อนจะกล่าวถึงภัยธรรมชาติที่น่ากลัว ทำให้เห็นการเชื่อมโยงถึงพฤติกรรมของมนุษย์อันเป็นสาเหตุสำคัญที่เร่งความรุนแรงของภัยธรรมชาติ

(2) กลุ่มบทกวีนิพนธ์จากหนังสือนกเถื่อน ที่มีความหมายเกี่ยวกับความเข้าใจความเป็นไปหรือวัฏจักรของชีวิต มาเสริมในช่วงก่อนหน้าจะกล่าวถึง ชีวิตมนุษย์ที่กำลังเข้าสู่วาระสุดท้ายของชีวิต เพื่อให้บทกวีนิพนธ์ที่เพิ่มเข้ามาช่วยเสริมความหมาย ถึงความเข้าใจต่อกฎเกณฑ์ของโลกที่ทุกชีวิตจะต้องยอมรับ

3. การเลือกรูปแบบในการนำเสนอ

การที่จะทำให้ผู้รับสารที่เปลี่ยนจากผู้อ่านมาเป็นผู้ชมเข้าถึงความคิดในบทกวี จำเป็นต้องผ่านกระบวนการกลั่นจากตัวอักษรมาเป็นการกระทำ เสียง และภาพบนเวที ผู้วิจัยจึงเลือกการนำเสนอแนวไม่เหมือนจริง หรือแนวสไตลิสต์ (Non-realistic or Stylisation) ด้วยการออกแบบจินตลีลาแทนนามธรรมเกี่ยวกับเรื่องราวและภาวะอารมณ์ต่าง ๆ โดยมีแสงสีและสื่อผสมเป็นตัวเสริม

4. องค์ประกอบต่าง ๆ ในการแสดง

(1) แก่นเรื่อง : การกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์นั้นเป็นส่วนสำคัญในการทำลายสมบูรณาญาของโลก จนท้ายที่สุดมนุษย์เองก็จะเป็นผู้ที่รับผลกระทบนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

(2) โครงเรื่อง : มนุษย์คนหนึ่งมาเพื่อกล่าวอำลาโลกก่อนที่จะจากโลกนี้ไป มนุษย์ผู้นี้ได้กล่าวถึงโลกอันเป็นที่รักยิ่ง โลกที่เต็มไปด้วยสมดุลงามในความแตกต่างทั้งดีงามและโหดร้าย แต่เมื่อมนุษย์ด้วยกันเองอยู่อาศัยบนโลกนี้อย่างไม่เคารพต่อสมบุรณ์ภาพนั้น ด้วยการพยายามจะครอบครองทุกอย่างอย่างไร้สติ ความดีงามและโหดร้ายที่เคยอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อหนุนกลมกลืนก็ถูกรบกวนและรื้อให้โลกต้องปรับสมดุลใหม่ กลายเป็นผลกระทบอันร้ายแรงที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สุดท้ายแล้วไม่ใช่เพียงแค่คนคนนั้นที่จะต้องจากโลกไป แต่เป็นมนุษยชาติทั้งปวง

(3) ตัวละคร : ตัวละครหลักเป็นผู้หญิงสื่อสารผ่านการเคลื่อนไหวที่อ่อนช้อย นุ่มนวล เพื่อสื่อสารความรู้สึกเจ็บปวดและสวยงาม สะท้อนภาพของการเป็นผู้ถูกกระทำได้ชัดเจน มีผู้อ่านบทกวี เป็นเสียงแทนความในใจของตัวละครหลัก ส่วนตัวละครอีก 3 คนประกอบด้วย ผู้หญิง 1 คน และ ผู้ชาย 2 คน ให้มีทั้ง 2 เพศเพื่อเป็นตัวแทนของมนุษย์ทั้งชายและหญิง

(4) สถานที่เกิดเหตุการณ์หรือฉาก : สถานที่เกิดเหตุการณ์หรือฉากเป็นโลกทั้งหมด ไม่บ่งบอกยุคสมัยที่ชัดเจน นำเสนอโลกในส่วนต่าง ๆ เพื่อแสดงความเป็นไปของโลกที่มีความแตกต่างและการแปรผันหมุนเวียนกันไป

(5) บทสนทนา : บทสนทนาคือสิ่งที่นักแสดงหญิงหลักพูดกับโลก และพูดกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

(6) มุมมองในการเล่าเรื่อง : การเล่าเรื่องในการแสดงนี้ ผ่านมุมมองของตัวละครหลักที่มีต่อโลกและเพื่อนมนุษย์

5. การออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ

ผู้วิจัยได้เริ่มต้นกระบวนการออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ สำหรับการแสดงโดยมุ่งเน้นไปที่การออกแบบเพื่อส่งเสริมการสื่อสารแก่นเรื่อง และเนื้อหาสาระของเรื่อง

(1) การออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดง

พื้นที่สำหรับการแสดงครั้งนี้ ใช้ห้องปฏิบัติการสาขาวิชาสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ลักษณะห้องเป็นห้องสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขนาดเหมาะสมและเดินทางมาสะดวก กำหนดพื้นที่ในห้องสำหรับเป็นเวทีด้วยขนาดยาว 6.8 เมตร และกว้าง 4.6 เมตร โดยการปูเสื่อน้ำมันพลิกด้านหลังขึ้นซึ่งเป็นสีดำเนื้อด้าน และบริเวณเวทีด้านข้างซ้ายขวาและด้านหลัง ใช้ผ้าม่านสีดำซึ่งมีอยู่แล้วปิดรอบทั้งสามด้าน สำหรับที่นั่งผู้ชม เป็นที่นั่งแบบชั้นบันไดสำเร็จรูป จำนวน 3 ชั้น นั่งเรียงเป็นแถวหน้ากระดานขนานกับเวที การเลือกที่นั่งเป็นชั้นบันไดเพื่อให้สามารถมองเห็นพื้นที่เวทีและภาพสื่อผสมที่ฉายจากเครื่องโปรเจกเตอร์ได้ชัดเจน

(2) การออกแบบลีลาการเคลื่อนไหว

จุดประสงค์หลักในการออกแบบลีลาการเคลื่อนไหวคือการสื่อสารความหมายและอารมณ์ของบทกวีนิพนธ์ การออกแบบลีลาการเคลื่อนไหวเกิดจากการศึกษาความหมายมาเป็นภาพรวมบนเวทีคร่าว ๆ หลังจากนั้นจึงออกแบบท่าทางโดย อ.ปอรัชฌม ยอดเนตร ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ตะวันตก โดยให้ความสำคัญกับการสื่อความหมาย และความเรียบง่ายเพื่อไม่ได้ดึงความสนใจไปจากบทกวีมากเกินไป และลีลาการเดินนำมาพัฒนาต่อโดย นิโบล วงศ์ภัทรนนท์ หนึ่งในนักแสดงซึ่งมีประสบการณ์ด้านลีลาการเคลื่อนไหว

(3) การออกแบบเครื่องแต่งกาย

จุดประสงค์หลักในการออกแบบคือ การสะท้อนลักษณะเด่นในกวีนิพนธ์ที่กล่าวถึงการอยู่ร่วมกันของสิ่งต่าง ๆ ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายคือ อ.จุฑารัตน์ การะเกตุ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดง จึงเลือกใช้รูปแบบและวัสดุที่ต้องมีการผสมผสานกันระหว่างความแตกต่าง หากแต่อยู่ร่วมกันอย่างลงตัว เครื่องแต่งกายจึงไม่แสดงยุคสมัยและฐานะ โดยดูภาพรวมแล้วจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันแม้มีรายละเอียดในการตัดเย็บแตกต่างกัน เพื่อสื่อสารความหมายว่าตัวละครทุกตัวมีความเท่าเทียมกันในฐานะที่ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของโลก นอกจากนี้ นักแสดงสวมใส่แล้วต้องเคลื่อนไหวได้สะดวก สามารถปกปิดร่างกายเพื่อความมั่นใจในการเคลื่อนไหวได้เต็มที่ มีความเรียบง่ายเพื่อไม่ให้ผู้ชมสนใจกับเครื่องแต่งกายมากเกินไป รวมถึงลักษณะของวัสดุที่นำมาใช้ไม่ควรเป็นมันเงา มีสีอ่อน และไม่มีลวดลาย เพื่อ

ไม่ให้เกิดการสะท้อนแสงจากเครื่องโปรเจกเตอร์ขณะฉายภาพ ทำให้ภาพฉายมีสีผิดเพี้ยนและไม่ชัดเจน

เครื่องแต่งกายประกอบไปด้วย เครื่องแต่งกายของนักแสดงหญิงจะมีลักษณะคล้ายกันคือมีความพลิ้วไหวของผ้า ส่วนนักแสดงชายจะมีแบบเสื้อที่ดูแข็ง ผู้อ่านบทกวีจะเป็นชุดกระโปรงดำแต่เชื่อมโยงกับนักแสดงหลักด้วยทรงผมที่เหมือนกัน นักดนตรีเป็นเสื้อเชิ้ตแขนยาวและกางเกงขาวาวสีดำ เพื่อไม่ได้ดึงสายตามากเกินไปขณะอยู่ในการแสดง

(4) การออกแบบแสง

ผู้ออกแบบแสงคือ อ.ลักษณะนัยน์ ทรงเสียงไทย ใช้ความคุ้นเคยของผู้ชมในการให้ความหมายของการเลือกใช้ปริมาณแสงในความเข้มต่าง ๆ คือ ความสว่างหมายถึงปลอดภัย ความศักดิ์สิทธิ์ ความจริง และความสดใส ความมืดบอดถึงความหวาดกลัว ไร้หลัก ความชั่วร้าย รวมถึงพลังของสีสันต่าง ๆ นำมาใช้สร้างสรรค์และสื่อความหมาย โดยภาพรวมการแสดง แสงจะมีทั้งความหม่นมัวและสว่างสดใสแตกต่างกันไปตามแต่ละช่วงความหมายของกวี

จากหลักเกณฑ์ข้างต้น แบ่งพื้นที่ที่ให้การส่องสว่างหลัก ๆ เป็น 5 ส่วน ดังนี้ ก) แสงสว่างสำหรับผู้อ่านบทกวี มีความสว่างคงที่ตั้งแต่ผู้อ่านบทกวีเข้ามาจนออกไป จึงค่อย ๆ ลดแสงในส่วนนี้ ข) แสงสว่างสำหรับนักแสดงหลักผู้เล่าเรื่อง ใช้การควบคุมความสว่างของแสงให้แตกต่างกัน เพื่อเน้นจุดสนใจไปที่นักแสดงหลัก ค) แสงสว่างสำหรับภาพการแสดงโดยรวม ใช้แสงสีเหลือง สีน้ำเงิน สีชมพู มีการควบคุมความสว่างของแสงให้แตกต่างกัน รวมถึงการใช้สีของแสงนำมาใช้สร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการสื่อความหมายต่าง ๆ ง) แสงจากเครื่องโปรเจกเตอร์ ขณะที่ฉายภาพสื่อผสมจะควบคุมความสว่างของแสงในปริมาณน้อยเพื่อให้เกิดความเด่นชัดภาพ และ จ) แสงสว่างสำหรับนักดนตรี ใช้แสงจากไฟฉายขนาดเล็กติดที่แท่นวางบท ความสว่างของแสงให้เพียงพอใช้สำหรับเพื่ออ่านบทเท่านั้น

(6) การออกแบบสื่อผสม

หลักในการออกแบบคือ สื่อสารความหมายได้ ไม่มากเกินไปจนถึงความสนใจไปจากการฟัง และเพื่อให้เกิดการจินตนาการใช้ภาพฉายเข้ามาช่วยเล่าเรื่องความป่าเถื่อนของมนุษย์ (ภาพโครงกระดูก) และภาพตัวอักษรตามบทกวี

(7) การออกแบบดนตรี

ผู้วิจัยได้ประสานงานขอให้ อ.อมานต์ จันทรวโรจน์ ใช้การเล่นดนตรีสด ประกอบไปกับการแสดง ด้วยเครื่องดนตรีขลุ่ยฝรั่ง (Recorder) ระดับเสียงอัลโต เพื่อให้สอดคล้องประสานกับเสียงนักแสดงหลักที่เป็นเสียงต่ำของผู้หญิง ใช้การเล่นแบบกึ่งด้นสด (semi-improvisation) และกำหนดช่วงอารมณ์สดใส อารมณ์เศร้าหมอง อารมณ์เบื่อหน่าย และช่วงเงียบในเบื้องต้นก่อน เพื่อการแสดงในทุก ๆ รอบเป็นแนวทางเดียวกัน

(8) การประชาสัมพันธ์

การวางแผนประชาสัมพันธ์มีข้อคำนึงคือรูปแบบการประชาสัมพันธ์ทั้งกับคนรู้จักและบุคคลทั่วไป การประชาสัมพันธ์กับคนรู้จักจะเป็นการเชิญชวนด้วยวาจาเป็นรายบุคคล พร้อมแจกจ่ายสื่อประชาสัมพันธ์ ส่วนบุคคลทั่วไป ผู้วิจัยเลือกให้ช่องทางที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้จำนวนมาก เช่น การติดสื่อประชาสัมพันธ์บริเวณทางผ่านของคนจำนวนมาก รวมถึงประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยม

2. ขั้นตอนการฝึกซ้อมและแก้ไขปัญหาในการแสดง (Production)

2.1 การฝึกซ้อม

กระบวนการเริ่มจากการที่ผู้วิจัยพยายามสร้างสรรค์บท ช่วงเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2555 แต่พบว่าความมั่งคั่งของบทกวีไม่ลงตัวและสื่อได้ไม่ตรงแนวคิดนิเวศวิทยาแนวลึก จึงได้ประชุมกับอาจารย์ที่ปรึกษาและคณะ เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2555 สรุปเลือกบทกวีที่จะนำมาใช้และภาพรวมรูปแบบการนำเสนอ (production design) ที่ใช้ลีลาการเต้นเป็นองค์ประกอบนำในการแสดง หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำบทกวีมาวิเคราะห์ต่อในรายละเอียด รวมถึงติดต่อผู้ประดิษฐ์ทำเต้นเพื่อออกแบบลีลา และนำมาพัฒนาต่อโดยนักแสดงที่คัดเลือกจากการมี

พื้นฐานของทักษะการเต้น รวมถึงผู้อ่านบทกวีที่มีน้ำเสียงมีพลังน่าฟัง รวมถึงนักดนตรีที่สามารถบรรเลงกีตาร์ได้ตามภาพของการแสดง ระหว่างการฝึกซ้อมในประมาณช่วงเดือนเมษายน 2555 ได้มีการปรับแก้ให้มีอารมณ์ที่หลากหลาย เพิ่มและลดองค์ประกอบการต่าง ๆ ให้มีเอกภาพ

2.2 วันแสดงสู่สาธารณะ

การแสดงจัด 3 รอบ โดยเริ่มจากการเกริ่นนำถึงโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของรพินทรนาถ ฐากูร และกล่าวถึงการแสดงเกี่ยวกับที่มาและสารที่นำเสนอ รวมประมาณ 10 นาที ต่อด้วยการแสดงร่วมสมัยประมาณ 30 นาที และเสวนาหลังการแสดงประมาณ 45 นาที

1. การเกริ่นนำก่อนการแสดง

ก่อนจะเริ่มการแสดงในทุกรอบ ได้มีการเกริ่นนำเกี่ยวกับรพินทรนาถ ฐากูร โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ การกล่าวถึงประวัติสั้น ๆ รวมถึงบทกวีทั้งของรพินทรนาถและบทกวีที่ได้รับแรงบันดาลใจจากรพินทรนาถ โดย รศ.ถิรพันธ์ อนุวัชศิริวงศ์ และกล่าวถึงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการแสดงร่วมสมัย “ไอ้โลกที่รัก” ดำเนินการโดยผู้วิจัย รวมประมาณ 10 นาที

2. การแสดง

ในการแสดงรอบวันที่ 20 เมษายน 2555 เวลา 18.00 น. จำนวนผู้ชม 40 คน ปัญหาที่เกิดขึ้นคือบรรยากาศโดยรวมของการแสดงดูหม่นหมองเกินไปและนักแสดงขาดความรู้สึกจากภายใน แผนการการแก้ปัญหาสำหรับรอบต่อไปคือ การปรับแสงบางช่วงให้ดูสว่างสดใสขึ้น และแนะนำนักแสดงว่าให้แสดงความรู้สึกผ่านสีหน้าให้ชัดเจนขึ้น การแสดงในรอบวันที่ 21 เมษายน 2555 เวลา 13.00 น. จำนวนผู้ชม 18 คน บรรยากาศโดยรวมของการแสดงดีขึ้นจากการปรับแก้จากรอบที่แล้ว ส่วนในรอบสุดท้ายคือ วันที่ 21 เมษายน 2555 เวลา 18.20 น. จำนวนผู้ชม 18 คน ปัญหาคือการเปิดให้ผู้ชมเข้าโรงละครช้าเนื่องจากการถ่ายภาพการแสดงนอกรอบเก็บไว้เป็นข้อมูล และพลังของนักแสดงลดลงจากรอบที่แล้วอย่างเห็นได้ชัด อาจเกิดจากความเหนื่อยล้าของนักแสดง การแสดงแต่ละรอบใช้เวลาประมาณ 30 นาที

3. การเสวนาหลังการแสดง

การเสวนาดำเนินรายการโดย รศ. ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ และคำถามสำหรับการเปิดให้ร่วมแสดงความคิดเห็นเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ชมและทีมงานแสดงความคิดเห็นได้อิสระ สำหรับผู้ชมคำถามจะเกี่ยวกับการแสดงทัศนคติต่อการแสดงและการรับรู้ปรัชญานิเวศวิทยาแนวเล็ก ส่วนที่ทีมงานจะเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดในการสร้างสรรค์การแสดง รวมถึงปรัชญาที่ได้รับรู้จากการทำงาน

3. ทัศนคติของผู้ชมต่อละคร (Post Production)

การศึกษาก่อนทัศนคติของผู้ชมต่อสุนทรียภาพในการแสดงร่วมสมัย “ไอ้โลกที่รัก” ทั้งผู้ชมประเภทผู้เชี่ยวชาญและผู้ชมทั่วไป ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการเสวนาหลังการแสดงทั้ง 3 รอบ จำนวน 27 คน และนำข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ชม จำนวน 76 ชุด มาบันทึกลงในโปรแกรมสถิติประยุกต์ (SPSS) เพื่อประมวลผลเชิงสถิติ

คำถามนำวิจัยข้อที่ 2 ผู้ชมมีทัศนคติอย่างไรต่อสุนทรียภาพในการแสดงร่วมสมัยจากการดัดแปลงกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร

นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเสวนา สามารถแยกกลุ่มทัศนคติตามการอ้างอิงถึงองค์ประกอบในการแสดง โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ประเด็นการนำเสนอ

นักสังคมศาสตร์ 2 คน มีทัศนคติสอดคล้องกันว่า งานวรรณกรรมของรพินทรนาถ ฐากูร ถูกดัดด้วยปรัชญาแห่งบูรณาภาพอยู่แล้ว แต่การประพันธ์ขึ้นในช่วงวัยและบริบทที่ต่างกัน และต้องนำมาร้อยเรียงเพื่อสื่อสารภายใต้แนวคิดนิเวศวิทยาแนวเล็ก รวมถึงรักษาสุนทรียภาพของบทกวีและการแสดงให้กลมกลืนกัน จึงเป็นเรื่องยากและต้องใช้ความมานะอย่างมาก

(2) ภาพรวมบนเวที

สำหรับรอบการแสดงวันที่ 20 เมษายน 2555 ผู้เชี่ยวชาญด้านการแสดง/ การละคร ได้ให้ความเห็นต่อภาพรวมการแสดงว่า การแสดงขาดช่วงจังหวะเว้นว่างให้ผู้ชมได้ดื่มด่ำกับบทกวี รวมถึงยังขาดความหลากหลายในอารมณ์ของการแสดง สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของนักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ ที่ให้ความเห็นว่าภาพรวมทางการแสดงนั้นยังขาดมิติทางอารมณ์ของความเข้าใจโลก ท้ายสุดแล้วการเข้าใจบทกวีจึงต้องเกิดการเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้ชมแต่ละคน เพื่อสามารถติดตามการแสดงได้ไปจนจบ

จากทัศนะทั้งของผู้เชี่ยวชาญและผู้ชมทั่วไปข้างต้น นำสู่การปรับการแสดงในวันที่ 21 เมษายน 2555 ให้มีมิติความหลากหลายทางอารมณ์มากขึ้น ด้วยการปรับการออกแบบแสง สีหน้าของนักแสดง รวมถึงการลดการฉายภาพสื่อผสม ทั้งหมดนั้นเป็นการปรับเปลี่ยนที่สามารถทำได้ภายในเวลาอันจำกัด

จากการปรับเปลี่ยนดังกล่าว ผลปรากฏว่า ทำให้ทัศนะทั้งของผู้เชี่ยวชาญและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อภาพรวมการแสดงในวันที่ 21 มีความแตกต่างออกไป นักวิชาการด้านการแสดง/ การละคร เห็นว่าภาพรวมของการแสดงดูเพิลิดเพลิดขึ้น สอดคล้องกับทัศนะของผู้ชมทั่วไป ที่เห็นว่าการแสดงมีความสวยงามและยังมีส่วนสำคัญในการทำความเข้าใจประเด็นของบทกวีด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ชมทั่วไปที่มีวัยประมาณ 22 – 30 ปี จะมีแนวโน้มชื่นชอบการแสดงที่ภาพรวมบนเวทีมีความตื่นตาตื่นใจ และไม่ได้รู้สึกว่าการแสดงที่ยังไม่ลงตัวเป็นปัญหาในการชม แต่ก็มีข้อเสนอแนะว่า การสื่อสารของลีลาการเดินไม่ควรซ้อนทับกับความหมาย และควรเป็นมิติที่แตกต่างไปจากการสื่อสารจากกวีโดยตรง อย่างไรก็ตาม มีผู้ชมจำนวน 2 ราย มีทัศนะต่อเอกภาพในการแสดงที่แตกต่างไป ให้ความเห็นว่าการแสดงที่ขาดเอกภาพนั้นดึงความสนใจไปจากบทกวี

(3) ดนตรีประกอบ

สำหรับรอบการแสดงวันที่ 20 และ 21 เมษายน 2555 ผู้เชี่ยวชาญด้านการแสดง/ การละคร และผู้ชมทั่วไปมีทัศนคติต่อดนตรีประกอบไปในทิศทางเดียวกัน คือเสียงดนตรีมีความหลากหลายทางอารมณ์ และการนำเสนอ คือมีจังหวะซ้ำเร็วและความเงิบ สำหรับการแสดงใน

วันที่ 20 ดนตรีประกอบมีความโดดเด่นมาก มีเสน่ห์ และเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยชักนำให้ผู้ชมเข้าใจอารมณ์และความหมายของบทกวีแต่ละช่วงว่ากำลังกล่าวถึงด้านบวกหรือลบ

สำหรับการแสดงในวันที่ 21 ที่มีการปรับแก้แล้ว พบว่าดนตรีก็ยังคงได้รับความสนใจอยู่ แต่ไม่ได้โดดเด่นไปกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ คือมีความผสมกลมกลืนในภาพรวมของการแสดงมากขึ้น ดนตรีประกอบช่วยเสริมอารมณ์ตามบทกวี ดึงอารมณ์ในแต่ละช่วงของการแสดงให้เด่นชัดขึ้นมา อย่างไรก็ตาม มีความคิดเห็นที่น่าสนใจของผู้ชมทั่วไป 1 คน ว่าการแสดงมีความเพียงพอแล้วที่จะสื่อสารความหมาย ดังนั้นเสียงดนตรีอาจจะไม่จำเป็น

(4) สื่อผสม

นักวิชาชีพการแสดง/ การละคร 1 คน ได้แสดงทัศนนะว่าการใช้สื่อผสมในช่วงแรกของการแสดงเกิดประสิทธิผลในการสื่อสาร คือสามารถช่วยตีความประเด็นของบทกวีช่วงนั้นได้ง่ายขึ้น แต่ขาดความต่อเนื่องในการนำมาใช้ใน ช่วงอื่น ๆ และการใช้สื่อผสมควรช่วยให้เกิดมิติที่ลึกซึ้งกว่าการแสดง

2. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

(1) ทัศนคติต่อองค์ประกอบในการแสดงของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์ดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายวันก็พบว่า วันที่ 20 และ 21 เมษายน 2555 นั้นอยู่ในเกณฑ์ดีเช่นกัน แต่ค่าเฉลี่ยของวันที่ 21 จะสูงกว่าวันที่ 20 ทุกองค์ประกอบ

สำหรับทัศนคติต่อองค์ประกอบของวันที่ 20 ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ดนตรีประกอบ ($\bar{X} = 4.38$) และน้อยที่สุดคือ การออกแบบสื่อผสม ($\bar{X} = 3.83$) ส่วนทัศนคติต่อองค์ประกอบของวันที่ 21 ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ดนตรีประกอบ ($\bar{X} = 4.42$) และน้อยที่สุดคือ การออกแบบสื่อผสม ($\bar{X} = 4.92$)

(2) ทัศนคติต่อองค์ประกอบในการแสดงของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและหญิงอยู่ในระดับดี แต่ค่าเฉลี่ยของเพศหญิงจะสูงกว่าเพศชาย สำหรับเพศชาย ทัศนคติต่อองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ดนตรีประกอบ ($\bar{X} = 4.44$) และน้อยที่สุดคือ การออกแบบสื่อผสม ($\bar{X} =$

3.72) ส่วนเพศหญิง ทักษะคติต่อองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การออกแบบแสง/ ดนตรีประกอบ ($\bar{X} = 4.36$) และน้อยที่สุดคือ การออกแบบสื่อผสม ($\bar{X} = 3.98$)

สำหรับการแสดงวันที่ 20 เมษายน 2555 ทักษะคติต่อองค์ประกอบในการแสดงของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและหญิงอยู่ในระดับดี แต่ค่าเฉลี่ยทักษะคติต่อองค์ประกอบของเพศหญิงจะสูงกว่าเพศชายทุกองค์ประกอบ ยกเว้นประเด็นเนื้อหา สำหรับเพศชาย ทักษะคติต่อองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ดนตรีประกอบ ($\bar{X} = 3.29$) และน้อยที่สุดคือ การออกแบบเสื้อผ้า ($\bar{X} = 3.65$) ส่วนสำหรับเพศหญิง ทักษะคติต่อองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ดนตรีประกอบ ($\bar{X} = 4.43$) และน้อยที่สุดคือ การออกแบบสื่อผสม ($\bar{X} = 3.91$)

สำหรับการแสดงวันที่ 21 เมษายน 2555 ทักษะคติต่อองค์ประกอบในการแสดงของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและหญิงอยู่ในระดับดี แต่ค่าเฉลี่ยของเพศชายจะสูงกว่าเพศหญิงในองค์ประกอบเกี่ยวกับการสื่อสารกวีนิพนธ์ นักแสดง ลีลาการเคลื่อนไหว การออกแบบเสื้อผ้า การออกแบบแสง และดนตรีประกอบ สำหรับเพศชาย ทักษะคติต่อองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ดนตรีประกอบ ($\bar{X} = 4.43$) และน้อยที่สุดคือ การออกแบบสื่อผสม ($\bar{X} = 4.43$) ส่วนเพศหญิงทักษะคติต่อองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การออกแบบแสง ($\bar{X} = 4.43$) และน้อยที่สุดคือ การสื่อสารกวีนิพนธ์ ($\bar{X} = 4.43$)

(3) ทักษะคติต่อองค์ประกอบในการแสดงของผู้ตอบแบบสอบถามในระดับอุดมศึกษา และวัยทำงาน มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับดี แต่ผู้ตอบแบบสอบถามในระดับมัธยมศึกษา มีระดับความสำคัญส่วนใหญ่แล้วดี มาก คือองค์ประกอบเกี่ยวกับการสื่อสารกวีนิพนธ์ ประเด็นเนื้อหา นักแสดง ลีลาการเคลื่อนไหว การออกแบบแสง ดนตรีประกอบ และภาพรวมของการแสดง รวมทั้งทักษะคติต่อทุกองค์ประกอบของผู้ตอบแบบสอบถามในระดับมัศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับการศึกษาอื่น

สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามในระดับมัธยมศึกษา ทักษะคติต่อองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ภาพรวมของการแสดง ($\bar{X} = 5.00$) และน้อยที่สุดคือ การออกแบบเสื้อผ้า/ การออกแบบสื่อผสม ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนระดับอุดมศึกษา ทักษะคติต่อองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ

ที่สุดคือ ดนตรีประกอบ ($\bar{X} = 4.48$) และน้อยที่สุดคือ การออกแบบสื่อผสม ($\bar{X} = 3.71$) ส่วนวัยทำงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ดนตรีประกอบ ($\bar{X} = 4.35$) และน้อยที่สุดคือ การออกแบบสื่อผสม ($\bar{X} = 3.90$)

(4) ทศนคติต่อองค์ประกอบในการแสดงของผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักและไม่รู้จักวิทยากรนั้น มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับดี โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่รู้จักวิทยากรวิทยากร มีค่าเฉลี่ยของสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักวิทยากรวิทยากร

สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักวิทยากรวิทยากร ทศนคติต่อองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ดนตรีประกอบ ($\bar{X} = 4.26$) และน้อยที่สุดคือ การออกแบบสื่อผสม ($\bar{X} = 3.67$) ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่รู้จักวิทยากรวิทยากร ทศนคติต่อองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ดนตรีประกอบ ($\bar{X} = 4.47$) และน้อยที่สุดคือ การออกแบบสื่อผสม ($\bar{X} = 3.98$)

(5) ทศนคติต่อองค์ประกอบในการแสดงของผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านและไม่อยากอ่านวิทยากรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับดี แต่ในเรื่องการออกแบบสื่อผสมนั้น มีความแตกต่างกัน โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านวิทยากรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดงมีระดับความสำคัญดี แต่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่อยากอ่านวิทยากรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดงนั้น มีระดับความสำคัญพอใช้ โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านวิทยากรวิทยากรมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่อยากอ่านวิทยากรวิทยากรสูงกว่าทุกองค์ประกอบ

สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านวิทยากรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง ทศนคติต่อองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ดนตรีประกอบ ($\bar{X} = 4.44$) และน้อยที่สุดคือ การออกแบบเสื้อผ้า ($\bar{X} = 4.00$)

สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่อยากอ่านวิทยากรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง ทศนคติต่อองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ประเด็นเนื้อหาและลีลาการเคลื่อนไหว ($\bar{X} = 4.10$) และน้อยที่สุดคือ การออกแบบสื่อผสม ($\bar{X} = 3.40$)

คำถามนำวิจัยข้อที่ 3 ผู้ชมมีการรับรู้และมีทัศนคติต่อปรัชญาแนวคิดวิทยาศาสตร์แนวลิเกอย่างไร

นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเสวนา

การเสวนาในวันที่ 21 เมษายน 2555 ทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการแสดง/ การละคร ได้กล่าวถึงประเด็นการนำเสนอที่ว่า “พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์” ไว้ว่า ปรัชญาของรพินทรนาถ ฐากูร คือปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่ก้าวข้ามความเชื่อทางศาสนา ทำให้เนื้อหาสามารถครอบคลุมและเชื่อมโยงให้เข้ากับวิถีของแต่ละบุคคลได้สอดคล้องกับทัศนะของผู้ชมทั่วไปว่า สำหรับผู้ที่ไม่ได้มีความเชื่อเรื่องพระเจ้าย่อมสามารถเชื่อมโยงไปถึงหลักปฏิบัติของตนได้ เพราะเห็นความเกี่ยวข้องกันระหว่างปรัชญาของรพินทรนาถและพระพุทธศาสนา รวมทั้งผู้ชมอีกคนให้ทัศนะว่า งานของรพินทรนาถมีความน่าสนใจ เพราะทำให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของสรรพสิ่ง นำไปสู่ความเข้าใจในบูรณาภาพนิยมของโลกว่าเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนของด้านบวกและลบ

การเสวนาในวันที่ 21 เมษายน 2555 ปรากฏว่าผู้ชมมีทัศนะต่อประเด็นที่หลากหลายมากขึ้นได้แก่ นักสังคมศาสตร์ได้กล่าวว่า ประเด็นที่นำเสนอมีความเป็นสากลและเป็นเรื่องของมนุษยชาติทั้งหมดที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับสภาพความจริงในปัจจุบัน ปรัชญาพูดถึงความเชื่อมโยงกันของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ว่าความละโมภของมนุษย์เองเป็นตัวการทำให้โลกธรรมชาติเสียสมดุล ที่สุดท้ายแล้วมนุษย์จะได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติอันเกิดจากการปรับสมดุลของโลกนั่นเอง นอกจากนี้ ประเด็นที่ปรากฏในการแสดงยังเชื่อมโยงไปถึงการใช้อำนาจและเทคโนโลยีเพื่อครอบงำผลประโยชน์จากทั้งธรรมชาติและมนุษย์ด้วยกันเอง จึงเกิดเป็นคำถามต่อความอหังการของพฤติกรรมนั้น ว่าสุดท้ายแล้วจุดจบของมนุษย์ทุกคนก็คือการกลับไปเป็นละอองดินในธรรมชาติอีกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ชมทั่วไปที่ว่า ชีวิตหนึ่ง ๆ ก็คือธุลีอันน้อยนิดของโลก

นักสิ่งแวดล้อม ยังแสดงทัศนะเกี่ยวกับประเด็นที่ปรากฏในการแสดงว่า ช่วยให้เห็นถึงความ เป็นพลวัต และความจำเป็นในการปรับสมดุลของโลกเมื่อถูกรบกวนทำให้เสียพลวัตนั้น ผู้ชมทั่วไปยังแสดงทัศนะที่สอดคล้องในประเด็นประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกือหนุนและทำลายชีวิต การปรับสมดุลของโลกจึงเหมือนเสียงที่ธรรมชาติพยายามจะบอกมนุษย์ให้หันกลับไปมองพฤติกรรมของตนเอง

นักวิชาชีพด้านวรรณกรรมรพีพรนาถ สุภากร ได้กล่าวถึง ปรัชญาในบทกวีของ รพีพรนาถ สุภากรว่าเป็นดังปัญญาที่บรรพชนได้รังสรรค์ไว้ การนำเสนอด้วยรูปแบบที่ร่วมสมัย ก็คือการนำเอาองค์ความรู้ที่มีคุณค่านั้นส่งต่อมายังคนรุ่นหลัง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

(1) ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายวันก็พบว่า วันที่ 20 และ 21 เมษายน 2555 นั้นอยู่ในเกณฑ์มากเช่นกัน แต่ค่าเฉลี่ยของวันที่ 21 จะสูงกว่าวันที่ 20 ทุกประเด็น ยกเว้น บุรณภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามในวันที่ 20 เมษายน 2555 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก ($\bar{X} = 4.25$) และน้อยที่สุดคือ พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ($\bar{X} = 3.68$)

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามในวันที่ 21 เมษายน 2555 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติคือการปรับสมดุลของโลก ($\bar{X} = 4.44$) และน้อยที่สุดคือ พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ($\bar{X} = 4.11$)

(2) ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและหญิง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับผู้ตอบ

แบบสอบถามเพศชาย ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ชีวิตหนึ่ง ๆ คือภูมิล้านน้อยนิตของโลก ($\bar{X}=4.28$) และน้อยที่สุดคือ พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ($\bar{X}=3.66$) ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก ($\bar{X}=4.36$) และน้อยที่สุดคือ พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ($\bar{X}=4.05$)

ในวันที่ 20 เมษายน 2555 ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและหญิง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยของเพศหญิงจะสูงกว่า สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามเพศชาย ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ บุรณภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ ($\bar{X}=4.12$) และน้อยที่สุดคือ พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ($\bar{X}=3.24$) ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก ($\bar{X}=4.43$) และน้อยที่สุดคือ ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกเกื้อหนุนและทำลายชีวิต ($\bar{X}=3.87$)

ในวันที่ 21 เมษายน 2555 ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและหญิง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่ค่าเฉลี่ยของเพศชายจะสูงกว่าเพศหญิง สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามเพศชาย ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคือภูมิล้านน้อยนิตของโลก ($\bar{X}=4.67$) และน้อยที่สุดคือ พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ($\bar{X}=4.13$) ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติคือการปรับสมดุลของโลก ($\bar{X}=4.38$) และน้อยที่สุดคือ พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ($\bar{X}=4.10$)

(3) ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งระดับอุดมศึกษาและวัยทำงาน มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมาก แต่ระดับมัธยมศึกษา มีระดับความสำคัญมากที่สุดประเด็น บุรณภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกัน

ของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ/ เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติคือการปรับสมดุลของโลก/ ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง และชีวิตหนึ่ง ๆ คือวุฒิอันน้อยนิดของโลก โดยค่าเฉลี่ยของระดับมัธยมศึกษาจะสูงกว่าระดับการศึกษาอื่น ๆ ทุกประเด็น

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามในระดับมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4 ประเด็นคือ บุรณภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ/ เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติคือการปรับสมดุลของโลก/ ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง และชีวิตหนึ่ง ๆ คือวุฒิอันน้อยนิดของโลก ($\bar{X} = 4.67$) และน้อยที่สุดคือ เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกยอมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น ($\bar{X} = 4.33$)

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามในระดับอุดมศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกยอมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น ($\bar{X} = 4.05$) และน้อยที่สุดคือ พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ($\bar{X} = 3.76$)

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในวัยทำงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ชีวิตหนึ่ง ๆ คือวุฒิอันน้อยนิดของโลก ($\bar{X} = 4.40$) และน้อยที่สุดคือ พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ($\bar{X} = 3.90$)

(4) ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักและไม่รู้จักพรินทรนาถ ฐากูร มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่รู้จักพรินทรนาถ ฐากูรจะสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักทุกประเด็น

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักพรินทรนาถ ฐากูร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก ($\bar{X} = 4.26$) และน้อยที่สุดคือ พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ($\bar{X} = 3.81$)

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่รู้จักพินทรนาถ ฐากูร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ชีวิตหนึ่ง ๆ คือรู้สึกอันน้อยนิดของโลก ($\bar{X} = 4.43$) และน้อยที่สุดคือ พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ($\bar{X} = 3.92$)

(5) ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก” ของผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านและไม่อยากอ่านกวีนิพนธ์พินทรนาถ ฐากูรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านจะสูงกว่าผู้ที่ไม่อยากอ่านกวีนิพนธ์

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่อยากอ่านกวีนิพนธ์พินทรนาถ ฐากูรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก ($\bar{X} = 4.35$) และน้อยที่สุดคือ พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ($\bar{X} = 3.95$)

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่อยากอ่านกวีนิพนธ์พินทรนาถ ฐากูรเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ชมการแสดง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติคือการปรับสมดุลของโลก ($\bar{X} = 4.20$) และน้อยที่สุดคือ พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ($\bar{X} = 3.40$)

อภิปรายผลการวิจัย

จุดประกายความคิดก่อนการแสดงและการเว้นพื้นที่ว่างสำหรับความคิดความเข้าใจ

การแสดงที่สื่อสารภายใต้ปรัชญาที่ลึกซึ้งจากบทกวีที่ประพันธ์ขึ้นในบริบทที่ต่างไปสำหรับผู้ชมที่อยู่ในวัยต่าง ๆ รวมถึงประสบการณ์ชีวิตของแต่ละคนไม่เหมือนกัน การเกริ่นนำหลังการแสดงจึงเป็นการจุดประกายความคิดให้ผู้ชมสามารถได้เสพปรัชญานั้นได้ง่ายขึ้น ขณะชมการ

แสดง ข้อมูลจากการเกริ่นนำจะนำพาผู้ชมให้เชื่อมโยงสิ่งที่ได้ฟังได้เห็นเข้ากับประสบการณ์ส่วนตัว เกิดเป็นความคิดความเข้าใจในมุมมองของแต่ละคน

หลังจบการแสดง พบว่าผู้ชมส่วนใหญ่อยู่ร่วมการเสวนาต่อ ภายใต้การรับรู้ปรัชญา นิเวศวิทยาแนวลึกไปพร้อมกัน ผู้ชมล้วนแสดงความคิดความรู้สึกที่ตกตะกอนระหว่างชมการแสดง ความคิดเห็นนี้ได้แบ่งปันระหว่างผู้สร้างสรรค์และผู้ชมด้วยกัน อันเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สร้างสรรค งานในการรับทราบข้อคิดเห็นจากผู้ชมที่มีรายละเอียดมากขึ้นกว่าการกรอกแบบสอบถาม และ ผู้ชมเองได้ปลดปล่อยความคิดที่ได้ประมวลจากความรู้จากการเกริ่นนำ มาประสานกับ สุนทรียภาพระหว่างชม เกิดเป็นความคิดความเข้าใจต่อปรัชญาที่ตนรับรู้

ในการสร้างสรรค์การสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ สิ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าการให้ข้อมูลเพื่อนำเสนอประเด็นเนื้อหา ก็คือการเว้นช่องว่างให้ผู้ชมตีความและสัมผัสกับสารนั้นด้วยตัวเอง โดยพื้นฐานแล้ว สื่อจินตคดีจะมุ่งเน้นให้ผลทางอารมณ์ความรู้สึกเป็นขั้นแรก แต่ในระดับที่สูงขึ้นนั้น คุณค่าของการสร้างสรรค์คือการเจริญทางความคิดของผู้ที่เสพงานนั้น การปล่อยพื้นที่ว่างให้ผู้ชมได้นำพาข้อมูลที่ได้รับ เข้าสู่กระบวนการเชื่อมโยงถึงความรู้สึกและประสบการณ์ภายใน จากข้อมูล ที่ผู้ชมได้ “ยิน” และได้ “มอง” ก็จะกลายเป็นความเข้าใจที่ผู้ชมได้ “ฟัง” และได้ “เห็น” สื่อจินตคดี จึงทำหน้าที่ได้ถึงพร้อมทั้งการนำพาหรือหล่อเลี้ยงจิตใจ ให้ประจักษ์ในความรู้สึกที่ลุ่มลึก รวมถึง เข้าใจโลกและชีวิตที่เชื่อมโยงกัน

ด้วยเหตุที่การแสดงครั้งนี้มีความเฉพาะตัวคือการนำบทกวีมาดำเนินเรื่อง จากวรรณกรรม การอ่านที่ต้องใช้เวลาในการละเอียดละไมในความหมาย ถูกจำกัดให้กระชับลงเมื่อมาสู่การแสดง การที่ผู้ชมจะรับความหมายทุกถ้อยคำจากบทกวีนั้นจึงเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก ดังนั้นการแสดงจึง ต้องการสิ่งที่จะนำผู้ชมไปสู่การติดตามเรื่องราวได้แต่ต้นจนจบ การวางโครงสร้างของการแสดงที่มี จังหวะการดำเนินเรื่องที่หลากหลายคือ มีจังหวะเร็วช้า-หยุด มีความดั่งเบา-เงียบ เป็นเหมือนสีสันทันที่นำทางผู้ชมให้เข้าถึงความหมายที่หลากหลาย และเป็นพื้นที่ว่างให้ผู้ชมได้สร้างสรรค์ด้วยตัวเอง

ดังนั้นในกระบวนการสร้างสรรค์งาน การเว้นพื้นที่หรือช่องว่างให้รสคำและรสความ “ภายใน” ที่ได้รับจากการแสดง ได้ทำงานด้วยตัวเอง ด้วยการสร้างจินตภาพและความเชื่อมโยงใน

พื้นที่ว่างของแต่ละบุคคล ให้ความคิดของแต่ละคนสะท้อนความเข้าใจอันเป็นการสร้างสรรค์งาน ศิลปะในใจด้วยตนเอง และสิ่งที่ผู้ชมจะได้รับก็จะมากกว่าแค่ความบันเทิงชั่วขณะ แต่เป็นความคิด ความเข้าใจที่จะดำรงอยู่ในมโนทัศน์ของผู้นั้นอย่างลบลือนได้ยาก

การแสดงร่วมสมัย ผู้ชมจึงได้ทั้งแก่นสารและสุนทรียภาพ จึงไม่เพียงเฉพาะจะต้อง คำนึงถึงความหมายแห่งคำแล้ว รหัสแห่งอารมณ์นั้นไม่สามารถที่จะละทิ้งได้ การอาศัยโครงสร้าง ของการแสดงที่มีจังหวะการดำเนินเรื่องที่หลากหลาย เป็นหลักการที่ช่วยผสมผสานความต่างให้ กลมกลืนและมีเอกภาพ จนเกิดเป็นพลวัตที่จะขับเคลื่อนความหมายและความสุนทรีย์ที่ผสานแล้ว อย่างลงตัวนำไปสู่ผู้ชม ก็จะทำให้การนำเสนออุดมการณ์ ตลอดจนสัจธรรมนั้นมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น

กระบวนการสะท้อนถึงปรัชญา ปรัชญาสะท้อนสู่ผู้ชม

เมื่อช่วง พ.ศ. 2554 เป็นวาระครบ 150 ปีชาตกาลของเมธีปราชญ์รพินทรนาถ ฐากูร ทาง สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับองค์กรต่าง ๆ รวมทั้งภาควิชาการวิทย์ฯ และ สื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬฯฯ ได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าไปร่วมกิจกรรมและถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ได้รู้จักวรรณกรรมของเมธีปราชญ์ผู้นี้ ในชั้นแรก ผู้วิจัย ประทับใจในความงามทางด้านวรรณศิลป์ และต่อมาก็สัมผัสได้ถึงสัจธรรมที่อุดมอยู่ในแต่ละวรรค แต่ละตอน จึงเห็นว่า น่าจะได้ “ส่งต่อ” กวีนิพนธ์ของกวีนักปราชญ์ท่านนี้สู่สาธารณชนโดยเฉพาะถึง คนรุ่นใหม่ต่อไป

จากแรงบันดาลใจที่อยากให้ผู้ชมมีชีวิตขึ้นอีกครั้งในวิถีชีวิตของคนยุคปัจจุบัน การ นำเสนอในรูปแบบการแสดงจึงเป็นที่น่าสนใจ เพราะเป็นการนำเสนอรูปแบบหนึ่งที่ยังคงรักษา สุนทรียะและสาระดีของบทกวีไว้ ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ประเมินตัวเอง แล้วว่ายังขาดประสบการณ์การสร้างสรรค์การแสดง และไม่ได้มีความเชี่ยวชาญในทักษะทางด้าน นี้อย่างชัดเจน แต่ด้วยลักษณะงานที่เต็มไปด้วยการสื่อสารที่ลุ่มลึกดีงาม ทำให้บุคคลต่าง ๆ ยินดี ร่วมให้คำแนะนำและช่วยเหลือ

กระบวนการสร้างสรรค์จึงเป็นการดึงศักยภาพของบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงศักยภาพนั้นให้มุ่งสู่ทิศทางเดียวกันอย่างมีเอกภาพ ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ในกลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษาอยู่ รวมถึงบุคคลต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยเหลือตามความถนัดในแต่ละด้าน โดยแต่ละหน้าที่เปรียบเหมือนฟันเฟืองที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ในการขับเคลื่อนกระบวนการสร้างสรรค์ให้ท้ายที่สุดแล้วเกิดเป็นการแสดงในครั้งนี้นั้น

อย่างไรก็ตาม การแสดงในครั้งนี้ไม่ได้หยุดอยู่ที่การเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการเท่านั้น เพราะเมื่อนำสู่สายตาผู้ชม การแสดงกลับกลายเป็นจุดเริ่มต้นให้ทั้งคนรู้จักและไม่รู้จักกรีซอพรินทรนาถ สุภากร เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะอยากกลับไปศึกษาด้วยตนเอง ดังจะเห็นได้จากผลแบบสอบถาม ว่าหลังจากชมการแสดงแล้วมีผู้ต้องการอ่านกวีมากถึงร้อยละ 86 จากตัวหนังสือนำไปสู่การนำเสนอที่ร่วมสมัย จากแรงบันดาลใจเล็ก ๆ ของผู้วิจัย นำไปสู่การแสดงที่เกิดขึ้นได้ด้วยผู้ร่วมกระบวนการสร้างสรรค์มากมาย การแสดงที่เป็นผลลัพธ์ของกระบวนการก็กลายเป็นแรงบันดาลใจครั้งใหม่แก่ผู้ชม

จะเห็นได้ว่าการวิจัยในครั้งนี้ ไม่ใช่เพียงแต่การแสดงที่ต้องการสื่อสารแนวคิดนิเวศวิทยาแนวเล็ก แต่ตัวกระบวนการสร้างสรรค์เองก็ยังสะท้อนปรัชญาว่าด้วยความเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นเหตุและผลต่อเนื่องกันไป ปัจจัยและผลลัพธ์ล้วนเป็นพลวัตที่ขับเคลื่อนอยู่ในวิถีของการทำงาน ทุกชีวิตมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทุกเรื่องราวมีคุณค่าในตัวเอง การประสานงานและพึ่งพาอาศัยกันระหว่างส่วนต่าง ๆ สิ่งที่มีค่าสูงสุดคือความสมดุลของระบบโดยรวม ที่แต่ละฝ่ายได้พึงรักษาไว้ ด้วยการให้ความเคารพกับหน้าที่ของตนเอง การทำงานจึงไม่สามารถขาดหน่วยปัจเจกใดปัจเจกหนึ่งได้เลย (เนืองน้อย บุญยเนตร, 2537: 62, 64-68, 83)

การส่งต่อคุณค่างานกวี

จากทัศนะของรพินทรนาถ สุภากร ที่ได้กล่าวไว้ว่า กาพย์กลอนทุกบทจะต้องอุดมด้วยความหมายและสมบูรณ์ด้วยสัจธรรม สัจธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ได้รับการคัดสรรแล้วว่ามีคุณค่าต่อชีวิตจิตใจ สามารถก้าวข้ามผ่านอุปสรรคแห่งเชื้อชาติและกาลเวลา นอกจากผลสำรวจใน

แบบสอบถามจะชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มแล้วว่ามีผู้ชมสนใจที่จะศึกษางานของรพินทรนาถต่อ ผู้วิจัยยังติดตามผู้ชมบางคนปรากฏว่า การแสดงครั้งนี้คือแรงบันดาลใจสำคัญที่ก่อให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติ อันได้แก่ การสนทนาระหว่างผู้วิจัยกับผู้ชมที่ได้หาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับรพินทรนาถ ฐากูรในอินเทอร์เน็ต และการหาซื้อหนังสืองานวรรณกรรมของรพินทรนาถ ฐากูร ทั้งหนังสือที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการแสดงและเล่มอื่น ๆ ที่อุดมไปด้วยหลักปรัชญาเอกเช่นเดียวกัน การแสดงในครั้งนี้จึงถือเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญให้คนในปัจจุบันหยิบกวีที่มีคุณค่าขึ้นมาอ่านอีกครั้ง

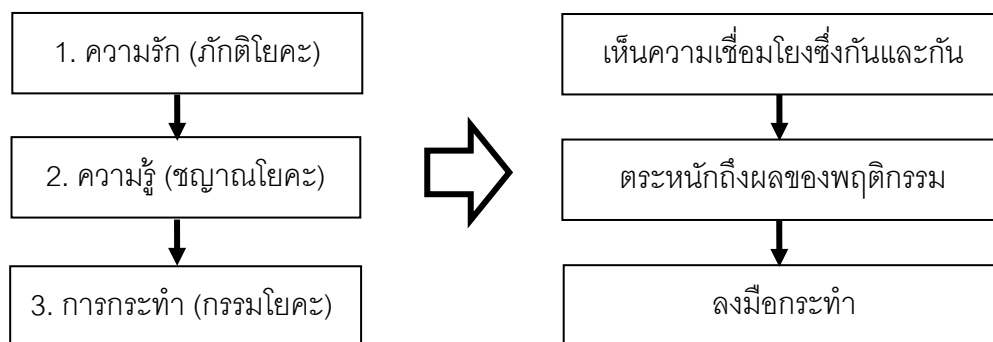
ภาพที่ 55 การสนทนาระหว่างผู้วิจัยและผู้ชมที่สนใจงานวรรณกรรมของรพินทรนาถ ฐากูร หลังการแสดง (สนทนาผ่านทาง www.facebook.com)

การนำเสนอหลักปรัชญาในรูปแบบการแสดงถือเครื่องมืออีกชิ้นที่จะส่งต่อคุณค่าของกวีนิพนธ์ไปยังคนในยุคปัจจุบันได้อย่างเป็นรูปธรรม ความคิดของกวีมีภาษาเป็นสื่อกลาง แต่สื่อกลางนั้นก็ยังต้องการพาหนะที่จะนำสู่มวลมนุษย์แต่ละยุคสมัยเช่นกัน ดังเช่นที่รพินทรนาถเคยกล่าวไว้ในปรัชญานิพนธ์สาธนา (รพินทรนาถ ฐากูร, 2532: 82) ว่า

“กวีจะเป็นกวีแท้จริงก็ต่อเมื่อ ความคิดของเขานำมาซึ่งความสุขแก่มวลมนุษย์ แต่เขามีอาการกระทำเช่นนั้นได้ หากไม่มีสื่ออันเป็นของกลางอยู่ในผู้อ่านผู้ฟังทั้งหลายนั้น ภาษากลางนี้มีกฎเกณฑ์ของมันเอง ซึ่งกวีจะต้องค้นให้พบและกระทำตาม เมื่อทำได้ดังนี้ เราย่อมบรรลอมตภาพแห่งกวี”

การสื่อสารในเชิงสุนทรียะสู่การเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต

จากการเสวนาและผลจากแบบสอบถาม ทำให้เห็นว่าผู้ชมมีการรับรู้ต่อประเด็นทางปรัชญาในเวทีวิทยาแนวลึกที่ได้นำเสนอในการแสดงอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรกมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันคือ “ชีวิตหนึ่ง ๆ คือจุดอันน้อยนิดของโลก” และ “ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเป็นพลวัตของโลก” การแสดงในครั้งนี้จึงเป็นจุดกระตุ้นเตือนให้ผู้ชมเห็นความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างสรรพสิ่งบนโลก สร้างโลกทัศน์ที่นำไปสู่ความอาทรอันเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน และเป็นความเข้าใจว่ามนุษย์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับโลก ความรัก (ภักดีโยคะ) ถือเป็นจุดเริ่มต้นในปรับเปลี่ยนทัศนะ เพื่อลดความเห็นแก่ตัวและพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ (ชฎาณโยคะ) นำไปสู่การลงมือปฏิบัติ (กรรมโยคะ) เพื่อประโยชน์สุขแก่มนุษยชาติและสังคมโลกอย่างแท้จริง ดังที่รพินทรนาถได้เสนอวิธีเข้าถึงสัจจะไว้ 3 ประการอันได้แก่ ความรัก ความรู้ และการกระทำ ว่าทั้งสามสิ่งนี้จะช่วยให้มนุษย์สามารถเข้าถึงศักยภาพของตนเองที่จะกระทำในสิ่งที่พึงปฏิบัติทั้งต่อตนเองและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังแผนภาพนี้

ภาพที่ 56 แผนภาพวิธีเข้าถึงสัจจะตามแนวคิดของรพินทรนาถ ฐากูร

การสร้างสรรค์การสื่อสารในเชิงสุนทรียะภายใต้การนำเสนอปรัชญาในเวทีวิทยาแนวลึกที่สามารถส่งสารทั้งสารัตถะและสุนทรียะ จึงช่วยสานต่อจากจุดกระตุ้นเตือนที่ผู้ชมได้รับรู้ถึงความเชื่อมโยงของสรรพสิ่ง มาสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตต่อโลกธรรมชาติ คือการปรับเปลี่ยนทัศนะที่พึงปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมโลก ทำยที่สุดแล้วเพื่อการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติที่มนุษย์นั้นเป็นส่วนหนึ่ง ดังที่รพินทรนาถได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติไว้ในปรัชญาพันธสัญญาว่า (รพินทรนาถ ฐากูร, 2532: 36)

“สำหรับเรา สัจธรรมอันยิ่งใหญ่ก็คือ เรามีความกลมกลืนอันสนิทกับธรรมชาติ มนุษย์เราสามารถคิด ก็เพราะความคิดของเขามีความกลมกลืนกับสิ่งต่าง ๆ เราสามารถใช้แรงงานของธรรมชาติได้ดังต้องการ เพราะพลังของเขากกลมกลืนกับพลังอันเป็นของจักรวาล และในวิวัฒนาการอันยืดยาว ความมุ่งมาดของเขา ไม่อาจขัดแย้งกับความมุ่งมาดในธรรมชาติได้เลย”

ศักยภาพของการสื่อสารจึงมีพลังมากพอที่จะนำผู้เสพก้าวสู่การตกตะกอนทางความคิด ความเข้าใจไว้ในมโนทัศน์ พร้อมสร้างแรงกระตุ้นที่เพียงพอให้เกิดทัศนคติที่พึงมีต่อสรรพสิ่งอื่น จากการกระทำของปัจเจกกลายเป็นวิถีของสังคมที่ใหญ่ขึ้น และทำที่สุดนำไปสู่การอาศัยอยู่ร่วมกัน อย่างเกื้อหนุนของมนุษยชาติในบ้านหลังที่ใหญ่ที่สุดที่เรียกว่าโลก

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. มุมมองและประสบการณ์ชีวิตมีผลต่อความลุ่มลึกในการเข้าถึงปรัชญา งานประพันธ์ แต่ละชั้นของรพินทรนาถ ฐากูรเขียนขึ้นในช่วงชีวิตและบริบทที่ต่างกัน ดังเช่น งานประพันธ์เรื่อง “Earth” ที่ประพันธ์ขึ้นในช่วงปัจฉิมวัย สำหรับผู้วิจัยที่อยู่ในวัยไม่เกิน 30 ปี ย่อมเข้าถึงปรัชญาตามมุมมองที่มีต่อโลกตามประสบการณ์ชีวิต ที่ยังขาดมิติอันลุ่มลึกที่เสมอดังผู้ประพันธ์

2. ผู้วิจัยยังศึกษาผลงานต่าง ๆ ของรพินทรนาถ ฐากูร ไม่มากนัก จนกล่าวได้ว่าเป็น “ผู้รู้” ในความคิดและจิตวิญญาณของกวีนักปราชญ์ท่านนี้ ซึ่งย่อมมีผลต่อการสร้างสรรค์สื่อสารการ แสดงที่มุ่งหมายจะถ่ายทอดคุณค่าทางความคิดและความงามของผลงานการประพันธ์ของท่าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำไปประยุกต์ใช้

(1) จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ชมในวัยศึกษาทั้งระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่อทัศนคติต่อการแสดงสูงกว่าผู้ชมวัยทำงาน ซึ่งน่าจะเป็นเพราะมีแนวโน้มสนใจการแสดงที่มีความตื่นตาตื่นใจ และมีการเคลื่อนไหวบนเวทีที่ค่อนข้างมาก จึงเป็นข้อควรคำนึงในการสร้างรูปแบบการนำเสนอเพื่อให้เกิดการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายในวัยเยาวชนหรืออุดมศึกษา

(2) การนำการแสดงเพื่อสื่อสารปรัชญาไปผนวกกับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น นิทรรศการ หรือการประชุมทางวิชาการ เพื่อให้เกิดทั้งความรู้ความคิดและสุนทรียภาพในการเข้าถึงประเด็นเนื้อหา

(3) การนำเสนอปรัชญาด้วยการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ โดยอย่างยิ่งในเชิงสุนทรียะ เพื่อให้มีผลในเชิงปฏิบัติ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมที่มีต่อชีวิตอื่น

2. ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาวิจัย

(1) ควรมีการประมวลการวิจัยเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารปรัชญานิเวศวิทยาและกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร ของไทยและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์ในเชิงรูปลักษณนิยม (Formalism) และวิจัยเนื้อหา (content research)

(2) การวิจัยเชิงสร้างสรรค์โดยการนำปรัชญาที่มีคุณค่าต่อโลกปัจจุบันของปราชญ์ตะวันออกท่านอื่น ๆ มาสร้างการแสดงเพื่อสื่อสารให้กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ในการสร้างโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ที่พึงประสงค์

(3) การวิจัยเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำเสนอปรัชญาในรูปแบบสื่อสุนทรียะแบบอื่น ๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เช่น วิทยุกับสื่อออนไลน์ หรือวิทยุใหญ่กับสื่อโทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์ โดยการออกแบบสารให้เกิดการเปิดรับแนวคิดจากปรัชญานั้น ๆ เพื่อศึกษาว่ากลุ่มเป้าหมายเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางใด

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนกพรรณ อยู่ช่า และสาคร สมเสริฐ. ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย วัฒนธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม. ใน สุริชัย หวันแก้ว และกนกพรรณ อยู่ช่า บรรณาธิการ.

ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย บนความหลากหลายและสับสน, หน้า 35-36. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

กนกพรรณ อยู่ช่า. นักวิจัย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เสวนา. 20 เมษายน 2555.

กอบกาญจน์ ภิณฑุมารค. ธรรมชาติในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: อินทนิล, 2554.

กীরติ ธนะไชย. ฉันท์ลักษณะในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่: การสืบทอด การสร้างสรรค์ และความสัมพันธ์กับสุนทรียภาพทางวรรณศิลป์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

กุตตาฟสัน, เจมส์ เอ็ม. พระเจ้า ธรรมชาติ และมนุษย์ ตามชนบประเพณีทางศาสนาของตะวันตก. ใน มนุษย์กับธรรมชาติ: เสี่ยงใคร่ควรวุจากภูมิปัญญาตะวันออก-ตะวันตก, หน้า 237-257. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

เกรียงไกร พุเกษม. นักวิชาชีพด้านการแสดง/ การละคร. เสวนา, 20 เมษายน 2555.

คอดิด มีดำ. นักวิชาชีพด้านการแสดง/ การละคร. เสวนา, 20 เมษายน 2555.

จตุพร สุวรรณสุขุม. นักวิชาชีพด้านการแสดง/ การละคร. เสวนา, 20 เมษายน 2555.

จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา. แปล แปลง และแปรรูปแบบละคร. กรุงเทพมหานคร: ศยาม, 2544.

จันจิรา เกลี้ยงประไพ. พนักงาน บริษัทส่งออก. เสวนา, 21 เมษายน 2555.

เจตนา นาควัชร. ศิลป์ส่องทาง. กรุงเทพมหานคร: คมบาง, 2546.

- ชญาดา รุ่งเต่า. การใช้พื้นที่และมัลติมีเดียของคณะละครเวทีร่วมสมัยในเทศกาลละครกรุงเทพฯ.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทยและสื่อสารการ
 แสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- ชลธิชา ชิบเข. Project Coordinator บริษัทเอกชน. เสวนา, 21 เมษายน 2555.
- ชลดา พรหมชาติสุนทร. นิสิตปริญญาโท กลุ่มวิชาการสื่อสารเชิงสุนทรีย์และบันเทิงคดี คณะ
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เสวนา, 21 เมษายน 2555
- ชุกราน สานสุขสมบูรณ์. การศึกษาแนวทางการแปลอุปลักษณ์โดยเปรียบเทียบสำนวนแปลสอง
สำนวน จากต้นฉบับ "The Crescent Moon" ของรพินทรนาถ ฐากูร. สารนิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, ภาควิชาการแปลอังกฤษ-ไทย ศูนย์การแปลและการล่ามเฉลิมพระเกียรติ
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- ณัฐพล รองทอง. พนักงานฝ่ายจัดซื้อ บริษัทเอกชน. เสวนา, 21 เมษายน 2555.
- ณัฐพัช วัจวิญญู. กระบวนการทัศนศึกษาและนิเวศวิทยาแนวลึก. แผนงานวิจัยและพัฒนากระบวนการ
ทัศนศึกษาไทย ชุดโครงการวิจัยสังคมและสุขภาพ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2546.
- ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ และคณะ. สุนทรีย์นิเทศศาสตร์ การศึกษาสื่อสารการแสดงและสื่อจินตคดี.
 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, บรรณาธิการ. ดุริยางค์ความคิดชุด "150 ปี เมธีปราชญ์ รพินทรนาถ ฐากูร".
 กรุงเทพมหานคร: [ม.ป.ท.], 2555.
- ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. บทโทรทัศน์เขียนอย่างไรให้เป็นมือโปร. กรุงเทพมหานคร: จรัลสนิทวงศ์การ
 พิมพ์, 2551.
- ธนพร มนูญปิจุ. ที่ปรึกษา องค์กรไม่แสวงผลกำไร. เสวนา, 20 เมษายน 2555.
- ธนวรรธน์ แก้วทองประจำ. อาจารย์สอนภาษาไทยให้ชาวต่างชาติ. เสวนา, 20 เมษายน 2555.

ธนวัฒน์ เดชผล. นิสิตปริญญาโท กลุ่มวิชาการจัดการการสื่อสารแบบบูรณาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เสวนา, 21 เมษายน 2555.

ธนิษฐา แคนศิลป์. นักวิชาชีพด้านวรรณกรรมพินทรนาถ ฐากูร. เสวนา, 21 เมษายน 2555.

นวมินทร์ สงวนหมู่. นิสิตปริญญาโท ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เสวนา, 21 เมษายน 2555.

นิตินา ปรีชาทวีกิจ. ปัญหาและการแก้ไขในการดัดแปลงบทละครเรื่อง 'The Zoo Story' ของ Edward Albee เพื่อการแสดงในบริบทสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

นิเวศวิทยาแนวลึก. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.semsikkha.org/sem/who-we-are/2010-02-20-06-28-23/3-nature/56-2010-02-20-07-56-44.html> [ม.ป.ป.]. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2555.

เนื่องน้อย บุญยเนตร. จริยศาสตร์สภาวะแวดล้อม: โลกทัศน์ในพุทธปรัชญาและปรัชญาตะวันตก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

บรรจง โกศลวัฒน์. ศิลปะการแสดงภาพยนตร์ โทรทัศน์ และละคร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

ปกรณ์ เลิศเสถียรชัย. นักสังคมศาสตร์. เสวนา, 21 เมษายน 2555.

ปณิชา เต็มहन. นิสิตปริญญาโท กลุ่มวิชาการผลิตข่าวและสารคดี คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เสวนา, 21 เมษายน 2555.

ประดิษฐ ประสาททอง. ลักษณะร่วมสมัยในงานศิลปะการละคร. ใน อรพินท์ คำสอน และคณะ, บรรณาธิการ. ลักษณะร่วมสมัยในงานศิลปะแขนงต่าง ๆ : ทัศนะของศิลปิน, หน้า 43-55. กรุงเทพมหานคร: ชมนาด, 2553.

ประภัสสร จันทรสถิตย์พร. อาจารย์ภาควิชาวาทยวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เสวนา, 21 เมษายน 2555.

ประเวศ วะสี. คำนำ. ใน มนุษย์กับธรรมชาติ: เสียงใคร่ครวญจากภูมิปัญญาตะวันออก-ตะวันตก,
หน้า 218-220. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

ปรีชา ช้างขวัญยืน และสมภาร พรหมทา. มนุษย์กับศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. เศรษฐศาสตร์แห่งความพอเพียงและนิเวศวิทยาแนวเล็ก. ใน เอกสารทาง
วิชาการเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ ของพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว. หน้า 1-23. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ปองพล หวังในธรรม. Sound engineer. เสวนา, 21 เมษายน 2555.

พนารัตน์ จันทรสถิตย์เวช. วิธีเข้าถึงสัจจะในทัศนะของรพินทรนาถ ฐาคุง. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2553.

พิษณุ จันทรพุทธ. ช่างภาพโทรทัศน์. เสวนา, 21 เมษายน 2555.

ไพลิน รุ่งรัตน์. ปรากฏการณ์แห่งกวี. กรุงเทพมหานคร: คมบาง, 2530.

ภิญญาดา ธิติกุลมาศ. นิสิตปริญญาโท กลุ่มวิชาการสื่อสารเชิงสุนทรีย์และบันเทิงคดี คณะนิเทศ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เสวนา, 21 เมษายน 2555.

มณฑินี เขียมบำรุงสกุล. นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรชนบทศึกษาและการพัฒนา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เสวนา, 21 เมษายน 2555.

มัทนิน รัตน์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะการกำกับการแสดงละครเวที. กรุงเทพมหานคร:
ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

เยาวภา บุณนาค. นิสิตปริญญาโท กลุ่มวิชาการจัดการการสื่อสารแบบบูรณาการ คณะนิเทศ

ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เสวนา, 21 เมษายน 2555

รพินทรนาถ สุภากร. คีตาอุชล์. แปลโดย กรุณา-เรื่องอุไร กุศลาสัย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร:

แม่คำผาง, 2540.

รพินทรนาถ สุภากร. จันทร์เสี้ยว. แปลโดย ปรีชา ช่อปทุมมา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร:

สวนเงินมีมา, 2547ก.

รพินทรนาถ สุภากร. นกเถื่อน. แปลโดย ปรีชา ช่อปทุมมา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา, 2547ข.

รพินทรนาถ สุภากร. ปรัชญานิพนธ์สาธนา. แปลโดย ระวี ภาวิไล. กรุงเทพมหานคร: ดอกไม้, 2532.

รพินทรนาถ สุภากร. ปรัชญาและแนวคิดการศึกษาศานตินิเกตน์. แปลโดย พยับแดด.

กรุงเทพมหานคร: ฉบับแกะ, 2528.

รพินทรนาถ สุภากร. ผู้สัจจวินันดร. แปลโดย กิติมา อมรทัต. กรุงเทพมหานคร: จตุจักร, 2526.

รพินทรนาถ สุภากร. เหมือนหนึ่งนกที่จากรัง. แปลโดย กรุณา-เรื่องอุไร กุศลาสัย. พิมพ์ครั้งที่ 6.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แม่คำผาง, 2547ค.

รรรยา บุญถนัด. นิสิตปริญญาโท กลุ่มวิชาการสื่อสารเชิงสุนทรีย์และบันเทิงคดี คณะนิเทศ

ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เสวนา, 21 เมษายน 2555.

รัชย์อาภาภักค์ ต้นศิริวัลลภ. นักวิชาชีพด้านการแสดง/ การละคร. เสวนา, 20 เมษายน 2555.

รัตนาวดี ขจรชัยกุล. พนักงานฝ่ายบุคคล บริษัทเอกชน. เสวนา, 21 เมษายน 2555.

ลักษณะนัยน์ ทรงเสียงไชย. การออกแบบสวดด้วยแสงในการสร้างสรรค์การแสดงโขมร่วมสมัย.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารการแสดง ภาควิชาวาทยวิทยาและ
สื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

วรรณภา สุวรรณรัตน์. เจ้าหน้าที่ด้านวิชาการ ฝ่ายคุ้มครองสิทธิประโยชน์ สำนักงานคณะกรรมการ
กำกับกิจการพลังงาน. เสวนา, 21 เมษายน 2555

วรัทพร ศรีจันทร์. การเล่าเรื่องและการดัดแปลง เดธเน็ต ฉบับหนังสือการ์ตูน แอนิเมชั่น ภาพยนตร์
และ นวนิยาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวาริชวิทยา ภาควิชาวาริชวิทยา
และสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ศักดิ์รัช อิทธิพิสิฐ. นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศรีอยุธยา. เสวนา, 20 เมษายน 2555.

สายฟ้า ต้นธนา. นักวิชาชีพด้านการแสดง/ การละคร. เสวนา, 20 เมษายน 2555.

สินียา ไกรวิมล. ลักษณะของบทละครโทรทัศน์ไทยที่ได้นับความนิยมช่วงหลังข่าว จากปี พ.ศ.
2535 ถึง พ.ศ. 2544. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาค
วิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

สุภาพร โพธิ์แก้ว. อาจารย์ประจำภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. เสวนา, 20 เมษายน 2555

อดิศักดิ์ ทองบุญ. ปรัชญาอินเดียนร่วมสมัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน,
2545.

อารี วิชาชัย. ปรัชญาธรรมของศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาปรัชญาและ
ศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543.

ภาษาอังกฤษ

Hutcheon, Linda. A Theory of Adaptation. New York: Routledge, 2006.

Lago, Mary M. Rabindranath Tagore. Boston: Twayne, 1976.

McQuail, Josephine A. There is nothing as old as a child: Children and Language in Rabindranath Tagore's The Crescent Moon [Online]. 2010. Available from: <http://rupkatha.com/V2/n4/10TagoreCrescentMoon.pdf> [2011, September 1]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม
การสร้างสรรค้การแสดงร่วมสมัยจากวิถีพินธ์ของรพินทรนาถ ฐาบูร

รอบแสดง วันศุกรที่ 20 เมษายน 2555 เวลา 18.00 น.
 วันเสาร์ที่ 21 เมษายน 2555 เวลา 13.00 น.
 วันเสาร์ที่ 21 เมษายน 2555 เวลา 17.00 น.

ณ ห้องปฏิบัติการแสดง สาขาวิชาสื่อสารการแสดง
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากร

1. เพศ

(1) ชาย

(2) หญิง

2. อายุ

(1) น้อยกว่า 15 ปี (2) 15-22 ปี (3) 23-30 ปี

(4) 31-40 ปี (5) 40 ปีขึ้นไป

3. อาชีพ

(1) นักเรียนระดับมัธยมศึกษา (2) นักศึกษา

(3) อื่น ๆ (โปรดระบุ

ตอนที่ 2 ข้อมูลและความคิดเห็นต่อการแสดง

4. ท่านได้ทราบข่าวว่ามีการแสดงนี้จากแหล่งใด

- (1) เพื่อน/ คนรู้จักแนะนำ (2) โปสเตอร์
 (3) เว็บไซต์ (4) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

5. ท่านเคยรู้จักวิทยากรพิณทรนาถ สุฎฐกรหรือไม่

- (1) รู้จัก (2) ไม่รู้จัก (โปรดข้ามข้อ 6)

6. ท่านเคยอ่านกวีนิพนธ์ของวิทยากรพิณทรนาถ สุฎฐกรหรือไม่

- (1) เคย (2) ไม่เคย

7. หลังจากได้ชมการแสดงแล้ว ท่านอยากอ่านกวีนิพนธ์ของวิทยากรพิณทรนาถ สุฎฐกรเพิ่มขึ้นหรือไม่

- (1) อยาก เพราะ
- (2) ไม่อยาก เพราะ

8. ทักษะดีต่อองค์ประกอบในการแสดง “ไอ้โลกที่รัก”

ลำดับ	ทักษะดีในประเด็นต่าง ๆ	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง
8.1	การสื่อสารกวีนิพนธ์					
8.2	ประเด็นเนื้อหา					
8.3	นักแสดง					
8.4	ลีลาการเคลื่อนไหว					
8.5	การออกแบบเสื้อผ้า					
8.6	การออกแบบแสง					
8.7	ดนตรีประกอบ					
8.8	การออกแบบสื่อผสม					
8.9	ภาพรวมของการแสดง					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก”

9. ความคิดเห็นต่อการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏใน “ไอ้โลกที่รัก”

ลำดับ	ทัศนคติในประเด็นต่าง ๆ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9.1	บูรณาภาพนิยมของโลกคือการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งบวกและลบ					
9.2	ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสะท้อนให้เห็นทั้งด้านที่ส่งเสริมให้โลกก้าวหน้าและทำลายชีวิต					
9.3	เมื่อมนุษย์ทำร้ายโลก โลกย่อมทำร้ายมนุษย์ฉันใดก็ฉันนั้น					
9.4	เมื่อโลกถูกรบกวนให้เสียสมดุล พิบัติภัยทางธรรมชาติ คือการปรับสมดุลของโลก					
9.5	ความละโมภของมนุษย์นำไปสู่การกอบโกยผลประโยชน์จากสรรพสิ่ง					
9.6	พระเจ้าหมายถึงสัจธรรมสูงสุดที่จะพบได้ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์					
9.7	ชีวิตมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นพลวัตของโลก					
9.8	ชีวิตหนึ่งชีวิตหนึ่งคืออณูอันน้อยนิดของโลก					

10. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณอย่างยิ่ง

ภาคผนวก ข

Storyboard ใต้โลกที่รัก

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
		ดนตรีเจ็บปวด - ดัง ไปเบา	
			ไฟตำแหน่ง centre stage ค่อย ๆ สว่าง ขึ้น
<p>นักแสดงหลัก (ญ1) โลกเคย วันนี้จึงรับการนบโน้มของข้าฯไว้ เป็นครั้งสุดท้ายของข้าฯ บนแท่นบูชาแห่งปลายวัน</p>		เงียบ	

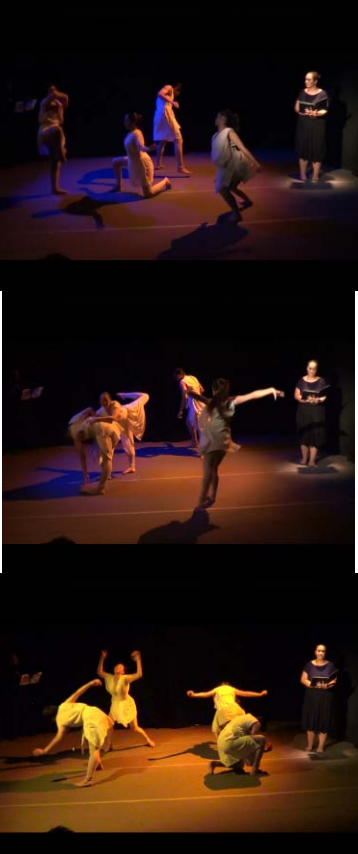
ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
<p>ผู้อ่านบทกวี</p> <p>โลกเคย ท่านช่างกล้าหาญ ทรราชอยู่ในวีรกรรม</p> <p>ท่านช่างน่ารักและร้ายกาจ</p> <p>ท่านคือชายและหญิงรวมกัน</p>		<p>เงียบ</p>	<p>ไฟตำแหน่ง centre left ค่อย ๆ สว่างขึ้น</p>
<p>โลกเคย ท่านสิ้นสะเทือนชีวิตมนุษย์ด้วยความขัดแย้งอันเหลือรอด</p>		<p>ดนตรี</p>	
<p>ท่านเต็มนำหวานลงในถ้วยด้วยหัตถ์ชวา</p>			

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
และบีบมันแหลกสลายไปด้วยหัตถ์ช้าย			
สนามเล่นของท่านสะท้อนไปด้วยเสียงเหย้าหยั่นลั่นกิ่ง ชีวิตแห่งวีรชนผู้เป็นทนายแห่งความสูงส่ง		เจียบ	
ท่านก็รบกวนทำให้มันลำเค็ญ		เจียบ	

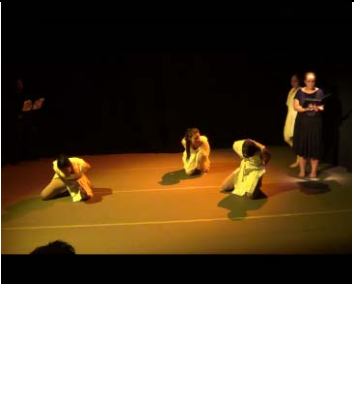
ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
<p>ความดีนั้นท่านทำให้ดูแพงเกินกว่าจะเสาะหาได้ สำหรับผู้นำเวทนาเจ้ก็ไม่ปราณี</p>		<p>เงียบ</p>	
<p>การต่อสู้ตลอดกาล ที่ท่านซ่อนเร้นไว้ในพฤกษาทั้งหลายของท่าน เผยความมีชัยของมันออกในผลและเมล็ดพืช</p>		<p>เงียบ</p>	
		<p>ดนตรีเค็ญียด</p>	

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
<p>สนามรบอันไร้เมตตาของท่านอยู่บนผืนดินและแผ่นน้ำ ณ ที่นั้น ต่อหน้าความตาย ข่าวสาส์นชัยชนะของผู้พิชิตถูกประกาศ</p>		ดนตรีเครียด	ไฟสีน้ำเงิน
<p>หอชัยแห่งอารยธรรมชูตัวเองขึ้น บนรากฐานที่ความทารุณวางไว้ให้ ความผิดกระจัดย่อยที่สุดมันได้รับรางวัลแห่งความพินาศ อยู่ในหน้าประวัติศาสตร์</p>		ดนตรีเครียด	ฉายภาพสื่อผสม
		ดนตรีเครียด	

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
<p>อำนาจยักษ์นั้นไร้ที่จำกัด อึกทั้งของมนุษย์ ของผู้ป่าเถื่อนและเงา นิ้วของเขาหยาบ มือเขารุ่มง่าม ด้วยกระบองในมือ เขาได้สร้างความหายนะโดยสิ้นเชิง ขึ้นบนผืนแผ่นดินและท้องทะเลกว้าง ด้วยไฟและคว้นพิช เขาทำให้ความฝันอันร้ายกาจ หมุนคว้างขึ้นสู่ฟากฟ้า ในโลกแห่งสิ่งไร้ชีวิต เขาเป็นนายเหนือต่อสิ่งมีชีวิต เขาตาบอดไปด้วยอิสสวริชยา</p>		<p>เงียบ</p>	<p>ไฟสีม่วง</p>

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
		<p>ดนตรีอุ่นว้ายค่อย ๆ สงบลง</p>	<p>ไฟเหลืองค่อย ๆ สว่าง</p>

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
			
<p>ในยุคต่อมาเทพเจ้าได้มาถึง ร่ายมนตราฝึกเจ้าสัตว์ร้ายนั้นให้เชื่อ ความหึงหวงของสิ่งไร้ชีวิตถูกกดให้ต่ำต้อย ปุคลีพรมสีเขี้ยวขจี้ของเธอออก</p>		เจียบ	
แล้วเทพธิดาแห่งชีวิตก็ประทับลง		เจียบ	

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
<p>อุษาส่องบนยอดเขาบูรพาทิศ</p>		<p>เงียบ</p>	
<p>ความมืดโรยลง ณ ฝั่งทะเลตะวันตก ชูถ้วยแห่งความสงบไว้</p>		<p>เงียบ</p>	
<p>ถึงแม้ยักษ์นั้นจะถูกล่ามโซ่ตรวนและเงียบเสียงลงแล้ว แต่ผู้ป่าเถื่อนคนแรกก็ยังอ้อยอิ่งอยู่ในประวัติศาสตร์ท่าน ท่ามกลางระเบียบ มันนำมาซึ่งความยุ่งเหยิง ย้ายร่างออกจากถ้ำมืดของมัน ความบ้าคลั่งของมันยังค้างอยู่ในซีพอร์ท่าน มนตราแห่งเทพเจ้าดังขึ้นอีกทั้งวันคืน ด้วยเสียงทุ้มและเคร่งเครียด ในท้องฟ้า อากาศ และพงไพร</p>		<p>เงียบ</p>	

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
			
<p>แต่ครั้งแล้วก็ครั้งเล่า เจ้าอสรพิษร้ายที่กึ่งเขื่องแผยขึ้นจากโลกใต้พิภพ ด้วยหัวแม่เบี่ยงและงูฟ่อ เมื่อมันเฝ้า ท่านเช่นหมาสายเลือดของตนเอง ล้างผลาญสิ่งที่ท่านได้สร้างมา ทั้งดีชั่ว ต่างถูกสร้างอยู่ใต้เท้าของท่าน</p>		ดนตรีน่ากลัว	

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
			
		ดนตรีนำเป็้อ (บรรเลง 2 โน้ตซ้ำไป มา)	ปรากฏงานักแสดง
<p>ผู้อ่านบทกวี วันนี้ข้าฯ ญ1 จักน้อมเคารพท่าน</p> <p>ผู้อ่านบทกวี ความรุ่งโรจน์อันสวยงามและดูร้ายของท่าน ด้วยหัวใจอันฟกซ้ำและถูกหยามของข้าฯเอง ด้วยร่างและจิตทั้งสิ้นของข้าฯ</p>		เจี๊ยม	

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
<p>ผู้อ่านบทกวี วันนี้ข้าฯ</p> <p>ญ1 จักน้อมเคารพท่าน</p> <p>ผู้อ่านบทกวี ข้าสัมผัส ข้ารู้ตระหนก ถึงความเคลื่อนไหวอันเร้นลับของชีวิตที่โอบล้อม และความตายที่โอบล้อมทุกอย่างไว้</p> <p>ผู้อ่านบทกวี วันนี้ข้าฯ</p> <p>ญ1 จักน้อมเคารพท่าน</p> <p>ผู้อ่านบทกวี ภายใต้พื้นพสุธา ผ่านกาลเวลานับมิถ้วน มันได้รวมเอาร่างที่สูญไป ของผู้คนอันประมาทมิได้ เข้าไว้ในกองฝุ่นธุลีอันเจียบกริบ</p>			

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
<p>ซึ่งเขม็อบขม้านามและรูป และทั้งหลายทั้งปวงอันครั้งหนึ่งเป็นที่คุ้นเคยอยู่</p> <p>ผู้อ่านบทกวี วันนี้ข้าฯ ญ1 จักน้อมเคารพท่าน</p> <p>ผู้อ่านบทกวี ข้าฯเองก็จักทิ้งฝุ่นละอองกำมือหนึ่งไว้เบื้องหลัง เป็นปลายสุดแห่งปิติและศोकศัลย์ทั้งหมดของข้าฯไว้</p>			
<p>ผู้อ่านบทกวี โลกที่ถูกผูกมัดไว้แน่นหนา โลกที่สูงถึงฟากฟ้า โลกอันจำศีลอยู่ จมอยู่ในความเงียบอันใหญ่หลวงของยอดเขา โลกอันล้อมรอบด้วยท้องทะเล สะท้อนเสียงอันเคร่งขรึมของลูกคลื่นให้แก่ผู้ไม่เห็นอภัยอัน ท่านช่างน่ารักในความอุดมสมบูรณ์</p>		<p>ดนตรีสวางามและ ข้า</p>	<p>ไฟสีชมพู</p>

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
และทั้งในความอึดคัดขาดแคลนของท่าน			
<p>ทางด้านหนึ่ง พุงนาของท่านโค้งต่ำด้วยรวงข้าวดิบ น้ำค้างจางหายไปเพราะแสงแดดอันสดใสในยามเช้า และดวงตะวันลับซึ่งจากไปท่ามกลางคลื่นแห่งต้นข้าว ข้าวสาส์นอันมิได้เอ่ยเป็นถ้อยคำมีอยู่ว่า “ข้าฯได้รับพร”</p>		ดนตรี	
<p>ส่วนอีกด้านหนึ่ง การเรไรอันร้ายกาจของสิ่งลวง ท่ามกลางกองกระดูกที่เกลื่อนกลาดอยู่ในทะเลทรายอันแห้งแล้งใ ริพีชผล ชีตจางอย่างน่ากลัว!</p>		ดนตรีไทยหวาน	
<p>ญ2 นำในภาชนะใสสะอาด ซ1 ส่วนน้ำทะเลมีดทับ</p>		เงียบ	ไฟสีชมพู และฉายสีผสม

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
<p>ช2 ช้อแท้จจริงเล็กน้อยมีคำขยายแจ่มชัด</p> <p>ญ2 ส่วนอริยสัจจกลับเงียบเสียง</p> <p>ช2 ผู้ยุ่งอยู่กับการสร้างความคิด</p> <p>ช1 มักไม่มีเวลา</p> <p>ญ2 เพื่อจะทำตัวเองให้เป็นคนดีกับเขาด้วยเลย</p> <p>ช1 ควัน ไอ้อวดกับท้องฟ้า</p> <p>ช2 ชี้เท้า คุยเชื่องกับแผ่นดิน</p> <p>ช1 ช2 ว่ามันทั้งสองเป็นพี่น้องกับอัคคี</p> <p>ญ2 ทิวา กลบความเงียบแห่งจักรวาล ด้วยเสียงของโลกเล็ก ๆ นี้</p>			
<p>ญ1 และผู้อ่านบทกวีพูดเหลื่อมกัน</p> <p>“หยุดการท่องปณภาวนานั่นเสียเถิด! ท่านกำลังกราบกรานอยู่ในมูมมีดของเทวาลัย</p> <p>นั่น ! ลืมตาขึ้นมองซิ ! พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าไม่ได้ประทับอยู่ที่นั่นหรอก!</p>		ดนตรีเศร้าและช้า	ไฟสีน้ำเงิน

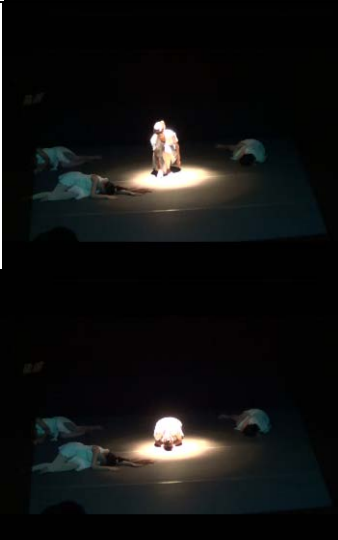
ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
<p>ณ๑</p> <p>โน้่น ! พระองค์กำลังกรำแดดอยู่กับชวอนากลางผืนดินแดน แดกระแหง ทรงปะปนอยู่กับกรรมกรที่กำลังทุบหินกลางถนน ทรงร่วมใช้ชีวิตอาบเหงื่อต่างน้ำเคียงบ่าเคียงไหล่กับกรรมกร และชวอนากลางสายฝนและแสงแดด จนพัสดราของพระองค์ เปื้อนสกปรกด้วยฝุ่นดินหมดแล้ว ท่านเห็นบ้างไหม</p> <p>เปลื้องเสื้อผ้าอันงดงามสูงค่าของท่านเสีย ! ลงไปสิ ! ลงไปร่วม ลุยตมจมโคลนอันสกปรกกับพระองค์”</p>			
		<p>ดนตรีโหยหวน น่ากลัว เร็ว</p>	<p>ลดไฟเหลือง เหลือ แต่ไฟสีน้ำเงิน</p>

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
			
<p>ผู้อ่านบทกวี ในเดือนเมษา ข้าฯได้เห็นพายุฝนของท่าน พัดกวาดไปเหมือนเหยี่ยวที่โฉบลง เพื่อฉกเอาของฟ้าไปให้สิ้น ท้องฟ้าคำรามครืนราวกับสิงห์ เมื่อถูกฟาดที่ขนดหาง พงไพรพลิกหงายอยู่บนพื้นดิน ดูดั่งนักโทษที่ถอดโซ่ตรวนออก หลังคาจากปลิวว่อนอยู่ต่อหน้าพายุร้าย</p>		<p>เจียบ</p>	<p>ไฟเหลืองค่อย ๆ สว่าง</p>

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
<p>และก็อีกในฤดูระบัดใบ ข้าฯได้เห็นสายลมได้อันเย็นรื่นของท่านกระจายออก ท่ามกลางดอกมะม่วงอันหอมหวล ซึ่งบทเพลงแห่งการพบและลาจาก ในการทำทนายแห่งพายุ เสียงลั่นกราวของใบไม้ที่ไฉ่ร้อน ก็ระเบิดออกเป็นเสียงร้องอย่างรำเริง</p>			<p>จากไฟสีน้ำเงินเป็น สีส้ม</p>

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
<p>ท่านช่างน่ารักและโหดเหี้ยม ทั้งเก่าและใหม่อยู่เสมอ จากไฟฟูซาอันแรกของการสร้างสรรค์ ท่านผุดขึ้นในอรุณอันหนึ่งอันมีอาจจดจำได้ ในการเดินทางแสวงบุญของท่านที่ตามทาง ท่านกระจัดกระจายส่วนที่เหลือแห่งประวัติศาสตร์ อันเติบโตขึ้นอย่างว่างเปล่าไร้เหตุผล ท่านได้คลี่แผ่ออก ในความละลี้มชั้นแล้วก็ชั้นเล่า ซึ่งสิ่งถูกสร้างอันถูกทอดทิ้งของท่าน</p>		<p>ดนตรีสวยงาม และช้า</p>	
<p>ญ1 ผู้พิทักษ์ชีวิตเอย ท่านได้บำรุงเลี้ยงเราอยู่ในกรงเล็บแห่งกาลเวลาที่ผ่านไป ภายในสิ่งเหล่านี้คือขอบเขตจำกัด แห่งการละเล่นทั้งหลายแห่งชีวิต</p>		<p>เจียบ</p>	<p>ไฟตำแหน่ง centre stage สว่างขึ้น</p>
<p>ญ2 สำหรับดอกไม้แห่งคำคืน เมื่อถูกยามเข้าจุมพิต เธอก็สะท้อน และถอนใจ แล้วร่วงลงดิน</p>			

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
<p>ช1 ข้าได้เรียนรู้ความหมายง่าย ๆ แห่งเสียงกระซิบต่อกลุ่มผกาและแสงอาทิตย์ ต่อไปสอนให้ข้าได้รู้ถึงวัจนะ เกี่ยวกับความตรมและความตายด้วยเถิด</p> <p>ช2 โลกที่รัก ข้าเหยียบขึ้นบนฝั่งท่าน ในฐานะคนแปลกหน้า เข้าอาศัยในเรือน เช่นอาคันตุกะ และออกพ้นประตูไป เสมอด้วยมิตรแท้</p>			
<p>ญ1 และข้าฯจักมีอ้างถึงความเป็นอมตะ สำหรับพวงมาลาที่ข้าฯร้อยไว้ทั้งวันคืน ในระหว่างการเดินทางรอบดวงตะวันของโลก ชั่วขณะนับไม่ถ้วนมาถึงและจากไป หากว่าข้าฯได้ให้ความหมาย แก่ช่วงเวลาแห่งกาลอันยิ่งใหญ่ หากว่าด้วยความรวดเร็วสุดแสนข้าฯได้พิชิต บางส่วนแห่งชีวิตอันมีผลแล้วไซ้</p>			

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที	ดนตรี	แสง
<p>ขอจงจุดติลกะด้วยดินลงเหนือคว่ำข้า เครื่องหมายนั้นจักหายไปใคนั้น หายไปในความลึกล้ำแห่งสิ่งที่มีรู้จัก</p>			<p>ค่อย ๆ ลดไฟ เหลือ แต่ไฟตำแหน่ง centre stage</p>
<p>โอ้โลกที่รัก แต่ความสำคัญไม่แยแสสิ่งใด ก่อนที่ท่านจะลืมข้าฯเสียสิ้นนั้น ข้าฯขอตะบาทอันทารุณไร้เมตตาของท่าน ด้วยวันทนาการครั้งสุดท้ายแห่งข้าฯ!</p>			

ตัวละครและบทกวี	ภาพบนเวที		ดนตรี	แสง
			ดนตรีสวยงาม เศร้า ซ้ำ	ปิดไฟ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวรัชฎาภรณ์ ร่องทอง เกิดที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอกภาษาจีนกลาง มีความสนใจใน ศิลปะการแสดงตั้งแต่เมื่อเรียนอยู่ในระดับปริญญาตรี จึงศึกษาต่อหลักสูตรนิเทศศาสตรมหา- บัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในกลุ่มวิชาสื่อสารการแสดงและสื่อบันเทิง